

STOCKHOLM HELA LIVET

KRISTDEMOKRATERNAS FÖRSLAG TILL
BUDGET FÖR STOCKHOLMS STAD 2024

K
D
—

(KD)

För ett modernt, frihetligt, tryggt och hållbart Stockholm

Våra partier – Kristdemokraterna, Moderaterna, Liberalerna och Centerpartiet – har varit med och styrt Stockholm framgångsrikt tre av de fyra senaste mandatperioderna. Vi förenas av en gemensam vision för framtidens Stockholm, som bejakar stadens styrkor och särart, och framförallt passionerat tror på stockholmarnas potential och möjligheter att var och en och tillsammans forma sina egen framtid och förverkliga sina drömmar. Detta förord till våra budgetförslag utgör vår långsiktiga vision för Stockholms utveckling – ett modernt, frihetligt, tryggt och hållbart Stockholm.

Vår vision för Stockholm är en modern, öppen, trygg, hållbar, tillåtande och framtidsinriktad stad där det finns en mångfald av människor, företag och föreningar. I vårt Stockholm bemöts utmaningar genom samarbeten mellan staden, företagen, akademien och det civila samhället. Hit ska forskare, turister, investerare och studenter från hela världen söka sig. Stockholm ska vara en stad för alla – barn och unga, vuxna och äldre, inflyttade och de som bott här hela livet, företagare och anställda. Här ska det vara lika enkelt att vara singel som att bilda familj och åldras. Vi tror på stockholmarnas förmåga och rätt att bestämma över sina egna liv och därför är det också viktigt att alla stockholmare är en del av samhällsbygget och både vill och kan bygga sig en bättre framtid. Stockholm ska fortsätta utvecklas i takt med vad stockholmarna önskar, behöver och drömmer om.

Vi står på stockholmarnas sida och har en tydlig målsättning med vår politik, att lösa de problem som stockholmarna upplever. Det är inte ett löfte om att politiken kan lösa alla problem. Men det är ett löfte om att vi ska lösa de problem som bara kan lösas genom politiska beslut.

Service till stockholmarna är utgångspunkten i stadens verksamheter. Målsättningen är att Stockholm ska vara en stad som det är lätt att leva i. Det handlar om att hämta på förskolan, att ta sig till och från arbetet, att leva klimatsmart, att hinna till barnens fritidsaktiviteter, handla eller träffa vänner. Oavsett vilken service det handlar om har stockholmarna rätt att förvänta sig att allt fungerar så att vardagen går ihop. Stadens verksamheter och medborgarservice ska kontinuerligt utvecklas för att underlätta för människor, företag och föreningar att vara verksamma i Stockholm. Stadens regelverk ska vara transparent, enkelt och tillåtande för att främja hållbara innovationer och initiativ på marknaden och inom civilsamhället.

Ordning och reda i stadens ekonomi är en förutsättning för att alla verksamheter i staden ska fungera. Låg skatt är en fråga om egenmakt och därigenom självbestämmande, så länge välfärdens kärna värnas. Att människor känner delaktighet i samhället är en grund för att skapa sig ett gott liv och utveckla sin fulla potential. Skolan ska präglas av kunskap och höga förväntningar. Vi vill bryta segregationen och bygga en stad där människor med olika bakgrund, livssituationer och åldrar möts i gemenskap. Tillit skapar trygghet, vilket ska vara vägledande för det växande Stockholm. Stockholms stadsmiljöer ska vara trygga, gröna, levande och välskötta i hela staden. Vi ska värna och utveckla Stockholms unika karaktär och skönhet. Staden ska fortsätta utvecklas och växa, men alltid med varsamhet och samförstånd med de som bor här. Vi accepterar inte att människor i Stockholm får sin frihet begränsad på grund av diskriminering, rasism, antisemitism eller otrygghet. Vi arbetar därför målmedvetet för ökad

(KD)

frihet genom kraftfulla insatser mot den brottslighet som idag orsakar svåra problem i delar av staden och som begränsar människors frihet.

Det är så vi skapar ett modernt, frihetligt och hållbart Stockholm. Vi står alltid på stockholmarnas sida.

Christofer Fjellner
Moderaterna

Jan Jönsson
Liberalerna

Jonas Nånberg
Centerpartiet

Nike Öbrink
Kristdemokraterna

(KD)

Introduktion

Stockholm är fantastiskt – men kan ännu bättre. Sveriges huvudstad har alla förutsättningar att vara världens bästa stad att födas, bo, leva och åldras i.

Under förra mandatperioden var Kristdemokraterna med och styrde Stockholm. Genom infriandet av många vallöften bidrog vi till att göra Stockholm till en friare, tryggare och bättre stad. Vi genomförde omfattande åtgärder för att vända den negativa utvecklingen av ökad otrygghet, större utanförskap, vikande skolresultat och ökad låneskuld.

Under innevarande mandatperiod vill vi i opposition fortsätta verka för att Stockholm ska vara en trygg och trivsamt stad med hög tillväxt och låg skatt. Detta för att den enskildes, familjens och civilsamhällets förmågor ska tillvaratas, för att alla barn och unga ska erbjudas en god barnomsorg och utbildning, för att äldre ska få en god omsorg och för att stockholmarna fritt ska kunna välja kvalitativ barnomsorg, skola och äldreomsorg. Vi vill fortsätta vårt arbete för att stadsmiljön ska vara hälsosam och ren, på land och på vatten. Vi vill se vacker arkitektur och att stadens historiska särart respekteras. Stadsrummet ska vara behagligt för de som vistas i det, fritt från skräp och klotter. Vi vill att fler nya bostäder byggs, såväl bostadsrätter som hyresrätter, och vi vill att framkomligheten säkerställs inte bara för gående, cyklisterna och kollektivtrafik, utan även för bilister.

Vi är fast beslutna om att Stockholm ska vara en näringslivsvänlig stad, vars inställning till företag utmärks av tydlighet, förutsägbarhet och hög servicenivå. Kommunkskatten kan sänkas ännu mer, och genom ett dynamiskt och framgångsrikt näringsliv skapas bättre förutsättningar att komma till rätta med arbetslöshet, utanförskap och sociala problem, inte minst i stadens utanförskapsområden.

Vi vill att Stockholm fortsätter sitt arbete mot brottsligheten, som kastar långa skuggor över stora delar av staden. Ingen i Stockholm ska behöva vara rädd för att vistas utomhus när det är mörkt ute, eller för att bli rånad på vägen hem. Staden ska inte ha några utsatta eller särskilt utsatta områden. Uttryck för bristande integration, som hedersförtryck och hedersvåld, ska motverkas med kraft. Radikal islamism och våldsbejakande extremism har ingen plats i Stockholm. Arbetet mot bidragsfusk och välfärdsbrottslighet måste intensifieras.

Inget annat parti har drivit frågan om fler kommunala ordningsvakter och fler trygghetskameror så intensivt som just Kristdemokraterna. Stockholmarna har även oss att tacka för att många offentliga platser nu är åtgärdade med fordonshinder mot terroristattentat.

Kristdemokraterna kommer liksom tidigare att slå vakt om en värdig och meningsfull tillvaro för äldre, med bra hemtjänst och högkvalitativa vård- och omsorgsboenden. Arbetet mot ofrivillig ensamhet bland äldre ska utvecklas, och fler seniorboenden med möjlighet till social gemenskap ska byggas. Stockholm ska vara en äldrevänlig stad, där ett äldreperspektiv genomsyrar allt från bostadspolitik till idrottsfrågor. Personer med funktionsnedsättning ska så långt det är möjligt kunna leva sina liv på lika villkor som andra.

Nike Örbrink,
Kristdemokraterna

Budget 2024 för Stockholms stad och inriktning för 2025–2026 samt ägardirektiv 2024–2026 för koncernen Stockholms Stadshus AB

En stad med framtidstro

Kristdemokraternas vision för Stockholm är en ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbar stad där människor trivs och vill bo, känner trygghet, tillit och framtidstro, vill bilda familj, bygga relationer och åldras. Stockholm ska vara en öppen och modern stad där livskvalitet för alla stockholmare och hänsyn till kommande generationer står i fokus. Stockholm ska vara en stad med ren luft och rent vatten, rena gator och torg. I Stockholm ska alla känna sig trygga.

Vår målsättning är att Stockholm ska vara en stad som det är enkelt att leva i. Vare sig det handlar om att hämta på förskolan, att ta sig till och från arbetet, att leva klimatvänligt, att hinna till barnens fritidsaktiviteter, handla eller träffa vänner, så har stockholmarna rätt att förvänta sig att allt fungerar så att vardagen går ihop.

Att människor känner delaktighet i samhället är en grundförutsättning för att kunna skapa sig ett gott liv och utveckla sin fulla potential. Vi vill bryta segregationen och bygga en stad där människor med olika bakgrund och livssituation möts i gemenskap. Tillit skapar trygghet, vilket ska vara vägledande för det växande Stockholm. Stadsmiljöerna i Stockholm ska vara trygga, säkra och välskötta i hela staden. Det bidrar till att göra Stockholm till en trygg stad att växa upp, leva och åldras i. Vi accepterar inte att människor i Stockholm får sin frihet begränsad på grund av otrygghet. Vi arbetar därför målmedvetet för ökad trygghet genom kraftfulla insatser mot den brottslighet som idag orsakar svåra problem i delar av staden och som begränsar människors frihet.

Varje människas rätt till frihet och ett värdigt liv är helt grundläggande för vårt samhälle. Vi måste därför fortsätta att utveckla vårt arbete för utsatta grupper så att ingen människas liv begränsas på grund av våld eller förtryck. De som lever under förtryck ska kunna få hjälp och stöd och finna frihet i Stockholm.

Företagsklimatet är helt avgörande för Stockholms utveckling, särskilt i tider av kris. Vi har ett gemensamt uppdrag att tillsammans arbeta för att Stockholm ska utvecklas som en hållbart växande och dynamisk storstad.

Arbetet med att nå målet att inte ha något utsatt eller särskilt utsatt område inom Stockholms stad är högt prioriterat. För att nå dit behöver vi även stoppa nyrekryteringen till kriminella miljöer och arbeta för att fler ska lämna en kriminell livsstil, genom bland annat sociala insatsgrupper. Staden ska samtidigt erbjuda ett starkt stöd till både brottsutsatta och vittnen.

Staden ska ha ett väl utvecklat samarbete med civilsamhället och den idéburna sektorn. I Stockholm ska det vara medborgarnas önskemål och behov som driver utvecklingen av kvalitet och service.

Kunskap och bildning ger varje människa frihet och makt att forma sitt eget liv. Alla barn och unga som går i Stockholms förskolor och skolor ska varje skoldag kunna känna sig stimulerade och trygga. Det ska finnas bra förskolor och skolor i hela staden med fokus på kunskap. Elevernas kunskapsresultat och fysiska såväl som psykiska hälsa ska bli bättre genom ändamålsenliga och effektiva stödåtgärder, inte minst en elevhälsogaranti. Skolans uppdrag är särskilt viktigt i områden med sämre

socioekonomiska förutsättningar. Alla barn och unga ska rustas för framtiden, uppleva sin tillvaro som meningsfull och ges möjlighet att anstränga sig och utnyttja sina förmågor och sin kreativitet så mycket som möjligt. De ska bli tagna på allvar, känna att just deras behov räknas och att deras framtid är viktig.

Stockholm ska byggas attraktivt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov. Stadens infrastruktur ska främja effektiva och hållbara tran-sporter, samt god framkomlighet. Vi tar fasta på att stockholmarna värdesätter kombinationen av en levande stad med badplatser och grönområden av hög kvalitet. Vi vill bygga vidare på den trygga, tillåtande och framtidsinriktade staden, som så många älskar och som allt fler väljer att bo i. Vi gör detta utifrån vår vision om att göra Stockholm till världens bästa stad att bo, leva och arbeta i.

Att ha ett hem är nödvändigt för att känna sig fri, trygg och för att kunna leva ett självständigt liv. Arbetet mot hemlöshet ska vara långsiktigt och prioritera förebyggande och stödande insatser för att undvika att personer hamnar i hemlöshet från första början.

Fokus är kärnverksamheter som äldreomsorg, skola och omsorg för personer med funktionsnedsättning, men också höjda ambitioner för trygghet, ett aktivt miljö- och klimatarbete och fler i arbete genom ett bättre företagsklimat.

Stockholmarna är utgångspunkten för allt arbete som bedrivs i stadens verksamheter. Stadens service till stockholmarna ska vara av hög kvalitet, tillgänglig och hållbar. Människor i behov av stöd ska få insatser i tid, grundade i beprövad erfarenhet och rättssäkerhet. När staden ger stöd och insatser måste också de anhörigas perspektiv beaktas och stöd till de anhöriga ska erbjudas.

Myndighetsutövningen och servicen till stockholmare och företag ska präglas av gott bemötande, likställighet mellan offentliga och fristående aktörer, samt av effektiv hantering. Det är stockholmarnas behov av arbete, utbildning, omsorg, trygghet, en god miljö, bostäder, arbetsplatser och transporter som ska vägleda det växande Stockholm.

Grunden för att säkra stockholmarnas gemensamma välfärd är att säkra stadens finanser. De kommande åren står kommunsektorn inför stora utmaningar. Även om Stockholm i jämförelse står starkt, behövs genomgripande åtgärder för att kunna upprätthålla och utveckla framtidens välfärd. Staden behöver prioritera kärnverksamheterna och se över arbetsätt och metoder så att de som verkligen har behov av stöd får rätt insatser. Det krävs en tydligare prioritering av och inom investeringar, samt försäljningar så att investeringsvolymen kan hållas nere. Ökad kvalitet och likvärdighet krävs för framtidens välfärd och vi behöver säkerställa effektiva organisationer för att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en ändamålsenlig användning av skattebetalarnas pengar. Detta för att klara behovet av bland annat vård, skola och omsorg.

En näringslivsvänlig stad med stark ekonomi

Försörjning genom eget arbete är avgörande för att människor ska få möjlighet att leva självständiga liv och förverkliga sina livsdrömmar. Fler arbetstillfällen skapar även ökade skatteintäkter till vår gemensamma välfärd. Att fler arbetar är främst en vinst för den enskilde. Med ett jobb kommer en inkomst och en gemenskap som skapar självständighet, frihet och trygghet.

Alla stockholmare ska ges förutsättningar att försörja sig själva, kunna förverkliga sina drömmar och inkluderas i samhället. Vårt mål är att halvera antalet unga som varken

arbetar eller studerar. Därför behövs motiverande insatser, individuellt stöd och anpassning, samt ett stärkt samarbete mellan skola, vuxenutbildning, kommun och myndigheter. Det behövs även ett fortsatt arbete med att få in fler unga på arbetsmarknaden genom uppsökande verksamhet och ett särskilt arbete för att alla ska ha möjlighet att fullfölja gymnasieskolan, inklusive gymnasiesärskolan, med godkända betyg. Detta för att möta en arbetsmarknad som växer och efterfrågar kompetens. För att bryta arbetslöshet vill vi fortsätta att utöka antalet platser på bristyrkesutbildningar på komvux.

Stockholms arbetsmarknad är stark, men samtidigt tudelad: det går bra för många men inte för alla. Även i Stockholm är arbetslösheten märkbart högre bland utrikes födda - särskilt kvinnor - än bland inrikes födda. Det finns grupper som hamnat utanför samhällsgemenskapen och som riskerar långvarigt beroende av försörjningsstöd från socialtjänsten om inte reformer genomförs som stärker deras chanser till jobb. När arbetslösheten riskerar att öka i rådande lågkonjunktur måste staden stå redo att stödja stockholmarna med omställning, utbildning och samarbete med näringslivet för att korta vägen till jobb.

I vårt Stockholm ska det gå snabbare att komma i arbete och studier. Möjligheterna att kombinera språkstudier med yrkeskunskaper ska utökas. Sfi ska präglas av höga krav, hålla en hög kvalitet och vara möjligt att kombinera med studier och praktik.

Arbetet med integrationspakten fortsätter att utvecklas i samverkan med näringslivet och berörda offentliga verksamheter, med fokus på insatser såsom mentorskap, förebilder, integration och fler arbetstillfällen för människor med utländsk bakgrund. En väsentlig del av integrationspakten är ett språk- och yrkesmentorsprogram för nyanlända som underlättar etableringen på den svenska arbetsmarknaden.

Stockholms stad ska som arbetsgivare bidra till att sänka trösklarna till arbete för grupper som står långt från arbetsmarknaden och verka för skapandet av vägar till arbete för elever från gymnasiesärskolan och personer med funktionsnedsättning. Stockholmare ska ha möjlighet till livslångt lärande för att kunna förvärva aktuella kunskaper för en dynamisk och föränderlig arbetsmarknad.

Ett gott företagsklimat är avgörande för en växande stad och bidrar till fler jobb, ökad skattekraft och välfärd. En positiv spiral skapas när innovativa och företagsamma människor startar nya eller utvecklar befintliga företag som i sin tur leder till fler arbetstillfällen och i förlängningen till skatteintäkter för att finansiera stadens välfärdsåtagande. Företagande ger individer möjlighet till egenmakt och försörjning, samt bidrar till levande och trygga stadsdelar för alla som bor och vistas där. Stockholm ska därför ha Sveriges bästa företagsklimat.

För att fler jobb ska skapas i nya och växande företag, måste staden arbeta för ett bättre företagsklimat och fortsätta sina ansträngningar för att attrahera globala talanger. Genom inrättandet av Näringslivsforum Stockholm kan en kontinuerlig dialog mellan staden och det lokala näringslivets branschorganisationer formaliseras. Utöver en effektiv myndighetsutövning och samverkan för att hantera rådande kompetensbrist, behöver staden även fokusera på företagens utsatthet för brott och otrygghet.

En aktiv näringspolitik är en väsentlig del av en politik för att fler människor ska komma i arbete. Sociala arbetsintegrerande företag ska växa och utvecklas. Staden ska erbjuda information och stöd till dem som vill eller har startat sociala företag.

En trygg stad att leva i

Stockholm är en bra och attraktiv stad att leva i. Stockholm behöver en långsiktigt förebyggande politik som förmår att motverka utanförskap och som ger människor chansen att av egen kraft leva självständiga liv. Vi vill stärka arbetet för att minska bakgrundsorsakerna till brott och otrygghet, som segregation, bristande integration, ekonomisk och social utsatthet samt otrygga familjeförhållanden. Det förebyggande arbetet för att förhindra att ungdomar dras in i kriminella kretsar intensifieras och sker i samarbete med den unges familj, skola, socialtjänst och polis.

Vi vill öka andelen arbetsplatser och servicefunktioner i stadsdelar som domineras av bostäder. Vi vill tillämpa inkluderande stadsplanering som utformar offentliga miljöer med trygghet i fokus. Det ska inte finnas tomställda lokaler i stadens fastighetsbestånd, utan dessa ska upplåtas till nya hyresgäster för att motverka ödslighet och öka tryggheten. Upplåtelseformerna för bostäder ska vara blandade. Vi vill också förlägga kommunala förvaltningar till kluster i stadsdelar i ytterstaden och skapa förutsättningar för att statliga myndigheter gör detsamma, för att öka underlaget för handel och service och därmed kunna öka tryggheten.

Tryggheten är en ödesfråga för både Sverige och Stockholm. Vi vill fortsätta stärka skyddet för den som utsätts för våld i nära relationer, stärka friheten från hedersförtryck och rätten för varje person att fritt få välja hur och med vem hon eller han ska leva med. Arbetet för att våldet ska upphöra ska stärkas. Staden ska fortsatt arbeta strukturerat och målmedvetet mot våldsbejakande extremism och för att stärka demokratin och de mänskliga rättigheterna i hela staden. Såväl invånare som anställda i Stockholms stad ska bemötas med respekt och kunskap oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. I vårt Stockholm försvaras demokratin och det råder nolltolerans mot diskriminering och sexuella trakasserier.

Vi vill avsevärt öka människors trygghet i hela staden och till 2025 halvera otryggheten i Stockholm. Trygghetsinventeringar ska fortsätta att genomföras av staden tillsammans med polisen och civilsamhället, med fördel inom ramen för det lokala utvecklingsarbetet. Inventeringarna ska identifiera otrygga platser och leda till att planer över vilka insatser som behövs för att tryggheten ska öka upprättas.

Vi ska fortsätta rusta upp otrygga platser, stärka vuxennärvaron på stan och förebygga att problem uppstår genom att prioritera skola, fritidssysselsättning, ungdomsmottagningar och socialtjänst. Samtidigt måste samhället agera kraftfullt mot skjutningar och gängkriminalitet här och nu genom omedelbara insatser från polis och socialtjänst. Genom samarbete mellan stadens olika verksamheter, civilsamhället, Regionen, polisen, näringsidkare och invånare arbetar vi tillsammans för att bygga ett samhälle med låg kriminalitet och ömsesidig tillit.

På platser där statens polisåtaganden inte räcker till ska vi genom fler kommunala ordningsvakter med utökade befogenheter, fler trygghetskameror och satsningar på en bättre stadsmiljö, öka tryggheten för de människor som bor och vistas där. En del i det preventiva arbetet är att stötta initiativ från det civila lokalsamhället som syftar till öka tryggheten och minska kriminaliteten.

En ren och snygg stad skapar trygghet. I Stockholm ska renhållningen vara pålitlig. Vi arbetar för att förebygga klotter, skadegörelse och nedskräpning. Arbetet för en renare stad intensifieras genom bättre uppföljning och efterlevnad av 24-timmarsgarantin för städning och klottersanering. Belysningen utökas i områden där otrygghet på kvällstid minskar människors frihet. Genom investeringar i stadsmiljön, såsom på promenad-

vägar, belysning, växtlighet, placering av parkbänkar eller gångstråk, ska otryggheten minska.

Vi ska fortsätta att utveckla arbetet med platssamverkan och platsaktivering i syfte att till skapa trygga och attraktiva utemiljöer. Detta görs i samverkan mellan staden, fastighetsägare, näringsidkare, kultursektorn, civilsamhälle och andra aktörer för att utveckla attraktiva och trygga stadsdelar i hela staden. Säkerhet och trygghet är två av de viktigaste välfärdsuppgifterna och tillsammans med alla goda krafter i staden kan vi göra Stockholm till en säker och trygg stad för alla.

En stad för unga

Att klara skolan är en av de enskilt viktigaste faktorerna för att stadens barn ska kunna bygga sig ett gott liv. Därför är skolan också ett av de viktigaste verktygen för att öka den sociala rörligheten. En likvärdig skola är en förutsättning för att alla elever ska få möjlighet att lyckas. Skolan skapar förutsättningar och möjligheter för Stockholms barn och unga. Alla barn i Stockholms skolor ska få en bra kunskapsutveckling som skapar förutsättningar för en bra framtid.

Skolutvecklingen i Stockholm ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Elevernas kunskapsinhämtning och lärande ska vara huvudfokus för skolorna och vi ska ge dem rätt verktyg att lyckas utan politisk detaljstyrning. Antalet mål som inte direkt gynnar elevernas lärande, trygghet och arbetsro ska reduceras. Färre mål innebär också att politiken detaljstyr mindre, vilket ökar rektorers och lärares handlingsfrihet och status.

Förskolorna i Stockholm ska hålla en hög pedagogisk kvalitet med trygghet och omsorg i en för barnen stimulerande miljö. Det är viktigt med små barngrupper för att barnen, inte minst de yngsta, ska känna trygghet. Därför vill vi stärka förskolans kvalitet och förbättra förskolläraernas arbetssituation. I våra förskolor vill vi erbjuda en giftfri miljö för våra barn. Vårt mål är att barngruppernas storlek ska minska.

Förskolan har också en viktig funktion i det tidigt förebyggande arbetet samt i att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Vi vill stärka samarbetet mellan förskola och socialtjänst för att nå fler familjer i ett tidigare skede. I stadens utsatta områden ska det råda språkförskoleplikt.

Det är angeläget att alla barn ges det stöd som de behöver för att klara sin skolgång och att barn med särskilda behov får de insatser som de behöver så snabbt som möjligt. Staden behöver därför ta fram nya verktyg för skolorna för att säkerställa detta. För att tidigt upptäcka barn med läs- och skrivsvårigheter, samt underlätta övergången mellan förskolan och grundskolan, ska alla skolor kartlägga barnens språkförståelse och eventuella övriga behov.

Alla elever har rätt till en bra skola. En elevs bostadsadress, kön och bakgrund ska aldrig vara avgörande för vilka kunskaper hon eller han kan tillgodogöra sig. För att höja kunskapsresultaten måste varje elev mötas av höga förväntningar, en trygg och lugn skolmiljö, samt få rätt stöd i tid för att nå sin fulla potential. Vårt mål är att Stockholms skolor ska vara de bästa i Sverige, och bland de bästa i OECD. Därför vill vi förbättra kunskapsresultaten i hela staden och halvera andelen elever utan gymnasiebehörighet i skolor i utsatta stadsdelar till 2025. Skolans uppdrag är särskilt viktigt i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar och en prioriterad del i arbetet med att nå målet att inte ha några utsatta eller särskilt utsatta områden i Stockholms stad.

Skolbiblioteket ska vara ett nav för kunskapsinhämtning på stadens skolor och vara lättillgängligt för eleverna. Alla barn har rätt till sitt språk. För att skapa en mer likvärdig modersmålsundervisning med legitimerade lärare ska en stadsövergripande modersmålspolicy tas fram. Det är viktigt att staden utvecklar modersmålsundervisningen ändamålsenligt med fokus på dess kvalitet och effekt på övrig kunskapsutveckling i skolan.

De barn och unga som har de svåraste förutsättningarna hemifrån, behöver få det starkaste stödet i skolan. För att alla barn ska få sina behov tillgodosedda behöver samverkan mellan skolan och socialtjänsten stärkas, med barnets bästa i centrum. Vi vill förbättra möjligheterna till samverkan så att inget barn hamnar mellan stolarna eller får sämre möjligheter att klara skolan.

Vi vill förbättra tillgången till särskilt stöd för de elever som behöver det. Genom tidiga insatser ska elever i behov av särskilt stöd upptäckas tidigt och snabbt ges adekvat stöd för att kunna tillgodogöra sig sin skolgång.

Otrygghet och bristande studiero drabbar hårdast de elever som har tuffast förutsättningar. Det ska råda nolltolerans mot våld och kränkningar i stadens skolor och skolorna ska fortsätta att utveckla arbetet med våldsprevention. Att skolmiljön och miljön i klassrummet präglas av trygghet, förutsägbarhet och lugn är viktigt för att främja god hälsa och minska stress bland elever. Alla skolor ska ha studiero i klassrummen.

Den psykiska ohälsan ökar bland unga i Sverige och därför vill vi växla upp arbetet med att förbättra den psykiska hälsan. Skolan har en viktig roll i att vända denna utveckling, inte minst för att minska antalet hemmasittare. Därför ska skolan fortsatt satsa på elevhälsan, med särskilt fokus på kuratorer och psykologer, samt genom inrättandet av en elevhälsogaranti. Det ska alltid vara lätt att få kontakt med en kurator. Elevhälsoarbetet ska vara förebyggande och det är viktigt att de elever som behöver det snabbt får kontakt med personal som har utbildning för att möta behovet. Genom samverkansavtal med Region Stockholm ska staden arbeta för att skapa smidigare övergångar mellan elevhälsan och övrig sjukvård, även psykiatrisk vård.

För att Stockholms stad ska kunna rekrytera tillräckligt många lärare och få dessa att stanna kvar i yrket och i staden, behöver vi stärka yrkets attraktivitet och Stockholms stad attraktivitet som arbetsgivare. Detta genom satsningar på attraktiva anställningsvillkor, på kollegialt lärande, på en bättre arbetsmiljö och på starkare möjligheter till individuell kompetensutveckling. Möjligheterna att utvecklas i yrket måste bli bättre, varför vi vill fortsätta att stärka karriärvägarna för lärare och skolledare i hela staden, i förskolan, såväl som i grund- och gymnasieskola. Lärare och skolledare bör erbjudas kontinuerlig fortbildning i ledarskap, metodik och ämneskunskap. I syfte att frigöra mer tid för det pedagogiska uppdraget, så att lärare har tid att fokusera på det som gör skillnad för eleverna, behöver lärarnas administrativa arbetsbörda minska.

Alla skolor ska präglas av höga förväntningar. Ett gott stöd till elever och lärare är särskilt angeläget i de skolor som har störst utmaningar. Vi vill därför särskilt arbeta för bättre förutsättningar i form av exempelvis fler lärare och attraktiva arbetsvillkor på skolor i utsatta områden.

Varje elev måste få tid med sin lärare och möjlighet att uppnå kunskapsmålen. Därför behöver vi fler anställda med varierande yrkesroller för att avlasta lärarna, så att de kan fokusera mer på undervisning och det så viktiga mötet mellan lärare och elev. Vår

ambition är att anställa fler lärarassistenter, fritidspedagoger, speciallärare och specialpedagoger i stadens skolor.

Fritidshemmen spelar en viktig roll i barns lärande och sociala utveckling, både när det gäller möjligheten till stöd i skolarbetet och för att få tillgång till andra meningsfulla och utvecklande aktiviteter efter skoldagens slut. Det ska vi slå vakt om och utveckla.

En gymnasieskola av hög kvalitet, oavsett om den ger högskolebehörighet eller är en yrkesutbildning, ger alla elever en chans att utvecklas och öppnar nya vägar i livet. I dag är en gymnasieexamen en nödvändighet i de flesta yrken, likaså för vidare studier. Gymnasieutbildningarna måste i större utsträckning anpassas efter individuella behov, samt präglas av kunskap och studiero oavsett inriktning. Möjligheterna att senare i livet byta inriktning och yrke ska vara mycket goda.

Alla barn är unika och alla familjer har egna behov och preferenser som har betydelse för skolvalet. Stockholm ska erbjuda en mångfald av skolor och pedagogiska inriktningar för att tillgodose detta. Skolutbudet ska vara gott i hela staden, och därför vill vi öppna filialer till framgångsrika kommunala skolor i ytterstaden. Fristående skolor är en viktig del av Stockholms utbildningssektor och bidrar, tillsammans med de kommunala skolorna, till att stärka Stockholm som kunskapsstad. Friskolor får dock aldrig leda till kulturell eller religiös exkludering och får aldrig bli en plats där extremism och islamism får något utrymme. Fristående skolor och kommunala skolor ska verka på likvärdiga villkor.

Vi lever i en tid där lokala och globala utmaningar hänger alltmer samman. Vi vill att skolan ger våra barn och unga verktygen för att kunna lösa morgondagens utmaningar. Vi vill därför fortsätta stödja och uppmuntra skolornas arbete med att utveckla lärande för hållbar utveckling.

En stad som värnar de svagaste

Socialtjänsten ska stå stark för att kunna möta människor som är i behov av stöd och hjälp. Vi vill utveckla och förstärka socialtjänsten över hela staden och förbättrade arbetsvillkor för socialtjänstens medarbetare. Människor ska kunna lita på att samhället fångar upp och stödjer när det behövs och alla ska garanteras rättssäkra sociala insatser. Socialtjänsten ska uppmärksamma alla barn och vuxna som kan behöva deras hjälp och staden ska erbjuda en modern, rättssäker och evidensbaserad socialtjänst som kan möta den enskildes behov av sociala insatser.

Alla barn har rätt till goda uppväxtvillkor och inget barn ska behöva uppleva våld eller förtryck. Barn i familjer med missbruk eller psykisk ohälsa ska få det stöd och den hjälp de behöver. Vi vill tillsammans med regionen verka för att det etableras fler familjecentraler och fortsätta prioritera det uppsökande arbetet i syfte att förhindra att sociala problem uppstår.

Personer med försörjningsstöd befinner sig ofta långt ifrån arbetsmarknaden. En viktig uppgift för staden är att skapa förutsättningar för att dessa personer ska komma i sysselsättning. Som ett led i att öka socialtjänstens förutsättningar för att stödja personer och familjer som uppbär ekonomiskt bistånd, vill vi utveckla det uppsökande arbetet. Uppbärandet av ekonomiskt bistånd ska grunda sig på tillit och respekt för människors självbestämmande och integritet. Barns behov och situation ska särskilt uppmärksammas. Vi vill minska antalet hushåll som är i behov av försörjningsstöd i hela Stockholm genom att öka incitamenten till arbete genom ökade kontroller, motprestationer för bidrag, samt sänkt skatt på arbete.

Staden måste alltid finnas till hands för de mest utsatta i vårt samhälle. För detta krävs bland annat ett nära samarbete mellan polis, skola, familj och socialtjänst och de socialsekreterare som finns ute i fält och kan ge unga snabbt stöd. Samverkan mellan skola och socialtjänst måste utvecklas och stärkas för att tidigt identifiera barn i riskzon och följa upp orosanmälningar. Vi vill permanenta och utveckla arbetet med sociala insatsgrupper, med ett skärpt kvalitetsfokus som förstärker samordningen över staden och som systematiskt följer upp resultatet av utförda insatser. Möjligheterna att hoppa av en kriminell livsbana ska stärkas. Det förutsätter dock en vilja hos individen att ta fullt ansvar för att bryta med sitt kriminella beteende och nätverk.

Vi vill att socialtjänst och förskola ska stärka sitt samarbete i syfte att nå fler familjer i ett tidigt skede. Förskolan ska engageras i det tidigt förebyggande arbetet som socialtjänsten bedriver, fler förskollärare ska leda familjestödsgrupper och kunskapsutbyte mellan förskola och socialtjänst ska uppmuntras.

Staden ska agera snabbt och handlingskraftigt när dödligt våld inträffar. Anhöriga såväl som lokalsamhällen drabbade av dödligt våld ska ges förbättrat stöd. För ett fungerande rättssamhälle är det viktigt att stödet till unga brottsoffer och vittnen stärks.

I Stockholm ska vi värna de mest utsatta människorna och ge stöd och värme där det behövs som mest. Vi vill förbättra situationen för barn som har det svårt, inget barn ska frysa eller gå hungrigt i Stockholm. Sociala insatser ska prioritera de grupper som är bosatta i Stockholm och har laglig rätt att vistas Sverige, för att inte riskera att bli kontraproduktiva och cementera utanförskap.

Staden ska, genom samarbete mellan Polisen, Kronofogden och EU-teamets uppsökande arbete, arbeta intensifierat och systematiskt för att förebygga uppkomsten av olagliga boplatser genom skyndsam avhysning. Barn som kommer ensamma på flykt ska få sina rättigheter tillgodosedda och ges goda förutsättningar att få en temporär fristad.

Arbetet mot hemlöshet ska vara långsiktigt och prioritera förebyggande och stödjande insatser för att undvika att personer hamnar i hemlöshet och att de som blivit hemlösa kan komma vidare till egen bostad.

Dessvärre möts för många människor som anländer till Stockholm av det förtryck som de en gång flydde ifrån. Oavsett om det handlar om hedersrelaterat våld och förtryck, könsstymning, barnäktenskap, tvångsgifte eller social kontroll, är det oacceptabelt och ska bekämpas. Stockholm ska vara en jämställd stad där ingen begränsas på grund av sitt kön och där alla ska ha makten över sina egna liv. Vi vill att socialtjänsten ska utveckla sociala stödsatser för att långsiktigt stödja personer som har blivit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, exempelvis i samarbete med civilsamhället. De som har blivit tvungna att bryta med sin familj ska få stöd och hjälp att skaffa sig ett nytt nätverk och liv efter en placering på skyddat boende.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska motverkas och våldsutsatta ska få det skydd och stöd som de behöver. Det ska finnas snabba och tydliga åtgärder mot sexuella trakasserier. För att bedriva ett effektivt våldsförebyggande arbete ska destruktiva mansnormer och hedersnormer ifrågasättas och motverkas, samtidigt som goda värderingar och normer ska värnas. Arbetet mot våld i nära relationer ska stärkas och det ska finnas goda förutsättningar för den enskilde att kunna ta sig ur en sådan relation.

I vårt Stockholm ska individens lagstadgade fri- och rättigheter gälla alla, alltid. Arbetet för jämställdhet mellan flickor och pojkar, kvinnor och män, ska bedrivas alla delar av stadens verksamheter. Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utbilda sig, arbeta, göra karriär och forma samhället. Stockholm ska vara en stad där alla människors kompetens tillvaratas och där ingen blir utsatt för diskriminering.

Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska ha samma möjlighet till delaktighet i samhället. Genom förbättrad inkludering av personer med funktionsnedsättning utvecklas Stockholm till en bättre stad. Ledsagning och personlig assistans ska vara flexibla insatser, så att alla kan delta i samhällslivet i största möjliga mån. Så långt som möjligt ska var och en, utifrån sina förutsättningar, kunna leva ett självständigt liv och ha ett arbete att gå till. Staden ska vara tillgänglig för alla, både med avseende på delaktighet i samhällslivet och på arbetsmarknaden, efter vars och ens förutsättningar och vad gäller makt över hur det egna livet ska se ut.

Det civila samhället är en viktig aktör i den sociala välfärden och fungerar många gånger som ett komplement till samhällets socialtjänst. Civilsamhället kan också nå grupper som staden har svårigheter att nå. Vi vill utveckla och stärka samarbetet med civilsamhället och skapa goda förutsättningar för idéburna organisationer som bedriver social verksamhet för stockholmare.

En äldrevänlig stad

Stockholm ska vara en äldrevänlig stad. För oss är det självklart att man som äldre ska kunna leva sitt liv med självbestämmande, respekt och värdighet, även högre upp i åldrarna. Stockholms äldreomsorg ska präglas av kvalitet och valfrihet och ska vara ledande när det kommer till kompetens inom demenssjukdomar och geriatrik .

När allt fler blir äldre ställer det ökade krav på välfungerande välfärdstjänster, kompetensförsörjning till välfärden och anpassade boenden för äldre. För oss är det självklart att äldre ska ges likvärdig service, vård och omsorg, oavsett var i staden de bor. Därför följer vi upp insatser utifrån den äldres behov och så att brukare och anhöriga har en samlad ingång hos staden som ansvarar för den äldres behov, insatser och uppföljning.

Ofrivillig ensamhet bland äldre ska motverkas, bland annat genom boendeplatser i seniorboenden, kollektivboenden eller generationsboenden, som möjliggör social gemenskap och mänskliga möten, men också genom förebyggande insatser i stadsdelsnämnderna och i samarbete med civilsamhället.

Valfriheten och mångfalden är centrala för att Stockholm ska kunna tillhandahålla en hög kvalitet inom äldreomsorgen. När Stockholm nu behöver fler äldreboenden för att möta ett ökande antal äldre i framtiden, behöver också fler aktörer uppmuntras till att bidra genom att både driva och bygga nya äldreboenden. För oss är kvaliteten inom äldreomsorgen viktigare än driftformen, oavsett om verksamheten bedrivs i kommunal eller fristående regi. Vi vill se mer idéburen äldreomsorg.

Vi är också övertygade om att den enskilde tillsammans med sina anhöriga är bättre på att välja äldreboende, hemtjänst eller vårdcentral än vad politiker är. Det är viktigt att säkerställa god kvalitet, valfrihet och respekt för den äldres önskemål och behov i hela staden. Det ska därför finnas tillgång till äldreomsorg och hemtjänst i såväl offentlig som fristående regi i hela staden.

Fler seniorboenden ska byggas, med hyror som äldre har råd att betala. Alla äldre ska ha rätt till ett tryggt åldrande med en hög livskvalitet, god tillgång till aktiviteter och

mötesplatser som motverkar ensamhet. Därför vill vi fortsätta arbetet med aktivitetscenter för äldre, där det är möjligt att delta i sociala aktiviteter, ta del av kulturupplevelser, samt äta och motionera. Äldres erfarenheter och vilja att bidra är resurser som behöver tas till vara. Maten på stadens vård- och omsorgsboende ska lagas så nära som möjligt och vara god och näringsrik.

Stockholm ska vara en trygg stad att åldras i. På ålderns höst ska ingen behöva känna oro över sitt boende eller att inte få den hjälp man behöver oavsett om den äldre väljer att bo kvar hemma eller på ett äldreboende. Insatserna för äldre som lever i hemlöshet ska fortsätta utvecklas.

Samhällets utveckling med fler äldre, ökad medellivslängd, förbättrad hälsa långt upp i åldrarna och den positiva utvecklingen inom hälso- och sjukvården, har medfört helt förändrade förutsättningar för hemtjänsten. Många äldre personer vill bo kvar i sina egna hem så länge som möjligt och då är en hög kvalitet i hemtjänsten helt avgörande för äldres välbefinnande och livskvalitet. Utgångspunkten för en bra hemtjänstverksamhet ska vara den äldres behov. För att värna den äldres trygghet måste det också byggas en god relation mellan den äldre och hemtjänstmedarbetarna. Det ska vara enkelt att välja utförare av hemtjänst och att förstå vilken typ av insatser man behöver hjälp med. Insatsen ska också ges inom den beviljade tidsramen. Det är viktigt att stadens insatser är utformade så att den äldre ges ökad livskvalitet och minskad ensamhet. Det personliga mötet och tiden med den äldre är viktig för en trygg ålderdom. Vi arbetar för att öka personalkontinuiteten och en generösare biståndsbedömning. Kontrollen av hemtjänstutövare ska öka.

Språkkompetensen hos äldreomsorgens medarbetare är fundamental för förståelsen och kvaliteten i omsorgen. Vi ser positivt på att anställda inom äldreomsorgen är flerspråkiga men samtidigt är det viktigt att medarbetarna inom äldreomsorgen kan göra sig förstådda hos den äldre och då krävs fullgoda kunskaper i det svenska språket. Att förstå det språk som talas bidrar till känslan av att känna sig trygg. Därför är det viktigt med språktest vid nyanställning och kontinuerlig kompetensutveckling inom det svenska språket för personal som är i behov av det.

En företagervänlig stad

Om fler stockholmare ska komma i arbete måste staden ha ett världsledande företagsklimat. Fyra av fem nya jobb skapas i små företag. Stockholms fortsatta välstånd är helt beroende av företag som vågar investera och anställa. Alla jobb behövs, enkla såväl som högkvalificerade. Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Stockholms roll som plats för huvudkontor ska stärkas.

Förutsättningarna för att starta och driva företag ska förbättras och staden ska vara tillmötesgående, opartisk och effektiv i kontakter med såväl små som stora företag. Ett gott företagsklimat är avgörande för en växande stad och bidrar till fler jobb, ökad skattekraft och ökad välfärd. Företagandets villkor och företagets betydelse för att skapa välstånd och arbetstillfällen ska vägleda stadens beslutsfattande. Arbetssätt, bemötande och attityder är faktorer som påverkar företagarnas arbetssituation och i förlängningen viljan att expandera och växa. Därför ska staden ha en nära och kontinuerlig dialog med företag i Stockholm. Mycket av det som företagen möter i sin vardag ligger direkt under stadens ansvar. Det handlar om regelverk, avgifter, tillsyn, bemötande, rättssäker och effektiv myndighetsutövning, samt vilket utrymme staden ger till företagande inom exempelvis välfärdssektorn. För att Stockholm ska vara den mest attraktiva staden för inhemska och internationella företag att etablera sig i krävs

det att näringslivsperspektivet och insikten om företagens betydelse för staden och dess villkor är en naturlig del av stadens arbete.

Att starta och driva företag ska vara enkelt och staden ska agera rättssäkert, effektivt och proaktivt i kontakterna med näringslivet. Alla stadens instanser ska vara välkomnande för företagande och staden ska ge likvärdigt bemötande och service till alla företag. Företag som söker kontakt med staden ska få anpassad och likvärdig information utifrån deras storlek och förutsättningar.

Stadens medarbetare ska verka med ett näringslivsperspektiv oavsett funktion i staden och ha en tillmötesgående och problemlösande inställning till företags etablering och utveckling. Näringslivsperspektivet ska genomsyra stadens arbetssätt där medvetenheten om var och ens bidrag och ansvar är tydliga. Stadens medarbetare ska vara möjliggörare och känna sig trygga i att kunna agera rådgivande till företagen. Oavsett om det gäller ett positivt eller negativt myndighetsbeslut ska det förmedlas på ett serviceinriktat och informativt sätt, samt så snabbt som möjligt.

Stockholm ska vara en stad som erbjuder goda möjligheter för fler att starta företag och dra nytta av sitt entreprenörskap. Småföretagandet har en självklar plats i vårt Stockholm. Stockholm ska vara en stad som uppmuntrar företag som satsar på innovation och miljösmart teknik. Vi vill underlätta för dem som vill starta och driva arbetsintegrerande sociala företag.

Det är angeläget att få in fler anbud från små företag i de offentliga upphandlingarna för att utnyttja potentialen som kan komma med nya lösningar och idéer. För att skapa sådana förutsättningar krävs att små företag upplever att stadens upphandlingar är överkomliga och möjliga att hantera. Staden ska vid upphandlingar i högre utsträckning ta hänsyn till, och möjliggöra, för småföretag och en mångfald av aktörer att delta, samtidigt som antalet exkluderande upphandlingskrav ska minska.

Det ska vara lätt för företag baserade i Stockholm att rekrytera kvalificerad utländsk arbetskraft och Stockholm ska upplevas som en attraktiv och lättillgänglig stad att flytta till, både för att arbeta eller studera.

Forskning, innovationer och entreprenörskap är avgörande för Stockholms konkurrenskraft och framtidsvillkor. Stadens samverkan med universitet i och utanför Stockholm ska utvecklas för att tillgängliggöra världsledande utbildning för fler och skapa positiv konkurrens inom den högre utbildningen och forskningen. Vi arbetar också för att få till stånd en etablering av ett av världens ledande universitet i Stockholm, i syfte att tillgängliggöra världsledande utbildning för fler och skapa positiv konkurrens inom den högre utbildningen och forskningen.

Stockholm har exceptionellt goda förutsättningar att vara en av världens mest företagsvänliga städer. För att företag ska satsa på Stockholm behövs en näringslivsvänlig politik som sätter företagande, entreprenörskap och innovationer främst, samt erbjuder mötesplatser för branschdialog. Inom teknikföretagen sker en snabb utveckling som kommer att ställa ytterligare krav på ett flexibelt och gynnsamt företagsklimat som bejakar innovationer och digitaliseringens möjligheter.

Vår ambition är att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat. För att nå dit krävs bland annat att företag inte slussas runt i sina kontakter med staden, utan att det finns en "rätt väg in" för företag. Det förutsätter också en god dialog mellan näringsliv och politiker, liksom trygghetsskapande åtgärder för näringsidkare för att förebygga

utsattheten för rån, hot och våld. Stadens näringslivspolicy ska vara vägledande i samtliga nämnder och bolagsstyrelser.

Vi vill att unga människor i Stockholm tidigt ska få insikter i företagandets villkor. Staden ska erbjuda koncept som Ung företagsamhet i skolorna och samverka med näringslivet för sommarföretagande, där ungdomar ges möjlighet att sommarjobba som egenföretagare.

En växande stad med bra bostäder

Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt. Vår vision om Stockholm inkluderar både modern och klassisk arkitektur, även i nyproduktion. Nya byggnader ska byggas med teknik som utvecklats för att vara så klimatneutral som möjligt genom hela byggprocessen. Vi vill skapa förutsättningar för många fler bostäder genom att öka utbudet av byggklar mark och genom att förenkla de byråkratiska regler som i dagsläget sätter käppar i hjulen för många bostadsplaner.

Vi vill att alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur, skolor och förskolor. Arbetet med att bygga 140 000 bostäder till 2030 ska fortsätta, bland annat genom att trafikleder omvandlas till stadsgator och genom att bygga tätare i kollektivtrafiknära lägen.

Grönytor med träd ska planeras in tidigt och ger skugga, bullerdämpning och tar hand om regnvatten vid skyfall.

Genom satsningar på underhåll av stadens fastigheter ökar vi deras livslängd och värnar stadens kulturmiljö. Vi ska bygga ägarlägenheter, hyresrätter och bostadsrätter, och bygga för olika behov. Skolor, förskolor, äldreboenden, seniorbostäder, LSS-boenden, idrottsytor, student- och forskarbostäder och annat som behövs i en växande stad ska finnas med i planeringen från början och fler aktörer ska ha möjlighet att bidra till detta.

Stockholm behöver utvecklas med god arkitektur, som kombinerar varsamhet och nytänkande. Vi vill se varsamma förtätningar av vår stad som fokuserar på kvarterstadens och blandstadens kvaliteter med levande bottenvåningar med ytor för aktiviteter och näringsverksamhet, som butiker och caféer. Stadens historia och dess kulturmiljöer är betydelsefulla urbana kvaliteter som ska värnas, användas och utvecklas. Kulturarvet och kulturmiljöaspekterna ska tillmätas betydelse när staden växer och vi bygger om eller bygger nytt. Ytterstadens stadsdelar ska utvecklas i dialog med de boende för ökad attraktivitet och trygghet i hela Stockholm. Vi vill bygga nya bostadskvarter nära kollektivtrafiken och bevara karaktären på våra trädgårdsstäder och villaområden.

Infrastruktur och samhällsplanering måste utformas för att gynna mer effektiva och miljövänliga transporter, såsom resande med kollektivtrafik, via cykelbanor och gynnandet av transportsnåla resmönster. Genom att bygga effektivt ges möjlighet att kunna nyttja marken bättre för verksamheter, parker och andra funktioner.

Stockholm ska ha en hållbar bostadsförsörjning med bostäder som fler har råd att efterfråga. Hela Stockholm ska präglas av blandade upplåtelseformer, med balans mellan hyresrätter, bostadsrätter och äganderätter. Vi vill se fler typer av boendeformer, som kooperativ hyresrätt, byggemenskaper, kompiskontrakt och kollektivhus. Målet för nyproduktionen av bostäder är att det ska råda balans, med lika delar hyresrätter och bostadsrätter/äganderätter på stadsdelsnivå. Bostadsbeståndet ska vara sådant att det motverkar segregation och främjar attraktiva boendemiljöer i hela staden.

I ett socialt hållbart Stockholm måste staden aktivt främja fler billiga och överkomliga bostäder. Åtgärder som krävs är färre detaljkrav vid nybyggen. Genom sitt markinnehav kan staden styra mot ett socialt hållbart bostadsbyggande som, genom att bland annat främja konkurrensen mellan byggaktörer, kan främja innovationskraften och nya affärsmodeller för bostadsbyggandet.

En demokratisk stadsplanering kräver att en bred och representativ del av medborgarna får inflytande över processerna. Medborgarna måste exempelvis kunna komma till tals för att stoppa modernistisk arkitektur. Stadens befintliga Skönhetsråd ska kompletteras med genom att inrättas en Skönhetspanel, där lokala representanter erbjuds en mer aktiv roll i valet av arkitekturstil.

Att många kvinnor och flickor upplever otrygghet i det offentliga rummet gör att friheten begränsas för en stor del av stadens befolkning. Därför behövs en inkluderande stadsplanering där parker, kollektivtrafik och gång- och cykelbanor planeras med utgångspunkt i att de ska vara tillgängliga och trygga för alla. Detta sker bland annat genom att gående inte hänvisas till tunnlar, att det finns en god belysning överallt och att parker är trygga.

Vi vill skapa bättre förutsättningar för fler byggaktörer att bygga kostnadseffektiva bostadsrätter, kollektivboenden och hyresrätter med lägre hyra. För att det ska bli möjligt vill vi arbeta med att korta ned handläggningstiderna genom byggaktörsdrivna planprocesser, ge byggrätter till flera aktörer och öka utbudet av byggbar mark genom en höjd planberedskap där mark planläggs före markanvisning.

En stad där framkomlighet värnas för alla trafikslag

Stockholm är en av Europas snabbast växande huvudstäder. Det är en möjlighet vi ska ta tillvara på. När Stockholm växer måste också vägar, gator, kollektivtrafik, gång- och cykelbanor byggas ut. Man ska kunna köra bil, cykla och resa kollektivt redan när den första familjen flyttar in i ett nytt bostadsområde.

Vi måste bygga en infrastruktur som möjliggör för människor att snabbt och smidigt resa i hela regionen. Byggprojekt som påverkar trafiken behöver samplaneras för att främja framkomligheten och det måste till skarpa sanktioner mot trafikstörande projekt som sker utan tillstånd.

Staden ska vidta målmedvetna och systematiska åtgärder för förbättrad framkomlighet för transporter av betydelse för näringslivet. Framkomligheten för nyttotrafik ska förbättras, med prioritet för godstransporter och möjlighet till flexibla lösningar för godsleveranser hela dygnet. Vi ska se över möjligheten till korttidsparkering vid stadens lokala centra i ytterstaden.

Vi vill att framkomligheten i hela staden förbättras genom smart trafikplanering, fler parkeringar och parkeringsgarage, samt reserverad gatumark för bildelningstjänster. Busskuddar, avstängda gator, refuger och kapade körfält skapar trafikstockningar som gör att klimatskadliga utsläpp ökar.

Det ska bli enklare och smidigare att ta sig fram till fots i Stockholm. Att planera för de som helt eller delvis arbetspendlar till fots bidrar också till en mer levande och tryggare stadsmiljö, samt avlastar kollektivtrafik, vägar och cykelbanor. Vi vill undanröja hinder för dem som tar sig fram i rullstol, med rullator eller barnvagn, samt se till att staden är tillgänglig för alla.

Vi ska se till att förbättra snöröjningen och att det ska gå att ta sig fram gåendes, med cykel, kollektivtrafik och bil året runt. Snöröjning och halkbekämpning av trottoarer ska prioriteras och följas upp utifrån framkomlighetsstrategins principer.

Arbetet med ökad framkomlighet för bil, gång, cykel och busstrafik ska fortsätta under mandatperioden. Utsläppen från biltrafiken måste minska för att Stockholm ska nå klimatmålen. Det sker genom teknikutveckling för klimatneutrala fordon och utbyggnad av kollektivtrafik. Med minskad trängsel kommer transporter, utryckningsfordon och de som behöver bilen fram snabbare. Trafikmiljön vid skolor ska prioriteras med fokus på trafiksäkerhetsåtgärder.

Teknikutveckling och nya innovationer är avgörande för att långsiktigt göra transporter mer miljövänliga. När vi blir fler blir också utmaningen med att skapa god framkomlighet mer angelägen.

Stockholmarna ska kunna njuta av staden. Vi vill levandegöra stadens kajer och vattennära lägen. Dessa beslut ska även fortsatt föregås av konsekvensbedömningar och utvärderas efter genomförandet. Vi skapar mer utrymme för människor, genom fler parker, sittplatser i gatumiljön, fik och restauranger. Så bygger vi en mänskligare och mer levande stad.

Städningen ska vara likvärdig i hela staden, med fokus på de mest besökta och otrygga platserna. Staden ska fortsätta satsningen med Stockholmsvärdarna som skapar fler vägar till arbete och håller staden ren. Det ska även tas fram en handlingsplan för att minska nedskräpning och klotter i staden. Staden ska förstärka arbetet mot klotter och nedskräpning, stärka efterlevnaden av städgarantin, samt lyfta vikten av stockholmarnas egna bidrag till en ren, trivsam, miljövänlig och vacker stadsmiljö.

I nära samarbete med polismyndigheten ska staden förstärka säkerhetsarbetet genom ökat fokus på systematik och förebyggande arbete, bland annat avseende terrorhinder.

En stad där idrott och kultur blomstrar

Stockholm ska fortsätta utvecklingen mot en levande, inkluderande, öppen och modern kultur-, idrotts- och evenemangsstad där kulturen har en naturlig plats i det offentliga rummet. Staden ska präglas av ett rikt utbud av museer, konserter, teatrar, konstupställningar, filmvisningar, gallerier, danssuppvisningar och nöjesparker och ska ha ett rikt, brett och varierat idrottsliv. Det fristående kultur- och föreningslivet är viktigt i stockholmarnas vardag och avgörande för Stockholms attraktivitet. Det ideella engagemanget i föreningslivet har stor betydelse för ett levande civilsamhälle. Fristående kultur- och föreningsverksamheter ska uppmuntras och ha gynnsamma och förutsägbara villkor att verka på i Stockholm. Byråkrati och regelverk som utgör hinder ska förenklas för att frigöra kraften i de fristående verksamheterna. Den politiska inblandningen i kulturlivet ska minska i enlighet med armlängds avstånd genom minskat politiskt kulturstöd och högre självfinansiering.

Förutsättningen för det öppna samhällets fortlevnad och utveckling är tankens och ordets frihet. På TV, i radio och i pressen, på teaterscener, konsthallar och museer, på gallerier, operahus och konserthus förs det offentliga samtalet, och det är genom yttrandefriheten det förs framåt.

Stockholm ska vara en ledande, och attraktiv evenemangs- och upplevelsestad, med en rik tillgång till internationella evenemang och ett kulturutbud där det finns något som passar alla. Kulturen ska föra samman människor av olika ursprung och med olika bakgrund och bidrar till ökad kunskap och delaktighet. Därför är det viktigt att inget

kulturstöd går till verksamhet som bidrar till etnisk eller kulturell segregation. I utvecklingen av staden är det viktigt att även kultur och idrott finns med i planeringen av nya eller växande stadsdelar.

Bibliotekens öppettider ska vara anpassade efter när stockholmarna vill och kan besöka dem och biblioteken ska vara trygga, rofyllda och inbjudande miljöer för alla, oavsett var i staden man befinner sig.

Fler unga ska få möjlighet att prova på eget skapande. El Sistema och Kulturskolan fortsätter arbetet för att fler barn och unga ska nås. Vi utvecklar kulturskolans digitala metoder, utrustning och kompetens för att fler ska få ta del av Kulturskolans utbud, vilket förenas med insatser för att höja kvaliteten i verksamheterna.

Vi vill se över möjligheterna att i högre grad driva Kulturhuset Stadsteatern i privat regi för att frigöra resurser till välfärden. Vi vill utveckla verksamheten på stadens museer så att de kan erbjuda fler egna utställningar och en varierad programverksamhet. Civilsamhällets arbete ska underlättas och stärkas, bland annat genom att föreningsbidrag ska utvärderas och kontrolleras ytterligare för att på så sätt vara rättvisa och stärka föreningslivets viktiga roll i ett demokratiskt Stockholm. Fler skolor ska kunna hyra ut lokaler till föreningar.

Kulturstödet till det fristående kulturlivet ska ske med armlängds avstånd mellan politiker och kulturskapare. Det ska därför minska och ges efter tydliga och transparenta principer. Stadens kulturpolitik ska präglas av ansatsen att tillgängliggöra kulturen för fler.

Stockholm är en stad med ett fantastiskt kulturutbud, vackra promenadstråk, badplatser, kaféer och museer. I vårt Stockholm utvecklas kultur och besöksnäringen och vi investerar i fler parker, promenadstråk och friskare och renare bad. Med renare vatten i både innerstad och ytterstad kan det skapas fler badplatser. Vi vill att gammal som ung ska kunna hitta till våra natur- och kultureservat genom arbetet med ökad tillgänglighet. Då kan fler lockas till stadens naturstiggar och skidspår.

Stockholm ska också vara en attraktiv stad kvälls- och nattetid med goda förutsättningar för ett brett utbud av restauranger, barer, musikställen och nattklubbar. För att underlätta för dem behöver tillståndsprocesser förenklas och större flexibilitet kring öppettider medges.

Vi vill främja livskvalitet och hälsa genom att underlätta för sociala aktiviteter, utomhusvistelse och vardagsmotion där människor lever, arbetar, studerar och umgås. Med fler utegym, badplatser och motionsspår i olika stadsdelar ges stockholmarna utökade möjligheter till spontan motion och rörelse i sin närmiljö.

Idrott är en källa till glädje för många och skapar förutsättningar för en bättre hälsa genom att fler får möjlighet att leva ett friskare och längre liv. Vi värnar breddidrotten och möjligheten för alla barn och unga att utöva idrott utifrån sina egna förutsättningar. Vårt mål är att alla barn och ungdomar i Stockholm ska ha samma förutsättningar att utöva sin idrott oavsett var i staden de bor. Flickor och pojkar ska ges likvärdiga förutsättningar att utöva idrott och idrotten ska vara tillgänglig för alla oavsett funktions-förmåga.

Staden ska arbeta aktivt med att få fram såväl fler enkla som multifunktionella idrottshallar. Vi vill också underlätta för fristående aktörer som vill bygga och driva

idrottsanläggningar i Stockholms stad samt med hjälp av en policy möjliggöra sponsring av nya och renoverade idrottsanläggningar.

Kulturinstitutioner och idrottsanläggningar ska vara trygga för alla. Vi ser allvarligt på att otryggheten breder ut sig i offentliga miljöer och accepterar inte könsseparering som lösning på otrygghet. Sexuella ofredanden och annan kriminell verksamhet ska motverkas och överträdelser ska följas upp med tydliga konsekvenser.

Ideella föreningar och andra fristående aktörer i civilsamhället som får stöd av staden ska aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, mobbning, kränkande behandling, kriminell verksamhet och kulturell, etnisk eller könsmässig segregering. Föreningar med odemokratiska värderingar eller personkopplingar till våldbejakande extremism ska få sitt föreningsstöd indraget. Principerna för föreningsstöd ska så långt som möjligt främja långsiktighet och förutsägbarhet för att underlätta för fristående aktörer att planera sin verksamhet, men det ska även följas upp och det ska framgå tydligt vilken instans i staden som ansvarar för vilken slags föreningsstöd. Ökade stickprovskontroller för att utvärdera om verksamhetens omfattning stämmer med den rapporterade är viktigt.

En ren stad – både på land och i vatten

Stockholm, Sverige och världen står inför stora miljöutmaningar. Stockholm har unika möjligheter att vara ledande i den globala omställningen som världen står inför. Hoten från klimatförändringar, spridning av giftiga kemikalier, utarmning av natur och den biologiska mångfalden, samt det ohållbara resursutnyttjandet är stora hot mot människors hälsa och livskvalitet, planetens överlevnad och samtidigt även mot en hållbar ekonomisk utveckling. Politikens roll ska vara styrande och möjliggörande, att underlätta idéer, innovation och investeringar och att röja hinder för den omställning som redan pågår.

Stockholms stads miljöarbete ska ske i nära samarbete med invånare, näringsliv, akademi, civilsamhälle och myndigheter. Vi vill göra Stockholm till en stad som kombinerar hög tillväxt, goda livsmiljöer och minimerad miljöpåverkan. Stadens krav på social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet ska utmana och leda till fler innovationer och nya jobb.

Det är i täta städer som det finns bäst förutsättningar för hållbara energisystem och transporter. Stockholm har goda förutsättningar för att växla upp elproduktionen genom solceller, ökad produktion av biogas och tillvaratagande av värmeenergi som kan föras in i fjärrvärmesystemet.

Att minska stadens energianvändning är en viktig del i att minska stadens klimatpåverkan och en viktig del för en långsiktig ekonomisk hållbarhet. Stockholms stad ska strukturera energieffektivisera sina egna fastigheter, såväl hus som övriga byggnader.

Vårt mål är att luften ska vara ren var man än bor i Stockholm. Arbetet med att bekämpa hälsofarlig luft i Stockholm ska intensifieras genom teknikutveckling och en bred palett av tekniska och ekonomiska styrmedel, som gör det enkelt för människor och företag att göra kloka miljöval, samt minskad fossil bränsleanvändning. Barn drabbas allra hårdast av dålig luft.

Gifterna i stockholmarnas vardag ska fasas ut med målet om ett giftfritt Stockholm 2030. Det handlar om åtgärder som fasar ut farliga kemiska ämnen i stadens

verksamheter, speciellt med fokus på platser där barn vistas samt påverkan på andra aktörer att arbeta i samma riktning. Arbetet för renare vatten ska fortsätta.

Stadsnatur och våtmarker fyller en viktig funktion i att skapa attraktiva stadsrum, bevara biologisk mångfald och bättre rusta staden för ett förändrat klimat med fler översvämningar och värmeböljor. Vi vill arbeta inom ramen för strategin för att utveckla stadens biologiska mångfald, så att staden tillsammans med boende, fastighetsägare och förvaltningar kan bidra till att utveckla den gröna infrastrukturen och stadens biologiska mångfald.

En ekonomiskt hållbar stad med stark tillväxt

Stockholm utgör Sveriges ekonomiska motor och har i grunden en robust ekonomi. I en tid när Stockholm växer i en historisk omfattning och lågkonjunkturen knackar på dörren måste staden förena höga ambitioner för välfärden med omfattande investeringar och en stabil och långsiktigt hållbar ekonomi. Därför ska staden alltid sträva efter att bli mer effektiv och att tillhandahålla offentliga tjänster till lägre kostnad och ökad kvalitet.

Politiskt ledarskap handlar om att förena ansvar för en stabil ekonomi med att satsa på de åtgärder som gör mest nytta. En stabil ekonomi är ett medel för att säkerställa att inte vår gemensamma välfärd - förskola, skola, äldreomsorg och socialtjänst - ska utsättas för nedskärningar på grund av budgetunderskott. Det är bara med robusta finanser som grund som välfärden får stabila förutsättningar och kan utvecklas för framtiden.

Stockholm ska vara en ekonomiskt hållbar storstad för framtiden. Staden ska ha en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser. Skattemedlen ska användas effektivt till största nytta för stockholmarna. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar.

Skatteuttagets nivå kan sänkas genom att prioritera kärnverksamheterna. Det är eftersträvänsvärt att det - särskilt för personer med låga inkomster - blir mer lönsamt att arbeta, genom att kunna behålla en större del av sin inkomst och få större rådighet över sin hushållsekonomi. Bidragsberoendet i utsatta området måste brytas.

Stadens stora investeringsvolym medför samtidigt ett ökat ansvar för bolagen med fokus på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet och prioriteringar i de stora projekten, samt kontinuerligt göra en översyn av befintligt bestånd för att identifiera strategiskt lämpliga objekt att avyttra. Det är angeläget med en balans mellan egenfinansiering och upplåning så att den finansiella stabiliteten inte äventyras.

Stadens förvaltning ska vara effektiv och organisationen ska anpassas för att kostnadseffektivt och med hög kvalitet leverera vad stockholmarna har rätt att förvänta sig. Staden ska vara ett föredöme som offentlig arbetsgivare. Ett målmedvetet arbete för att ta tillvara digitaliseringens möjligheter, kontinuerlig kompetensutveckling av välfärdens medarbetare och effektivare lokalanvändning är också nödvändiga delar i ett politiskt ledarskap som säkerställer att skattebetalarnas pengar används ansvarsfullt och på bästa sätt. Vår politik syftar på så vis i bred mening till att välfärden stärks, samtidigt som det blir mer lönsamt att arbeta och utbilda sig.

För att säkerställa stadens behov av kompetenta och nöjda medarbetare behöver staden kontinuerligt arbeta för att utvecklas som attraktiv arbetsgivare. Staden ska ha ett gemensamt förhållningssätt i arbetsgivar- och utvecklingsfrågor samt utarbeta och genomföra insatser för att säkra chefs- och kompetensförsörjningen. Viktigast för pålitliga och kvalitativa välfärdstjänster, liksom för rättssäker myndighetsutövning, är

(KD)
Inl:18

de som utför arbetsinsatsen. Som arbetsgivare ska staden vara ansvarstagande, med tydliga program för dem som vill utvecklas.

Förutsättningar

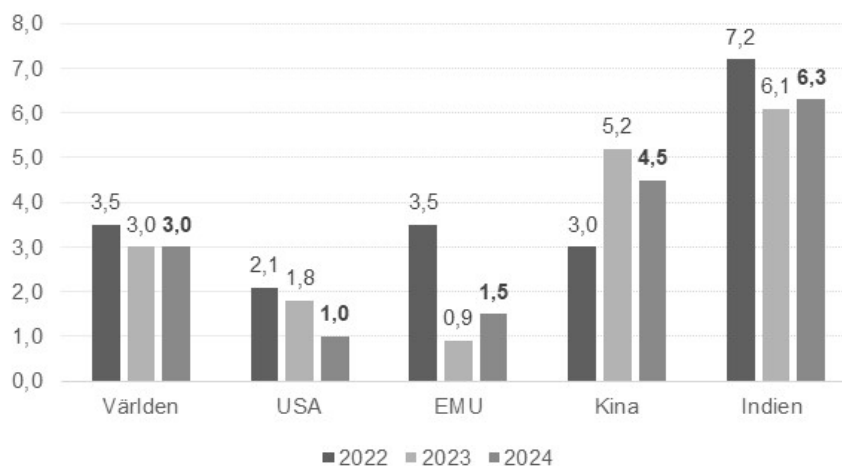
Samhällsekonomiska förutsättningar

Svag global tillväxt 2023

Tillväxten i världsekonomin har saktat in och väntas bli lägre under år 2023 jämfört med 2022. Flera faktorer som hög inflation, stigande räntor och det ryska kriget i Ukraina ligger bakom nedgången. Internationella valutafonden, IMF, bedömer i prognosen från juli 2023 att den globala tillväxten blir 3,0 procent 2023 att jämföra med 3,5 procent 2022 och 6,3 procent 2021. Även under år 2024 väntas tillväxten hamna på cirka 3,0 procent, vilket är lägre än det historiska genomsnittet på drygt 3,4 procent.

IMF bedömer att den globala inflationen kommer att falla från 8,7 procent 2022 till 6,8 procent 2023 och 5,2 procent 2024. Kärninflationen väntas dock ligga kvar långt över centralbankers målnivåer och kampen mot inflationen är ännu inte över enligt IMF, men räntetoppen kan snart vara nådd.

IMF:s prognoser: BNP-tillväxt (procent)

Källa: IMF World Economic Outlook juli 2023

Svensk ekonomi går in i en lågkonjunktur som består 2024

Den svenska ekonomin bedöms gå in i en lågkonjunktur år 2023 som består även år 2024. Under andra kvartalet 2023 minskade Sveriges BNP med 1 procent, jämfört med andra kvartalet 2022. Nedgången förklaras framför allt av minskad varuexport och lagerinvesteringar, men även av minskad hushållskonsumtion. Hög inflation och höjda räntor har slagit hårt mot de svenska hushållen som dragit ned på konsumtionen. Det är också tydligt att efterfrågan på bostäder minskat kraftigt. Preliminär statistik från SCB visar att 14 550 lägenheter började byggas under första halvåret 2023. Det är en minskning med 57 procent jämfört med samma period 2022, då 33 805 lägenheter påbörjades. Tillsammans med en vikande omvärldsefterfrågan gör detta att Konjunkturinstitutet beräknar att BNP minskar med nära 1 procent i år. Detta ligger även i linje med Finansdepartementets bedömning från augusti. Lågkonjunkturen har ännu inte slagit igenom på arbetsmarknaden, men antalet sysselsatta väntas minska de närmaste kvartalen och arbetslösheten öka till 8,4 procent nästa år. KPIF-inflationen fortsätter att minska framöver och under det andra halvåret 2024 förväntas den ligga tydligt under Riksbankens inflationsmål.

Utvalda nyckeltal, årlig procentuell förändring resp. procent, KI augusti

	Genomsnitt 1994-2021	2022	2023	2024
BNP	2,6	2,8	-0,9	1,2
Sysselsättning	0,8	2,7	1,4	-0,3
Arbetslöshet 15-74 år	8,0	7,5	7,7	8,4
KPIF (inflation)	1,6	7,7	6,1	1,8
Styrränta*	2,2	2,5	4,0	2,8
Offentligt finansiellt sparande**	-0,4	0,8	-0,2	-1,2

Källa: Konjunkturuppdatering augusti 2023, Konjunkturinstitutet

Förklaring: *Vid årets slut, **Procent av BNP

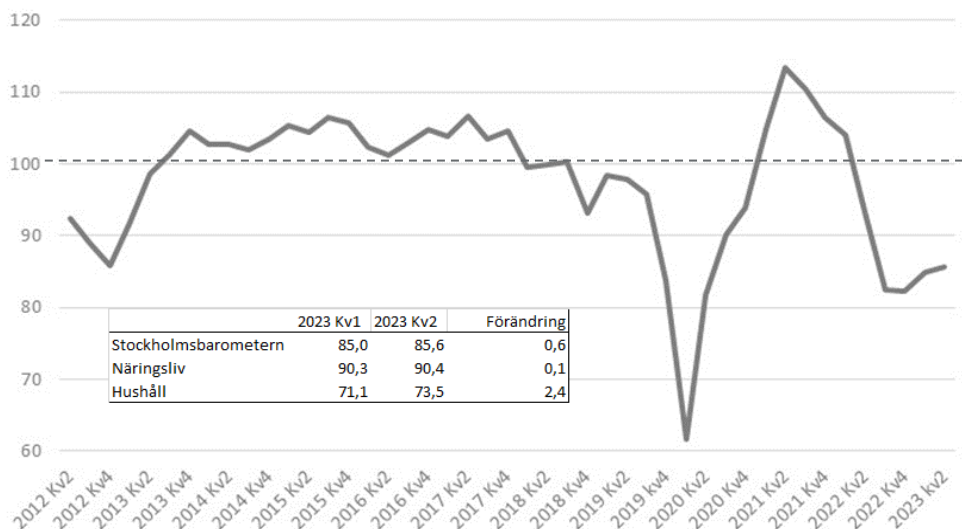
Konjunkturläget i Stockholm är fortsatt svagt

Även konjunkturläget i Stockholm är svagt. Handelskammarens Stockholmsbarometer som mäter både hushållens och näringslivets syn på ekonomin ökade något under det andra kvartalet 2023, från 85,0 till 85,6. Ökningen är dock marginell och stämmningsläget i Stockholmsekonomin är fortsatt mycket svagare än det historiska genomsnittet på 100.

Konfidensindikatorn för näringslivet var i princip oförändrad under det andra kvartalet 2023, med en helt marginell uppgång från 90,3 till 90,4. Stämmningsläget i näringslivet är därmed fortsatt sämre än normalt. Handeln (med undantag för livsmedelshandeln) är den bransch som går svagast. Konfidensindikatorn för byggbranschen sjönk något från 91,5 till 89,4 till följd av en svag orderingång, färre nya byggprojekt än tidigare och fallande nyproduktion. Stämmningsläget hos hushållen är fortsatt mycket pessimistiskt och historiskt lågt, trots att hushållens konfidensindikator ökade något till 73,5. Stockholmarna är högt belånade och räntehöjningarna märks i familjernas ekonomi.

Stockholmsbarometern, 2012 till och med andra kvartalet 2023

Stockholmsbarometern nedan visar hur hushåll och företag bedömer det ekonomiska läget. Värdet runt 100 betyder att konjunkturläget är normalt.

Källa: Stockholms Handelskammare i samarbete med Konjunkturinstitutet.

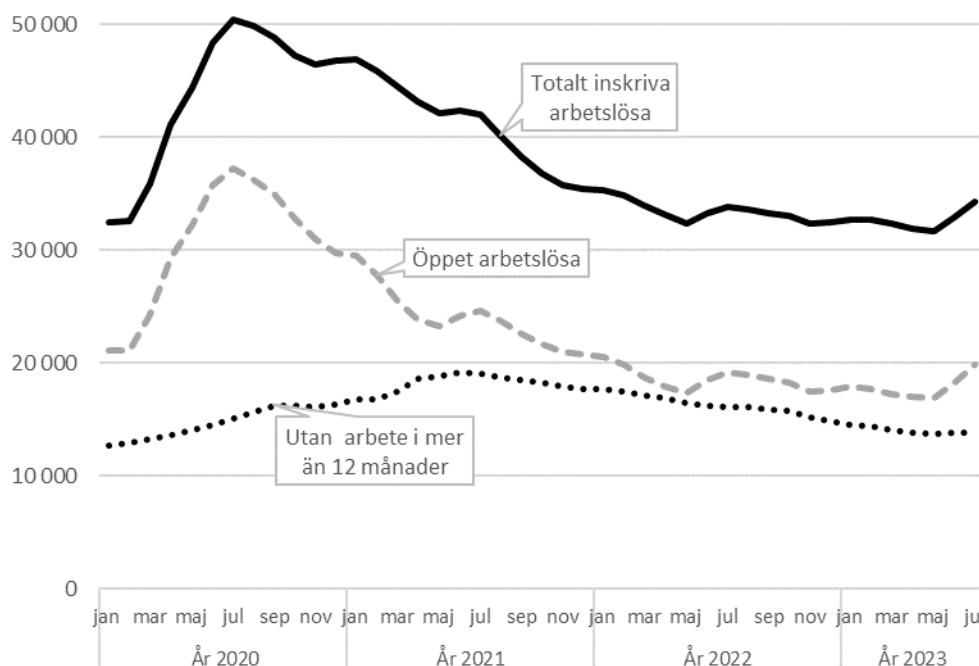
Arbetsmarknaden väntas försvagas något

Trots det osäkra omvärldsläget har läget på arbetsmarknaden varit stabilt fram till hösten 2023. Sedan sommaren 2020 har arbetsmarknaden återhämtat sig efter pandemin och den öppna arbetslösheten var i juni 2023 på den lägsta nivån sedan mars 2009. Arbetsförmedlingens senaste bedömning är dock att arbetslösheten kommer att öka under andra halvan av 2023 och under första halvåret 2024, men att bristen på personal i många branscher väntas bestå. Utvecklingen på arbetsmarknaden varierar dock mellan regioner. I norra Sverige har arbetslösheten minskat mest från redan låga nivåer jämfört med i fjol, bland annat till följd av de stora industrisatsningarna. I Stockholms län liksom södra Sverige är nedgången i arbetslösheten betydligt mindre. Här finns en stor privat tjänstesektor som är mer känslig för minskad konsumtion.

Andelen arbetslösa (16-65 år) som andel av arbetskraften var 6,0 procent i Stockholms stad under det andra kvartalet 2023, vilket är en minskning med 0,3 procentenheter jämfört med motsvarande period 2022. I Sverige som helhet var arbetslösheten 6,2 procent andra kvartalet 2023.

Arbetslösheten bland unga har minskat under 2023. I juli var cirka 2 800 ungdomar (18-24 år) i Stockholms stad inskrivna som arbetslösa. Det motsvarar en arbetslöshet på 6,6 procent. I juli för ett år sedan var arbetslösheten bland unga 7,1 procent.

Utveckling av arbetslösheten i Stockholms stad

Källa: Arbetsförmedlingen

Långtidsarbetslösheten är en fortsatt utmaning

Långtidsarbetslöshet är en stor utmaning på Stockholms arbetsmarknad liksom i hela Sverige och andelen långtidsarbetslösa ökade under pandemin. Under det andra kvartalet 2023 utgjorde de som varit utan arbete i minst 12 månader nästan hälften av det totala antalet inskrivna arbetslösa i Stockholms stad. Under 2023 har dock antalet arbetslösa i 12 månader eller mer minskat med drygt 2 000 personer till knappt 14 000. Trots minskningen bedömer Arbetsförmedlingen att det finns en stor risk för att den

höga andelen långtidsarbetslösa biter sig fast och att den kan öka igen om arbetslösheten ökar generellt. Av de arbetslösa saknar varje fjärde person gymnasieutbildning och drygt hälften är utrikesfödda.

Långtidsarbetslösheten påverkar stadens verksamheter och ekonomi på flera sätt. Dels påverkas skatteunderlaget genom lägre skatteintäkter och dels påverkas kostnaderna för ekonomiskt bistånd. Samtidigt är bristen på arbetskraft en utmaning för tillväxten i Stockholm. Personer med kort utbildning behöver studera vidare för att stärka sin position på arbetsmarknaden och fler behöver utbilda sig inom bristyrken. Det är också viktigt att fler av Stockholms unga fullföljer en gymnasieutbildning. Erfarenheten visar att de som inte klarar sina gymnasiestudier, riskerar att långvarigt hamna utanför arbetsmarknaden och har svårt att ta sig tillbaka till utbildning.

Sysselsättningen ökade

Antalet sysselsatta i åldern 15–74 år uppgick till 569 000 personer i Stockholms stad andra kvartalet 2023. Det är en ökning med 8 000 personer jämfört med föregående kvartal. Sysselsättningsgraden ökade med 1 procentenhet och uppgick till 75,8 procent, vilket kan jämföras med snittet i riket som ligger på 68 procent. Bland kvinnor ökade sysselsättningsgraden i Stockholms stad med 1,2 procentenheter till 74,5 procent och för män ökade den med 0,9 procentenheter till 77,1 procent.

Budgetens finansiering

Skatteunderlagsutvecklingen

Stadens finansiering bygger till övervägande del på skatteintäkter. Storleken på dessa beror i sin tur på såväl stadens som rikets skatteunderlag och på det kommunala utjämningsystemet. Prognosen för stadens finansiering baseras på Sveriges kommuner och regioners (SKR) skatteunderlagsprognos. I tabellen nedan redovisas SKR:s skatteunderlagsprognos från den 24 augusti och regeringens prognos från budgetpropositionen.

Olika skatteunderlagsprognoser

Procentuell förändring

	2022	2023	2024	2025	2026	2022–2026
SKR aug 2023	5,7	4,9	3,8	5,0	4,8	26,6
BP sep 2023	5,7	4,6	3,3	4,2	5,0	25,0

Källa: Regeringen, Sveriges Kommuner och Regioner.

Arbetsmarknaden har utvecklats starkt under det första halvåret 2023 och likaså lönesumman. SKR bedömer att skatteunderlaget växer snabbt i nominella termer under perioden 2023–2026, i genomsnitt med 4,6 procent per år. SKR:s prognos visar en högre skatteunderlagstillväxt än den prognos regeringen presenterar i budgetpropositionen för år 2024. Framst på grund av att regeringen prognostiserar en svagare utveckling av antalet arbetade timmar.

Trots den goda nominella utvecklingen urholkas kommunernas köpkraft, det vill säga det reala skatteunderlaget, drastiskt enligt SKR:s beräkningar. I år beräknas det minska med 2 procent, och under perioden 2023–2026 växer skatteunderlaget med 1,3 procent per år i reala termer, att jämföra med de senaste tio årens genomsnitt på 1,6 procent.

Förutom att priser och löner stiger och därigenom påverkar kostnaderna för verksamheten ökar pensionskostnaderna, främst till följd av prisbasbeloppets förändring.

Det reala skatteunderlaget minskar

Procentuell förändring

	2022	2023	2024	2025	2026
Nominellt skatteunderlag	5,7	4,9	3,8	5,0	4,8
Prisökning	4,4	6,9	3,7	0,3	2,2
Realt skatteunderlag	1,7	-2,0	0,1	4,7	2,5

Källa: Skatteverket och Sveriges Kommuner och Regioner.

Skatteunderlagets utveckling under kommande år kan inte förväntas räcka till att finansiera en ökande kommunal verksamhetsvolym i samma utsträckning som under den senaste tioårsperioden.

Budgetpropositionen 2024

I regeringens budgetproposition finns förslag om reformer på 39 miljarder kronor. Tyngdpunkten ligger på att bekämpa inflationen och att stötta hushållen och välfärden. Viktigast för kommunerna är förslaget om en permanent ökning av de generella statsbidragen till kommuner och regioner med 10 miljarder kronor årligen, varav 7 miljarder kronor går till kommunerna och 3 miljarder kronor till regionerna. För Stockholms stad innebär det ett tillskott på cirka 656 miljoner kronor. Enligt SKR kommer tillskotten dock inte att täcka de beräknade underskotten i kommuner och regioner år 2024 till följd av den höga inflationen.

Inom skolans område läggs förslag om riktade statsbidrag till bland annat till fler platser i yrkesvux, bättre arbetsmiljö och arbetsvillkor för lärare i skolor med socioekonomiska utmaningar och åtgärder som stärker kunskapsutvecklingen inom förskoleklass, grundskola och fritidshem. Budgetpropositionen innehåller även förlängningar av tidigare satsningar som berör kommunerna, vilket innebär fortsatt riktade statsbidrag till vård, omsorg och skola. Inom klimatområdet görs satsningar för att främja en ökad elektrifiering samtidigt som skatten på bensin och diesel sänks och även reduktionsplikten. Utsläppsökningen som väntas med regeringens nuvarande politik påverkar Stockholms stads möjligheter att nå uppsatta miljömål.

Kommunkoncernens investeringar

Det osäkra ekonomiska läget i omvärlden och den kraftiga kostnadsutvecklingen innebär att staden tydligt behöver prioritera investeringsprojekt som måste genomföras medan övriga projekt behöver avvakta ett stabilare läge. Därutöver behöver staden prioritera hårt bland investeringarna för att upprätthålla en hög grad av egenfinansiering över de närmste åren för att begränsa kommunkoncernens skuldökning. Ökade verksamhetsresultat, inkomster från försäljning av mark i stadsutvecklingsområden och avyttringar av icke strategiska tillgångar som inte behövs för stadens verksamhet är ytterligare medel för att möjliggöra en fortsatt hög investeringstakt med en hållbar egenfinansieringsgrad.

En viktig förutsättning för att stockholmarna ska kunna bli fler är att nya bostäder och arbetsplatser byggs samt att infrastrukturen underhålls och utvecklas. Stadens höga ambitioner utmanas av det ekonomiska läget med hög inflation och ökade räntenivåer.

Det långsiktiga målet i Stockholms stad är att skapa förutsättningar för att 140 000 bostäder byggs till år 2035. En konsekvens av bostadsutvecklingen och stadens tillväxt är investeringar i gator, parker, natur, idrottsanläggningar förskolor, skolor, gruppboenden och äldreboenden. Därtill ska investeringar i energieffektiviseringar, lösningar som minskar stadens klimatpåverkan och klimatanpassningsåtgärder samt reinvesteringar i befintliga anläggningar och fastigheter genomföras.

Staden har stora åtaganden för medfinansiering av ett antal statliga infrastrukturprojekt med syfte att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm. Det är ett led i stadens långsiktiga planering för samhällsutvecklingen som innebär att Stockholm ska bli tätare och mer sammankopplat.

Framtida investeringar och investeringsstrategi

De stora investeringsvolymerna, det rådande omvärldsläget med påföljande kostnadsutveckling samt förändringar i befolkningsprognosen kräver tydligare prioriteringar av respektive nämnd och bolagsstyrelse samt en utvecklad kostnadsstyrning i projekten i syfte att begränsa investeringsutgifterna och öka lönsamheten så mycket som möjligt. En hårdare prioritering i tid, ambition och omfattning av stadens investeringsprojekt kan bli nödvändig eftersom de finansiella resurserna under planperioden är begränsade samtidigt som kostnadsläget riskerar vara högt. En kommunkoncernövergripande samordning av prioriteringsarbetet för investeringsprojekt ska vidare utvecklas av berörda nämnder och bolagsstyrelser.

Nämndernas planerade investeringsprojekt över 50 mnkr har samlats, kategoriserats och prioriterats utifrån beslutskriterier som måluppfyllelse, lönsamhets- och/eller resultatpåverkan, driftskostnadskonsekvenser, projektrisk, projektberoenden samt prioritering i tid. En hårdare prioritering kan innebära att vissa projekt behöver senareläggas och att prioritering inom och mellan projekt kommer behövas i syfte att dels hålla beslutad investeringsbudget för respektive nämnd/bolagsstyrelses samlade projektportfölj och dels beslutade projektbudgetar för respektive projekt. Fattade genomförandebeslut ska hållas. Därutöver kan verksamhetskritiska åtgärder behöva prövas för att motverka förskjutningar och kostnadsökningar. Som exempel kan nämnas samordning av upphandlingar, och viss lagerhållning av insatsvaror. En ökad samverkan mellan kompetenser i projekt- och inköpsprocessen i vissa strategiska upphandlingar kan bidra till detta, liksom ett starkare samarbete mellan förvaltningar och bolag.

En hållbar investeringstakt beror både på storleken på investeringsutgifterna, och tidplanen för genomförandet och när utgifter respektive inkomster faller ut samt i vilken grad investeringarna finansieras med egna eller lånade medel. Därför är det viktigt att tidigt i projektprocessen, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i investeringsprojekten. Lönsamheten i stadens exploateringsprojekt är avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kan genomföra.

Staden bör prioritera områden för bostadsexploatering där det finns eller investeras i infrastrukturlösningar och service. Detta innebär en god ekonomisk hushållning, eftersom redan gjorda investeringar i väg- och ledningsnät, kommunikationer och till viss del även anläggningar för social- och kommunal service kan nyttjas av flera Stockholmare.

Finansieringsstrategi

Det investeringsutrymme som investeringsstrategin tar sin utgångspunkt i är det långsiktiga ekonomiska utrymme som medges utan att befintlig verksamhet och utveckling utifrån angelägna behov ska behöva begränsas. Syftet med en finansieringsstrategi är bland annat att ange riktlinjer för hur investeringsverksamhetens ekonomiska konsekvenser ska styras och följas upp utifrån målsättningen om en god ekonomisk hushållning.

En viktig förutsättning för att Stockholm ska kunna genomföra investeringsplanen med god finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Investeringar och reinvesteringar i till exempel trafikinfrastruktur, idrottsanläggningar och verksamhetsfastigheter genererar inga direkta intäkter för staden, men däremot ökade drift- och kapitalkostnader. Sådana investeringar ska därför i huvudsak vara egenfinansierade. Stadens ersättningsinvesteringar ska finansieras med egna medel för att stadens ekonomi inte belastas av ökade räntekostnader. Målsättningen för investeringsverksamheten i staden är 100 procent egenfinansiering.

Investeringar som kräver nyupplåning har en långsiktig påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. I och med att stadens kreditbetyg, upplåningskostnad, och på sikt låneutrymme, är beroende av att staden kan uppvisa starka finansiella nyckeltal kan det därför vara nödvändigt att prioritera även bland lönsamma investeringar. Det kan innebära att även lönsamma investeringar i vissa fall kan behöva senareläggas för att bibehålla finansiell stabilitet. Lånefinansierade investeringar som genererar intäkter som täcker kostnaderna för drift, avskrivningar och ränta belastar resultaträkningen under genomförandet men inte över längre tid. Staden ska kontinuerligt fortsätta pröva hur finansieringen av investeringar kan ske mest ändamålsenligt i syfte att få bästa möjliga kreditvillkor.

Nämndernas investeringar

Merparten av stadens investeringar avser beredande av mark och infrastruktur som gör det möjligt att bygga bostäder. Nämndernas planerade investeringsprojekt är grunden till nämndernas totala investeringsplan som fastställs i denna budget (se bilaga 3). Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden och trafiknämnden visar fortsatt höga investeringsnivåer, bland annat för att skapa förutsättningar för att uppnå kommunfullmäktiges bostadsmål om 140 000 bostäder som ska byggas mellan 2010 och 2035. Prioriteringar, förstärkt samverkan, god projektstyrning och hög kostnadsmedvetenhet i investeringsverksamheten är avgörande för budgethållning och ekonomisk stabilitet i genomförande samt långsiktig drift och förvaltning. Inkomsterna från markförsäljningar i samband med exploatering är betydelsefulla för stadens investeringsverksamhet och bedöms uppgå till betydande belopp. Behovet av ersättningsinvesteringar i stadens byggnader och anläggningar är stort och flera reinvesteringarprogram med syfte att säkerställa funktionen i stadens infrastruktur pågår. Cirka en fjärdedel bedöms utgöra ersättningsinvesteringar och resten strategiska investeringar. Det finansiella läget och kostnadsutvecklingen innebär att ett samordnat arbete med prioriteringar måste utvecklas och förstärkas.

Bolagens investeringar

Bolagskoncernens investeringsverksamhet är koncentrerad till fastigheter och infrastruktur. Under de närmsta åren består investeringarna främst av nyproduktion av bostäder, investeringar i pedagogiska lokaler och investeringar hos Stockholm Vatten och Avfall AB. Bolagskoncernen planerar för investeringar om totalt cirka 40 mdkr under den närmsta treårsperioden. De stora investeringsvolymerna kräver noggrann styrning och uppföljning av projekten. God ekonomistyrning är en förutsättning för ekonomisk stabilitet och att planerade projekt genomförs med rimliga avkastningskrav. Nödvändiga ersättningsinvesteringar får inte trängas ut av nyproduktionsprojekt.

Den höga investeringsvolymen förutsätter en rimlig och långsiktig avkastning. Ett starkt resultat tillsammans med optimerat driftnetto bidrar till detta. Det innebär också att självfinansieringsgraden på sikt ökar, vilket är nödvändigt för en långsiktigt hållbar ekonomi.

Stockholm Vatten och Avfall AB:s projekt SFA, Stockholms Framtida Avloppsrening, är det enskilt största projektet. Stockholm Vatten och Avfall AB har även ett flertal större investeringar inom andra områden, bland annat i ny sorteringsanläggning, befintligt ledningsnät och i utbyggnad av exploateringsområden.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansiär i ett antal stora statliga och regionala infrastrukturprojekt. Medfinansiering av nya projekt ska endast ske i undantagsfall. Ansvarig huvudman ska bära sina egna investeringar. Kvarvarande beslutade åtaganden för staden uppgår sammanlagt till cirka 11 mdkr exklusive framtida återbetalningar. Inkluderas återbetalningar av förskotterade bidrag uppgår de totala åtagandena till 6 mdkr netto fram till år 2035. Utbetalningarna till dessa minskar det kassaflöde som finns tillgängligt för finansiering av stadens egna investeringar. En finansiell förutsättning för medfinansiering av statlig och regional infrastruktur är att den kan ske med egna medel.

Utbetalningarna till medfinansiering beräknas under perioden 2024-2028 uppgå till cirka 9,5 mdkr, varav drygt hälften avser medfinansiering och förskottering för utbyggnad av tunnelbanan inom ramen för Stockholmsförhandlingen. I beloppet ingår även utbetalningar för kollektivtrafikobjekten i Sverigeförhandlingen; Tunnelbanan Älvsjö-Fridhemsplan, Roslagsbanan till City och Spårväg syd. Övriga stora projekt är Tvärbana Norr Kistagrenen och bussterminalen vid Slussen.

Ytterligare avsättning om cirka 600 mnkr kvarstår avseende förstärkning och förnyelse av elnätet i Stockholmsregionen inom projekt Stockholms Ström.

Extern finansiering

Stockholm har, efter ansökan, valts ut som en av 100 klimatstäder i EU:s satsning på Klimatneutrala städer till 2030. Det innebär en möjlighet att teckna ett klimatkontrakt med EU-kommissionen som ger ökade möjligheter att genomföra stadens klimathandlingsplan samt ökade möjligheter till samarbeten med andra utvalda städer, innovation och finansiering. Staden ska aktivt söka extern finansiering genom bidrag från staten och EU. I den gröna omställningen ges möjligheter till statlig finansiering genom återstartsarbetet och Klimatkontrakt 2030. I de stora infrastrukturprojekt som syftar till ett klimatneutralt Europa år 2050 kan större EU-finansiering sökas inom ramen för bland annat European Green Deal Call och Climate City Contract. Innan investeringsmedel beviljas från staden ska möjliga alternativa finansieringskällor från staten respektive EU prövas.

Krav på god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning

Sedan 1992 års kommunallag trädde ikraft har kommuner haft krav på sig att verksamheten ska bedrivas enligt god ekonomisk hushållning. Under år 2000 tillkom balanskravet och under 2013 infördes en möjlighet att använda en resultatutjämningsreserv. Samtliga delar av regelverket ska årligen följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse. Regeringen gav i april 2022 en parlamentarisk kommitté i uppdrag att göra en bred översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet. I maj 2023 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen utifrån förslagen i betänkandet *En god kommunal hushållning (SOU 2021:75)*. Det föreslås att kommunallagens reglering om god ekonomisk hushållning bibehålls, vilket innebär att långsiktiga riktlinjer och finansiella mål kvarstår. Enligt förslaget avvecklas resultatutjämningsreserv och resultatreserv införs. Det ger möjlighet för kommunerna att reservera medel för att uppnå en god ekonomisk hushållning. Resultatreserven får uppgå till högst fem procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Budgeten ska även innehålla en redogörelse för ekonomin under budgetåret i de kommunala koncernföretagen.

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige gör bedömningen att stadens riktlinjer för god ekonomisk hushållning utgörs av kommunfullmäktiges mål, indikatorer samt ett flertal dokument i kommunfullmäktiges budget, bland andra *Regler för ekonomisk förvaltning* (bilaga 8) samt *Stockholms stads investeringsstrategi* (bilaga 9). Stadens konjunkturärende utgör därutöver underlag för den långsiktiga planeringen.

Finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Stockholms stad står de kommande åren inför utmaningar som en hög nivå på investeringarna och kraftigt ökade behov till följd av befolkningsförändringar. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar för att klara behovet av bland annat vård, skola och omsorg. Därför innehåller budgeten mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Målen för verksamhet och ekonomi anges i budgetens inledning. Vidare har staden fastställt fem finansiella mål för 2024 som redogörs nedan.

Årets ekonomiska resultat

Årets ekonomiska resultat är det mål som tydligast sammanfattar det ekonomiska läget. Årets resultat kan mätas exklusive jämförelsestörande poster och/eller enligt det kommunala balanskravet. Målet är att stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet för år 2024 ska uppgå till minst 0,1 mnkr.

Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter

Detta mål visar hur stor del av stadens löpande nettokostnader som finansieras med skatteintäkter. Om nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkter överstiger 100 procent kan staden tvingas använda det egna kapitalet till den löpande driftverksamheten. Det långsiktigt hållbara målet är att andelen av stadens löpande driftkostnader som finansieras med skatteintäkter inte ska överstiga 100 procent. På kort sikt kan finansieringen vid särskilda satsningar även ske med ändliga resurser, det vill säga stadens positiva finansnetto och utdelning från bolagskoncernen. Målet är dock att nettokostnaderna inte ska överstiga skatteintäkterna inklusive finansiellt resultat och utdelning.

Stadens soliditet

Soliditet definieras som det egna kapitalet i relation till tillgångarna. Om soliditeten är hög, har tillgångarna i hög grad finansierats av egna medel och graden av lånefinansiering är låg. Ett mål för soliditeten finns både för staden och för kommunkoncernen. För att få en samlad och komplett bild ska detta mål redovisas inklusive samtliga stadens pensionsåtaganden. Soliditeten ska varken för staden eller för kommunkoncernen understiga 34 procent på lång sikt och 30 procent på kort sikt. Soliditeten kan enskilda år understiga 34 procent. Under planeringsperioden kan dock soliditeten kortsiktigt komma att minska på grund av stora åtaganden för byggnation av bostäder och infrastruktur.

Budgetföljsamhet

En god budgetföljsamhet är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten.

Budgetföljsamheten mäts som avvikelse i procent, mellan årets prognoser och utfall, inklusive resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. För nämnderna görs uppföljningen totalt för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Målet för budgetföljsamheten är att den före och efter tekniska justeringar inte får överskrida 100 procent.

Prognossäkerhet

Prognossäkerhet beskriver förmågan att bedöma avvikelser under året och att vidta åtgärder för att hålla givna budget. Prognossäkerheten mäts som avvikelse mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar.

Målet är att prognossäkerheten i tertialrapport 2, jämfört med utfallet på helår, ska vara högst +/- 1 procent.

Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska, utöver det som beskrivs under kommunfullmäktiges mål i inledningen samt under respektive verksamhetsområde, nämnd och bolagsstyrelse arbeta enligt kommunfullmäktiges gemensamma direktiv som följer nedan. Nämnder och bolagsstyrelser förutsätts även arbeta i enlighet med gällande stadsövergripande styrdokument samt övriga anvisningar utfärdade av stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB.

I de gemensamma direktiven förtydligas kommunfullmäktiges särskilt prioriterade områden där det finns ett stort behov av utvecklade processer och samverkan mellan flera av stadens nämnder och bolagsstyrelser. För att kunna möta de krav dagens och morgondagens stockholmare ställer behöver staden fortsätta att utveckla samverkan som leder till effektivitets- och kvalitetsvinster, även med externa aktörer, såväl nationella som internationella. I arbetet för att Stockholm ska vara en stad för alla är det av vikt att alla nämnder och bolagsstyrelser samverkar för en effektiv och sammanhållen kommunikation och skapar delaktighet hos stadens alla målgrupper.

Långsiktigt hållbar ekonomi

Att nämnder och bolagsstyrelser ska hålla tilldelade ekonomiska ramar är självklart och en nödvändighet för att Stockholms stad ska klara välfärdsuppdraget i kombination med en ekonomi i balans. För att nå dit är det lika självklart att nämnder och bolagsstyrelser arbetar systematiskt med planering, uppföljning och analys av både verksamhet och ekonomi. I det arbetet är befolkningsprognosen, som utgör en grund för att bedöma behoven, ett av stadens viktigaste verktyg.

Investeringsprojektens finansiering påverkar stadens ekonomi direkt i form av skuldnivåer och räntekostnader. Investeringsvolymen medför även högre avskrivningar och driftskostnader på längre sikt och i vissa fall även hyreskostnader. Lokalkostnadernas andel av de totala kostnaderna har ökat den senaste femårsperioden, samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver därför bidra till att bromsa denna utveckling.

En fungerande samverkan mellan nämnder och bolagsstyrelser är avgörande för att både säkra en effektiv organisation och hög måluppfyllelse. Det bidrar också till en bättre och samlad kontaktyta mot medborgarna. Centrala facknämnder ska därför stärka sin samverkan med stadsdelsnämnderna och där det är möjligt anpassa sin organisation efter stadsdelsnämndernas geografiska indelning i syfte att stärka den lokala genomförandeförmågan och skapa enklare och tydligare kommunikationsvägar mellan staden och medborgarna

Kompetensförsörjning är en av stadens största utmaningar och att staden är ett föredöme som offentlig arbetsgivare är centralt för uppdraget. Genom ett närvarande ledarskap grundat i tillitsbaserad styrning ökar medarbetarnas delaktighet, engagemang och trivsel. Kontinuitet i verksamheterna ska främjas för att höja kvaliteten i verksamheterna och bidra till bättre arbetsmiljö.

Rätt hanterad ska digitaliseringen bidra till att skapa en bättre välfärd där medarbetare i högre grad kan ägna sin arbetstid åt kärnuppgifterna. Därför ska staden ta till vara på digitaliseringens möjligheter i kvalitetsarbetet och, där så är lämpligt, pröva ny och innovativ teknik. Under de senaste åren har staden tagit stora steg framåt bland annat genom användning av digitala verktyg och nya arbetssätt. Det är viktigt att omhänderta de lärdomar som gjorts och den innovationskraft som finns för att utveckla staden framåt.

Samverkan för en trygg och säker stad

Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Stadens Trygghetsprogram och Säkerhetsprogram är sammanlänkade och ska vara vägledande i arbetet. Stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete är tvärsektoriellt, och samverkan mellan nämnder och bolagsstyrelser ska ske regelbundet på såväl strategisk som operativ nivå. Brottsförebyggande arbete är det som staden gör för att förebygga att brott sker, därtill ska insatser genomföras som ökar invånarnas trygghet. Det handlar om att skapa en ren, attraktiv och trygg stadsmiljö, erbjuda sociala insatser och andra riktade brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder där behov finns.

Krisberedskapen och planeringen för civilt försvar behöver än tydligare knytas ihop i en sammanhållen beredskapsplanering. Krisövningar ska genomföras i enlighet med den stadsövergripande övningsplanen i syfte att bidra till ökad förmåga att hantera framtida kriser. Utökade och skärpta bestämmelser inom ramen för säkerhetsskyddslagstiftningen har en betydande påverkan på hur säkerhetsskyddsarbetet i staden bedrivs och innebär bland annat att kompetens och förmåga behöver öka markant, samt att administrativ hantering av de åtgärder som krävs behöver säkerställas i respektive berörd verksamhet.

Områden i staden med hög brottslighet och otrygghet kräver prioritering av gemensamma åtgärder som identifieras på central och lokal nivå. Här kraftsamlar staden i samverkan med polis och andra nyckelaktörer för att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad. För att minska det dödliga våldet bedrivs tillsammans med polis och kriminalvård ett intensivt och samordnat arbete riktat till riskindivider. Vägledande i samverkansarbetet är samverkansöverenskommelsen mellan staden och Polisen som ger en struktur och gemensam inriktning för arbetet och pekar ut ett antal prioriterade samverkansområden. Under ledning av kommunstyrelsen ska nämnder och bolagsstyrelser prioritera och utveckla en strategisk och operativ samverkan för att systematiskt, kunskapsbaserat och effektivt nyttja stadens resurser, sprida kunskap samt utbyta goda exempel i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Staden ska säkerställa trygga, attraktiva och rena stadsmiljöer för företagande. Näringslivet ska ses som möjliggörare i arbetet med att uppfylla stadens mål kring platssamverkan, integration och hållbarhet.

Samverkan för en hållbar stadsutveckling

Staden ska planeras ur ett helhetsperspektiv och vara sammanhållen och hållbar. Stockholm ska vara en attraktiv stad med ett dynamiskt och starkt näringsliv, som skapar en hög tillväxt och ger förutsättningar för välfärd och ett gott liv i stadens alla delar.

Stadens höga investeringsnivå har under perioder finansierats genom försäljning av tillgångar som inte bedömts vara nödvändiga för stadens kärnverksamhet. Detta har begränsat upplåningsbehovet, men i takt med att investeringarna har ökat och försäljningarna minskat har stadens upplåning stigit kraftigt. Det är därför angeläget att fortsatt avyttra fastigheter som inte är strategiska för staden, att minska investeringsvolymen i fastigheter som staden inte själv är hyresgäst i och att samarbeta med externa aktörer inom området samhällsfastigheter.

Genom aktivt och utökat samarbete med externa aktörer på marknaden som vill investera i bostäder och samhällsfastigheter minskar stadens finansieringsbehov och

ökar genomförandeförmågan. Vid sådana samarbeten kan viktig kunskap hos andra aktörer om styrning och uppföljning av projektframtagande, genomförande och förvaltning till-godogöras av staden och stärka den egna förmågan. Staden kan på detta sätt undvika kostnader för räntor och avskrivningar, men får istället betala hyra för nyttjandet av anläggningen eller fastigheten. Alla kommande projekt ska därför analyseras noggrant ur ett långsiktigt kommunkoncernsperspektiv, för att staden ska kunna avgöra vilket alternativ som långsiktigt bäst möter stadens behov och som uppfyller kommunfullmäktiges mål.

En fortsatt hög takt i bostadsbyggandet är ett av de mest prioriterade uppgifter, som alla nämnder och bolagsstyrelser ska skapa förutsättningar för utifrån sina respektive uppdrag och stadens riktlinjer för bostadsförsörjning. Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden har ett utökat ansvar för samordning av stadens bostadsbyggande. Målet är att 140 000 bostäder byggs mellan 2010 och 2030 och 70 000 bostäder mellan 2019 och 2025.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- genomföra nödvändiga strukturella förändringar för att möta kostnader för välfärdsuppdraget och de ökade investeringsvolymerna som den växande staden kräver
- hålla budget, vilket är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten
- utveckla beslutsunderlag framför allt gällande kalkylering och riskbedömningar i tidiga skeden för att säkerställa att beslut fattas på rättvisande grunder
- beakta och implementera av kommunfullmäktige beslutade styrdokument och styrmodell i verksamhetsplanering och uppföljning
- ha en god prognossäkerhet genom att bedöma avvikelser under året och vidta åtgärder för att hålla givna budget utveckla sin innovationsledningsförmåga och arbeta systematiskt med att sprida och ta till sig goda exempel på effektiva arbetssätt
- arbeta för att höja prognossäkerheten för investeringar
- utveckla arbetet med synpunkter och klagomål med fokus på stärkt återkoppling och förbättringsåtgärder genom verksamhets- och kvalitetsutveckling
- säkerställa att stockholmarna och företagarna som kommer i kontakt med stadens verksamheter behandlas och bemöts likvärdigt och respektfullt
- säkerställa att Stockholm är en äldrevänlig stad i enlighet med WHO:s modell, där äldre kan leva ett tryggt och självständigt liv med hög livskvalitet och god hälsa
- i samverkan med relevanta aktörer arbeta med åtgärder för att minska negativa effekter på barn och ungas psykiska hälsa i spåret av pandemin i samtliga verksamheter i Stockholms stad som möter barn och unga samt personer med funktionsnedsättning
- säkerställa att barns rättigheter synliggörs i stadens verksamheter. Lagen om FN:s konvention om barnets rättigheter ska beaktas i beslutsprocesser som direkt eller indirekt rör barn
- tillämpa funktionshinderperspektivet för att säkerställa att alla, oavsett funktionsförmåga, får tillgång till stadens samhällsliv och till stadens stöd, skydd och service på lika villkor
- arbeta kostnadseffektivt med stärkt fokus på kärnverksamheten

- genom sin organisation säkerställa goda möjligheter till stadsövergripande samverkan inom staden och med externa parter
- arbeta med prioritering och tydliggjorda effektivitetsbeting för stadens lokalförsörjning
- ha en samordnad, kostnadseffektiv och ändamålsenlig lokalanvändning för att frigöra lokaler för annan användning, annan förhyrning eller avveckling
- driva drift- och investeringsprojekt med fokus på prioritering, styrning och effektivitet, såväl gällande ekonomi som energieffektivitet och kostnadsmedvetenhet
- som del i verksamhets- och kvalitetsutveckling vidareutveckla sin strategiska kommunikation i syfte att stärka samverkan och dialog med stockholmare, näringsliv och akademi
- använda konsulttjänster endast i de fall då det är säkerställt att det är det mest kostnadseffektiva alternativet
- undersöka möjligheterna att flytta ut stadens nämnder och bolagsstyrelser, från innerstad till ytterstad med hänsyn till synergieffekterna av samlokalisering
- arbeta för att säkerställa ökad tillväxt och företagsamhet samt ha ett proaktivt och flexibelt förhållningssätt i näringslivsarbetet
- värna befintligt näringsliv vid större ingrepp som kan påverka företagandet och vid behov genomföra konsekvensanalyser och beakta dessa vid större beslut som kan påverka näringslivet
- tillsammans utveckla Stockholms stad som en företagsvänlig stad i linje med stadens ambitioner inom näringslivsmålet. I detta arbete är NKI-mätningar, relevanta kontaktytor och dialog mellan staden och näringslivet viktiga och prioriterade delar
- vidareutveckla organisation och processer för professionella etableringstjänster inom uppdraget etableringskedjor
- utveckla stadens myndighetsutövning, kommunikation och kontaktvägar till att bli tydligare, effektivare och ändamålsenliga för företag och entreprenörer, inte minst genom digitalisering och innovation, detta genom en effektiv samverkan mellan berörda nämnder och bolag
- säkerställa att tillväxtanalysen används i det operativa arbetet
- säkerställa trygghet, tillgänglighet och attraktivitet i stadsmiljön för ett fungerande näringsliv i hela staden
- säkerställa att det inte bedrivs illegal näringsverksamhet i stadens lokalfastighetsbestånd och på tillståndsbelagda platser i stadens stadsmiljö
- förstärka det strategiska arbetet för att öka antalet arbetsplatser särskilt i stadens södra delar och översiktsplanens fokusområden
- säkerställa att samtliga medarbetare med näringslivsnära uppdrag ska genomgå grundutbildningen i näringslivsfrämjande arbete samt erbjudas fördjupningsutbildning i näringslivspolicyns innehåll och förhållningssätt
- öka dialog och samverkan mellan både stadens verksamheter och med näringslivet gällande kompetensförsörjningsfrågor, nationella etableringsförfrågningar och branschöverskridande prioriteringar
- säkerställa att digitala projekt är väl avgränsade i storlek och omfång och syftar till att lösa specifika uppgifter för verksamheterna till en rimlig kostnad, i relation till nyttan
- fortsätta tillvarata den digitalisering som skedde under pandemin och fortsätta utveckla digitala arbetssätt och tjänster för ökad kvalitet och effektivitet
- säkerställa att innovationer och digitalisering bidrar till ökad kvalitet och resurseffektivitet i stadens verksamheter

- förbättra metoder för uppföljning och utvärdering av innovations- och digitaliseringsprojekt. Staden ska vara en lärande organisation och ta tillvara på erfarenheter för att uppnå största nytta för stadens medarbetare, verksamheter och invånare i kommande och pågående projekt
- samverka med andra nämnder och bolagsstyrelser inom innovation och digital transformation i syfte att identifiera utvecklingsområden som kan skalas upp
- samråda med kommunstyrelsen i samband med genomförande av strategiska innovations- och digitaliseringsprojekt för att säkerställa att utvecklingen inte medför kostnadspåverkan på stadens övriga verksamheter
- analysera och redovisa driftkostnadskonsekvenser av digitaliseringsprojekt
- använda stadens centrala plattformar vid digitaliseringsprojekt
- utveckla effektiva och stödjande metoder samt samverka med andra för idé-utbyte och lärande i arbetet med ständiga förbättringar, innovation och digitalisering
- säkerställa att det finns resurser och kompetens för ett effektivt och ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete
- delta i och bidra till nationella och regionala samverkansinitiativ och myndighetssamarbeten i innovations- och digitaliseringsfrågor
- bidra till ökad innovationskapacitet genom att arbeta för hög datakvalitet och möjligheter att dela data, till exempel som öppna data, där det är möjligt utifrån informationsklassningen
- säkerställa tillgängligheten av stadens digitala tjänster och webbplatser
- uppmuntra förslag från medarbetare, stockholmare och andra aktörer i arbetet med innovation och kvalitetsutveckling och stärka samarbetet med partners och andra aktörer som vill bidra i detta arbete
- arbeta aktivt för att bygga digital kompetens i stadens verksamheter, inklusive beställarfunktion av digitala tjänster och produkter
- bidra till aktivitetsinsatser, bland annat Stockholmsjobb där anställningarna ska vara möjliga att kombinera med utbildning, vilket är särskilt prioriterat för unga som saknar gymnasiekompetens
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden kartlägga möjligheten att erbjuda meningsfulla och mervärdesskapande feriejobb som erbjuder ett första steg in på arbetsmarknaden, för att främja goda och jämlika uppväxtvillkor med särskild uppmärksamhet mot socioekonomiska förhållanden i stadsdelsnämndsområdena
- kartlägga möjligheterna att tillgängliggöra arbetsplatser bland stadens upphandlade entreprenörer
- vidareutveckla de kommunala etableringsinsatserna med syfte att förbättra arbetssätt och samordning
- förstärka och individanpassa bostadsvägledning till nyanlända så att genomströmningen och vidareflytt till egen bostad från genomgångsbostaden ökar
- genom tät intern samverkan och externa samarbeten hitta platser för och möjliggöra lämpliga boendelösningar i mottagandet både på kort och lång sikt
- verka för att nyanlända ges förutsättningar att snabbt etablera sig i Stockholm genom studier och arbete och säkerställa en ändamålsenlig organisation och arbetssätt för nyanländas kommunmottagning och etablering
- stärka och särskilt prioritera samhällsvägledning, samhällsorientering med slutprov och information till nyanlända under etableringen
- öka samarbetet med näringslivet och andra externa aktörer under samordning av arbetsmarknadsnämnden kopplat till bland annat Integrationspakten för att skapa fler möjligheter till egen försörjning, praktik samt att vidareutveckla möjligheterna till introduktions-, praktik- och lärlingsverksamhet

- under samordning av kommunstyrelsen medverka till en stadsövergripande och samordnad kommunikation om nyanländas kommunmottagning och etablering
- under ledning av kommunstyrelsen prioritera och utveckla en strategisk och operativ samverkan för att systematiskt, kunskapsbaserat och effektivt nyttja stadens resurser, sprida kunskap och utbyta goda exempel i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet
- genom att utveckla och fokuserat fullgöra sina respektive uppdrag bidra till att staden framöver inte har några utsatta eller särskilt utsatta områden
- vidareutveckla platssamverkan och platsaktivering i samarbete med bland annat privata fastighetsägare och det lokala näringslivet, genom förstärkt samverkan mellan nämnder och bolagsstyrelser samt andra relevanta aktörer
- bidra till en trygg och attraktiv boende- och stadsmiljö genom att säkerställa att trygghetsskapande faktorer tillgodoses i de enskilda projekten och att lokala behov och förutsättningar inhämtas tidigt i processerna
- genom aktiv renhållning och skötsel bidra till en ren, attraktiv och trygg stadsmiljö
- utifrån relevanta data, lokala lägesbilder och orsaksanalyser tillsammans med polis, näringsliv, civilsamhället och andra viktiga aktörer genomföra trygghetsskapande åtgärder i den offentliga miljön inom det egna ansvarsområdet
- under ledning av kommunstyrelsen och i samarbete med Polisen och Region Stockholm i trygghetsskapande och brottsförebyggande syfte möjliggöra för fler trygghetskameror på prioriterade platser i den offentliga miljön
- i nära samverkan med kommunstyrelsens centrala samordnare fortsätta arbetet mot våldsbejakande extremism utifrån erfarenheter, kunskap och forskning inom området. Arbetet mot våldsbejakande extremism ska utgå från handlingsplaner som innehåller lokala lägesbilder och beslutade aktiviteter
- tillsammans med kommunstyrelsens samordnande funktion bidra till att stävja fusk, oegentligheter och organiserad brottslighet inom staden
- inrätta krav på utdrag ur Polismyndighetens belastningsregister vid nyanställning samt ta fram egna riktlinjer för bedömningen av utdraget med hänsyn till arbetsuppgifter och målgrupper i kontakt med sökt tjänst
- under samordning av kommunstyrelsen medverka till en stadsövergripande och samordnad strategisk kommunikation i trygghets- och säkerhetsfrågor som sprider kunskap
- i de fall föreningar mottar bidrag från staden eller hyr in sig i stadens lokaler eller ansöker om upplåtelse av allmän plats, säkerställa att stadens riktlinjer följs samt kontrollera att bidrag och lokaler används i avsett syfte
- polisanmäla fusk med eller medvetet missbruk av bidrag och lokaler
- omsätta lärdomar från krishanteringen av pandemin i uppdaterad beredskapsplanering, såsom krisledningsplanering, kriskommunikationsplanering, kontinuitetsplanering och krisledningsövningar
- för de nämnder och bolagsstyrelser som omfattas av säkerhetsskyddslagen säkerställa att det finns resurser och kompetenser tillgängliga i den utsträckning som krävs för att upprätthålla säkerhetsskyddet och bidra i utvecklingen av stadens säkerhetsskyddsorganisation
- under ledning av kommunstyrelsen fortsätta planeringen för civilt försvar
- under ledning av kommunstyrelsen ta ett samordnat grepp om arbetet mot otillåten påverkan av stadens medarbetare
- under ledning av kommunstyrelsen systematiskt samla, kartlägga och tillgängliggöra data som har relevans för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet

- säkerställa och samordna stadens arbete för ett långsiktigt, stabilt och högt årligt tillskott av bostäder med tillhörande samhällsservice. Större stadsutvecklingsprojekt utgör ett viktigt led i detta arbete
- se till att stadens lokal- och fastighetsinnehav utvecklas på ett sätt som bidrar till att investeringar kan genomföras med fortsatt god finansiell styrka och med låg finansiell risk, samtidigt som stadens förmåga att tillhandahålla effektiva lokaler utvecklas
- säkerställa att näringslivet ges goda förutsättningar i stadsutvecklingen och att företags behov beaktas i ett tidigt skede, inte minst i stora stadsutvecklingsprojekt
- i planering och byggande på ett tidigt stadium säkerställa behovet av erforderliga samhällsfastigheter, såsom skolor, förskolor och särskilda boenden, bibliotek samt idrottsytor, till rimliga villkor
- tillvarata den arbetsplatspotential som finns i Stockholms södra delar och i stadens fokusområden
- arbeta för en fossilfri organisation och stad genom teknikutveckling, digitalisering och ökad samverkan med näringslivet
- fortsätta arbetet med energieffektiviserande åtgärder i stadens verksamheter
- arbeta för ett klimatanpassat Stockholm med fokus på skyfall och värmeböljor
- verka för ett resurssmart Stockholm och för att öka andelen insamlat matavfall
- verka för ett ledarskap präglat av tillgänglighet, kommunikation, tillit och mod
- verka för att stärka chefers förmåga att leda i förändring och komplexitet
- ha en långsiktig planering för att behålla, utveckla samt rekrytera verksamhetskritisk kompetens
- arbeta med kompetensbaserad rekrytering och säkerställa att chefer har god kunskap om rekryteringsprocessen
- säkerställa att rutiner för anmälan och utredning av diskriminering, kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier eller repressalier är väl kända av medarbetare och chefer
- arbeta förebyggande samt säkerställa kompetens för att kunna tillhandahålla såväl akut som långsiktigt stöd till personal som utsatts för hot och våld i sitt arbete
- prioritera stöd till chefer i det systematiska arbetsmiljöarbetet
- prioritera stöd till verksamheter med hög sjukfrånvaro och/eller hög personalrörlighet
- under samordning av kommunstyrelsen medverka till en stadsövergripande och samordnad kommunikation och marknadsföring som stärker stadens arbetsgivarvarumärke
- hålla nere kostnaderna för och uppnå en högre grad av ekonomisk styrning inom lokalförsörjningen
- beakta möjligheter till samplanering, samlokalisering och samverkan med andra nämnder och bolagsstyrelser ifråga om lokaler, inte minst vad gäller utbildning och idrott
- den stadsgemensamma hyresförhandlingsfunktionen som inrättats hos servicenämnden på uppdrag av kommunstyrelsen, ska utöver tidigare uppdrag även genomföra hyresförhandlingar. Stadsdirektören utfärdar tillämpningsanvisningar gällande omfattning, inriktning och avgränsningar för uppdraget
- aktivt delta i och stödja stadens gemensamma kategoriorganisation för inköp
- säkerställa att gemensamma arbets sätt, processer och systemstöd används
- säkerställa att det finns tillräcklig kompetens och resurser för att kunna kravställa där ekonomiskt försvarbart och genomföra upphandlingar samt följa upp ingångna avtal

- säkerställa att direktupphandlingar genomförs i enlighet med LOU, Regler för ekonomisk förvaltning och nämndens eller bolagsstyrelsens egna riktlinjer
- säkerställa att stadens inköp är kostnadseffektiva och konkurrensneutrala med rätt kvalitet utifrån verksamhetens behov
- använda inköp som ett medel att utveckla kvaliteten i verksamheterna genom att vara öppna för nya och innovativa lösningar
- under ledning av Kommunstyrelsen bidra till en ökad samverkan och dialog med leverantörer och branschorganisationer
- förbättra metoder för att tillvarata den potential som finns för anbud från små och medelstora företag eller andra aktörer i offentlig upphandling, för sund konkurrens och ökad innovation
- med stöd av arbetsmarknadsnämnden överväga hur det inom ramen för det egna uppdraget kan genomföras aktiviteter som främjar arbetsintegrerande sociala företag
- bevaka och tillvarata de möjligheter till extern finansiering som erbjuds inom EU:s fonder och program
- i enlighet med stadens EU-policy bevaka lagar och beslut för att kunna säkerställa kvalitet och kostnadseffektivitet i stadens verksamhet
- söka relevanta internationella sammanhang och samverkansytor samt utveckla befintliga för att öka verksamhetsutvecklingen i enlighet med stadens internationella strategi
- under samordning av kommunstyrelsen och i dialog med Stockholm Business Region utveckla stadens internationella perspektiv i sin kommunikation i enlighet med stadens kommunikationsstrategi

Skattesats

För år 2024 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,74 per skattekrona.

För år 2024 föreslås en utdebitering av begravningsavgiften med 6,5 öre per skattekrona.

Stockholm 20 oktober 2023
Nike Örbrink

Resultatbudget

Mnkr	Förslag till budget 2024 KS	Förslag till budget 2024 KD	Avvikelse mellan förslagen
Verksamhetens intäkter	9 472,6	9 402,6	-70,0
Verksamhetens kostnader (-)	-61 320,7	-60 821,0	499,7
Avskrivningar (-)	-2 547,9	-2 547,9	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-791,2	-639,0	152,2
Prestationsreserv	-907,7	-657,5	250,2
Pensionsavgifter (-)	-1 997,5	-1 997,5	0,0
Verksamhetens nettokostnader	-58 092,4	-57 260,3	832,1
Skatter	63 537,7	62 689,6	-848,1
Begravningsavgift	229,7	229,7	0,0
Inkomstutjämnning	-7 401,6	-7 401,6	0,0
Kostnadsutjämnning	-1 089,3	-1 089,3	0,0
Regleringspost	2 845,2	2 845,2	0,0
Fastighetsavgift	1 378,6	1 378,6	0,0
LSS-utjämnning	-1 939,5	-1 939,5	0,0
Verksamhetens resultat	-531,6	-547,6	-16,0
Finansiellt resultat (inkl. avgifter bank och pg)	-600,1	-600,1	0,0
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 120,0	1 120,0	0,0
Disposition/avsättning begravningsfond	11,8	27,8	16,0
Resultat efter finansiella poster	0,1	0,1	0,0
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,1	0,0

Investeringsplan

Mnkr	Förslag till budget 2024 KS	Förslag till budget 2024 KD	Avvikelse mellan förslagen
Utgifter (-)	-11 011,3	-10 673,8	337,5
Inkomster	2 230,0	2 230,0	0,0
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	- 530,0	- 450,0	80,0
Nettoinvesteringar (-)	-9 311,3	-8 893,8	417,5
Finansiering investeringsplan			
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	0,0
Avskrivningar	2 547,9	2 547,9	0,0
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	0,0
upplåningsbehov	6 563,3	6 145,8	- 417,5
Summa finansiering investeringsplan	9 311,3	8 893,8	- 417,5
Netto	0,0	0,0	0,0

Stockholms stad har under en längre period haft en hög investeringsnivå vilket lett till växande skuldsättning. För att minska skuldökningen behöver staden välja att prioritera hårdare. Investeringsutrymmet för staden under planperioden utgår från en egenfinansieringsgrad om 100 procent i syfte säkerställa en långsiktigt hållbar investeringsnivå. I egenfinansieringsgraden inkluderas stadens prognostiserade intäkter från exploatering och fastighetsförsäljning.

Kommunstyrelsen m.m.

Kommunstyrelsen m.m. ska samordna stadens insatser för att säkerställa människors möjlighet till arbete och bostad och leda stadens systematiska kvalitetsarbete. Styrelsen har ett samordningsansvar för Stockholms utveckling och företräder staden gentemot externa parter avseende nationella och regionala infrastrukturfrågor. Den har även en viktig roll i arbetet med tillgänglighet och delaktighet så att staden, dess service och dess verksamheter kommer alla till del.

Kommunstyrelsen har ett strategiskt ansvar att, tillsammans med koncernledningen för Stockholms Stadshus AB, leda och samordna stadens angelägenheter och ge nämnder och bolagsstyrelser goda förutsättningar att fullgöra kommunfullmäktiges mål genom en tydlig målstyrning som säkerställer god måloppfyllelse och optimering av stadens resurser. Den ska bidra till ett helhetsgrepp och tydlighet i styrning och kvalitetsarbete inom staden.

Kommunstyrelsen ska inom ramen för de strategiska välfärdsfrågorna analysera befolkningsutvecklingen och de ökade kostnaderna för stadens verksamheter över tid, med fokus på förutsättningar, utmaningar och möjligheter. Arbetet ska bidra till en ändamålsenlig och effektiv verksamhet hos nämnderna genom utvecklad samordning av arbetsmarknads- och integrationsinsatser för att korta vägen till arbete och bidra till självförsörjning.

Kommunstyrelsen har ett helhetsansvar över att stadens näringslivsarbete utvecklas i den riktning som bidrar till att uppfylla näringslivspolicyns målsättningar och aktiviteter i samverkan med nämnder och bolagsstyrelser. För att stärka samplaneringen av, och säkerställa en stadsövergripande syn på ny-, om- och tillbyggnader av förskolor och skolor; har kommunstyrelsen ett övergripande ansvar.

Inom ramen för uppsiktsplikten ska kommunstyrelsen kontinuerligt följa den ekonomiska förvaltningen i stadens nämnder och skyndsamt uppmana till vidtagande av verksamma åtgärder vid eventuella underskott, samt arbeta för att öka prognossäkerheten för investeringarna.

Kommunstyrelsen ska ansvara för att staden har ett gemensamt förhållningssätt i arbetsgivar- och utvecklingsfrågor samt utarbetar och genomför insatser för att säkra chefs- och kompetensförsörjningen. Kommunstyrelsen ska främja en innovativ och lärande organisation som drar nytta av digitaliseringens möjligheter.

Nämndens uppgifter

Kommunstyrelsen m.m. omfattar kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, stadsledningskontoret samt ersättningar till utomstående organisationer och föreningar.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för uppföljning av kommunfullmäktiges budget i sin helhet och arbetar med samtliga av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsåret. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet samt kommunens bolagsstyrelser. Inom ramen för uppsiktsplikten ska kommunstyrelsen kontinuerligt följa den ekonomiska förvaltningen i stadens nämnder och skyndsamt uppmana till vidtagande av verksamma åtgärder vid behov. Under kommunstyrelsen finns borgarrådsberedning, ekonomiutskott, trygghetsutskott, näringslivsforum, råd för funktionshinderfrågor, pensionärsråd, funktionshinderombudsman, barnombudsman och äldreombudsman.

Stadsledningskontoret är kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens förvaltning. Kontoret har ansvaret för att centralt samordna stadens verksamheter för att säkerställa god måluppfyllelse och optimering av stadens resurser. Uppdrag och ansvarsområden framgår av kommunallagen, reglemente för kommunstyrelsen, stadsledningskontorets instruktion samt denna budget.

Stadsledningskontoret har främst ett övergripande ansvar för styrning, utveckling och uppföljning av:

- ekonomistyrning och finansstrategi
- strategiska kvalitetsutvecklingsfrågor, innovationsarbete och digitalisering
- övergripande och strategiska personal-, ledarskaps- och arbetsgivarfrågor
- strategiska välfärdsfrågor
- strategiska stadsutvecklingsfrågor och näringslivsfrågor
- bostadsbyggande och strategisk infrastrukturplanering
- it-strategier, it-säkerhet och informationssäkerhet
- stadens miljö- och klimatarbete
- stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete, inklusive övergripande samverkan med polisen, arbetet med kommunala ordningsvakter samt välfärdsfusk och arbetet mot våldsbejakande extremism
- stadens säkerhetsarbete, inklusive krisberedskaps- och totalförsvarsfrågor
- strategisk fastighets- och markutveckling samt hyres- och lokalfrågor inklusive strategisk lokal försörjning och processer för en övergripande lokalresursplanering med kontroll och styrning av fastighetshanteringen och lokalutnyttjandet
- inköpsverksamheten i kommunkoncernen inklusive kategoristyrning, gemensamma processer och system
- drift, förvaltning och utveckling av koncerngemensamma system och plattformar
- genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling för vård- och omsorgsboenden för äldre samt förvaltning av avtal
- bistå äldrenämnden och stadsdelsnämnderna i uppföljningen av avtal avseende drift av vård- och omsorgsboenden för äldre samt delta i arbetet med att utveckla och samordna avtalsuppföljningen
- stadsövergripande, strategisk kommunikation och information gentemot stadens medarbetare, invånare, företagare och besökare
- strategiskt arbete med evenemang i staden
- stadsövergripande internationella relationer och besök
- kommunkoncernens gemensamma inköpskategori IT-konsulter

För år 2024 budgeteras följande för rotlar och partikanslier (tkr), prognos:

Socialdemokratiska arbetarpartiet	47 575
Vänsterpartiet	25 378
Moderata samlingspartiet	16 957
Miljöpartiet de gröna	15 814
Liberalerna	8 779
Centerpartiet	8 458
Sverigedemokraterna	6 561
Kristdemokraterna	3 440
SUMMA	132 962

Kostnaderna avser främst arvoden till förtroendevalda, omkostnader i den politiska organisationen, och viss representation. Partiernas budgetmedel används fritt inom kommunallagens ram. Över- eller underskott som uppstår ett år, överförs till kommande

år. De partier som har överskott i sina budgetar vid utgången av föregående mandatperiod, får överföra detta överskott till den nya mandatperioden.

Partistödet beräknas enligt följande per år (tkr):

Grundstöd per parti	599
Partistöd per mandat	434

Partierna ska senast den 30 juni redovisa hur partistödet har använts under föregående år. Partierna ska redovisa hur partistödet används i förhållande till gällande lagstiftning.

Bidrag till information och utbildning av nämndemän

De nämndemannaföreningar som organiserar nämndemän utsedda av Stockholms stad kan få bidrag för nödvändig utbildning av nämndemän. Bidraget ska beräknas på antalet nämndemän inom föreningen som utsetts av Stockholms stad och per mandatperiod. Det ska vara på samma nivå för alla nämndemannaföreningar. Bidraget är maximalt 1 000 kronor per nämndeman och mandatperiod.

Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till utomstående organisationer och föreningar. Samtliga anslag ska vara knutna till avtal med tydliga och gemensamma mål. Avtalen ska vara ettåriga. Ersättningarna fördelar sig enligt tabellen nedan.

Bidrag till näringslivsfrämjande åtgärder	(tkr)
-STING	4 000
Bidrag till akademien	(tkr)
-Handelshögskolan i Stockholm	2 000
-Professur i stadshistoria	380
-Stockholms Akademiska Forum, StAF	2 600
Övriga ersättningar	(tkr)
-Sveriges Tonsättares Internationella Musikbyrå, STIM	3 300
-Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation, SAMI	260
-Tyresta Nationalpark	500
-Föreningen Spårvagnsstäder	100
Summa	13 140

Ersättningar till stadsinterna organisationer och föreningar samt organisationer och föreningar inom offentlig sektor

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till stadsinterna organisationer och föreningar samt organisationer och föreningar inom offentlig sektor. Även ersättningar till samarbeten mellan staden, akademien och näringslivet ingår. Samtliga anslag ska vara knutna till avtal med tydliga och gemensamma mål. Ersättningarna fördelar sig enligt tabellen nedan.

Bidrag till näringslivsfrämjande åtgärder	(tkr)
-Stockholm Business Region AB	112 000
-Stiftelsen Electrum	7 500
-Urban ICT Arena	1 400

Medlemsavgifter	(tkr)
-Counter-Terrorism Preparedness Network	850
-ECCAR	23
-Förbundsavgift Sveriges Kommuner och Regioner, SKR	25 390
-Medlemsavgift Storsthlm*	19 316
-Stockholmsregionens Europaförening	2 600
-Eurocities	230
-Medlemsavgift till Storstockholms brandförvar, SSBF	442 382
-Medlemsavgift ICLEI	35
-POLIS Cities and Regions for Transport innovation	100
-CNCA Carbon Neutral Cities Alliance	100
-Medlemsavgift Samverkan Stockholmsregionen	1 500
Samarbeten med akademien	(tkr)
-Vetenskapsstaden	2 600
-OpenLab	2 800
-Digital Futures	500
-Samverkan Kungliga Tekniska Högskolan	5 000
Övriga ersättningar	(tkr)
-Partistöd med mera	49 225
-Livräntor, S:t Eriksveteranerna, Stadshusets konstförening, SKIMF, Eldkvarns IF, Föreningen Stockholms förvaltningschefer	1 470
-Pris till Katarina Taikons minne	100
Summa	675 121

* Prognos, medlemsavgift Storsthlm för 2024 beslutas i december 2023

Stockholm Business Region AB och dess verksamhet finansieras via ersättning från stadens budget med totalt 112 mnkr 2024, vilka är avsatta under kommunstyrelsen m.m. Ett marknadsföringsstöd ska rymmas inom en årlig ram om 6 mnkr. Bolagets styrelse beslutar om marknadsföring av evenemang och bolaget hanterar utbetalningar för detta. Bolaget handlägger även entreprenörstöd som ska rymmas inom en ram om 12 mnkr år 2024. Bolaget leder och administrerar stadens medlemskap i Stockholm Business Alliance enligt avtal för innevarande period. Stadens årliga medlemsavgift till Stockholm Business Alliance är 7,5 mnkr.

Kommunförsäkring

Stadens nämnder får genom S:t Erik Försäkrings AB en kommunförsäkring som omfattar försäkringsskydd för lös egendom, utställningar, entreprenad, terrorism, ansvar, tjänsteresor, VD- och styrelseansvar, förmögenhetsbrott samt olycksfall för volontärer. Premien för år 2024 är 21,8 mnkr för stadens samtliga nämnder och finansieras av medel avsatta under kommunstyrelsen m.m.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Stockholm ska vara en stad där fler människor arbetar, växer upp, lever i trygghet och åldras med värdighet. Tillväxt och växande företag förenas med en hållbar bostadsbyggnadstakt och ledande kvalitetsutveckling i stadens verksamheter med ett fokus på kärnverksamheten. Människors trygghet och möjligheter till utbildning, forskning, digitalisering, innovationer och entreprenörskap är avgörande för Stockholms konkurrenskraft, framtidsvillkor och nya arbetstillfällen.

En trygg och säker stad

Stockholm ska bli en mer trygg, levande och hållbar stad. Kommunstyrelsen ska ta ett samlat grepp med fokuserade, koordinerade och väl underbyggda insatser för att göra alla stadsdelar säkra och trygga. Upprustningen av bostäder och fysisk omvandling av stadsmiljön är prioriterad och ska ske samtidigt med satsningar på trygghet, integration, utbildning, jobb och företagsutveckling.

Arbetet med att utveckla och aktivera otrygga platser, i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser, näringslivet, civilsamhället och medborgare; ska fortsätta och förstärkas. Företagarperspektivet i stadens strategiska trygghetsarbete ska fortsätta stärkas för att säkerställa goda förutsättningar för företagande i hela staden.

Ett ansvarsfullt trygghetsarbete måste ha ett brett angreppssätt och vara såväl förebyggande som reaktivt. Genom att stärka familjesituationen kring barn i riskmiljöer och så tidigt som möjligt fånga upp unga i riskzon, förebyggs utsatthet samtidigt som förutsättningar för en god uppväxt och framtidstro skapas. Familjer ska erbjudas stöd och de sociala insatsgrupperna – bestående av skola, socialtjänst och polis – är prioriterade i detta arbete. Under året kompletteras insatsgrupperna med en tredje målgrupp i de yngre åldrarna för att förebygga att barn och unga utnyttjas av kriminella.

Kommunstyrelsen samordnar och följer tillsammans med Polisen samt berörda nämnder upp det arbete som sker inom ramen för den gemensamma samverkansöverenskommelsen. Kommunstyrelsens arbete förstärks med ökade resurser för samordnande och stadsövergripande samverkansfrågor med Polisen, med särskild inriktning på förebyggande insatser för trygghet och säkerhet i stadsmiljön. Samarbetet med polisen ska fördjupas och fler trygghetskameror och gemensamma åtgärdsplaner mot brott tillkomma.

Efter Rysslands angreppskrig mot Ukraina och de senaste årens försämring av det säkerhetspolitiska läget, har ett förstärkt arbete med att höja Sveriges krisberedskaps- och försvarsförmåga inletts. Arbetet med krisberedskap och med att utveckla förmåga för civilt försvar i staden ska intensifieras och fortsätta knytas samman i en sammanhållen beredskapsplanering för ökad motståndskraft. Stadens samverkan med myndigheter och andra aktörer är en naturlig del av arbetet. Den utredning om förutsättningar för beredskapslager som inleddes under 2021 ska fortsätta att ha fokus på lokalisering, dimensionering, kvantifiering samt decentralisering och omsättning. Kommunstyrelsen ska ge förutsättningar för att arbetet med säkerhetsskydd stärks i staden och att den reella förmågan ökar. Samordningen av det olycksförebyggande arbetet ska utvecklas. Kommunstyrelsen ska säkerställa att stadens trygghets- och säkerhetsinsatser inom ramen för regional samverkan förstärks och att synergier med övriga samverkansparter utvecklas.

Stadsmiljön spelar stor roll för människors trygghet. Offentliga platser ska vara ljusa, attraktiva, välskötta och präglade av aktivitet. Parker, grönområden och promenadstråk ska vara upplysta och ha goda siktlinjer. Fotgängare på gågator och torg ska skyddas genom fordonshinder som förhindrar terrorattentat. Mot bakgrund av en förhöjd

terrorhotnivå kommer arbetet med säkerhet i den offentliga miljön särskilt prioriteras under året. En levande, säker och omhändertagen stad är en trygg stad.

En näringslivsvänlig stad

Kommunstyrelsen ska leda stadens övergripande arbete för att Stockholm ska vara en levande, hälsosam och attraktiv stad med god tillväxt. Stockholm ska ha landets bästa företagsklimat år 2025, bli norra Europas ekonomiska motor och vara det självklara valet för företag att verka ifrån. Under året inrättas Näringslivsforum som råd under kommunstyrelsen för att involvera lokala näringslivsföreträdare för att nå målen. Näringslivspolicyn anger riktning och mål för stadens näringslivsarbete, där en central del av kommunstyrelsens ansvar är att utveckla arbets- och synsätt i syfte att främja innovation, utveckling och tillväxt på bästa sätt.

Kommunstyrelsen ska säkerställa att stadens verksamheter är näringslivsfrämjande och bevaka att myndighetsutövandet utvecklas för att erbjuda goda förutsättningar för näringsverksamhet och minimera regelbördan för företagen. Stockholms stad ska erbjuda en tydlig och professionell etableringsservice och kännetecknas av korta handläggningstider, ett innovativt förhållningssätt och lyhördhet inför företagens behov. Staden ska införa en servicegaranti som berättigar företag och privatpersoner till ekonomisk kompensation när kommunal service inte tillhandahålls inom utsatt tid.

Utmaningar behöver hanteras gemensamt. Näringslivet kan även på frivillig grund tillsammans med kommunen axla ansvaret för bättre integration, ett mer klimatvänligt Stockholm och socialt förebyggande arbete.

Arbetsmarknadspolitikens mål ska alltid vara att de som kan försörja sig själva ska göra det och att alla som vill studera på högre nivå ska få stöd att vidareutbilda sig. Genom att fler arbetar och gör rätt för sig kan utanförskap brytas, näringslivets kompetensbrist åtgärdas och ekonomin växa, samtidigt som stockholmarna ges goda förutsättningar att utvecklas. Med fler människor i arbete och högre tillväxt kan bättre välfärd förenas med låg skatt.

Staden ska ägna sig åt sina kärnuppdrag och de målgrupper den bär ansvar att tillhandahålla service för. Stockholms arbetsmarknadsinsatser ska rikta sig till dem som står allra längst ifrån arbetsmarknaden och staden ska fortsätta fokusera på vuxenutbildning, där Svenska för invandrare (sfi), insatser för att motverka kompetensbrist samt yrkesförberedande stockholmjobb är centrala verktyg. Feriejobb ska erbjudas de ungdomar som har svårast att hitta ett första sommarjobb och inbegripa nödvändiga arbetsuppgifter som stärker ungdomarnas framtidsutsikter på arbetsmarknaden.

En växande och fungerande stad

En hög bostadsbyggnadstakt är ett prioriterat mål. Stockholm ska samtidigt tillföras såväl ny infrastruktur som fler samhällsfastigheter i form av bland annat pedagogiska lokaler, omsorgsboenden, kommersiella lokaler samt kultur- och idrottslokaler. Staden ska verka för ett ökat samarbete med externa aktörer på marknaden som vill investera i infrastruktur, bostäder och samhällsfastigheter. Genom en öppenhet för hur fristående aktörer kan vara med och utveckla staden frigörs resurser till de kommunala kärnverksamheterna.

Kommunstyrelsen ska säkerställa en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning utifrån ett stadsövergripande perspektiv på kraftfrågor, eleffekt, behov och klimat. Staden ska verka för att säkerställa en bättre framkomlighet för alla trafikslag och för att intäkterna från trängselskatten på sikt ska stanna i Stockholm.

Tillgången till bra förskolor och skolor med en god miljö för barnen är viktig för stockholmarna och har betydelse för Stockholms attraktivitet som stad att bo och arbeta i. Behovet av förskolor och skolor är under ständig förändring. Det är viktigt att staden i dialog med fristående aktörer även verkar för en tillväxt av fristående alternativ i skolplaneringen, samt att fler kommuner arbetar för ett utökat antal gymnasieplatser.

En kostnadseffektiv stad med god ekonomi

Stockholm står inför en demografisk utveckling förknippad med ett ökat behov av stadens tjänster och med en hög investeringsvolym. Detta ställer höga krav på att staden arbetar för en balanserad och långsiktigt hållbar ekonomi genom effektiv resursanvändning, god prioriterings- och samordningsförmåga, förenklade och standardiserade processer, en effektiv lokalförsörjning, samt samverkan med både interna och externa aktörer för att hitta nya, innovativa sätt att arbeta på.

Kommunstyrelsen ska ta ett helhetsgrepp för att skärpa kostnadskontrollen och motverka överdimensionerade investeringar och välfärdsfusk. Respekten för skattebetalarnas pengar ska stärkas och det kommunala kärnuppdraget stå i fokus – stadens offentliga verksamhet ska vara liten men stark. Kostnaderna för konsulter, kanslier och olika rådgivande organ ska minskas. Genom att utgifterna begränsas minskar stadens låneskuld, som annars riskerar att få allvarliga konsekvenser för välfärden om räntorna höjs ytterligare. Samtidigt möjliggörs en sänkning av kommunalskatten.

Att hålla budgetramar är ett självklart krav, men det krävs också att kostnader inom projekt alltid prövas så att stadens begränsade investeringsmedel används så effektivt som möjligt. För att hålla nere investeringsutgifterna kommer staden att prioritera hårdare och, efter grundlig analys, pröva att öka andelen externa inhyrningar inom samtliga verksamhetsområden.

Staden ska ha så få, tydliga och mätbara mål som möjligt och organisera sitt arbete därefter för att uppnå bästa möjliga styrning av staden. Styrdokument och styrprocesser ska vara samordnade och främja kostnadseffektivitet och verksamhetsutveckling.

Kommunstyrelsen ska samarbeta med regionens universitet och högskolor kring forskning, utbildning, utveckling och innovation som bidrar till verksamhetens utveckling, samt arbeta strategiskt för att öka den externa FoU-finansieringen.

Staden har en långvarig samverkan med Stockholms rika kultur- och föreningsliv, som utgör en viktig del i stockholmarnas vardag. Ansökningsförfarandet för föreningsbidrag ska vara enkelt och likvärdigt för de föreningar som uppfyller stadens riktlinjer.

All hantering av allmänna medel måste ske ansvarsfullt, transparent och med möjlighet till kontroll. Kommunstyrelsen ska leda och stärka arbetet med att kontrollera att föreningsbidrag och lokalupplåtelser svarar mot stadens övergripande prioriteringar och demokratikriterier, liksom att de används för avsedda ändamål. Staden ska även säkerställa att föreningsbidrag inte leder till kulturell, etnisk eller könsmissig segregation. Föreningar med odemokratiska värderingar som bidrar eller uppmuntrar till, bjuder in eller samordnar aktörer som ger uttryck för eller har kopplingar till våldsbejakande extremism ska varken kunna uppbära föreningsbidrag, använda sig av stadens lokaler eller arrangera verksamheter på allmän plats. Nya riktlinjer med ökad kontroll av föreningarna måste utformas.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- fortsätta att stärka det strategiska samarbetet med regionen för att kunna erbjuda sammanhållen vård och omsorg för äldre, med fokus på trygghet och kontinuitet, som även är samhällsekonomiskt effektivt
- förstärka arbetet med en äldrevänlig stad
- återinrätta ett trygghetsutskott under kommunstyrelsen
- fördjupa det brottsförebyggande arbetet gentemot äldre och sårbara grupper, bland annat genom kommunikationssatsningar tillsammans med Polismyndigheten
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser samordna och utveckla stadens samlade insatser för förstärkt integration genom arbete och samhällsorientering med slutprov
- samordna berörda nämnders och bolagsstyrelser samt SHIS arbete med att tillgodose genomgångsbostäder för nyanlända utifrån en långsiktig planering och söka resurs- och kostnadseffektiva lösningar för genomgångsbostäder
- införa ett kommunalt tiggeriförbud samt fördjupa arbetet mot olovliga bosättningar och sovplatser genom systematisk dialog med berörda myndigheter samt med utgångspunkt i en kommande reviderad ordningslag som möjliggör för kommuner att ingripa
- stödja nämnder och bolagsstyrelser, leda och koordinera stadens trygghetsinsatser, trygghetsinvesteringar och brottsförebyggande arbete genom att utveckla metoder, arbetssätt och verktyg för ett ändamålsenligt och verkningsfullt trygghetsskapande arbete centralt och lokalt, samt sprida och kommunicera dessa i staden
- utöka stadens satsning på operativt trygghetsarbete samt inrätta en central och stadsövergripande samordningsfunktion med ansvar för det samlade säkerhets- och trygghetsarbetet
- stödja socialnämnden, kulturnämnden, idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna i arbetet med att utfärda tillträdesförbud för dem som systematiskt stör eller bedriver olaglig verksamhet i stadens offentliga lokaler
- leda stadens arbete mot det dödliga våldet i kriminella miljöer inom ramen för ett centrum mot organiserad brottslighet
- intensifiera arbetet med avhopparverksamhet tillsammans med socialnämnden och stadsdelsnämnderna
- inrätta en central bidragsnämnd med ansvar för stadens fördelning, utbetalning och uppföljning av föreningsbidrag samt ta fram ett stadsövergripande register över samtliga bidragsmottagande organisationer och ingångna IOP-avtal
- utveckla fördjupade analyser inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet samt stödja nämndernas arbete med lägesbilder och orsaksanalyser
- leda, samordna, intensifiera och utveckla stadens arbete med kamerabevakning och stadsövergripande ordningsvakter tillsammans med Polismyndigheten, samt verka för att ordningsvakterna får utökade befogenheter
- genomföra pilotförsök för ökad trygghet tillsammans med Polismyndigheten, bland annat *kaosbelysning* på platser med återkommande ordningsstörningar
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och det lokala näringslivet utveckla stadens arbete med platsamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad genom exempelvis platsaktivering
- kraftfullt intensifiera arbetet mot välfärdsfusk i samråd med socialnämnden, bidragsgivande nämnder samt relevanta myndigheter som Skatteverket

- leda och samordna arbetet för att staden inte ska ha några särskilt utsatta eller utsatta områden samt löpande kartlägga och förebygga näringslivets utsatthet för brottslighet och otrygghet
- utveckla stadens strategiska kommunikation inom trygghetsområdet
- samordna och leda berörda nämnder i arbetet med att öka sin kunskap och utveckla systematiska arbetsätt för att motverka våldsbejakande extremism
- följa och stödja stadens arbete med barn till anhöriga som återvänder till Sverige efter att ha deltagit i strider i krigsdrabbade områden
- i nära samarbete med trafiknämnden, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen förstärka säkerhetsarbetet genom ökat fokus på systematik och förebyggande arbete, bland annat avseende terrorhinder. De platser som gemensamt pekats ut som sårbara för terrorattentat ska skyndsamt åtgärdas med permanenta trafik hinder. Nya platser kan tillfälligt åtgärdas med temporära trafik hinder under en begränsad tid.
- prioritera, samordna och leda stadens arbete för en sammanhållen och stärkt krisberedskap och förmåga i det civila försvaret, bland annat genom att fortsätta utreda förutsättningar för ett beredskapslager. Arbetet ska ske i nära samarbete med övriga relevanta myndigheter, som Länsstyrelsen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Region Stockholm med flera samt med näringslivet
- samordna arbetet med att öka stadens kunskaper om och samlade förmåga inom säkerhetsskydd samt tydliggöra ramarna för stadens säkerhetsskyddsorganisation i samarbete med Stockholms Stadshus AB
- fortsätta utveckla arbetet med kort- och långsiktigt krisstöd vid allvarliga händelser i samverkan med stadsdelsnämnderna och socialnämnden
- leda och stödja arbetet med implementeringen av säkerhetsprogrammets fokusområde *förebygga otillåten påverkan och hot och våld mot anställda*.
- säkerställa att stadens insatser inom ramen för Samverkan Stockholmsregionen förstärks och att synergier med övriga samverkansparter utvecklas
- intensivfiera och samordna stadens arbete mot otillåten påverkan av tjänstemän, samt utvärdera förekomsten av otillåten påverkan från kriminella nätverk och klanstrukturer
- utred och inrätta krav på utdrag ur Polismyndighetens belastningsregister vid nyanställning i staden samt utred huruvida liknande kravställning kan ställas på externa utförare av välfärdsuppdrag
- tillsammans med Stockholms Stadshus AB undersöka möjligheterna att flytta ut stadens nämnder och bolagsstyrelser från innerstad till ytterstad, med hänsyn till synergieffekterna av samlokalisering
- verka för att stärka möjligheterna för personer med olika funktionsnedsättningar att få arbete i privat sektor och inom staden, bland annat genom utvecklad samverkan med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Stockholm
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden arbeta strategiskt med kompetensförsörjning kopplat till näringslivets förutsättningar och långsiktiga behov, samt stödja berörda nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att säkerställa en långsiktig kompetensförsörjning
- ta emot och bedöma ansökningar till den så kallade sociala investeringsfonden, som finansierar kostnadseffektiva förebyggande åtgärder för att motverka kulturell segregation, utanförskap och social utsatthet
- stödja arbetsmarknadsnämnden i arbetet med etableringscentrum och samverkan med nationella myndigheter för att skapa en väg in för nyanlända

- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att all personal kan utföra yrket på ett tryggt, säkert och professionellt sätt genom språktest vid nyanställningar
- tillsammans med stadsdelsnämnderna utreda hur förskolenämnden kan ta över ansvaret för förskolornas lokalplanering, liksom utbildningsnämndens stadsövergripande ansvar avseende grundskoleplanering
- tillsammans med berörda nämnder och bolag utreda införandet av aktivitetskrav för att kvalificera sig för ekonomiskt bistånd
- tillsammans med trafiknämnden och AB Stokab arbeta med installationer för fiberdragning, inklusive datakommunikation, som möjliggör montering av teknisk utrustning som sensorer
- leda stadens strategiska näringslivsarbete, ansvara för uppföljningen av implementeringen av stadens näringslivspolicy och ta ett helhetsansvar för att näringslivsarbetet utvecklas i rätt riktning
- fortsätta arbetet med en väg in för företag och privatpersoner, samt den professionella etableringsservicen (servicekedjor)
- arbeta för att Stockholm ska bli Sveriges mest näringslivsvänliga kommun och inrätta Näringslivsforum Stockholm som ett nytt råd till Kommunstyrelsen, för systematisk och nära dialog med stadens branschorganisationer och näringsliv
- avveckla verksamheter i kommunal regi som konkurrerar med aktörer inom privat sektor
- verka för ett konkurrensneutralt näringslivsklimat genom att i samverkan med andra myndigheter bevaka att företag och aktörer inte verkar inom den svarta marknaden
- bistå Stockholm Business Region AB och arbetsmarknadsnämnden i arbetet med att ta fram en strategi som visar hur staden ska arbeta med kompetensförsörjningsfrågor i förhållande till stadens näringsliv. Ett av fokusområdena är att särskilt möta behoven hos branscher i tillväxt
- tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Business Region AB intensifiera det strategiska arbetet för att öka antalet arbetsplatser, särskilt i stadens södra delar, översiktsplanens fokusområden och verksamhetsområden samt i områden som domineras av bostäder, och i de beslut som fattas om mer omfattande stadsutveckling särskilt analysera och redovisa planerade arbetsplatser i förhållande till bedömd arbetsplatspotential
- bistå exploateringsnämnden i arbetet med att inleda en förstudie om att gräva ner eller täcka över delar av Centralbron, genom att söka statlig samfinansiering
- leda arbetet med att, tillsammans med relevant markägande nämnd eller bolag, uppföra ett minnesmärke för att uppmärksamma Gustav Vasas intåg i Stockholm år 1523 samt för att uppmärksamma 500 år av svensk självständighet
- stärka samarbetet med Stockholms Akademiska Forum, bland annat genom konferensen World Academic Forum och Vetenskapsstaden, för att öka de tvärvetenskapliga kontakterna mellan akademierna, forskning och studenter
- ansvara för övergripande strategiska trafikinfrastrukturfrågor och för att leda och samordna förhandlingar och avtal för trafikinfrastrukturprojekt med externa parter
- ansvara för att hålla ihop stadens genomförande av projekt inom Sverigeförhandlingen – Storstad Stockholm, och 2013 års Stockholmsförhandling

- värna stadens intressen i genomförande av infrastrukturprojekt som ingår i statliga och regionala förhandlingar, som till exempel Sverigeförhandlingen och 2013 års Stockholmsförhandling
- medverka i Trafikverkets utbyggnad av Östlig förbindelse, i samverkan med exploateringsnämnden och trafiknämnden, samt verka för att Tvärbanan inkluderas i sträckningen för att uppfylla målet om spårväg till Norra Djurgårdsstaden
- bistå fastighetsnämnden i dess arbete med att intensifiera avyttrandet av fastigheter som inte används för den egna verksamheten eller långsiktigt behövs för det kommunala uppdraget eller är av strategiskt intresse för nämndernas uppdragsområden
- samverka i trafiknämndens uppdrag att hålla ihop stadens arbete med elektrifieringen av transportsektorn, samt tillsammans med trafiknämnden leda arbetet med Elektrifieringspakten
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden stärka den regionala samverkan på klimatområdet, inte minst vad gäller infrastruktur för elektrifiering och arbetet med att stärka regionens attraktionskraft genom strategisk forskning och innovation
- säkerställa en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning
- genom hemställan till regeringen verka för att stärka incitamenten att köra utsläppsfritt
- styra och följa upp stadens verksamheter för att säkra en långsiktig balans i ekonomin samt verka för att minska stadens låneskuld genom stringent fokus på kommunal kärnverksamhet, extern finansiering och avyttring av ickestrategiska fastigheter
- effektivisera stadens administration för att frigöra resurser till välfärden, bland annat genom starkare kontrollfunktioner, minskade konsultkostnader, färre stadsdelsnämnder samt kontinuerlig genomlysning av den egna verksamheten för att identifiera vilka delar av den som kan omhändertas av externa aktörer
- utveckla analys- och prognosarbetet samt förbättra systemstöd i samarbete med stadens nämnder, för att öka möjligheten att vidta åtgärder i tid
- ansvara för att det finns forum för styrning av stora fastighets- och stadsutvecklingsprojekt med uppgiften att prioritera utifrån kommunkoncernnyttan
- stödja nämnder och bolagsstyrelser i att genomföra nödvändiga strukturella förändringar för att möta ökade kostnader för välfärdsuppdraget och de ökade investeringsvolymerna som den växande staden kräver
- tillsammans med Stockholms Stadshus AB stödja stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att skapa en effektivare verksamhet genom en ökad samverkan med varandra
- tillsammans med SISAB och utbildningsnämnden förstärka arbetet med att kvalitetssäkra stadens prognoser för framtida lokalbehov
- i stället för att digitalisera i egen regi, främja en kostnadseffektiv utveckling genom att leda, stödja och samordna stadens arbete med digitalisering och nyttjande av ny teknik
- säkerställa en kostnadseffektiv utveckling av stadens it-leverans genom en aktiv leverantörsstyrning och tydliga processer för prioritering av nya behov
- bistå nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att bygga digital kompetens i stadens verksamheter, inklusive beställarfunktion av digitala tjänster och produkter
- tillsammans med Stockholms Stadshus AB ta fram en långsiktig modell för hantering av ansvar och kostnader rörande IoT, sensorer, datakommunikation och datahantering, i syfte att främja utvecklingen av den smarta staden

- verka för att stadens information även når personer som saknar tillgång till digitala verktyg, på grund av exempelvis ålder eller funktionsnedsättning
- följa upp och kontinuerligt utveckla stadens investeringsstrategi i syfte att hålla nere stadens samlade investeringsnivå och långsiktiga driftskostnader
- kontinuerligt utveckla stadens projektstyrningsmodeller och stötta nämnder och bolagsstyrelser i implementering av dessa
- fortsätta att utarbeta och genomföra insatser för att säkra stadens chefs- och kompetensförsörjning inklusive ledarutveckling
- på kort och lång sikt tydliggöra behov i en stadsövergripande lokalresursplan i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser, varvid hänsyn ska tas till vilka behov som kan omhändertas av externa parter. Stadens samordnade skolplanering (SAMS) är en integrerad del av lokalresursplanen och leds och samordnads av kommunstyrelsen
- tillsammans med utbildningsnämnden verka för att den regionala samverkansmodellen för gymnasieskolan utvecklas för att säkerställa skollokalskapaciteten, och att alla kommuner inom samverkansmodellen tar sitt ansvar att säkerställa skollokalskapacitet i egna kommuner
- i samråd med berörda nämnder utveckla behovsanalyser för att tydliggöra och underlätta för externa aktörer att medverka i utbyggnaden av förskolor, skolor och idrottsanläggningar
- leda arbetet med att stärka stadens medverkan i UMO för att utveckla nya arbetssätt för att underlätta vägen till rätt hjälp, med stöd av socialnämnden och stadsdelsnämnderna
- leda och stödja berörda nämnders arbete där externa aktörer medverkar i byggnationen av idrottsanläggningar
- utreda hur efterlevnaden och den centrala styrningen av korrekt hyressättning och övriga villkor ska förbättras gällande andrahandsuthyrning av sådana bostadslägenheter där det finns en bakomliggande förhandlingsordning
- övergripande styra förvaltningslokalernas utveckling och placering
- samordna stadsövergripande frågor kring datahantering och informationsförvaltning i syfte att uppnå struktur och tydligt informationsägarskap samt främja innovation och utveckling
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och i dialog med stadens övriga nämnder och styrelser genomföra en arbetsdifferentieringsanalys i syfte att identifiera arbetsuppgifter som kan erbjudas exempelvis serviceassistenter
- tillsätta ett uppdrag om framtidens välfärd i syfte att utforma förslag för en reformagenda för ökad produktivitet, bättre tjänster till stockholmarna och särskilt analysera reformer som stärker digitalisering, organiseringen av stadens nämnder och verksamheter, kompetensutveckling hos medarbetare samt se över lokalutnyttjande
- utveckla innovationsarbetet genom Stockholm lab och Open lab, för att stödja, stimulera och inspirera medarbetare att arbeta med innovationer samt uppmuntra till tvärasektoriella samarbeten och prova nya metoder som kan spridas och skalas upp för att lösa stadens utmaningar
- tillsammans med äldrenämnden i dialog med Region Stockholm kontinuerligt följa upp och utvärdera omställningen till Nära vård, för att säkerställa en välfungerande vård- och omsorgskedja
- förenkla för stadens verksamheter att ta del av varandras utbildningar
- ge förutsättningar för utveckling av chefer och medarbetare i förändringsarbete för att skapa goda förutsättningar att möta ett föränderligt arbetsliv
- fortsätta arbetet med uppgiftsinsamlingen till Socialstyrelsens officiella LSS-statistik

- genomföra en kartläggning av fuskets omfattning i Stockholms stad, då mer kunskap är en förutsättning för fler riktade insatser. Kartläggningen ska inbegripa ett brett spektrum av områden, till exempel föreningsbidrag, ekonomiskt bistånd, assistansersättning, folkbokföring och företag som har ekonomiska förbindelser med staden
- öka kunskap hos samtliga berörda medarbetare i staden om välfärdsfusk och hur fusk kan inverka på stadens verksamhet
- leda arbetet med att komplettera stadens demokrativillkor för användning av stadens lokaler, till att även omfatta stadsövergripande riktlinjer om upplåtelse av allmän plats. Föreningar med odemokratiska värderingar som bidrar eller uppmuntrar till, bjuder in eller samordnar aktörer som ger uttryck för eller har kopplingar till våldsbejakande extremism ska varken kunna uppbära föreningsbidrag, använda sig av stadens lokaler eller arrangera verksamheter på allmän plats
- i dialog med berörda nämnder och bolagsstyrelser säkerställa att samtliga avtal och föreningsstöd som ingåtts eller beviljats föreningar som inte uppfyller demokrativillkoren, hävs och leder till återbetalning i sin helhet
- utföra strikta bakgrundskontroller av stadens anställda, för att bekämpa otillbörlig påverkan och förhindra att organiserad brottslighet får inflytande över Stockholms stad
- samordna punktmarkering av illegala verksamheter som upptäcks i stadens lokaler samt polisanmäla dessa

Revisorskollegiet

Stadsrevisionen ska granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden, inklusive bolag och stiftelser med mera i den omfattning som följer av god kommunal revisionsred.

Stadsrevisionens uppgifter

Stadsrevisionen ska granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden, inklusive bolag och stiftelser med mera i den omfattning som följer av god kommunal revisionsred. Stadsrevisionens ansvar följer av kommunallagen, lagen om kommunal redovisning, aktiebolagslagen samt revisionsreglementet för stadsrevisionen i Stockholms stad och andra av kommunfullmäktige utfärdade föreskrifter såsom denna budgets mål och indikatorer.

Valnämnden

Valnämnden ansvarar för organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till regionfullmäktige och kommunfullmäktige. Nämnden ansvarar också för val till Europaparlamentet. Nämnden ska dessutom genomföra eventuella extraval och folkomröstningar.

Nämndens uppgifter

Valnämnden ansvarar för organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till regionfullmäktige och kommunfullmäktige. Nämnden ansvarar också för val till Europaparlamentet. Nämnden ska dessutom genomföra eventuella extraval och folkomröstningar.

Omfattningen av nämndens uppgifter är reglerad i lag, både ansvarsområdet som sådant och i viss utsträckning den organisation som ska användas för att lösa uppgifterna.

Utgångspunkten för nämndens arbete ska vara att alla röstberättigade ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. Nämnden ska därför planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta.

Stadsdelsnämnder

Stadsdelsnämnderna har ansvar för merparten av stadens välfärdsverksamhet. Utifrån en bred kompetens ska nämnderna erbjuda en hållbar och likvärdig samhällsservice av hög kvalitet inom förskola, äldreomsorg, sociala verksamheter samt lokala kultur- och fritidsverksamheter.

Där så är lämpligt ska stadsdelsnämnderna samverka med varandra, liksom med kommunstyrelsen och berörda facknämnder, för att lära, sprida goda exempel, samt utveckla effektiviteten och en tillgänglig samhällsservice.

Stadsdelsnämnderna har en central roll i stadens trygghetsskapande arbete, vilket innefattar såväl socialt förebyggande insatser som fysiska åtgärder i närmiljön. En nära samverkan med lokalpolis, brandförsvaret, näringslivet, fastighetsägare, föräldrar och föreningar är en förutsättning för trygghetsarbetet. Stadsdelsnämnderna ska prioritera arbetet med att nå målet att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad, samt delta i arbetet med att motverka det dödliga våldet i kriminella miljöer.

Stadsdelsnämndernas uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- kommunal förskoleverksamhet
- äldreomsorg
- stöd och service till personer med funktionsnedsättning
- individ- och familjeomsorg
- socialpsykiatri
- barn-, kultur- och fritidsverksamhet
- stadsmiljöarbete
- ekonomiskt bistånd
- arbetsmarknadsåtgärder och samverkan med Jobbtorg Stockholm, civilsamhälle och näringslivet
- mottagande och integration av nyanlända i samverkan med Etableringscentrum
- lokalt näringslivsarbete
- lokalt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i samverkan med berörda aktörer
- lokalt säkerhets- och beredskapsarbete
- lokalt demokrati- och utvecklingsarbete
- medborgarkontor
- konsumentvägledning
- bostadsanpassning för bostäder enligt SoL och LSS
- omhändertagande och stöd till drabbade och allmänhet vid allvarliga händelser och kriser

Kommunfullmäktiges inriktning för stadsdelsnämnderna

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- utveckla samverkan med högkvalitativa och innovativa externa utförare för att säkerställa valfrihet och ett brett och varierat utbud för stockholmarna samt hög kvalitet i välfärdens kärnverksamheter
- stärka möjligheterna att tillgodose olika gruppers behov av insatser regionalt genom samverkan med andra stadsdelsnämnder
- utveckla arbetet med att främja den psykiska hälsan hos barn och unga genom fysisk aktivitet i samverkan med idrottsnämnden, arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och utbildningsnämnden i enlighet med *handlingsplan för främjande av psykisk hälsa genom fysisk aktivitet bland ungdomar i Stockholms stad*
- verka för att andelen inskrivna barn i förskola eller pedagogisk barnomsorg ska öka i områden där inskrivningsgraden är låg, med särskilt fokus på områden som är socioekonomiskt utsatta (dubbelkolla FöN om infokampanj)
- prioritera arbetet med att stödja barns och ungdomars skolgång, med fokus på skolnärvaro och kunskapsresultaten
- aktivt delta i samhällsvägledningens utvecklingsarbete, med fokus på bostadsvägledningen, som leds av arbetsmarknadsnämnden tillsammans med SHIS Bostäder
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden, SHIS Bostäder och socialnämnden aktivt arbeta för att barnfamiljer inom SHIS genomgångsbostäder får bostadsvägledning och insatser som leder till en stabil bostadssituation och varaktig försörjning
- med stöd av kommunstyrelsen utreda förutsättningar för att etablera trygghetspunkter inom nämndens geografiska område
- i samverkan med kommunstyrelsen, socialnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och andra berörda nämnder, bolagsstyrelser och polis ta fram lokala lägesbilder och orsaksanalyser för det trygghetskapande och brottsförebyggande arbetet. Utifrån dessa genomföra åtgärder som en del i arbetet med de lokala samverkansöverenskommelserna med polisen
- vidareutveckla samverkan med berörda nämnder samt relevanta externa aktörer, exempelvis inom ramen för lokala brottsförebyggande råd (BRÅ), för att stärka det brottsförebyggande arbetet
- tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda nämnder jobba med trygghetsinvesteringar i den fysiska miljön
- bidra till ökad tillit till myndigheter och till att fler nås av samhällets insatser genom samarbete med civilsamhället och uppsökande arbete
- tillsammans med socialnämnden stödja utbildningsnämndens arbete med mentorer i våldsprevention (MVP) för att stärka det våldsförebyggande arbetet och stödja det trygghetskapande arbetet i stadens skolor
- fortsatt utveckla arbetet med platssamverkan och platsaktivering på prioriterade platser eller områden, samt vara sammankallande part i samverkan med berörda nämnder, bolagsstyrelser och andra aktörer för ökad trygghet
- utifrån befintlig erfarenhet och kunskap fortsätta utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism i nära samverkan med kommunstyrelsens centrala samordnare, berörda facknämnder samt polisen. Arbetet ska utgå från handlingsplanernas lägesbild och beslutade aktiviteter. Stadsdelsnämnderna ska ha beredskap för att anpassa aktiviteter till hastigt uppkomna behov
- i samverkan med socialnämnden samt rättsvårdande myndigheter och skatteverket fortsätta arbetet mot den svarta ekonomin och organiserad brottslighet

- bistå kommunstyrelsen i arbetet med att motverka organiserad brottslighet och fusk inom välfärdssektorn, bland annat i samverkan med rättsvårdande myndigheter och skatteverket
- utöka antalet FUT-handläggare
- genomföra fler trygghetsvandringar tillsammans med medborgare och civilsamhälle, samt stödja trygghetsskapande ideella krafter, bland annat genom att vid behov tillgängliggöra lokaler för dessa där så är möjligt
- aktivt samverka med lokalt näringsliv för att gemensamt skapa en attraktiv och trygg närmiljö samt föra dialog med medborgare och lokalsamhälle
- samarbeta både inom staden och externt med näringsliv och civilsamhälle för att nyanlända snabbt ska etableras på arbetsmarknaden och inkluderas i samhället
- genom samverkan med socialnämndens EU-teams uppsökande arbete och efter samråd med polisen systematiskt arbeta för att förebygga uppkomsten av olagliga boplatser
- skyndsamt åtgärda förekomsten av olagliga boplatser efter att de kommit till stadens kännedom
- bidra till att uppfylla stadens mål om ett klimatvänligt och hållbart Stockholm
- fortsätta arbetet med att genomföra energieffektiviserande åtgärder
- arbeta med klimatanpassning och utöver fysiska åtgärder även arbeta med verksamhetsanpassning för att minska riskerna för negativa hälsoeffekter till följd av exempelvis värmeböljor
- arbeta för ett resurssmart Stockholm, med fokus på att minimera avfall och att främja återvinning samt återbruk
- fortsätta arbetet med att sortera ut matavfall och med att minska matsvinnet
- i samarbete med berörda facknämnder tillgängliggöra natur- och kulturresevat
- i samverkan med exploateringsnämnden, kulturnämnden, och trafiknämnden underlätta för närvaron av kultur i det offentliga rummet
- bistå i Stockholm Business Region AB:s och arbetsmarknadsnämndens arbete för ökad hållbar tillväxt och företagande inom stadsdelens geografiska område, inte minst med avseende på stärkt trygghet för det lokala näringslivet
- i samråd med stadsbyggnadsnämnden inventera lämpliga fastigheter för att pröva att via justerade användningsbestämmelser i befintliga detaljplaner (ej byggrätterna) möjliggöra grupp- och servicebostäder inom LSS och SoL samt vård- och omsorgsboenden
- arbeta förebyggande mot hot och våld samt säkerställa kompetens för att kunna tillhandahålla såväl akut som långsiktigt stöd till personal som utsatts för hot och våld i sitt arbete
- trygga en god kompetensförsörjning inom förskolan, socialtjänsten och äldreomsorgen
- säkerställa chefers arbetssituation och förutsättningar att utöva ett närvarande ledarskap
- säkerställa ett användarvänligt och robust trådlöst internetnätverk vid särskilda boenden, bostäder med särskild service och dagliga verksamheter som tillgodoser behoven hos boende, brukare och personal
- arbeta utifrån handlingsplanen för äldrevänlig stad
- säkerställa att samtliga avtal och föreningsstöd som ingåtts eller beviljats föreningar som inte uppfyller demokrativillkoren, hävs och leder till återbetalning i sin helhet

Förskoleverksamhet

Stockholms stad är, genom stadsdelsnämnderna och förskolenämnden, ansvarig huvudman inom skolväsendet i kommunal regi. Ansvaret för stadsdelsnämnderna omfattar förskola, förskoleklass, möjligheten till pedagogisk omsorg, samt uppfyllande av stadens platsgaranti.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- att driva och utveckla kommunala förskolor, pedagogisk omsorg, introduktionsförskola, flerfamiljssystem och allmän förskola
- att alla barn som bor i stadsdelsnämndsområdet har tillgång till förskoleverksamhet
- att stadens platsgaranti uppfylls och att ramöppettiderna hålls
- att tillhandahålla öppen förskola

Utbildningsnämnden ansvarar för:

- att godkänna och utöva tillsyn av fristående förskolor
- att samordna stadens förskoleverksamhet i egen regi
- att tillhandahålla omsorg på kvällar, nätter och helger för barn i förskoleåldern från ett till fem års ålder till familjer med ett sådant omsorgsbehov

Principen om lika villkor ska råda mellan kommunal och fristående förskola.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

En trygg, stimulerande och lärande barnomsorg lägger en viktig grund för barnens utveckling och vidare skolgång. Verksamheterna utgör ett viktigt komplement till familjen, båda viktiga skyddsfaktorer.

Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att barnomsorg, oavsett verksamhetsform, ska hålla en hög pedagogisk kvalitet och vara likvärdig i hela staden. Förskolorna ska vara tillgängliga för alla barn och de ska få det stöd de behöver för att lära och utvecklas och därmed ges möjlighet till en bra start i livet.

Kvalitetsarbetet och undervisningen i förskolan ska genomföras i enlighet med de nationella målen i läroplanen. Språkutveckling, naturvetenskap och matematik ska prioriteras för att lägga en god grund för framtida skolgång. Stadsdelsnämndernas pedagogiska uppdrag inom barnomsorgen är särskilt viktigt i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar eller utanförskap. Språket är nyckeln till kunskap och integration. Andelen inskrivna barn behöver därför öka i områden där inskrivningsgraden är låg, med fokus på stadsdelar i utanförskapsområden.

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. Förskolan har en viktig funktion i det förebyggande arbetet, bland annat genom att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Samarbetet mellan förskola och socialtjänst ska fortsätta att stärkas. Förskolan ska förmedla och förankra grundläggande demokratiska värderingar liksom respekt för mänskliga rättigheter.

Förskolornas fysiska miljö ska vara pedagogiskt utformad. Förskolegårdarna ska genom sin utformning och belysning inbjuda till lek, rörelse och pedagogisk verksamhet utomhus. Vid om- och nybyggnation ska målet vara att förskolegårdarna är så pass stora och attraktivt utformade att de erbjuder en inbjudande miljö för pedagogik, vistelse och

lek. Genom mer naturmaterial ska en bättre fördelning mellan grönytor och hårdgjorda ytor skapas och förskolans utemiljö förbättras.

Valfriheten mellan olika förskolor och inriktningar är viktig och ska värnas. Det ska finnas olika alternativ för föräldrar att välja mellan för att möta enskilda barns individuella behov. Information om de olika barnomsorgsalternativen ska vara lättillgänglig och spridas.

Satsningar på förskolläraernas pedagogiska ledarskap och rektorernas ledarskap är avgörande för att upprätthålla den pedagogiska kvaliteten. Förskollärarna ska avlastas arbetsuppgifter utanför det pedagogiska uppdraget genom digitalisering eller av medarbetare med andra yrkesroller där så är möjligt och lämpligt. De redan pågående kompetensförsörjnings- och kompetensutvecklingsinsatserna inom staden ska fortsätta och barngruppernas storlek minska, särskilt bland de yngsta barnen.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- säkerställa en likvärdig förskola som är trygg, säker och håller hög pedagogisk kvalitet
- utveckla samarbetet med fristående aktörer i syfte att skapa en likvärdig förskola
- fortsätta prioritera barnens språkutveckling, särskilt i de stadsdelsnämndsområden där många barn har ett annat modersmål än svenska, samt prioritera naturvetenskap och matematik
- främja det pedagogiska ledarskapet och säkerställ förskollärlärd verksamhet på samtliga avdelningar
- fortsätta det systematiska arbetet för en jämställd och icke-diskriminerande förskola utifrån skollag och läroplan
- i samverkan med utbildningsnämnden och genom ett systematiskt kvalitetsarbete fortsätta arbetet med att öka andelen inskrivna barn i förskolor i stadsdelar där inskrivningsgraden är låg, med fokus på utanförskapsområden
- säkerställa att barn med särskilda behov får det stöd de behöver och i samverkan med utbildningsnämnden verka för ökad likställighet i bedömningsgrunderna
- tillämpa forskning och evidensbaserade metoder i arbetet med barn i behov av särskilt stöd
- informera alla föräldrar om vikten av att aktivt välja skola inför förskoleklass, med fokus på utsatta områden där andel aktiva skolval är lägre
- minska barngruppernas storlek
- säkerställa att alla barn får den fysiska aktivitet och utevistelse de behöver under förskoledagen
- samverka med föräldrar, skola, socialtjänst, psykiatri och andra aktörer för att tidigt identifiera och ge barn och elever i behov av stöd rätt insatser med fokus på det förebyggande och uppsökande sociala arbetet för att nå fler barn och familjer i riskzon
- delta i det tidigt förebyggande arbetet som socialtjänsten bedriver, med målsättningen att fler förskollärare ska leda familjestödsgrupper, och uppmuntra kunskapsutbyte mellan förskola och socialtjänst
- säkerställa att alla förskolor har väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten i enlighet med socialtjänstlagen
- säkerställa att placerade barn och barn som bor i skyddat boende erbjuds plats i förskola eller annan pedagogisk verksamhet

- samarbeta med utbildningsnämnden och socialnämnden i förebyggande arbete mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld, hedersförtryck och våldsbejakande extremism
- i samverkan med utbildningsnämnden utveckla arbetet med barnens övergång mellan förskolans och skolans verksamheter i syfte att skapa goda förutsättningar för trygghet och pedagogisk kontinuitet
- i samarbete med utbildningsnämnden årligen genomföra en dialog mellan förskolorna och grundskolorna i stadsdelen om barnens språkutveckling i förskolan och övergången till grundskolan
- utreda obligatorisk språkförskola med fokus på stadsdelar i utanförskapsområden
- säkerställa att digitaliseringens möjligheter utifrån ett pedagogiskt perspektiv tillgängliggörs för alla barn
- i nära samverkan med kulturnämnden, utbildningsnämnden samt det fria kulturlivet fortsätta verka för att fler barn i förskolor genom kulanpremien kommer i kontakt med kulturverksamheter anpassade efter deltagarnas behov
- arbeta för ökad extern medverkan i skol- och förskoleutbyggnad i syfte att långsiktigt säkerställa stadens förmåga att tillhandahålla kostnadseffektiva lokaler för samhällsservice
- tillsammans med kommunstyrelsen utreda hur förskolenämnden kan ta över ansvaret för förskolornas lokalplanering, likt utbildningsnämndens stadsövergripande ansvar avseende grundskoleplanering
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, utbildningsnämnden och SISAB säkerställa att mark för förskoleplatser tillgängliggörs tillräckligt tidigt i planeringsprocessen av nya projekt så att nya lokaler ska finnas tillgängliga när nya bostäder färdigställs
- förebygga att avfall uppstår genom kraftigt minskad användning av engångsprodukter och onödiga plastprodukter, och verka för att en större andel produkter och material återanvänds
- fortsätta arbetet med att sortera ut matavfall och förbättra källsorteringen, samt minskat matsvinn
- fortsätta arbetet med kemikaliesmarta förskolor och verka för en giftfri miljö i såväl förskolan som dess närområde, genom att ersätta material som har kända och farliga egenskaper och inte använda sådana vid nybyggnation
- bistå SISAB i arbetet med att genomföra energieffektiviserande åtgärder
- vid nybyggnation av förskolor projektera utifrån ambitionen att uppfylla kriterier motsvarande Miljöbyggnad
- verka för att fler förskolor ansöker om att erhålla Skolverkets utmärkelse "Skola för hållbar utveckling" och att goda exempel på hur förskolor kan arbeta med hållbar utveckling sprids inom staden
- ge möjlighet till en aktiv utevistelse med fysisk rörelse genom välplanerade och gröna förskolegårdar med särskilt fokus på mer naturmaterial och grönytor, genom en bättre fördelning mellan grönytor och hårdgjord yta
- ha som målsättning vid om- och nybyggnad av förskolor att förskolegårdarna ska vara så pass stora och attraktivt utformade att de erbjuder en inbjudande miljö för pedagogik, vistelse och lek
- arbeta med att minska klimatpåverkan från inköpta livsmedel och när förutsättningar finns öka andelen ekologiska livsmedel i enlighet med Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat
- särskilt utreda köksfunktion, och möjlighet att tillföra tillagningskök i samband med renoveringar och nybyggnation
- delta och samplanera förskolelokaler inom ramen för SAMS-arbetet där det finns vinster i ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid

- planera och justera lokalförsörjning och drift av förskolor utifrån lokalförsörjningsplanen
- alltid samplanera behoven av förskoleplatser med berörda stadsdelsnämnder och om möjligt berörd kommun då nybyggnation geografiskt förläggs över eller i nära anslutning till olika stadsdelsnämnders och angränsande kommuners områden
- utveckla uppföljningen av det systematiska kvalitetsarbetet i samverkan med utbildningsnämnden, bland annat genom den årliga förskolerapporten
- säkerställa att digitaliseringsarbetet främjar förskolans uppdrag och minskar den administrativa bördan för förskolans personal, samt inte är kostnadsdrivande
- i samverkan med utbildningsnämnden verka för en god tillgång till barnskötare samt legitimerade förskollärare i stadens förskolor
- verka för ett gott ledarskap genom satsningar på rektorer och förskollärarnas pedagogiska ledarskap
- inrätta språkrav för nyanställning av pedagogisk personal inom förskolverksamhet
- skapa goda förutsättningar för kompetensutveckling för förskolans personal inom till exempel pedagogik och svenska språket för att uppfylla kraven inom det nyinrättade språkravet, vid behov med stöd av arbetsmarknadsnämnden
- säkerställa att personal har adekvat kunskap för arbetet med barns språkutveckling inom förskolan
- i samverkan med kommunstyrelsen och utbildningsnämnden genom vidareutbildning säkerställa att all personal kan utföra yrket på ett tryggt, säkert och professionellt sätt med goda språkkunskaper
- erbjuda barnskötare möjlighet till vidareutbildning till förskollärare
- fortsätta arbetet med att implementera åtgärder från handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare i ordinarie arbete
- utred ett införande av slöjförbud för barn och elever i förskola och förskoleklass

Barn, kultur och fritid

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- öppen fritidsverksamhet för barn och ungdomar
- upplåtelse av allmänna samlingslokaler
- lokal kulturverksamhet
- bidragsgivning till föreningar
- sommarkoloniverksamhet
- konsumentrådgivning
- medborgarkontor
- lokalt demokrati- och utvecklingsarbete

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- anpassa och utveckla stadens öppna mötesplatser och fritidsverksamheter till dagens unga stockholmares behov och levnadsmönster, bland annat genom att dra lärdomar av och vidareutveckla försök med mobil och digital verksamhet
- samverka med arbetsmarknadsnämnden gällande det kommunala aktivitetsansvaret
- fortsätta att stärka samverkan mellan fritidsverksamhet, skola, förskola, socialtjänst och polis med fokus det förebyggande arbetet för att nå fler barn och familjer i riskzon
- utveckla samverkan mellan fritidsverksamhet, skola och elevhälsa, föreningsliv, socialtjänst och polis i det förebyggande arbetet för att minska ungdomars narkotikaanvändning utveckla föräldrastödsprogram i syfte att stärka stödet till barn och föräldrar för att skapa möjligheter till jämlika förutsättningar för en god uppväxt för alla barn
- stödja och uppmuntra för att fler nattvandrande föräldrar ska arbeta för att skapa trygghet, samt utveckla samverkan med fältassistenter
- i samverkan med civilsamhällets aktörer erbjuda eller möjliggöra studiehjälp på fritidsgårdarna eller i samband med föreningsaktiviteter
- i samverkan med kulturnämnden och idrottsnämnden verka för att fler barn och unga nås av fritidsaktiviteter
- tillsammans med idrottsnämnden utveckla arbetet med nattfotboll i samverkan med externa aktörer
- utveckla fritidsgårdarnas ledarledda och återkommande aktiviteter för att höja kvaliteten och öka intresset för fritidsgårdarnas verksamhet
- arbeta för att nå grupper som idag inte nås i fritidsgårdsverksamheterna, exempelvis flickor och nyanlända
- vissa kvällar i veckan erbjuda fritidsgårdsverksamhet specifikt riktad till ungdomar med funktionsnedsättning utifrån målgruppens behov
- tillhandahålla fritids- och mötesplatser som är inbjudande och erbjuder delaktighet för barn och unga med funktionsnedsättningar
- i nära samverkan med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna, fristående skolor och förskolor samt stadens fria kulturaktörer fortsätta verka för att fler barn i förskolor och skolor genom kulanpremien kommer i kontakt med kulturverksamheter anpassade efter deltagarnas behov
- underlätta och möjliggöra för det lokala kulturlivet genom att exempelvis upplåta befintliga lokaler och där det främjar ordinarie verksamhet samverka mellan stadsdelens verksamheter och lokala kulturaktörer

- samarbeta med utbildningsnämnden, SISAB och idrottsnämnden för att upplåta skollokaler till föreningar och andra aktörer i civilsamhället
- utveckla parklekarna genom samarbete med annan barn- och ungdomsverksamhet som vill bedriva kompletterande verksamhet som är öppen för alla barn
- bjuda in externa aktörer som har intresse av att anlägga och driva parklekar
- i samverkan med idrottsnämnden möjliggöra simskola på stadens strandbad tillsammans med externa aktörer
- bistå idrottsnämnden i arbetet med att strandvärdar utbildade av Svenska Livräddningssällskapet i hjärt- och lungräddning ronderar strandbaden
- ge en större andel barn och unga med funktionsnedsättningar möjlighet att delta i ordinarie sommarkoloniverksamhet
- tillsammans med SHIS Bostäder utveckla samarbetet mellan medborgarkontor och genomgångsbostäder för nyanlända
- tillsammans med idrottsnämnden, arbetsmarknadsnämnden och SHIS Bostäder arbeta uppsökande mot nyanlända för att uppmuntra aktivitet i föreningslivet
- arbeta med och utveckla användandet av medborgardialoger
- genom bra uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag, tillgång till lokaler och föreningsbidrag inte går till någon aktör som upprätthåller kulturell, etnisk eller könsmässig segregering, eller har kopplingar till våldsbejakande extremism
- tillsammans med berörda nämnder verka som kontaktyta för föreningslivet som söker bidrag från stadenarbeta för att öka samnyttjandet av lokaler med berörda nämnder och bolagsstyrelser
- samarbeta med arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden och utbildningsnämnden om innovativ ungdomsverksamhet och kultur

Äldreomsorg

Stadens omsorg ska kännetecknas av kvalitet, värdigt bemötande och valfrihet, där det egna inflytandet över insatser och valmöjligheter ska stärkas. Rätten att bestämma över sin egen vardag gäller alla vuxna människor oavsett ålder. Kvalitet, valfrihet och mångfald är en självklarhet. Alla äldre ska få en god, nära och samordnad vård som stärker hälsan och där individuella behov och förutsättningar beaktas.

Stadens nämnder ska utveckla och behålla medarbetare som är anställda samt attrahera, rekrytera och introducera presumtiva och nya medarbetare. Stadens chefer ska ges bra förutsättningar för ledarskap i äldreomsorgen. För att kunna möta och hjälpa dem som behöver stöd från äldreomsorgen behöver medarbetarna fortsätta utveckla sina kunskaper, samt ges en bra och hållbar arbetsmiljö och goda förutsättningar att utföra sitt arbete. Antalet medarbetare per chef behöver långsiktigt minska för att hamna på nivåer som ger förutsättningar för ett närvarande ledarskap och en god arbetsmiljö. Andelen timavlönad personal ska minska.

Kompetenshöjande insatser för medarbetare ska prioriteras, i synnerhet inom demensområdet och geriatrik.. Det ska finnas tydliga karriärvägar för anställda. Arbetet med välfärdsteknik ska utvecklas. Inom detta område finns en stor potential att förbättra omsorgen, arbetsmiljön och öka tryggheten för den enskilde.

Social isolering och ensamhet bland äldre är ett utbrett problem. Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med det civila samhället aktivt arbeta med att minska den sociala isoleringen och ensamheten, särskilt bland äldre i staden som inte omfattas av biståndsbedömd verksamhet. Vidare ska hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande insatser fortsätta prioriteras och utvecklas.

Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med äldrenämnden kontinuerligt se över hur måltider och måltidsmiljö kan förbättras. Maten ska vara god och näringsrik och måltidsupplevelsen lustfylld. Den enskilde ska ha möjlighet att påverka vad som serveras. Det ska fortsatt vara möjligt att få hjälp med matlagning i hemmet istället för matlådor.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- äldreomsorg och den kommunala hälso- och sjukvården för personer över 65 år
- biståndsbedömning
- särskilt boende för äldre samt hemtjänst och dagverksamhet
- förebyggande och uppsökande arbete riktat mot äldre

Äldrenämnden ansvarar för kommunövergripande frågor rörande äldreomsorg.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- fortsatt säkerställa en rättssäker och likställig biståndsbedömning inom äldreomsorgen
- vid biståndsbedömning ta särskild hänsyn till hög ålder, oro och ensamhet. Med hög ålder avses 85 år eller äldre
- fortsatt säkerställa att de äldre kan påverka sin omsorg genom att kunna välja innehåll och utförare

- i samarbete med äldrenämnden vidareutveckla arbetet med anhörigstöd i syfte att stödja och vägleda i kontakten med kommunen, regionen eller andra myndigheter, samt implementera den stadsgemensamma bottenplattan för anhörigstöd
- i samråd med servicenämnden och äldrenämnden införa Äldre direkt som en väg in för frågor som inte behöver besvaras av en biståndshandläggare. Detta påverkar ej ingångna avtal mellan servicenämnden och stadsdelsnämnderna
- i samverkan med äldrenämnden utveckla möjligheterna inom staden för avlastning av anhöriga genom korttidsplatser
- stärka samarbetet mellan läkarorganisationer och kommunal hälso- och sjukvårdspersonal
- tillsammans med äldrenämnden fortsätta med matlyftet för äldre i staden i syfte att motverka undernäring och social isolering samt att sprida goda exempel inom kost och måltider och inom ramen för matlyftet i samarbete med äldrenämnden genomföra utbildningsinsatser för biståndshandläggare kring mat, måltider och nutrition
- fortsätta det förebyggande arbetet för att bryta ofrivillig ensamhet och social isolering
- fortsätta utveckla arbetet med tryggt mottagande i hemmet genom regional samverkan mellan stadsdelsnämnder
- säkerställa att äldre har kunskap om vikten av tidig planering kring det framtida boendet för ett fortsatt självständigt liv som äldre
- fortsätta utvecklingen av arbetet mot våld i nära relationer, både det förebyggande arbetet, arbetet med våldsutsatta samt arbetet med våldsutövare
- säkerställa kompetens kring särskilt sårbara grupper risker för våldsutsatthet fortsatt arbeta mot våld och hot om våld mot anställda och i samarbete med äldrenämnden ta fram kunskap om utbredningen av problemet
- fortsätta samverka med äldrenämnden och socialnämnden för att nå och utveckla insatser till och samhandläggning av äldre personer som tillhör sårbara grupper som exempelvis äldre personer som lever i hemlöshet, lider av psykisk ohälsa eller har en missbruksproblematik
- i samarbete med äldrenämnden och region Stockholm utveckla och stärka samarbetet med avancerad sjukvård i hemmet (ASIH), fortsätta utvecklingsarbetet med palliativ vård vid stadens särskilda boenden, stärka samverkan med läkarorganisationerna och arbeta för en individcentrerad och sammanhållen vård- och omsorg av god kvalitet. Detta förutsätter en tillförlitlig informationsöverlämning mellan aktörerna
- i samarbete med äldrenämnden stärka arbetet med de förebyggande och rehabiliterande insatserna genom att i ökad utsträckning samverka med arbetsterapeuter, fysioterapeuter och dietister
- i samarbete med äldrenämnden arbeta med att säkerställa nivån för bemanning av sjuksköterskor
- arbeta aktivt för att öka andelen undersköterskor inom hela äldreomsorgen, men i synnerhet inom hemtjänsten
- i samarbete med äldrenämnden och kommunstyrelsen införa språkstest vid nyanställning i samarbete med äldrenämnden utveckla arbetet med verksamhetsförlagda utbildningar, distansutbildningar och Kliniskt träningscentrum (KTC).
- i samarbete med äldrenämnden ta fram en hbtq-certifiering i egen regi i syfte att öka kunskapen om och säkerställa ett gott bemötande av äldre hbtq-personer
- gradvis säkerställa att alla verksamheter och medarbetare inom äldreomsorgen certifieras inom Stjärnmärkt demens eller Silviacertifiering

- utveckla geriatrisk specialistkompetens bland HSL-personal
- prioritera det närvarande ledarskapet inom hela äldreomsorgen, men i synnerhet inom hemtjänsten, och kontinuerligt utbilda chefer i för befattningen relevanta ämnen
- i samarbete med äldrenämnden fortsätta utveckla och implementera ramtid inom hemtjänsten i syfte att stärka den enskildes valfrihet och förbättra medarbetarnas arbetsmiljö
- arbeta med reflektionstid för lärande och utveckling i arbetet med de äldre
- i samarbete med äldrenämnden arbeta mot oegentligheter i ersättningsanspråken i hemtjänsten
- utifrån äldrenämndens ramavtal för smarta blöjor avropa och med stöd av äldrenämnden införa dessa i verksamheten och i samråd med äldrenämnden se över styrdokumenterna för inkontinens i syfte att föra in smarta blöjor som redskap säkerställa tillgången av hörselkonsulenter i alla stadsdelar
- säkerställa att det utifrån lokala förutsättningar finns mötesplatser och träffpunkter i stadsdelsnämnden som håller öppet även vid storhelger och på sommaren
- ha ett särskilt ansvar i bostadsexploateringsprojekt, att i tidigt skede och i tillräcklig omfattning säkerställa beställningar av särskilda boenden
- ha ett särskilt ansvar för att inventera befintliga fastigheter för att hitta lämpliga objekt att omvandla till vård- och omsorgsboenden eller icke-biståndsbedömda seniorbostäder. Detta i synnerhet i innerstaden, där ett underskott på platser finns
- överväg att ersätta servicehusen med icke-biståndsbedömda seniorlägenheter i takt med att de når sin tekniska livslängd
- årligen per region ta fram ett gemensamt förslag till boendeplan för att klara vård- och omsorgsbehovet. Planen ska utgöra underlag till äldrenämndens stadsövergripande boendeplanering
- i samverkan med äldrenämnden arbeta för en sammanhållen utveckling inom digitalisering och välfärdsteknik med gemensamma lösningar som kan förbättra tillvaron för den äldre, personalen, samt använder stadens resurser mer effektivt
- ta emot praktikanter från relevanta utbildningar på vuxenutbildningen
- återinföra närhetsprincipen för hemtjänst, tillsammans med äldrenämnden
- bistå kommunstyrelsen och äldrenämnden i genomförandet av riktade satsningar i samarbete med polisen för att förebygga bedrägeri mot äldre
- utveckla arbetet med generationsöverskridande sociala besök i form av exempelvis ungdomsbesök

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättningar ska så långt det är möjligt kunna leva självständiga liv och delta i samhället utifrån sina egna förutsättningar. Stadsdelsnämnderna ska identifiera och systematiskt avlägsna hinder för tillgänglighet, delaktighet och självbestämmande.

Samtliga insatser ska anpassas till den enskildes behov och stärka förmågan att leva ett självständigt liv. Ledsagning och personlig assistans ska därför vara flexibla insatser. Biståndsbedömningen ska vara rättssäker och likställig, och stadsdelsnämnderna ska säkerställa en likvärdig tillgång till gott stöd och god service. All information och kommunikation ska vara tillgänglig och individuellt anpassad.

Uppgifter

Inom verksamhetsområdet ansvarar stadsdelsnämnderna för att tillhandahålla individuellt behovsprövade stödinsatser till personer med funktionsnedsättning.

Insatser som beslutas enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är:

- personlig assistans
- ledsagarservice
- kontaktperson
- avlösarservice
- korttidsvistelse utanför det egna hemmet
- korttidstillsyn för skolungdom över 12 år
- boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar
- bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
- daglig verksamhet

Insatser som beslutas med stöd av socialtjänstlagen (SoL) är bland annat:

- hemtjänst
- bostad med särskild service
- korttidsboende
- boendestöd
- kontaktperson
- avlösning
- ledsagning
- heminstruktörer för synskadade och hörselskadade

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- arbeta för att brukarperspektivet genomsyrar alla insatser som görs för målgruppen och att den enskildes inflytande ökar
- säkerställa tillgängligheten och delaktigheten i socialtjänstens handläggning, insatser och skyddsåtgärder så att alla, oavsett funktionsförmåga, kan tillgodogöra sig hjälpen
- motverka att det förekommer våld på de verksamheter som riktar sig till målgruppen

- fortsätta arbetet med att säkerställa kompetenser för att förebygga, uppmärksamma och motverka målgruppens utsatthet för våld av närstående och ge anpassat stöd och skydd till de som är i behov av det
- i samarbete med relevanta myndigheter förebygga och åtgärda assistansbedrägerier
- säkerställa tillgången till syn- och hörselinstruktörer för personer med funktionsnedsättning och utveckla samverkan mellan stadsdelsnämnderna
- utveckla samarbetet med organisationer och föreningar som företräder personer med funktionsnedsättning och som arbetar med tillgänglighetsfrågor
- säkerställa att rekryteringen av uppdragstagare sker utifrån individens behov och att den enskilde ges möjlighet att tidigt kunna påverka vem som utses som exempelvis ledsagare, avlösare och kontaktperson eller kontaktfamilj
- tillgodose behovet av ledsagning och ledsagarservice för att barn och unga vuxna med funktionsnedsättningar regelbundet ska kunna delta i fritidsaktiviteter som andra barn
- inom till exempel de dagliga verksamheterna, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och jobbtorg arbeta för att underlätta individers övergång till den ordinarie arbetsmarknaden
- uppmärksamma anhörigas situation
- tillsammans med socialnämnden verka för bättre möjligheter till digital kommunikation på boenden med särskild service
- bistå socialnämnden i arbetet med att beställa bostäder med särskild service LSS
- fortsätta arbeta för att verksamheten för personer med funktionsnedsättningar ska bli mer innovativ, inte minst genom digitalisering
- undanröj hinder för att sänka trösklarna för personer med funktionsnedsättning att kunna få anställning i staden
- fortsätta delta och bidra i stadens arbete med moderniseringen av sociala system
- utöka den dagliga verksamheten med särskilt fokus på arbetslivet inom ramen för LSS
- under året verka för ökat samarbete med civilsamhället i syfte att motverka ofrivillig ensamhet

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Stockholms socialtjänst ska tillhandahålla stöd till de som är i behov av det. Socialtjänsten ska vara rättssäker, likvärdig, erfarenhetsgrundad och komma in vid ett så tidigt skede som möjligt.

Stadsdelsnämnderna ska bidra till stadens trygghetskapande arbete och utveckla stödet till brottsutsatta. Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska motverkas och våldsutsatta få det skydd och stöd som de behöver.

Alla barn har rätt till en god uppväxt, utan missbruk, våld eller förtryck. Det bästa sättet att förebygga social utsatthet är att satsa på familjen, som är den första och främsta skyddsfaktorn mot att barns och ungas liv utvecklas i negativ riktning. Problem ska i görligaste mån lösas där och om nödvändigt med hjälp från det offentliga i nära samarbete med barn och föräldrar. Staden möjliggör för fler familjer att utvecklas gynnsamt genom föräldrastödsprogram, föräldrarådgivning, hembesöksprogram och familjecentraler.

Socialtjänsten ska tillsammans med socialnämnden och övriga aktörer minska risken för att barn och unga dras in i brottslighet, samt verka för att fler personer lämnar kriminalitet. Samarbetet mellan skolan, socialtjänsten och polisen måste stärkas för att tidigt identifiera barn i riskzon och sätta in åtgärder. Fältassistenternas uppsökande verksamhet, i samverkan med andra aktörer, är en viktig del i det förebyggande arbetet. Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med framför allt socialnämnden och polisen utveckla och stärka de sociala insatsgrupperna.

Kommunen har det yttersta ansvaret för att personer med missbruksproblem får den hjälp och vård som de behöver. Socialtjänsten har ett stort ansvar för att motverka hemlöshet, inte minst genom att förebygga vräkningar. Personer med psykisk funktionsnedsättning ska få stöd till att utifrån sina förutsättningar delta i samhällets gemenskap och ha ett arbete att gå till. Samverkan med psykiatrin behövs för att på bästa sätt tillgodose den enskildes behov.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- biståndsbedömning
- insatser för vuxna med missbruksproblematik
- insatser för barn och unga
- insatser för personer med psykisk funktionsnedsättning
- insatser för personer i hemlöshet
- insatser för personer utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- föräldrastöd
- budget- och skuldrådgivning
- insatser för personer som är på väg att radikaliseras till eller är en del av våldsbejakande miljöer samt personer som drabbats av extremism
- kris- och katastrofberedskap samt beredskap för psykosocialt omhändertagande vid kris

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- prioritera åtgärder och samverka med skola och polis för att uppnå ökad trygghet, studiero, skolnärvaro och kunskapsresultat
- i samarbete med socialnämnden säkerställa att socialtjänsten i hela staden arbetar efter Lex Sarah
- tillsammans med socialnämnden och utbildningsnämnden fortsätta utveckla dialogen med Region Stockholm angående likvärdig och välfungerande BUS-samverkan över hela staden
- tillsammans med socialnämnden stödja och stärka det våldsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i stadens skolor
- tillsammans med socialnämnden arbeta för att få till en märkbar förbättring i samarbetet mellan socialtjänst och sjukvård kring de som både lider av psykisk sjukdom och missbruk
- erbjuda stödsamtal till barn vilkas föräldrar erhåller insatser från socialtjänsten
- tillsammans med socialnämnden säkerställa samlokalisering av socialsekreterare och polis i alla stadens lokalpolisområden
- använda sig av allvarssamtal med unga förstagångsförbrytare med polis, socialtjänst, skola och föräldrar samt verka för att öka polisens närvaro vid allvarssamtalen
- tillsammans med Region Stockholm och utbildningsnämnden öka förekomsten av samordnad individuell plan och utveckla hållbara strukturer för samverkan kring barn med behov av stöd från skola, sjukvård och socialtjänst
- öka resurserna till föräldrastödsutbildningar samt säkerställa tillgången till insatser såsom föräldrastödsprogram, föräldrarådgivning, hembesöksprogram, familjecentraler och familjebehandling som möter stockholmarnas olika behov. Alla som vill gå ett familjestödsprogram ska erbjudas det
- verka för att tillsammans med Region Stockholm inrätta fler familjecentraler, som kan ge tidigt stöd till barnfamiljer och förebygga psykisk och fysisk ohälsa
- i samarbete med socialnämnden och Region Stockholm fortsätta arbetet med STIS, Stärkt tidigt stöd i samverkan
- erbjuda alla nyblivna föräldrar ett kostnadsfritt besök hos familjerådgivningen samt arbeta för att korta köerna till familjerådgivningen
- tillsammans med socialnämnden säkerställa kompetens kring barn som misstänks ha förts utomlands, samt säkerställa rutiner och kompetens för anmälan om utreseförbud för barn som riskerar att föras utomlands för att ingå barnåktenskap eller utsättas för könsstympning
- i samverkan med socialnämnden systematiskt arbeta för att bistå polisens satsning ”Initiativ Gryning” genom att se till att Stockholms stad är en tydlig och nära samarbetspartner
- tillsammans med socialnämnden stärka arbetet med att erbjuda adekvat stöd och hjälp till personer som har blivit utsatta för våld och sexuellt våld
- ha en levande samverkansöverenskommelse med skolan som syftar till en gemensam helhetssyn på barns och ungas utveckling och lärande tillsammans med skolan och polisen
- i samarbete med utbildningsnämnden och socialnämnden fortsätta samverka genom och utveckla arbetet med skolsociala team
- tillsammans med socialnämnden och utbildningsnämnden fortsätta att stärka samverkan mellan socialtjänsten och förskolan
- fortsätta utveckla och förbättra arbetet kring orosanmälningar

- tillsammans med socialnämnden genomföra insatser för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten och möjliggöra för skolan att lägga kraft vid det lärande uppdraget
- involvera förskolan och skolan i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck
- säkerställa god samverkan mellan socialtjänsten, skolan och polisen gällande barn och unga genom särskilda samordningsfunktioner
- stärka samarbetet med skolan och polisen vad gäller barn och ungdomar som blivit utsatta för övergrepp i rättssak
- säkra stadens tillgång till jour- och familjehem, samt tillsammans med socialnämnden fortsätta utveckla stadens familjehemsvård och säkerställa att alla barn ges tillgång till stödgrupper
- i samarbete med socialnämnden och utbildningsnämnden fortsatt arbeta enligt SAMS-modellen för att verka för en obruten skolgång för placerade barn
- utveckla stödet till placerade barn och deras föräldrar och arbetet med eftervård i öppna former i samarbete med socialnämnden
- öka insatserna mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- ge stöd till barn inom ramen för relationsvårdscentrum, i första hand de barn där någon av föräldrarna, våldsutövaren eller den våldsutsatta får eget stöd hos RVC
- tillsammans med SHIS Bostäder och socialnämnden utveckla arbetet med att kunna tillgodose behovet av genomgångsbostäder för målgruppen våldsutsatta som tvingas flytta
- med stöd av socialnämnden säkerställa stöd efter avslutad placering på skyddat boende till personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck
- säkerställa kompetens kring särskilt sårbara gruppers risker för våldsutsatthet
- för att klargöra behovet av och öka träffsäkerheten av socialtjänstens insatser när ej straffmyndiga barn under 15 år begår brottsliga handlingar, begära brottsutredning av polisen utifrån särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare
- för att öka samverkan med polisen på individnivå kring barn som begår brott, i ökad utsträckning fråga efter samtycke från vårdnadshavare till att dela information med polisen
- i samverkan med socialnämnden verka för att fler personer lämnar kriminalitet
- i samarbete med socialnämnden, polisen och andra aktörer utveckla och stärka arbetet med sociala insatsgrupper, särskilt den yngre målgruppen 12–18 år
- tillsammans med socialnämnden och med stöd av kommunstyrelsen särskilt stärka sin kompetens kring och utveckla insatser riktade mot barn och unga som blivit indragna i våldsbejakande extremistiska miljöer
- ge stöd och råd till närstående till personer i, eller på väg in i, våldsbejakande extremistiska miljöer
- i samverkan med socialnämnden och berörda myndigheter, med stöd av kommunstyrelsen utveckla det uppsökande arbetet mot individer som är eller är på väg att bli radikaliserade och mot återvändare
- i samverkan med socialnämnden, miljö- och hälsoskyddsmyndigheten samt rättsvårdande myndigheter och Skatteverket motverka den svarta ekonomin och organiserad brottslighet vid tillståndsgivning och tillsyn
- stödja och uppmuntra att fler nattvandrande föräldrar bidrar till att skapa trygghet, samt utveckla samverkan med fältassistenter, där så är möjligt
- prioritera åtgärder för att upptäcka och motverka psykisk ohälsa bland barn och unga, samt samverkan med Region Stockholm

- utveckla samverkan mellan skola och elevhälsa, fritidsverksamhet, föreningsliv, socialtjänst och polis i arbetet för att minska ungdomars narkotikaanvändning
- tillsammans med socialnämnden och kommunstyrelsen fortsätta utöka informationsutbytet mellan socialtjänsten, polisen och andra relevanta myndigheter
- i den uppsökande verksamheten delta i polisens arbete mot försäljning av narkotika, med särskilt fokus på platser med öppen drogförsäljning
- tillsammans med socialnämnden fortsätta arbetet med ta fram ett nytt program för stadens arbete mot alkohol, narkotika, doping, tobak och spel
- säkerställa tillsammans med socialnämnden att de HVB-verksamheter som används för placeringar drivs av seriösa aktörer
- tillsammans med socialnämnden och bostadsbolagen fortsätta att utveckla samverkan kring det vräkningsförebyggande arbetet
- stärka arbetet med att prioritera långsiktiga alternativ till placeringar på akutboenden, sänka trösklarna för att få en fast bostad och säkerställa en likvärdig tillämpning av tak över huvudet-garantin
- stärka arbetet med vuxna som lider av missbruk
- fortsätta samverka med socialnämnden och äldre nämnden för att utveckla insatser till äldre personer som tillhör sårbara grupper, exempelvis äldre som lever i hemlöshet, lider av psykisk ohälsa eller har en missbruksproblematik, och säkerställa att dessa grupper nås av adekvata insatser
- utveckla stödet till barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden fortsätta arbeta för att personer inom socialpsykiatri eller som är sjukskrivna av sociala/medicinska skäl kan ta del av stadens arbetsmarknadsinsatser och komma ut i arbetslivet
- förbättra möjligheterna till arbetslivsinriktade insatser och sysselsättning för personer med psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
- stärka hälso- och sjukvårdsorganisationen vid bostäder med särskild service inom socialpsykiatri
- i samarbete med socialnämnden verka för att förmedlingsprocessen för bostäder med särskild service effektiviseras, utifrån den utredning som gjorts under 2022
- verka för fler mötesplatser, gärna i dialog med civilsamhället, för unga hbtq-personer, i synnerhet i ytterstaden
- tillsammans med kommunstyrelsen, socialnämnden och äldre nämnden fortsätta arbeta i enlighet med handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare
- fortsätta utveckla samarbetet med brukar- och intresseorganisationer
- fortsätta delta och bidra i stadens arbete med modernisering av sociala system
- fortsätta arbeta för att stadens socialtjänst ska bli mer effektiv och utveckla användandet av digitala verktyg
- stärk arbetet med SIG-grupper samt inkludera socialnämndens utökade målgrupp
- bistå kommunstyrelsen och socialnämnden i det intensifierade arbetet med avhopparverksamhet
- tillsammans med socialnämnden bistå kommunstyrelsen i det stärkta arbetet med UMO och utvecklandet av arbetssätt för att underlätta vägen till rätt hjälp

Stadsmiljöverksamhet

Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att den gemensamma stadsmiljön är välkött, tillgänglig och trygg i hela Stockholm, samt att stadsmiljön ger alla stockholmare möjligheter till möten och rekreation.

Prioritering och fördelning av stadsdelsnämndernas investeringsbudget inom stadsmiljöområdet sker fortsatt i samarbete mellan trafiknämnden och stadsdelsnämnderna. Samordningsgruppen under ledning av stadsträdgårdsmästaren arbetar med stadens strategiska satsning på grönområden i enlighet med översiktsplanen. Stadsdelsnämnderna ska delta i arbetet utifrån sin kunskap om lokala förhållanden och kontakt med invånarna i respektive stadsdel.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- drift och underhåll av parker, parkvägar och grönområden, inklusive barmarksrenhållning, vinterväghållning och dagvattenhantering
- skötsel och underhåll av naturområden, naturreservat och badplatser

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

I takt med att staden växer ökar användning av grönområden och parker, vilket ställer högre krav på stadsdelsnämndernas skötsel och underhåll. En ren och snygg stad skapar trygghet. Stadsdelsnämnderna ska arbeta för ökad trygghet i det offentliga rummet genom god renhållning i offentliga miljöer och förebyggande arbete mot klotter, skadegörelse och nedskräpning. En ren och snygg stad skapar även förutsättningar för en levande stadsmiljö såväl i innerstadens kvarterbebyggelse som i ytterstadens grönområden och naturreservat.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- fortsätta att utveckla en trygg och attraktiv närmiljö i nära samverkan med trafiknämnden och andra berörda nämnder utifrån dialog med stockholmare samt lokala aktörer
- arbeta med kostnadseffektiva trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder utifrån lokala lägesbilder med särskilt fokus på stadens otrygga och utsatta områden
- fortsätta utveckla och intensifiera arbetet med en aktiv platsamverkan och platsaktivering tillsammans med berörda nämnder, bolagsstyrelser och privata aktörer, särskilt lokala fastighetsägare, utveckla den lokala stadsmiljön för att skapa en trygg och attraktiv närmiljö
- bistå trafiknämnden i arbetet med att säkerställa god belysning och siktlinjer vid hållplatser och knutpunkter inom stadens gränser
- medverka i trafiknämndens samordning av kommunikationsinsatser gällande stadens samlade renhållningsarbete, städgarantin samt vikten av stockholmarnas egna bidrag till en ren och vacker stadsmiljö
- utveckla och säkerställa renhållnings- och underhållsarbetet genom åtgärder för en ren och trygg stad
- utveckla arbetet med behovsstyrt renhållningsarbete som komplement till jämna intervaller
- utöka, utveckla och höja ambitionsnivån på renhållning, städning, skötsel och slyröjning av stadens parker i syfte att skapa ökad trygghet och trivsel
- förbättra och utveckla skötseln av naturreservat

- öka upprustningstaken av stadens lekplatser för att värna barns lek och utevistelse
- bibehålla en hög efterlevnad av 24-timmars städgaranti för en renare stad. Städning och tömning av offentliga papperskorgar samt klottersanering ska efter behov ske inom 24 timmar efter anmälan och användning av kostnadseffektiv och kapacitetsstark sophantering utnyttjas där det är möjligt
- avveckla de kommunala så kallade lagliga klotterväggarna
- delta i det av trafiknämnden ledda stadsövergripande arbetet med att samordna, upprätthålla och innovativt utveckla stadens arbete med skadedjursbekämpning
- främja livskvalitet för stockholmare i alla åldrar genom att underlätta för sociala aktiviteter, utomhusvistelse och vardagsmotion
- i samarbete med idrottsnämnden samt miljö- och hälsoskyddsmyndigheten arbeta med att tillgängliggöra stadens naturreservat med rekreativa värden, samt tillgängliggöra naturreservaten för personer med funktionsnedsättning
- fortsätta arbetet med att tillgänglighetsanpassa parkvägar och parkbänkar
- fortsätta arbetet med att rusta upp och tillgänglighetsanpassa stadens badplatser
- inrätta fler badplatser i staden samt fortsatt arbetet med att rusta upp och tillgänglighetsanpassa stadens badplatser, med fokus på målgruppen fysiskt funktionsnedsatta
- fortsätta arbetet med att undanröja fysiska hinder i stadsmiljön då den fysiska tillgängligheten är avgörande för delaktighet för många stockholmare med funktionsnedsättningar
- fortsätta arbetet med att utforma lekparker så att barn med funktionsnedsättningar kan använda dem och vid renovering ta hänsyn till tillgänglighetsskapande åtgärder
- tillsammans med trafiknämnden och andra berörda nämnder genomföra trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder utifrån bland annat lokala lägesbilder och stadsövergripande data, exempelvis ljusförbättrande och underhållsförenklande åtgärder i tunnlar, under broar och andra platser som identifierats som otrygga eller har problem med klotter och nedskräpning
- genomföra ny- och reinvesteringar i spontanidrottsytor och vid planering av spontanidrottsytor möjliggöra en mångfald av spontanidrotter
- tillsammans med idrottsnämnden, berörda myndigheter och lokala föreningar identifiera och åtgärda otrygga områden i anslutning till idrottsanläggningar
- i samarbete med idrottsnämnden utreda och anlägga konstgräs på befintliga grusytor på parkmark och göra utvalda tider bokningsbara
- i samarbete med kulturnämnden och trafiknämnden verka och underlätta för fler historiska skyltar, bilder och konstnärlig utsmyckning i stadsmiljön
- investera i bättre och mer belysning i stadens parker i syfte att skapa mer trygghet och trivsel
- tillsammans med trafiknämnden och arbetsmarknadsnämnden inventera och identifiera behovsåtgärder inom park-, gatu- och annan offentlig miljö som gör staden tryggare och renare och är lämpliga att utföras av arbetsmarknadsnämndens målgrupper
- bistå trafiknämnden i arbetet med att skapa fullvärdiga cykelpendlingsstråk och bidra till att anpassa stadsmiljöerna för att minska konfliktytor mellan gående och cyklister
- delta i genomförandet av stadens Gångplan och planera stadsmiljön med särskild hänsyn till behoven hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättningar

- i samverkan med trafiknämnden bidra till möjligheter för stadsodling i parker, på kvartersgårdar, tak, kolonilotter och gågator
- planera för att successivt fasa ut det egna beståndet av arbetsfordon och maskiner drivna av fossila bränslen
- arbeta med klimatanpassning genom utveckling av grönytors avkylande effekt och genom dagvatten- och skyfallsarbete i enlighet med stadens dagvattenstrategi och handlingsplan för klimatanpassning
- fortsätta arbetet med att genomföra åtgärder i enlighet med de lokala åtgärdsprogrammen för stadens vattenförekomster och i arbetet ta hänsyn till åtgärder som kan underlätta stadsutvecklingen
- med stöd av miljö- och hälsoskydds nämnden och trafiknämnden, arbeta med innovativa lösningar för bullerskydd, i synnerhet gröna bullerskydd
- tillsammans med miljö- och hälsoskydds nämnden intensifiera arbetet med att rena stadens vattendrag- och bottenar genom bland annat ökad samordning med civilsamhället
- tillsammans med exploateringsnämnden implementera handlingsplanen för inrättandet av fler badplatser i staden, men stöd av miljö- och hälsoskydds nämnden, trafiknämnden och idrottsnämnden
- investera i åtgärder som stärker friluftslivet, såsom upprustning och belysning av motionsspår och löparbanor, bättre skyltning om exempelvis sportfiske och andra friluftaktiviteter samt tillgänglighetsanpassningar
- öka vistelsevärden på platser vid vatten genom exempelvis bryggor och attraktiv möblering vid vatten samt levandegöra ytor nära vatten i syfte att öka dessas trivsel, trygghet, tillgänglighet och nyttjandegrad
- i samarbete med kommunstyrelsen och trafiknämnden fortsätta utreda möjligheterna att i lämplig stadsdelsnämnd möjliggöra för näringslivet och civilsamhället att bidra till stadsmiljöverksamheten
- i samarbete med trafiknämndens strategiska stadsövergripande samordnare för en ren stad verka för samverkan, utveckling och effektivisering av städupphandlingar, rutiner, kunskap, uppföljning och kontroller för en mer kostnadseffektiv och likvärdig städning i hela staden
- arbeta strategiskt med renhållningsinvesteringar i stadsdelarnas parker genom fler så kallade Big Bellies
- genom samverkan och kunskapsutbyte vid driftsupphandlingar öka kostnadseffektiviteten
- tillsammans med trafiknämnden utveckla enhetliga arbetssätt vad gäller systematisk uppföljning av entreprenadavtal för vinterväghållning och barmarksrenhållning i syfte att säkerställa att staden erhåller den kvalitet som beställts
- beakta vikten av reinvesteringar för att förlänga livslängden på befintliga parker
- utreda möjligheterna till utveckling av Stockholms stadsmiljöer genom exempelvis brukaravtal för skötsel av parklekar eller stadsodling

Ekonomiskt bistånd

Stadsdelsnämnderna ska bedriva ett intensivt arbete för att personer som uppbär ekonomiskt bistånd så fort som möjligt blir självförsörjande. Därigenom kan långvarigt utanförskap undvikas och utsatthet motverkas. Stödet ska inbegripa individuellt utformade och erfarenhetsgrundade insatser, samt utgå från rättssäkerhet och likabehandling. Arbetet ska ske i nära samverkan med stadens arbetsmarknadsverksamheter, vara snabbt och effektivt, samt grunda sig på tillit och respekt för människors integritet.

För att förbättra möjligheterna att uppnå egen försörjning ska det uppsökande och motiveringsarbetet utvecklas.

Personer som uppbär ekonomiskt bistånd kan ha olika försörjningshinder. Det vanligaste är arbetslöshet, därefter följer sjukskrivning och sociala/medicinska skäl. Stadsdelsnämnderna ska fortsätta sänka tröskeln till arbete genom att prioritera utvecklandet av insatser för dessa grupper.

Systematiska välfärdsbrott ska motverkas och felaktiga utbetalningar minimeras och förebyggas.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- myndighetsutövning gentemot enskilda som ansöker om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen
- insatser för att den enskilde ska bli självförsörjande

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- ge personer som uppbär ekonomiskt bistånd stöd och individuellt utformade insatser för att nå egen försörjning
- fortsätta att utveckla samverkan inom stadsdelsnämnden samt med arbetsmarknadsnämnden för att förbättra möjligheterna för personer utanför arbetsmarknaden att nå egen försörjning
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden säkerställa att handläggningen av ekonomiskt bistånd sker i enlighet med gällande rutiner för att säkerställa relevanta insatser och tidig vägledning till arbete
- tillsammans med socialnämnden fortsätta intensifiera arbetet för att minimera felaktiga utbetalningar samt fortsätta att utveckla arbetet för att utbetalningar av ekonomiskt bistånd ska bli rätt från början
- ha funktioner för att säkerställa att utbetalat ekonomiskt bistånd har skett på korrekt grund, öka kontrollerna för att stoppa felaktiga utbetalningar samt bättre säkerställa återbetalning av felaktiga utbetalningar, vid behov genom handläggare för felaktig utbetalning
- vid ansökan om ekonomiskt bistånd informera om vilka utrednings- och åtgärdsrutiner som kan bli aktuella vid misstanke om fusk, så som hembesök, återkrav och polisanmälan
- utveckla samverkan med polisen i samband med polisanmälningar av felaktiga utbetalningar och bidragsbrott
- utöka antalet handläggare för felaktig utbetalning i syfte att stärka arbetet mot felaktiga utbetalningar

- verka för att tillsammans med andra relevanta myndigheter genomföra kontroller på Stockholms flygplatser för att upptäcka bidragstagares olovliga utlandsresor
- revidera riktlinjerna för handläggning av ekonomiskt bistånd, bland annat för att säkerställa att SL-kort enbart beviljas för att underlätta deltagande i arbetsförberedande insatser eller arbetssökande
- i samarbete med socialnämnden säkerställa att socialtjänsten i hela staden arbetar efter Lex Sarah
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden, SHIS, andra berörda myndigheter och civilsamhället verka för att nyanlända stockholmare utan tillräcklig egen försörjning snabbt får tillgång till kunskaper i svenska och goda förutsättningar att komma ut i arbetslivet
- se till att den som uppbär ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet ägnar sig åt arbetsfrämjande aktiviteter som motsvarar heltid av arbetsförmågan, alternativt i förekommande fall kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola
- bistå kommunstyrelsen i utredningen samt införandet av aktivitetskrav för utbetalande av ekonomiskt bistånd
- genomföra fler hembesök hos personer som uppbär ekonomiskt bistånd, för att öka enskildas motivation att komma ur arbetslöshet och stärka arbetet mot välfärdsfusk
- koppla försörjningsstödet till lägenhetsnummer för att motverka bidragsfusk och olaglig andrahandsuthyrning
- i samarbete med individ- och familjeomsorgen fortsätta utveckla och intensifiera arbetet för att motverka hemlöshet, samt utveckla och stärka samverkan mellan socialtjänstens olika verksamheter för att hushåll med osäkra boendeförhållanden, särskilt barnfamiljer, ska hitta en varaktig bostad
- särskilt prioritera utvecklingen av arbetssätt för sjukskrivna och personer med sociala/medicinska skäl för att sänka trösklarna till arbete
- särskilt beakta barns behov när vuxna söker ekonomiskt bistånd, och utveckla arbetet med kompensatoriska åtgärder för att lindra utsattheten för barn i familjer med osäkra boendeförhållanden
- i samarbete med socialnämnden och Region Stockholm fortsätta arbetet med STIS, Stärkt tidigt stöd i samverkan
- säkerställa att informationsmaterial och ansökningsblanketter är utformade så att det är lätt att förstå villkoren och lämna korrekta uppgifter
- hålla en hög tillgänglighet och i kontakten med den enskilde ge ett gott och respektfullt bemötande anpassat till individens förutsättningar
- upphöra med ekonomiskt bistånd till papperslösa

Arbetsmarknadsåtgärder

Stadsdelsnämnderna ska systematiskt utreda behovet av förberedande eller parallellt stöd för personer som tar del av arbetsmarknadsnämndens insatser, samt bedrivna egna arbetsmarknadsåtgärder för personer som inte omfattas av Jobbtorg Stockholm. Verksamheten omfattar bland annat lönebidrags- och OSA-anställningar, samt Stockholmsjobb.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- att utreda behov av förberedande eller parallellt stöd för personer som tar del av arbetsmarknadsinsats inom Jobbtorg Stockholm
- arbetsförberedande insatser för arbetslösa som inte omfattas av arbetsmarknadsnämndens verksamhet inom Jobbtorg Stockholm
- stödsatser i form av lönebidrags- och OSA-anställningar (offentligt skyddat arbete) i samverkan med arbetsmarknadsnämnden
- rekrytering och anställning av feriearbetande ungdomar

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Försörjning genom eget arbete är avgörande för möjligheten att leva ett självständigt liv och förverkliga sina livsdrömmar. Stadsdelsnämnderna ska bedriva ett intensivt arbete enligt ovan, med särskilt fokus på de konsekvenser för arbetsmarknaden och möjligheten till självförsörjning som följer av det svåra konjunkturläget.

Stadsdelsnämnderna ska i enlighet med stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser samarbeta med Jobbtorg Stockholm för att stötta personer med ekonomiskt bistånd som befinner sig utanför arbetsmarknaden. Syftet är att stärka människors ställning på arbetsmarknaden och ge möjligheter till egen försörjning.

Personer med social problematik, fysisk och/eller psykisk ohälsa ska erbjudas individuellt utformat stöd av stadsdelsnämnderna i syfte att höja aktivitetsnivån, stärka hälsan, samt motivera och förbereda inför en arbetsmarknadsinsats. För många långtidsarbetslösa kan möjligheten till arbetslivserfarenhet vara avgörande för att nå en hållbar etablering på arbetsmarknaden.

Stadens arbete med arbetsmarknadsinsatser inklusive Stockholmsjobb och feriejobb ger viktiga meriter, kontakter och motivation. De väcker samtidigt intresse för staden som arbetsgivare och bidrar till stadens framtida kompetensförsörjning. Feriejobben ska vara meningsfulla och erbjuda ett första steg in på arbetsmarknaden samt utgöra en engångsåtgärd.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden implementera stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser
- erbjuda ungdomar ett första feriejobb under sommar-, höst- och vinterlov
- feriejobben ska ha meningsfulla arbetsuppgifter, vara inom ramen för stadens kärnverksamhet och förbereda för arbetslivet
- verka för att fler feriejobb inriktas mot städuppdrag i stadens verksamheter samt renhållning, skötsel och kvalitetshöjning av stadens parker och offentliga miljöer
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden säkerställa att fler ungdomar ges möjlighet att feriearbeta i ett annat stadsdelsområde än där de bor

- prioritera ungdomar med funktionsnedsättning, med sociala skäl, som avbrutit gymnasiestudier eller bedöms ha behov av språkstödande insats vid fördelning av feriejobb
- bistå arbetsmarknadsnämnden i arbetet med arbetsmarknadsinsatser såsom Stockholmsjobb
- tillvarata kunskaper och metoder från insatser för personer långt ifrån arbetsmarknaden, och vidareutveckla och sprida effektiva insatser och arbetssätt, i samverkan med arbetsmarknadsnämnden
- stärka möjligheterna att tillgodose olika gruppers behov av insatser regionalt genom samverkan med andra stadsdelsnämnder
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden samverka inom ramen för samordningsförbundet Stockholm stad kring förrehabiliterande insatser som syftar till att överbygga glapp mellan parternas ansvar och kompetensområden
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden samverka externt med näringsliv och civilsamhälle för att nyanlända ska etableras snabbt på arbetsmarknaden
- fortsätta utvecklingen av insatser för kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden, särskilt utrikes födda kvinnor
- bistå kommunstyrelsen i utredningen samt införandet av aktivitetskrav för utbetalande av ekonomiskt bistånd

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden ansvarar för stadens övergripande arbetsmarknadsfrågor, kommunal vuxenutbildning och den lagstadgade verksamheten kopplad till det kommunala aktivitetsansvaret för unga i åldrarna 16-19 år. Stadens övergripande arbete med arbetsmarknadsinsatser hanteras av nämnden, däribland stadens jobbtorg och feriejobb.

Nämnden har även samordningsansvar för arbetet med mottagande och etablering av nyanlända, inklusive lagstadgad samhällsorientering och svenska för invandrare, inom ramen för kommunal vuxenutbildning.

Nämndens uppgifter

Arbetsmarknadsnämnden ansvarar för kommunövergripande arbetsmarknadsfrågor och för stadens samlade arbetsmarknadsinsatser.

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- verksamheten vid stadens jobbtorg
- samordning och utveckling av feriejobb för ungdomar, samt anskaffning av handledning
- rekrytering och anställning inom Stockholmsjobb
- det kommunala aktivitetsansvaret för 16-19-åringar
- samordningsansvar för stadsdelsnämndernas stödinsatser i form av lönebidrags- och OSA-anställningar (offentligt skyddat arbete)
- samordningsansvar för stadens samverkan med Arbetsförmedlingen
- vuxenutbildning inklusive svenska för invandrare (sfi)
- lagstadgad samhällsorientering för nyanlända
- samordning av stadens arbete med mottagande och etablering av nyanlända
- årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen med särskilt fokus på personer som står långt ifrån arbetsmarknaden
- stadens förvaltarenhet

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Försörjning genom eget arbete är avgörande för människors möjlighet att leva självständiga liv och förverkliga sina livsdrömmar. Alla stockholmare ska ges förutsättningar att försörja sig själva och inkluderas i samhället. Staden ska fortsätta fokusera på vuxenutbildning, sfi, insatser för att motverka kompetensbrist, samt yrkesförberedande stockholmsjobb för dem som står allra längst ifrån arbetsmarknaden.

Rekryteringsbehovet till välfärdsyrken, särskilt äldreomsorgen, är fortsatt stort under kommande år. Under pandemin ökade söktrycket till utbildningar i vård och omsorg, men fler måste söka sig till en karriär inom framtidens välfärd. Arbetsmarknadsnämnden bidrar med flexibla utbildningar så att äldreomsorgens befintliga personal kan kompetensutveckla sig och ta nästa steg i karriären. Rätt insatser måste också ges för att fler ska söka och klara utbildningar till välfärdens yrken.

Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda effektiva och individuellt anpassade arbetsmarknadsinsatser för att förbättra individens förutsättningar för en hållbar egen försörjning. Nämnden har ett nära samarbete med stadens övriga verksamheter, andra myndigheter, näringslivet och det civila samhället – bland annat genom Integrationspakten. Stadens Jobbtorg stöttar och matchar den enskilde till arbete eller studier. Stadens arbetsmarknadsinsatser erbjuder individuellt anpassad stöd och insatser för att korta vägen för den enskilde till långsiktig egen försörjning. Unga arbetslösa är en prioriterad grupp, och staden ska särskilt prioritera insatser, anställningar och praktikplatser för unga upp till 29 år. För många långtidsarbetslösa kan möjligheten till

arbetslivserfarenhet vara avgörande för att nå en hållbar etablering på arbetsmarknaden. Genom ett förstärkt samarbete med privata, offentliga och ideella arbetsgivare i staden kan fler vägar till arbetsmarknaden öppnas.

Målet är att Stockholm ska vara ett nationellt och internationellt föredöme för snabb etablering av nyanlända på arbetsmarknaden. Staden ska ha ett effektivt och samordnat mottagande av nyanlända som möjliggör en snabb etablering på arbetsmarknaden och i samhället. För att möta en växande arbetsmarknad som efterfrågar kompetens, och för att bryta arbetslöshet, behövs en modern och relevant vuxenutbildning och sfi. Förbättrad matchning och effektiva arbetsmarknadsåtgärder i samarbete med stadens näringsliv och arbetsgivare är viktiga åtgärder för att skapa arbetsmöjligheter. Ungdomar, nyanlända, personer med funktionsnedsättning och personer som står långt från arbetsmarknaden ska särskilt prioriteras för att förebygga långvarigt utanförskap. Stadens etableringscentrum ska bidra till en väg in för nyanlända och erbjuda insatser som särskilt syftar till att alla grupper av nyanlända snabbt etablerar sig på arbetsmarknaden och når egen försörjning. Nämnden ska leda och utveckla arbetet med stadens integrationspakt för en bättre integration i samarbete med näringslivet och andra aktörer.

Arbetsmarknadsnämnden ska samverka med SHIS Bostäder, Arbetsförmedlingen, Universitets- och högskolerådet, yrkeshögskolor, branschorganisationer och andra aktörer så att nyanlända har ett arbete eller studerar efter etableringsuppdraget. Sfi-undervisningen ska hålla hög kvalitet och ha tydlig koppling till arbetsmarknaden. Möjligheten att kombinera språkstudier med yrkeskunskaper ska vara god. Vuxenutbildningen ska erbjuda lättillgängliga studier och utveckla stödformerna för de grupper som behöver extra stöd.

Arbetsmarknadsnämnden ska kontinuerligt anpassa sin verksamhet utifrån konjunkturläget och Arbetsförmedlingens prioriteringar för att säkerställa att stockholmare snabbt når egen försörjning. Arbetsmarknadsnämnden ska också som en del av sitt uppdrag samverka med näringslivet, samt aktivt delta i stadens övergripande arbete med att skapa ett gott företagsklimat i Stockholm. Utbudet av vuxenutbildningar ska snabbt anpassas efter efterfrågan samt i linje med arbetsmarknadens behov. Genom nämndens utbildningar och insatser erbjuder staden flera möjligheter för den enskilde att etablera sig på arbetsmarknaden.

Fler ska ges förutsättningar för jobb genom vuxenutbildning och möjligheterna till valfrihet ska vara goda. Arbetsmarknadsnämnden ska fortsätta att utveckla och anpassa befintliga utbildningar till grupper med kort utbildningsbakgrund och mindre studievana, så att fler ska studera och klara sina studier. Det ska finnas goda möjligheter att kombinera språkstudier med arbete, praktik, yrkesutbildning eller teoretiska kurser inom vuxenutbildningen. För att nå fler kvinnor ska sfi fortsätta att erbjudas för föräldralediga. För personer med särskilt behov av studiestöd och vägledning ska detta erbjudas som ett stöd i övergången till egen försörjning eller vidare studier. Stadens vuxenutbildning fyller en viktig funktion för regionens kompetensförsörjning. Vuxenutbildningen spelar även en viktig roll för att förbättra förutsättningarna för kompetensförsörjningen i stadens verksamheter.

Personer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd ska ges förutsättningar för arbete, egen försörjning och delaktighet i samhället. Många av aspiranterna på jobbtorgen står långt från arbetsmarknaden och har stora behov av stöd och utbildning. Nämnden ska samverka med stadsdelsnämnderna för att fortsätta att utveckla och anpassa stadens arbetsmarknadsinsatser för att möta målgruppens behov. Innovation ska främjas genom eget utvecklingsarbete och tillsammans med fristående aktörer och ideell sektor. Stadens arbetsmarknadsinsatser ska vara meningsfulla och syfta till att öka förutsättningar för hållbar arbetsmarknads-etablering för nämndens målgrupper.

Arbetsmarknadsnämnden ska vara drivande i stadens arbete med Agenda 2030:s mål 1 *Avskaffa fattigdom* (tillsammans med socialnämnden), 4 *God utbildning för alla* (tillsammans med utbildningsnämnden), 8 *Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt* (tillsammans med kommunstyrelsen).

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- i samverkan med stadsdelsnämnderna och socialnämnden leda och samordna arbetet med att implementera stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser
- utveckla digitala arbetssätt för nämndens verksamheter inom särskilt studie- och yrkesvägledningen och jobbtorg
- samordna stadsdelsnämndernas arbetsmarknadsinsatser och erbjuda stöd till kompetens- och verksamhetsutveckling
- arbeta uppsökande mot unga som varken arbetar eller studerar och mot nyanlända kvinnor som står utanför arbetsmarknaden
- fortsätta arbetet med att prioritera unga i utvecklingen av insatser och nämndens arbetssätt, bland annat genom integrationspakten
- i samarbete med Stockholm Business Region och relevanta aktörer arbeta för att sprida kunskap om och ge vägledning till att starta företag för nämndens målgrupper
- samverka med aktörer i privat och ideell sektor som verkar för att skapa mötesplatser med inriktning på ungas entreprenörskap, växande branscher och fler vägar till jobb
- erbjuda sfi-undervisning med hög kvalitet och tydlig koppling till arbetsmarknaden, där hänsyn tas till stadens och näringslivets framtida rekryteringsbehov och deltagarnas utbildnings- och yrkesbakgrund, och arbeta för att fler ska fullfölja sin sfi-utbildning, bland annat genom att följa upp avbrutna studier
- fortsätta att stärka kopplingen till arbetsmarknaden inom sfi genom aktiviteter som arbetslivsorientering, praktik och matchning, särskilt med hjälp av integrationspaktens partnerskap
- fortsätta utveckla sfi för föräldralediga, med fördel på introduktionsförskolorna, och komplettera med integrations- och arbetsfrämjande insatser
- utred möjligheterna att införa tidsbegränsning för SFI
- tillsammans med utbildningsnämnden utveckla samverkan med näringslivet för att stärka arbetslivets närvaro i skolan
- tillsammans med kommunstyrelsen, integrationsutskottet och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser samordna och utveckla stadens samlade insatser för förstärkt integration
- genom ett intensifierat arbete i nära samverkan med berörda stadsdelsnämnder och lokal närvaro arbeta för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden
- utveckla vuxenutbildningen och studie- och yrkesvägledningen för att stärka möjligheterna till omställning på en arbetsmarknad med föränderliga behov
- i samverkan med akademi, andra utbildningsaktörer och växande branscher möta stockholmare i behov av omställning och erbjuda snabbspår till jobb och möjligheter till omställning
- fortsätta utvecklingen av vuxenutbildningen för att möta behoven hos målgrupper med kort utbildningsbakgrund, bristande svensk-kunskaper, sammansatt problematik eller som på annat sätt behöver extra stöd, med särskilt fokus på nyanländas och kortutbildades etablering på arbetsmarknaden
- fortsätta utveckla vuxenutbildningens utformning för ökad flexibilitet
- utveckla vuxenutbildningen och särskilt studie- och yrkesvägledningen så att elever väljer den undervisningsform som passar dem bäst
- utveckla samarbetet med länets kommuner och Region Stockholm kring vuxenutbildningen för att stockholmare ska mötas av ett bredare utbud av utbildningar

- utvärdera vuxenutbildningens utbud i egen respektive upphandlad regi inför kommande avtalsperiod och utreda en modell med auktorisation av hela eller delar av vuxenutbildningen med bibehållen tillsyn och uppföljning
- fortsätta utveckla kombinationsutbildningar där sfi kombineras med yrkesutbildning
- stärka verksamhets- och avtalsuppföljningen inom vuxenutbildningen i syfte att säkerställa hög kvalitet
- fortsätta att utveckla jobbspår i form av kortare utbildningar med hög relevans för arbetsmarknadens behov i kombination med studier i språk, bland annat med stöd av de partnerskap som sluts inom integrationspakten
- i samarbete med socialnämnden, stadsdelsnämnderna, SHIS Bostäder, ansvariga myndigheter och civilsamhället samordna stadens mottagande av nyanlända och vara pådrivande i arbetet för att förbättra och påskynda nyanländas etablering och integration i samhället
- tillsammans med stadsdelsnämnderna, SHIS Bostäder och socialnämnden aktivt arbeta för att barnfamiljer inom SHIS genomgångsbostäder får bostadsvägledning och insatser som leder till en stabil bostadssituation och varaktig försörjning
- genom Etableringscentrum och i samverkan med stadsdelsnämnderna och socialnämnden erbjuda ett tidigt, förebyggande och sammanhållet stöd och insatser i syfte att öka nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhället, samt stärka samverkan med nationella myndigheter för ett bättre mottagande
- stärka samverkan med Etableringscentrum för att fler nyanlända så tidigt som möjligt ska komma i kontakt med stadens civilsamhälle och föreningsliv
- omarbota och utveckla stadens samverkan, samverkansrutiner och samverkansöverenskommelser med Arbetsförmedlingen utifrån myndighetens pågående förändringsarbete
- i samverkan med Arbetsförmedlingen och SHIS Bostäder verka för att nyanlända på stadens boenden arbetar eller studerar efter etableringsuppdraget
- stärka nyanländas möjligheter att validera tidigare utbildning inom stadens vuxenutbildningar och utveckla möjligheten till validering av informell kompetens med berörda myndigheter och regionala aktörer
- samordna stadens arbete med att erbjuda samhällsvägledning till nyanlända
- utveckla och komplettera samhällsorientering för stadens nyanlända genom ökad samverkan med ideella organisationer och företag genom integrationspakten, samt socialtjänst och relevanta statliga myndigheter, och arbeta för att alla nyanlända ska delta i samhällsorientering
- tillsammans med idrottsnämnden, stadsdelsnämnderna och SHIS Bostäder arbeta uppsökande mot nyanlända för att uppmuntra aktivitet i föreningslivet
- i samverkan med utbildningsnämnden vidareutveckla arbetet med att etablera kontakt med elever i riskzonen under sista året i grundskolan eller på gymnasiet för att erbjuda stöd att slutföra utbildningen eller i övergången från skola till arbetsliv
- erbjuda stödinsatser som vägledning och planering till ensamkommande unga i övergången mellan skola och jobb eller vidare studier
- i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta aktivt för att unga utan arbete eller studier återgår till gymnasiestudier eller annan sysselsättning, genom utökad uppsök utanför skolan samt verksamhet anpassad till unga som är i riskzon
- i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta med insatser för de ungdomar som nås genom sociala insatsgrupperna, både målgrupperna 12-18 år samt 19-29 år
- utveckla arbetet med att främja den psykiska hälsan hos barn och unga genom fysisk aktivitet i samverkan med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna i enlighet med handlingsplan för främjande av psykisk hälsa genom fysisk aktivitet bland ungdomar i Stockholms stad

- tillsammans med socialnämnden arbeta med sociala investeringar för att förebygga social utsatthet
- fortsätta utvecklingen av anpassade insatser för språkstöd i samband med feriejobb för nyanlända ungdomar
- fortsätta att utveckla arbetet med att samordna och erbjuda Stockholmsjobb till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden och utveckla dem med fokus på insatsens effektivitet
- utveckla Stockholmsjobben med fler sammanhållna koncept
- i samråd med stadsdelsnämnderna säkerställa ökad tillgång till platser för arbetsträning
- i samverkan med stadsdelsnämnderna och socialnämnden fortsätta arbeta för att personer inom socialpsykiatri eller som är sjukskrivna av sociala/medicinska skäl kan ta del av stadens arbetsmarknadsinsatser och komma ut i arbetslivet
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och trafiknämnden inventera och identifiera åtgärder inom park-, gatu- och annan offentlig miljö som gör staden tryggare och renare och är lämpliga att utföras av arbetsmarknadsnämndens målgrupper
- fortsätta utvecklingen av feriejobb med inriktning på entreprenörskap i syfte att få fler unga att bli företagare
- samverka med företag och andra organisationer för att skapa fler praktikplatser, feriearbeten och möjlighet till arbete för personer med funktionsnedsättningar
- utreda feriejobbens arbetsmarknadspolitiska effekt för att säkerställa att insatsen stärker ungdomarnas ställning på arbetsmarknaden
- utifrån de partnerskap som sluts inom ramen för integrationspakten erbjuda praktik- och arbetstillfällen till de målgrupper som nämnden möter
- vidareutveckla arbetet med att stärka möjligheterna för att personer med funktionsnedsättningar ska kunna erhålla långsiktig anställning
- fortsätta och utveckla samverkan med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Stockholm genom Samordningsförbundet Stockholms stad (Finsam) i syfte att skapa bättre förutsättningar för rehabilitering och inträde på arbetsmarknaden för personer som står långt från arbetsmarknaden på grund av ohälsa
- utifrån befintlig kunskap, lägesbild och aktiviteter i handlingsplanen utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism. Arbetet ska ske i nära samverkan med stadsdelsnämnder samt kommunstyrelsens centrala samordnare mot våldsbejakande extremism
- i samarbete med Stockholm Business Region AB och kommunstyrelsen ta fram tillväxt- och arbetsmarknadsanalyser för att stödja berörda nämnder i näringslivsarbetet och kartlägga Stockholms kompetensförsörjningsbehov
- tillsammans med Stockholm Business Region AB ta fram en strategi som visar på samverkan och processer för hur staden ska arbeta med kompetensförsörjningsfrågor riktat till stadens näringsliv där ett fokusområde är att särskilt möta behoven hos branscher i tillväxt
- bistå kommunstyrelsen i sitt strategiska arbete med kompetensförsörjning kopplat till näringslivets förutsättningar och långsiktiga behov och en långsiktig kompetensförsörjning i stadens verksamheter
- stärka nämndens kontakter med näringslivet genom fördjupad samverkan med arbetsgivare
- i samarbete med Stockholm Business Region AB och inom ramen för integrationspakten fortsätta dialogen med näringslivet för att utveckla företagens möjligheter att bidra till social hållbar utveckling och integration
- i samverkan med Stockholm Business Region AB och i samråd med stadsdelsnämnderna arbeta för ökad tillväxt och företagande inom respektive stadsdels geografiska område

- öka samverkan med utbildningsnämnden och näringslivet kring utformning av relevanta utbildningar och arbetsmarknadsinsatser för att tillgodose näringslivets behov av rätt kompetens, inklusive fler yrkesutbildningar i lärlingsform
- verka för fler i arbete genom yrkesutbildningar och kunskapslyft riktat mot bristyrken
- utveckla befintliga forum mellan staden och näringslivet, såsom integrationspakten, för att tillgodose näringslivets behov av kompetens i samverkan med Stockholm Business Region AB genom till exempel talanguppdrag och studiemöjligheter
- tillsammans med kommunstyrelsen och Stockholm Business Region AB vidareutveckla arbetet med International House och talangattraktion
- samordna stadens återsökning av statsbidrag för flyktingmottagande
- kontinuerlig analys och uppföljning av insatser till nämndens målgrupper
- följa upp, analysera och sammanställa hur nämnders och bolagsstyrelsers upphandlingar bidrar till ökad sysselsättning för personer som står utanför arbetsmarknaden
- genom vuxenutbildningen erbjuda möjligheter för fler av stadens medarbetare att bli behöriga inom sina yrken
- i samverkan med kommunstyrelsen utveckla vuxenutbildningen som strategisk aktör inom stadens egen kompetensförsörjning, till exempel genom att rekrytera, matcha och utbilda personer till yrken där staden bedöms ha stora rekryteringsbehov
- tillsammans med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att fler anställda inom äldreomsorgen får kompetensutveckling inom svenska språket eller sitt yrke på gymnasial nivå, bland annat genom att arbeta med språkutveckling, även på chefsnivå
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och äldrenämnden bidra till att säkra kompetensbehovet i framtidens välfärd genom validering av kompetens hos anställda i äldreomsorgen, utvecklat stöd inför studier inom vuxenutbildning samt kommunikationsinsatser för fler sökande till komvux och välfärdsyrken i staden. Arbetet ska ske med utgångspunkt i framtagna kompetensförsörjningsplan
- bistå utbildningsnämnden i arbetet med att utveckla samverkan med externa aktörer så som näringsliv, civilsamhälle, universitet och högskolor för att stärka sambandet mellan praktik och forskning.
- bistå kommunstyrelsen i utredandet av att införa aktivitetskrav för utbetalande av ekonomiskt bistånd

Avfallsnämnden

Avfallsnämnden har verksamhetsansvaret för de uppgifter som enligt miljöbalken eller andra författningar åligger staden i fråga om avfallshantering. Omfattningen av nämndens uppgifter är därmed reglerad i lag och författning. Utförandet av den faktiska avfallsverksamheten åligger Stockholms Stadshus AB:s dotterbolag Stockholm Vatten och Avfall AB. Nämndens verksamhet bedrivs inom dess dotterbolag Stockholm Avfall AB.

Nämndens uppgifter

Nämnden ansvarar för:

- upprättande av förslag till renhållningsordning
- upprättande av förslag till avfallsplan
- upprättande av förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall

Nämndens ledamöter utgör genom personunion även styrelse för Stockholm Avfall AB. Budget för nämndens verksamhet upprättas därför inom Stockholm Avfall AB. Avfallsnämndens verksamhetsplanering upprättas genom nämnda personunion av styrelsen för Stockholm Avfall AB. Styrning av verksamheten sker därmed genom ägardirektiv till bolaget inom Stockholms Stadshus AB.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden har ett helhetsansvar vid exploatering och ska vara drivande för en hög bostadsbyggnadstakt över tid. Nämnden ska genom att utveckla och förvalta stadens markinnehav säkerställa ett hållbart samhällsbyggande och uppfylla stadens bostadsmål om 140 000 bostäder mellan 2010 och 2030, med tillhörande infrastruktur och samhällsservice.

Exploateringsnämnden ska fokusera på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet och prioriteringar mellan och inom projekt, så att utgifterna kan hållas nere och en långsiktigt hållbar ekonomi säkerställas. Nämnden ska slå vakt om en resurseffektiv stadsutveckling och samverka med övriga nämnder, bolagsstyrelser och byggaktörer för att nå stadens mål.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- markförvaltning och markexploatering inom stadens gräns
- mark som staden äger utanför stadens gräns som ska exploateras eller avyttras
- frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter
- genomförande av detaljplaner för gator, vägar, torg, parker och andra allmänna platser på stadens mark och på annan mark som nämnden förvaltar
- myndighetsutövning i hamnfrågor

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Stockholm ska vara en levande stad som byggs attraktiv. All stadsutveckling ska genomsyras av ett trygghetsperspektiv och alla stadsdelar utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, service, natur, kultur, idrottsytor, skolor och förskolor. Staden ska präglas av en mångfald av upplåtelseformer, bostadsstorlekar, serviceutbud och uttryck.

Inte bara fler bostäder utan också fler arbetsplatser och lokaler för service behöver tillkomma. Behovet av allmännyttiga tjänster och av samhällsfastigheter, som skolor och äldreboende, ska beaktas på ett tidigt stadium i stadsutvecklingen. Stockholm ska även fortsättningsvis vara en äldrevänlig stad där äldre är delaktiga i och kan påverka stadsutvecklingen. Behovet av vård- och omsorgsbostäder är viktigt att tillgodose, liksom efterfrågan på seniorbostäder.

För att fler ska kunna hitta en bostad till en rimlig kostnad krävs nytänkande, lägre byggkostnader och en hög bostadsbyggnadstakt som inte hämmas av onödiga regleringar. För att pressa kostnader utan att kvaliteten blir lidande behöver fler markanvisningstävlingar utlysas så att konkurrens uppstår.

Områden som domineras av hyresrätter ska få fler bostadsrätter och antalet ägarlägenheter ska öka i stadens alla delar. Upplåtelseformen äganderätt bör övervägas vid nyproduktion. Vidare ska minst tre nya områden lämpliga för villabebyggelse kartläggas för att uppnå målet om minst 100 nya småhus i nyskapade villaområden.

Det är av stor vikt att medborgarnas åsikter tas tillvara och att staden utvecklas i dialog med de boende, för ökad attraktivitet och trygghet i hela Stockholm. Även de som normalt inte kommer till tals ska få möjlighet att göra sig hörda, till exempel genom fokusgrupper och opinionsundersökningar.

Försäljningsinkomsterna och lönsamheten ska öka. Nämnden ska verka för fler näringslivetableringar och fler externa aktörer på området samhällsfastigheter.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- tillämpa ett trygghetsperspektiv i all stadsutveckling och aktivt arbeta för en trygg boende- och stadsmiljö, bland annat genom att skapa mer folkliv och levande gatumiljöer
- verka för att Stockholms stad inte ska ha några särskilt utsatta eller utsatta områden
- tillsammans med stadsdelsnämnderna, andra berörda nämnder, bolagsstyrelser och privata aktörer delta i stadens arbete med platssamverkan för att skapa en trygg, säker och levande stad genom exempelvis platsaktivering och kulturverksamheter
- genom samverkan med socialnämnden, stadsdelsnämnderna och Kronofogdemyndigheten systematiskt arbeta för att förebygga uppkomsten av olagliga boplatser, såväl på land som på vatten
- skyndsamt åtgärda förekomsten av olagliga boplatser efter att de kommit till stadens kännedom
- sträva efter en blandning av funktioner, såsom bostäder, arbetsplatser och service, i alla stadens delar
- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser säkerställa att staden på ett tidigt stadium planerar för näringsliv, samhällsservice, boenden för personer med funktionsnedsättning, senior- och äldreboenden, idrott, kultur, föreningsliv och gröna inslag i hela staden
- i sitt arbete vara näringslivsfrämjande och verka för att attrahera fler företag och arbetsplatser till staden
- bidra till försörjningen av samhällsfastigheter utifrån stadens behov samt möjliggöra för fler externa utförare i stadens verksamheter. Stadens behov av samhällsservice ska i ökad grad tillgodoses med hjälp av privata aktörer på såväl kommunal som privat mark
- tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda delar av staden stärka förutsättningarna för fler arbetsplatser, framför allt i stadens södra delar och inom Järva
- genom att bland annat stimulera innovation och affärsmodeller verka för fler bostäder med rimliga boendekostnader, inte minst för att nå grupper med svag ställning på bostadsmarknaden
- främja en blandning av bostadsstorlekar och upplåtelseformer i hela staden, med målet att ingen stadsdel ska ha ett bestånd där hyresrätten utgör mer än 75% som andel av antalet lägenheter i flerbostadshus
- öka inslaget av ägarlägenheter och beakta dem som ett alternativ i nyproduktion
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och bostadsbolagen utveckla arbetet med Stockholmshus och ge fler privata aktörer möjlighet att bygga Stockholmshus eller motsvarande alternativ
- öka insatserna för fler genomgångsbostäder med flexibel användning för prioriterade grupper, även hos privata fastighetsägare, i samarbete med SHIS och socialnämnden
- i ett tidigt skede beakta behovet av och stadens mål för seniorbostäder, särskilt inom ramarna för större projekt
- i markanvisningsprocessen utgå från behovet i äldreboendeplanen och verka för att fler privata aktörer kan bygga ändamålsenliga bostäder för äldre

- verka för att levandegöra stadens kajer och vattennära platser, bland annat genom att tillämpa den uppdaterade kajstrategin
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Hamn AB fortsätta utreda möjlig exploatering av Masthamnen med hänsyn till sjöfartens fortsatta behov och verksamhet samt utveckling av Stadsgårdskajen från Slussen till Fotografiska i syfte att skapa en levande stadsmiljö
- verka för fler bostäder i City
- kartlägga platser som lämpar sig för ny villa- och småhusbebyggelse med målet om minst 100 nya småhus i nya villaområden
- bistå Stockholm Stads Parkering AB i arbetet för minskad gatuparkering genom dynamisk tillämpning av parkeringstal, i syfte att upprätthålla stadens nyinrättade parkeringsmål
- säkerställa att stadsutvecklingen präglas av effektivitet, att stadsbyggnadspotentialen tillvaratas samt att exploateringsprojekten är lönsamma. Nämndens exploateringsprojekt ska i normalfallet bära investeringsutgifterna för det behov av kommunal service som uppstår som direkt konsekvens av bostadsexploatering. Ett kontinuerligt utvecklingsarbete ska bedrivas för att minska kostnader
- säkerställa utrymmet för angelägna investeringar i hela staden genom försäljning av mark inom och utanför kommungränsen samt att utgifterna prövas i projekten. Försäljning av icke strategiskt bestånd ska ske kontinuerligt, för en långsiktigt hållbar ekonomi
- främja konkurrensen mellan byggaktörer för att gynna innovationskraft och nya affärsmodeller
- öka antalet markanvisningar efter öppet anbudsförfarande
- omvandla enprocentregeln för konstnärlig gestaltning av offentlig miljö till en stadsövergripande princip, istället för att tillämpa den inom varje enskilt exploateringsprojekt
- tillsammans med stadsdelsnämnderna implementera handlingsplanen för inrättandet av fler badplatser i staden, med stöd av miljö- och hälsoskydds-nämnden, trafiknämnden och idrottsnämnden

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens uppdrag är i första hand att förvalta lokaler för stadens egna behov och interna hyresgäster. Nämnden ansvarar för lokaler som inte naturligt passar in i stadens fastighetsförvaltande bolag och för naturvårdsområden och reservat utanför kommungränsen. Uppdraget omfattar förvaltningsbyggnader, kulturfastigheter, idrottsanläggningar, vissa kommersiella fastigheter samt inhyrningar och bostadsrätter.

Nämnden har till uppgift att genomföra både strategiska försäljningar och förvärv av fastigheter. Den ska äga och utveckla byggnader som staden långsiktigt behöver eller som är av vikt för stadens uppdrag.

Nämnden behöver i sin verksamhet fokusera på prognossäkerhet, styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet och prioriteringar mellan och inom investeringsprojekt för att bidra till en långsiktigt hållbar ekonomi.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- tillhandahålla och förvalta egna och inhyrda lokaler primärt för stadens verksamheter, i vissa fall även med externa hyresgäster
- planera för en långsiktigt effektiv användning av lokalresurser inom nämndens bestånd utifrån verksamheternas behov och med utgångspunkt i invånarnas intressen och behov
- långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning och kontinuerlig översyn av lokalbeståndet i enlighet med stadens fastighets- och lokalpolicy
- aktiv fastighetsförvaltning och kontinuerlig översyn av lokalbeståndet
- ärenden om tvångsförvaltning

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Fastighetsnämnden ska inom ramen för sitt fastighetsbestånd motverka otrygghet och brottslighet över hela staden. Stadens historia och kulturmiljöer ska värnas och där så är lämpligt utvecklas, med respekt för befintliga värden. Genom utökad effektbelysning på byggnader och allmänna platser kan stadsmiljön bli vackrare och mer tilltalande, liksom mer levande och tryggare.

Fastighetsnämnden ska medverka i stadens arbete med att underlätta för fler näringslivetableringar, liksom för fler externa utförare och byggare av samhällsfastigheter. Byggnader som staden inte långsiktigt behöver och som inte är av vikt för stadens uppdrag ska fortlöpande avyttras, inte minst för att minska stadens investeringsbehov och låneskuld. Det ska inte finnas några outhyrda lokaler i nämndens bestånd.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- förebygga otrygghet och brottslighet, bland annat genom att se till att miljön i och omkring alla nämndens fastigheter är välskött och minimera förekomsten av outhyrda lokaler i fastighetsbeståndet
- i sin löpande dialog med hyresgäster gå igenom vilka åtgärder som kan vidtas för att öka tryggheten
- tillsammans med såväl andra berörda delar av staden som privata aktörer, inte minst privata fastighetsägare, delta i stadens arbete med platssamverkan för att

skapa en trygg, säker och levande stad genom exempelvis platsaktivering och kulturverksamheter

- arbeta med att tillgängliggöra publika lokaler för personer med funktionsnedsättning
- stödja trafiknämnden i arbetet mot klotter, för en renare och tryggare stad
- samverka med socialnämnden och andra nämnder i arbetet mot kriminella aktörer
- i samarbete med stadsdelsnämnderna renovera och utveckla stadens parkleksbyggnader
- utöka effektbelysningen av Stockholms landmärken och märkesbyggnader, för att göra staden attraktivare och tryggare
- bidra till ett positivt företagsklimat i Stockholm och till att fler externa aktörer bygger eller tar ansvar för samhällsfastigheter
- fortsätta arbetet med energieffektiviserande åtgärder och öka stadens produktion av förnybar energi, med hänsyn till den teknologiska utvecklingen
- leverera en sund inomhusmiljö som är fri från skadliga ämnen
- tillsammans med idrottsnämnden bygga föreningslokaler i anslutning till idrottsplatser där det skulle öka tryggheten och stärka föreningslivet
- för att renodla nämndens verksamhet och säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling, avyttra fastigheter som inte används för den egna verksamheten eller långsiktigt behövs för det kommunala uppdraget eller är av strategiskt intresse för nämndernas uppdragsområden
- stärka underhåll och vård av fastighetsbeståndet för att undvika rivning av anrika byggnader som inte är möjliga att avyttra
- avyttra mark utanför kommungränsen till den kommun där marken är belägen
- förbättra styrningen av större investeringsprojekt och anlägga ett långsiktigt driftkostnadsperspektiv för att uppnå en över tid hållbar ekonomi
- intensifiera arbetet med utredningsuppdrag för att ta fram gedigna underlag med alternativa förslag till inriktningsbeslut, i syfte att motverka behovet av revideringar och fördyringar
- tillsammans med idrottsnämnden hitta kostnadseffektiva och mer flexibla lösningar för idrottsanläggningar samt identifiera anläggningar som kan byggas av eller överlåtas till externa aktörer
- i samråd med kommunstyrelsen identifiera andrahandsuthyrningar som ska avvecklas
- ta tillvara möjligheterna med digitalisering och teknikutveckling för en effektiv fastighetsdrift

Förskolenämnden

Stockholms stad är genom stadsdelsnämnderna och förskolenämnden ansvarig huvudman för skolväsendet i kommunal regi. Genom nära samverkan med stadsdelsnämnderna, som fortsatt har ansvar för förskoleverksamheten i kommunal regi, och i dialog med fristående aktörer i frågor som är gemensamma för stadens förskolor och öppna förskolor, ska stadens förskoleverksamhet utvecklas. Förskolenämnden samordnar och leder det stadsövergripande kvalitetsarbetet som syftar till en bättre förskola för alla, samt med ökad likställighet och bättre arbetsvillkor för personalen. Fokuserade satsningar på språkutveckling syftar till att höja kvaliteten i förskolan och lägga grunden för alla barns livslånga lärande. Stadsdelsnämndernas arbete med kompetensutveckling och kompetensförsörjning ska stödjas och utvecklas. Nämnden är tillstånds- och tillsynsmyndighet för stadens fristående förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- att samordna den stadsövergripande utvecklingen av förskoleverksamheten, i nära samverkan med stadsdelsnämnderna och i dialog med fristående förskolor
- att i samarbete med stadsdelsnämnderna samordna frågor som är gemensamma för öppen förskola och introduktionsförskolor
- att godkännande och tillsyn av fristående förskolor och pedagogisk omsorg
- att i samverkan med utbildningsnämnden ansvara för omsorg på kvällar, nätter och helger för barn fram till vårterminen då de fyller tretton år, inklusive hantering av ansökningar
- tillståndsprövning för och insyn i fristående verksamhetsutövare av barnomsorg på obekväm arbetstid
- verksamhetsförlagd utbildning i förskola
- att i samråd med kommunstyrelsen och i samverkan med utbildningsnämnden söka statsbidrag som gäller förskolans verksamhet
- framtagande av årlig stadsövergripande rapport för förskola

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En kvalitativ förskola är en viktig nyckel till en god start i skolan. Friheten att välja barnomsorg ska värnas och det ska vara möjligt för barn och föräldrar att få mer tid med varandra. Valfriheten är central eftersom inte alla människor är stöpta i samma form eller har identiska behov. En del barn mår och utvecklas bättre i små sammanhang, och föräldrar ska kunna välja den barnomsorg som passar deras barn bäst, vare sig det rör sig om förskola eller pedagogisk omsorg i form av dagbarnvårdare, flerfamiljssystem eller omsorg i det egna hemmet.

Det ska vara lätt för familjedaghem och andra alternativ till förskola att bedriva sina verksamheter i Stockholm. Staden har en viktig uppgift i att tillhandahålla tydlig och lättillgänglig information om de möjligheter som står barn och föräldrar till buds.

Förskolan ska vara trygg och stimulerande. Lärarnas tid för kärnuppdraget ska öka och sysslor som ligger utanför det i görligaste mån skötas av andra yrkesgrupper. Barngruppernas storlek ska hållas nere, för att ge barnen en så trygg miljö som möjligt.

Förskolenämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna fortsätta att stärka och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet på alla nivåer i verksamheterna, för att

säkerställa att likvärdigheten och kvaliteten ökar i hela staden. Genom samordning av stadsövergripande utveckling och uppföljning får nämnden kunskap om vilka insatser som bäst stöttar stadsdelsnämnderna i deras kvalitetsarbete, som tar sin utgångspunkt i förskolans läroplan. Nämnden ska stötta stadsdelsnämnderna i arbetet med skollärdarsutveckling i förskolan. Arbetet med handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för barnskötare och förskollärare ska samordnas och ledas av förskolenämnden i nära samverkan med stadsdelsnämnderna. Nämnden ska samordna de stadsövergripande frågor och konsekvenser som följer av nya lagar inom förskoleområdet, för att säkerställa likställighet i staden. Nämnden har ett samordnande uppdrag att, i samarbete med stadsdelsnämnderna, arbeta för att öka andelen inskrivna barn i förskolor i områden där inskrivningsgraden är låg. Stadens öppna förskolor och introduktionsförskolor är en viktig del i det uppsökande arbetet för att öka inskrivningsgraden till förskolan, men även andra metoder kan behöva prövas. Vidare ska nämnden verka för ökad likställighet i bedömningsgrunderna för barn i behov av särskilt stöd i förskolan för att säkerställa att alla barn får beviljat det stöd de har behov av samt se över behovet av handledning för personal som möter barn med särskilda behov.

Förskolenämnden ska stötta stadsdelsnämnderna i att tidigt identifiera och ge rätt stöd till barn och familjer i behov av särskilt stöd, samt barn som riskerar att fara illa och på så sätt vara en del av det förebyggande sociala arbetet. Förskolenämnden ska bidra till en utvecklad samverkan med socialtjänsten, BVC och andra berörda myndigheter för såväl kommunala som fristående förskolor. Nämnden ska även, i samarbete med berörda nämnder, fortsätta utveckla dialogen med Region Stockholm angående likvärdig och välfungerande BUS-samverkan för samordnade insatser till barn i behov av särskilt stöd. Vidare ska nämnden samordna utbildningsinsatser för stadens förskolor gällande våldsbejakande extremism, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. I samverkan med stadsdelsnämnderna ska genomförda insatser följas upp och goda exempel spridas.

Svenska språket är en viktig del i förskolans uppdrag och för att skapa goda förutsättningar inför övergången till förskoleklass och vidare skolgång. Det pedagogiska uppdraget i förskolan ska värnas för att skapa goda förutsättningar för barns språkutveckling. Nämnden ska stötta stadsdelsnämnderna i användandet av språkutvecklande arbetssätt baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet. De framgångsrika arbetssätt och metoder som utvecklats inom språkutveckling i staden ska delas och implementeras i fler verksamheter. Nämnden ska samarbeta med de stadsdelsnämnder som har behov av att ta fram lokala handlingsplaner eller strategier för språkutveckling. I nära samverkan med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska nämnden ansvara för att rutiner vid övergången från förskola till skola fortsätter att utvecklas och blir mer likvärdiga i staden. I samarbete med stadsdelsnämnderna ska en dialog genomföras årligen om barnens språkutveckling i förskolan och övergången till grundskolan.

Det ska vara enkelt att hitta information om barnomsorg på obekvämt arbetstid för de som behöver och riktlinjerna för verksamheten ska genomgå en översyn i syfte att säkerställa att barnets bästa står i centrum.

Nämnden ska årligen ta fram en stadsövergripande förskolerapport som syftar till att ge en stadsövergripande lägesbild av både fristående och kommunal förskola i Stockholm och är ett viktigt underlag i utvecklingen av verksamheten på stadsövergripande nivå. Forskning och beprövad erfarenhet ska ligga till grund för förskolans utveckling, nämnden ska stötta stadsdelsnämndernas verksamhetsutveckling och sprida goda exempel i staden.

Förskolenämnden ska som myndighet granska de fristående förskolorna samt säkerställa goda villkor för fristående aktörer genom rättssäker, effektiv och tydlig kommunikation och myndighetsutövning. Vidare ska nämnden handlägga och besluta om godkännande av ansökningar om fristående förskolor och pedagogisk omsorg. Utgångspunkten för etablering av fristående aktörer ska utgå från stadens behov på lång och kort sikt. Förskolenämnden ansvarar för utbetalning av ersättning och bidrag gentemot fristående verksamheter. Nämnden ska även ansvara för att handlägga och besluta om ansökningar om hyreskompensation till fristående förskolor, omsorg på obekvämt arbetstid oavsett huvudman samt tilläggsbelopp till barn i fristående förskolor med omfattande behov av särskilt stöd.

Förskolegårdar ska ha tillräcklig yttorlekar och utemiljön i förskola ska ses som en del av det pedagogiska rummet. Nämnden ska även, i samarbete med övriga berörda nämnder, fortsätta arbetet med att implementera mått och mätmetoder för matsvinn i stadens verksamheter.

Kompetensförsörjningen inom förskolan är ett prioriterat område för att ytterligare höja kvaliteten i verksamheterna. Nämnden ska kartlägga behov av utbildningsinsatser och ta fram en samlad strategi för kompetensförsörjningen inom förskolan i Stockholms stad. Andelen personal med relevant utbildning i förskolan ska öka och andelen barngrupper utan legitimerad förskollärare ska minska. Förskolenämnden ska verka för en god tillgång till utbildade barnskötare och legitimerade förskollärare i stadens förskolor samt att fler stadsdelsnämnder tar del av de kompetensinsatser inom språk som finns att tillgå både i stadens och andra aktörers regi. Nämnden ska även bistå kommunstyrelsen och berörda nämnder och bolag i det strategiska arbetet med stadens kompetensförsörjning.

Nämnden ska även följa upp kvaliteten i stadens förskolor oavsett huvudman. Den långsiktiga effekten av nämndens arbete med samordning, uppföljning, tillsyn och utveckling av stadens förskolor är att barn i Stockholm ges en ökad likvärdighet i förskola och pedagogisk omsorg med god kvalitet. Nämnden ska vidare säkerställa att digitaliseringsarbetet främjar kunskapsuppdraget och att det inte är kostnadsdrivande. Digitalisering ska bidra till effektiva processer och bidra till en ökad effektivisering och säkerhet.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- i samverkan med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med att öka andelen inskrivna barn i förskolor i stadsdelar där inskrivningsgraden är låg, med fokus på stadens utanförskapsområden
- i samverkan med stadsdelsnämnderna verka för ökad likställighet i bedömningsgrunderna för barn i behov av särskilt stöd i förskolan
- samordna utbildningsinsatser för stadens förskolor gällande våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och våldsbejakande extremism med stöd av socialnämnden
- i samarbete med utbildningsnämnden utveckla samordningen vid övergång från förskola till grundskola i syfte att skapa goda förutsättningar för trygghet och pedagogisk kontinuitet, med fokus på barnens språkutveckling
- i nära samverkan med utbildningsnämnden, kulturnämnden, stadsdelsnämnderna samt det fria kulturlivet fortsätta verka för att fler barn i förskolor och skolor genom kulanpremien kommer i kontakt med kulturverksamheter

- stärka tillsynen av fristående förskolor med fokus på skollagens skrivningar om demokrati och jämställdhet, stadens riktlinjer om demokratikrav samt fortsätta den tillsyn som redan pågår enligt reglerna om ägar- och ledningsprövning
- i samarbete med utbildningsnämnden arbeta för ökad extern medverkan vid utbyggnad av förskolor och skolor för att långsiktigt säkerställa förmågan att tillhandahålla lokaler för samhällsservice
- tillsammans med utbildningsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, berörd stadsdelsnämnd och SISAB säkerställa att mark för skol-, och förskoleplatser tillgängliggörs tillräckligt tidigt i planeringsprocessen av nya projekt
- vid nybyggnation av förskolor och skolor projektera utifrån ambitionen att uppfylla kriterier motsvarande Miljöbyggnad
- stödja stadsdelsnämnderna i deras arbete med att förbättra arbetsituationen för förskollärare och barnskötare
- i samarbete med utbildningsnämnden fortsätta stärka läraryrkets attraktivitet, förbättra arbetsmiljön och stärka karriärvägarna för lärare i förskolan och skolan, samt arbeta strategiskt för att säkerställa lärarnas kontinuerliga kompetensutveckling
- minska barngruppernas storlek
- utred ett införande av slöjförbud för barn och elever i förskola och förskoleklass

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden ansvarar för att erbjuda alla stockholmare så gynnsamma förutsättningar som möjligt att idrotta och motionera. Nämnden ansvarar för att prioritera och planera för nya idrottsanläggningar- och hallar, samt ansvarar för uthyrning av skolidrottshallar. Idrottsnämnden ska anordna fritidsverksamhet för barn och unga med funktionsnedsättningar samt vara stadens kontaktyta gentemot båtklubbar, fritidsfisket och friluftslivet. Ekonomiska stöd till idrottsföreningar ligger under nämndens ansvarsområde, liksom ärenden som rör olika taxor och subventioner. Nämnden ansvarar för båtplatser och fiskevård inom stadens vatten.

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar:

- främja stockholmarnas folkhälsa genom att skapa förutsättningar för idrott, föreningsliv och friluftsliv
- ansvara för bidragsgivning och stöd till idrottsföreningar och andra sammanslutningar
- vara stadens kontaktyta gentemot friluftslivet, båtklubbar och fritidsfiske
- vara den primära samtalspartnern med alla idrottsföreningar och regionala idrottsförbund, i såväl bredd- som elitidrottsfrågor
- ansvara för ärenden som rör taxor och subventioner för upplåtelse av anläggningar för idrottsverksamhet
- anordna fritidsverksamhet för barn och unga med funktionsnedsättning
- ansvara för fiskevård inom stadens vatten samt för båtplatser och friluftsvksamhet
- ansvara för att prioritera och planera för stadens nytillskott av idrottsanläggningar
- genom bokningssystemet ansvara för uthyrning av skolidrottshallar och skollokaler

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Stockholm ska fortsätta utvecklingen mot att bli en ännu mer levande och öppen idrotts- och evenemangsstad. Idrottsnämnden ska arbeta för att alla stockholmare ska ha möjlighet att vara fysiskt aktiva och upptäcka friluftaktiviteter utifrån sina egna förutsättningar. Civilsamhällets kraft är stor och en resurs som ska tas tillvara på, därför ska idrottsnämnden arbeta nära stadens idrottsrörelse. Idrotts- och fritidsytor i form av anläggningar, utomhusgym, motionsspår, badplatser och skidspår ger stockholmare utökade möjligheter till motion och rörelse.

I nämndens arbete är de prioriterade grupperna barn, unga, personer med funktionsnedsättning och äldre. Att barn och unga rör på sig är en viktig del för deras hälsa och välbefinnande och det ska därför vara prioriterat att nå de som annars inte omfattas av idrottsaktiviteter. Därutöver ska nämnden också verka för att främja äldres hälsa och bryta ofrivillig ensamhet. Att tillgänglighetsanpassa stadens olika idrottsanläggningar ska därför prioriteras så att även äldre och personer med funktionsnedsättningar kan nyttja dem. Satsningar på simkunnighet ska fortsatt vara en prioriterad fråga för nämnden.

Trygghetsarbetet på och i direkt anslutning till stadens idrottsplatser ska förstärkas. Det gäller både i form av utökad bemanning, men också genom en tätare dialog med stadens ordningsvakter, så att resurser kan sättas in på och omkring idrottsplatser där ordningsstörningar uppkommer.

Det ska finnas goda förutsättningar att utöva en idrott och tillgodogöra sig idrottens sociala aspekter. En grundförutsättning för det är att tillgången på tränings- och tävlingstider ökar. Stockholm är i stort behov av nya idrottsanläggningar- och hallar och nämnden ska arbeta för tillkommande av sådana med utgångspunkt i de behov som uttrycks i *Strategi för idrottsanläggningar 2022-2026*. Samarbetet med privata aktörer ska ytterligare stärkas för att avlasta och hjälpa staden att ekonomiskt klara av den investeringstakt som krävs. Näringslivsperspektivet ska stärkas och nämnden ska ha ett proaktivt och systematiskt arbetssätt för att underlätta för fler externa aktörer att utveckla och driva idrottsanläggningar. Stadens egen idrottsverksamhet ska inte konkurrera med fristående verksamheter och privata aktörers möjligheter till namnsponsring av stadens idrottsanläggningar ska ges, vilket öppnar för nya intäktskällor för staden.

Nämnden ska vara pådrivande i att skapa fler ytor för spontanidrott i form av exempelvis motionsspår och utomhusgym. Samplanering och samutnyttjande av idrottsytor ska öka mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser för att nå en ekonomisk hållbarhet. Idrottsanläggningar och hallar ska i så stor utsträckning som möjligt inrymma aktiviteter både dag- och kvällstid, under helger och under alla årets säsonger. Samarbetet med utbildningsnämnden intensifieras så att skolor kan nyttja idrottsanläggningarna dagtid och föreningar nyttja skollokaler under kvällar och helger. Genom att tillgängliggöra fler skolidrottsbarn kan idrottskapaciteten öka och ge fler föreningar, barn och unga möjlighet till idrottande.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- arbeta för att alla barn och unga i Stockholm ska ha likvärdiga förutsättningar att utöva idrott
- tillsammans med berörda nämnder verka för att Stockholm inte ska ha några utsatta eller särskilt utsatta områden
- utveckla arbetet med att främja den psykiska hälsan hos barn och unga genom fysisk aktivitet
- tillgängliggöra stadens naturreservat med rekreativa värden
- möjliggöra att fler barn och unga med funktionsnedsättning kan ta del av fritidsutbudet i staden
- i samarbete med äldregruppen utveckla arbetet med förebyggande hälsoåtgärder för äldre
- intensifiera arbetet för trygga sim- och idrottsanläggningar samt genomföra preventiva trygghetsåtgärder i natur- och friluftsområden genom exempelvis bättre belysning och skyltning
- delta i stadens arbete med platsamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad genom exempelvis platsaktivering och kulturverksamheter
- tillsammans med stadsdelsnämnderna se över och utveckla befintliga utegym, med fokus på tillgänglighetsanpassning för äldre och personer med funktionsnedsättning
- ta fram förslag på tre platser för utegym helt anpassade för personer med fysiska funktionsnedsättningar
- motverka alla typer av diskriminering, trakasserier samt kränkande behandling inom stadens idrottsverksamheter
- fortsätta utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism i nära samverkan med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna
- anlägga konstgräs på befintliga grusytor på parkmark och göra utvalda tider bokningsbara

- säkerställa att ideella aktörer som mottar föreningsstöd motverkar diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, samt att de inte bedriver verksamhet med olagliga eller odemokratiska inslag
- i högre grad villkora föreningsstödet till verksamhet som inbegriper fysisk aktivitet
- arbeta för ett ökat samarbete mellan föreningsliv och skola för att barn ska kunna idrotta i anslutning till skoldagen
- fortsätta insatserna tillsammans med utbildningsnämnden för ökad simkunnighet i samverkan med skolor och föreningsliv
- stödja och samordna stadsdelsnämnderna i arbetet med att möjliggöra simskola på stadens strandbad tillsammans med externa aktörer
- utöka samverkan med stadens anlitade ordningsvakter, för att vid behov sättas in på de idrottsplatser där ordningsproblem uppstår
- öka den externa medverkan vid byggnation av idrottsanläggningar
- ha en god samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser i externa aktörers etableringsprocess och genom sin etableringslots vara en väg in samt ett stöd under hela processen för de som vill bygga eller utföra verksamhet inom idrottsområdet
- möjliggör för företag att med namn sponsra idrottsanläggningar- och hallar
- öka antalet fotbollsplaner som snöröjs vintertid för att möjliggöra fotboll året om
- tillsammans med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden och stadsbyggnadsnämnden tidigt planera för tillkommande idrottsytor och säkerställa att dessa optimeras ur såväl ett ekonomiskt som tidsmässigt perspektiv
- främja småbåtslivet genom att arbeta strategiskt med båtlivsfrågor, med utgångspunkt i *Strategi för fritidsbåtlivet*
- genom idrottsbonusen stödja föreningar och det lokala föreningslivet som genom ordinarie verksamhet når personer över 65 år
- verka för goda förutsättningar för de föreningar och förbund som vill anordna idrottsturneringar och cuper
- värna breddidrotten och arbeta för en mångfald av föreningar
- inrätta fler badplatser i staden samt verka för fler tillgänglighetsanpassade badplatser med fokus på målgruppen fysiskt funktionsnedsatta
- prioritera anläggningar utifrån ett driftskostnadsperspektiv i syfte att säkra en långsiktigt hållbar ekonomi
- verka för att staten tar ett större ekonomiskt driftansvar av Eriksdalsbadet
- ta fram ett nytt idrottspolitiskt program för perioden 2024-2028
- i samverkan med utbildningsnämnden arbeta för ett ökat nyttjande av idrottshallar
- fullstora idrottshallar ska där det är möjligt ges ett enkelt uppförande i syfte att minska kostnaden och öka det totala utbudet av idrottsyta
- vid ny- eller ombyggnation av sim- och idrottsanläggningar planera lokaler avsedda för verksamhet som inte konkurrerar med fristående aktörer
- utveckla den regionala samverkan kring specialidrottsanläggningar

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Kulturnämnden ska verka för goda förutsättningar för det fria kulturlivet och ansvarar för verksamheten inom en rad kulturinstitutioner. Nämnden ska främja kulturlivet i staden och arbeta för att bevara samt levandegöra stadens kulturhistoriska värden. I samverkan med stadsdelsnämnderna och idrottsnämnden ansvarar kulturnämnden för samordningen av arbetet inom verksamhetsområdet Barn, kultur och fritid samt utgör stadens kompetens i arkeologiska och bygghistoriska frågor.

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar:

- ansvar för huvuddelen av stadens kulturverksamhet, vilket inbegriper Stadsmuseet med Medeltidsmuseet samt Stockholmsforskningen, Stockholms stadsbibliotek, Liljevalchs konsthall, Stockholm konst, Kulturskolan Stockholm samt vissa evenemang
- skapa goda förutsättningar för både stadens institutioner och det fria kulturlivet så att kulturupplevelser av hög kvalitet och bredd erbjuds
- följa och främja utvecklingen av kulturlivet i staden och inom sitt verksamhetsområde sköta stadens bidragsgivning till kulturell verksamhet samt stödet till de allmänna samlingslokalerna och hemgårdarna
- bevara, levandegöra och pedagogiskt förmedla stadens kulturhistoriska värden till dagens och framtidens stockholmare och besökare
- utgöra stadens kompetens i arkeologiska och bygghistoriska frågor
- i nära samverkan med stadsdelsnämnder och idrottsnämnden ansvara för samordning av stadens arbete inom verksamhetsområdet barn, kultur och fritid

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Stockholm är Sveriges kulturella motor och nämnden ska sträva efter att ge staden förutsättningar att bli en ännu mer levande metropol med ett myllrande kultur- och nöjesliv. Kulturnämnden ska fördjupa samverkan med civilsamhället för att ta tillvara den idériakedom och kraft som finns där och som möjliggör viktiga kulturella möten. Stadens kulturella och kreativa näringar lockar turister, talanger och företag till Stockholm och samarbetet mellan stadens kulturverksamheter och privata kulturaktörer som verkar i staden ska därför utvecklas. Nämnden ska arbeta för en ökad grad av självfinansiering bland stadens kulturaktörer för att öka kulturens politiska oberoende. Offentliga medel som staden fördelar i kulturstöd ska prioriteras med större noggrannhet och särskilt främja barns och äldres tillgång till kultur.

Kulturen ska i ett tidigt stadium finnas med i stadsplaneringen när Stockholm växer, exempelvis behöver fler kulturarenor etableras. Biblioteken utgör en viktig del av stadens kulturutbud. De ska vara trygga, rofyllda och inbjudande miljöer för alla oavsett var i staden man är och deras verksamhet ska locka till bildning och läslust. Det kulturstrategiska arbetet ska fortsätta med fokus på hur lokaler kan samnyttjas mer effektivt. Olika former av digitala lösningar ska vidareutvecklas och bidra till nämndens utveckling i syfte att tillgängliggöra konsten för fler.

Kulturnämnden ska verka för att fler unga ska få möjlighet att komma i kontakt med stadens kulturutbud och prova på eget skapande. Kulturskolan ska i större utsträckning integreras i skolans och fritidsgårdarnas verksamhet, så att det blir lättare att ta del av dess utbud. Dialogen mellan Kulturskolan och relevanta branscher ska öka.

För att Stockholm ska vara en levande storstad ska nämnden verka för att restaurang- och krogbranschen har så bra förutsättningar som möjligt. Begränsningar i regler för

öppettider ska tillsammans med andra berörda aktörer minska, dels för att underlätta för branschen men också för att stadens offentliga rum ska hållas än mer levande under större delar av dygnet. Strategin för Stockholms nattklubbar och livescener ska vara en av utgångspunkterna i det arbetet.

Nämnden ska arbeta för att tydliggöra studieförbundens folkbildande roll. Kontrollen och uppföljningen av verksamheterna ska skärpas och inga förbund eller föreningar som riskerar att främja extremism eller upprätthålla kulturell, etnisk eller könsmässig segregering, ska tillåtas motta ekonomiskt stöd från staden.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- i samverkan med berörda nämnder, skolor och det fria kulturlivet, verka för att fler barn genom kulanpremien nås av kulturupplevelser.
- prioritera kultur och kulturutövande för barn och äldre
- i samverkan med andra berörda nämnder utreda möjligheterna för ett nytt museum på Riddarholmen
- utreda en avveckling av fristadsprogrammet, för att undvika ett parallellt asylsystem
- fortsätta den inledda samverkan med äldrenämnden, idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna för att nå målgruppen äldre
- utveckla och fortsätta verksamheten med kulturturnéer på äldreboenden
- utveckla kulturskolans digitala kompetens, metoder och verktyg i syfte att nå fler barn och unga samt skapa fler elevplatser
- verka för att öka civilsamhällets och näringslivets delaktighet i stadens evenemang
- bistå fastighetsnämnden i arbetet med effektbelysning på fler av stadens landmärken
- levandegöra Stadsmuseets gård och scen med programverksamhet i samverkan med civilsamhälle och näringsliv
- utveckla Stadsmuseets verksamhet för barn och unga
- utreda ett sätt att mäta kvaliteten i kontakterna med det fria kulturlivet
- i samverkan med trafiknämnden, fastighetsnämnden och stadsdelsnämnderna integrera den offentliga konsten i arbetet med belysning av det offentliga rummet
- i samverkan exploateringsnämnden utreda en omvandling av enprocentregeln för konstnärlig gestaltning av offentlig miljö till en stadsövergripande princip, istället för att tillämpa den inom varje enskilt exploateringsprojekt
- i samverkan med berörda nämnder utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism
- stärka och underlätta för civilsamhällets bidrag och delaktighet i stadens kulturliv
- stoppa allt ekonomiskt stöd till föreningar och studieförbund vars verksamhet upprätthåller kulturell, etnisk eller könsmässig segregering
- delta i stadens arbete med platssamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad
- utifrån programmet *Stockholm hela dygnet* leda arbetet för ett levande stadsliv dygnet runt, tillsammans med tillståndsgivande nämnder
- värna samlingslokaler som till exempel hemgårdar och kulturgårdar
- tillgängliggöra stadens ägda konst inom äldre- och LSS-verksamheten
- arbeta för att bibliotekensöppettider anpassas efter när stockholmarna vill och kan besöka dem
- utveckla Kulturskolans samarbete med andra aktörer och relevanta branscher

- införa nolltolerans mot ordningsstörningar på biblioteken, genom att i högre grad tillämpa besöksförbud
- fortsätta arbetet med att förbättra och effektivisera bibliotekens logistiksystem genom intelligent materialstyrning och ökad kontroll av transportkedjan
- fortsätta IOP-avtal med läsfrämjande aktörer för att öka barns och ungas läslust
- underlätta för mindre kulturevenemang på Stockholms stadshus borgargård
- stärka förutsättningarna för stadens kulturella och kreativa näringar i samarbete med Stockholm Business Region AB
- möjliggöra för fler fristående kulturaktörer att delta i Kulanpremiens utbud
- fortsätta utveckla och arrangera digitala evenemang
- i samverkan med fristående kulturinstitutioner underlätta utbyggnaden av den kulturella infrastrukturen
- i samverkan med exploateringsnämnden, trafiknämnden och stadsdelsnämnderna, säkerställa kultur i det offentliga rummet
- i samverkan med Region Stockholm främja utvecklingen av film- och tv-produktion i staden och regionen
- utveckla arbetet för fler historiska skyltar i staden
- söka samarbeten med privata aktörer för sponsring av kulturevenemang i stadens regi
- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Business Region AB verka för att stadens evenemang är miljömässigt hållbara
- fortsätta utveckla den digitala verksamheten, bland annat det digitala biblioteket för att tillgängliggöra verksamheten för fler människor
- minska kostnaderna för administration och lokaler för att nå en långsiktig hållbar utveckling för verksamheten
- tillsammans med berörda nämnder arbeta för att öka samnyttjandet av lokaler
- verka för ökad självfinansiering bland stadens kulturaktörer
- skärpa villkoren så att Stöd för eget skapande, deltagande och folkbildning enbart beviljas kulturaktörer som riktar sig till målgrupper i hela staden
- omvandla kulturstipendier till allmänt kulturstöd, i syfte att öka transparensen och möjligheten till uppföljning
- öka samverkan med näringsliv för att vidga intäktskällorna genom fler externa samarbeten
- bistå med kompetens inför stadens eventuella avyttringar av fastigheter med ett kulturhistoriskt värde
- i samarbete med förskolenämnden och utbildningsnämnden ta fram en Stockholmskanon med texter, musik, konst, arkitektur och dylikt med anknytning till Stockholm i syfte att integrera ett lokalt perspektiv i undervisningen.

Kulturnämnden: stadsarkivet

Kulturnämnden: stadsarkivet är en central resurs i stadens informationsförsörjning och en av förutsättningarna för att offentlighetsprincipen ska fungera. Stadsarkivet har en viktig roll i arbetet med att utveckla stadens informationshantering. Tillgång till arkivinformer ger dagens och framtidens stockholmare insyn i de offentliga beslutsprocesserna och stadsarkivet ska underlätta för forskning kopplat till materialet. Tillgängligheten till stadsarkivets material och kunskap ska på bästa sätt komma alla stockholmarna till del. E-arkiv Stockholm är stadens gemensamma digitala arkiv.

Stockholms stadsarkiv spelar en viktig roll i att belysa stockholmarnas liv genom historien. För att tillgängliggöra stadens historiska källmaterial ska Stadsarkivet fortsätta arbetet med digitalisering av arkiverat material.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- arkivmyndighet och ansvarar för Stockholms stadsarkiv
- systemägarskap för stadens gemensamma e-arkiv samt ärendehanteringssystemen eDok och Diabas

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- utveckla stadsarkivets publika verksamheter i nära samarbete med Stadsmuseet, stadens bibliotek samt andra aktörer så att material och kunskap är tillgängliga för stockholmare och forskare
- fortsätta att förstärka stadsarkivets karaktär av öppen publik institution med särskilt fokus på att nå nya grupper som idag sällan använder arkivets resurser
- fortsätta att utveckla stadsarkivets digitaliserings- och publiceringsarbete för att nå en bredare publik
- utveckla metoder för ökad användbarhet och digitalisering där civilsamhälle, medborgare, akademi och näringsliv enklare kan bidra till arkiven till exempel genom crowdsourcing
- fortsätta arbeta för att nå barn, unga och äldre
- arbeta för att synliggöra kvinnor genom historien
- säkerställa att det finns resurser och kompetenser tillgängliga i den utsträckning som krävs för att upprätthålla säkerhetsskyddet och bidra i utvecklingen av stadens säkerhetsskyddsorganisation
- verka för att nämndens publika arkivarieverksamhet under 2023 lyfter teman kopplade till Stadshusets hundraårsjubileum.
- I syfte att få andra aktörer att medverka till jubileumsåret nyttja den samverkan som nämnden har med andra kulturaktörer och kulturinstitutioner. Bidra med kompetens i inventering och översyn av Stadshusets föremål som del i förberedelserna inför jubileumsåret
- centralt ansvara för stadens arkivfunktioner och bidra till andra nämnders verksamhet genom tillsyn, expertkunskap och rådgivning
- utveckla digitaliseringen av stadens informationshantering i nära samarbete med stadens övriga nämnder
- stödja stadens verksamheter i att hantera sin information på så sätt som underlättar tillgången och upprätthåller offentlighetsprincipen och andra lagkrav inom informationsområdet, exempelvis kravet om digital anslagstavla

- genomföra noggranna driftkostnadsanalyser utifrån nämndens samlade lokalbehov inför beställning av tillkommande lokalresurser och upprustning av befintliga
- samverka med kulturnämnden: kulturförvaltningen för att uppnå ökad verksamhetsnytta och effektivitet genom att samordna resurser samt presentera goda exempel på former för samverkan som kan användas i hela staden.
- verka för att fler verksamheter levererar sina arkiv, både på papper och digitalt till e-arkivet
- förbättra arbete och ekonomistyrning gällande eDok för att säkerställa framdrift och ett kostnadseffektivt införande
- fortsätta breddinförandet av ärendehanteringssystemet eDok och arbeta för att förvaltningsorganisationen för eDok är kostnadseffektiv i syfte att minimera driftskostnadskonsekvenser för användarna i staden
- öka nyttjandegraden av stadsarkivet lokaler av stadens förvaltningar och bolag samt externa parter

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden ansvarar för förvaltningen av stadens begravningsplatser och finansieras via den separata begravningsavgiften. Stadens begravningsplatser och ceremonilokaler erbjuder möjlighet och utrymme för olika begravningstraditioner så att alla oavsett livsåskådning kan få den begravningsceremoni som önskas. Nämndens verksamhet är delvis lagstadgad enligt begravningslagen.

Stadens begravningsplatser är en del av kulturarvet, men fyller samtidigt en funktion som park- och naturmiljö.

Nämndens uppgifter

Kyrkogårdsnämnden är huvudman för begravningsverksamheten i Stockholms stad och ansvarar för förvaltning av begravningsplatser. Verksamheten är finansierad via begravningsavgiften.

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- stadens egna begravningsplatser
- åt staden upplåtna begravningsplatser
- frågor som rör begravningsverksamheten enligt begravningslagen
- förvaltning av världsarvet Skogskyrkogården

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Kyrkogårdsnämnden har en viktig roll i att erbjuda stockholmarna vackra och rofyllda begravningsplatser. Nämnden ska verka för att den konfessionsneutrala inriktningen upprätthålls så att alla, oavsett livsåskådning, kan erbjudas den begravningsceremoni som önskas. Nämnden ska även förvalta det kulturarv och de park- och naturmiljövärden som finns vid stadens begravningsplatser.

Begravningsplatserna i Stockholms stad ska vara stämmingsfullt ljussatta samtidigt som byggnaderna ska bli allt mer energieffektiva, inklusive de krematorier som kyrkogårdsnämnden ansvarar för. Nämnden ska även skapa trygga och säkra mötesplatser för anhöriga och besökande på begravningsplatserna, samt vidta såväl preventiva som reaktiva åtgärder för att uppnå detta. Nämnden ska utreda och vid behov tillskapa, nya gravplatser i staden.

Kyrkogårdsnämnden ska säkerställa en kostnadseffektiv verksamhet och en låg begravningsavgift på såväl kort som lång sikt. Driftkostnadsperspektivet ska vara i fokus. Underhållet på stadens begravningsplatser ska hålla en god nivå på lång sikt och nämnden ska stärka underhållet där det tidigare varit eftersatt.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- på kort och lång sikt genom en kostnadseffektiv verksamhet och en långsiktig investeringsplanering där driftkostnadsperspektivet är i fokus
- ge möjlighet och utrymme för olika begravningstraditioner på stadens begravningsplatser och vid nämndens ceremonilokaler
- förvalta kulturarvet vid stadens begravningsplatser samt utveckla park- och naturmiljövärden med stor hänsyn till områdenas funktion som minnesplatser
- verka för att stadens begravningsplatser ska vara tillgängliga, trygga och säkra samt säkerställa att de är väl belysta, hela och rena

- fortsätta trygghetsarbetet på stadens begravningsplatser, bland annat med olika tekniska lösningar och kamerabevakning
- vid behov utreda nya gravtyper och införa möjligheten till dessa på fler av stadens begravningsplatser
- fortsätta arbetet med att tillhandahålla platser för feriearbetare
- fortsätta arbetet med att energieffektivisera byggnader och belysning på begravningsplatserna för att minska energiförbrukning, samtidigt som de stämmningsfullt ljussatta inom- och utomhusmiljöerna värnas och utvecklas
- planera för att successivt fasa ut det egna beståndet av arbetsfordon och maskiner drivna av fossila bränslen
- långsiktigt hålla en god nivå på underhållet vid stadens begravningsplatser och ta fram en långsiktig underhålls- och investeringsplan

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för den lokala tillsynen av lagar som rör miljö och hälsa, bidrar med underlag i stadsutvecklingen samt står för expertkunskap inom såväl klimat- och energifrågor som luft- och kemikaliefrågor. Nämndens långsiktiga arbete syftar till att säkerställa en god stadsmiljö med frisk luft, rent vatten, rimliga ljudnivåer, natur av hög kvalitet, hälsosamma inomhusmiljöer samt minskat brukande av skadliga kemikalier.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska också verka för en miljö- och klimatvänlig stad. Stockholm ska vara fossilfritt och klimatpositivt senast 2040 och stadens organisation ska vara fossilfri 2030.

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar:

- tillsyn enligt miljöbalken, livsmedels-, foder-, strålskydds-, smittskydds- och tobakslagstiftningen samt lagen om sprängämnesprekursorer
- prövning av tillstånd för vissa av de verksamheter som omfattas av nämnda lagstiftningar
- miljö- och luftövervakning samt bullerbekämpning
- planering och samordning av stadens åtgärder inom miljöskydds- och naturvårdsområdet
- stöd till stadens bolagsstyrelser och nämnder i deras miljöarbete
- information om miljö- och hälsofrågor till stadens invånare och företag
- kommunkoncernens gemensamma fordonshantering och inköpskategorin fordon

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Stockholm ska vinnlägga sig om en hållbar och ansvarsfull resursanvändning och överlämnas till framtida generationer i ett bättre skick än idag. Staden ska underlätta för medborgare att välja rätt och leva hållbart. Lösningarna på utmaningarna inom miljö- och klimatområdet skapas genom innovation, företagande och investeringar. Genomtänkta och rimliga avvägningar samt effektiva, kostnadseffektiva och erfarenhetsgrundade åtgärder ska prägla stadens klimat- och miljöarbete.

I samarbete med trafiknämnden ska nämnden fortsätta verka för elektrifiering av transportsektorn, teknikutveckling och transporteffektiv samhällsplanering. Det ska vara lätt för stockholmarna att välja elfordon.

Det är angeläget att värna och främja stadens gröna inslag som erbjuder bland annat naturupplevelser, rekreation och ökad hållbarhet. Samspel mellan bebyggelse och grönstruktur ger förutsättningar för goda livsmiljöer. Nya parker och grönområden behöver tillföras i takt med att Stockholm växer.

Fler åtgärder mot nedskräpning behövs, som kampanjer i förskolor och skolor. God vattenstatus ska råda i hela staden och olaglig dumpning i och kring vattendrag bekämpas. De viten som döms ut efter kommunernas ofta kostsamma kontroller tillfaller i dagsläget staten, vilket försvårar stadens uppföljning av brott mot miljöbalken. Staden ska stödja ideella krafter i arbetet med att hitta och ta upp skräp och skrot som slängts i Stockholms vatten.

Nämndens myndighetsutövning och tillsynsarbete ska prioriteras och utvecklas för att slå vakt om invånarnas hälsa och säkerhet samt om lika regler för företag. God service och tillgänglighet för medborgare och företag ska stå i fokus. Kommunikationen gentemot invånare och näringsliv ska ske med urskillning och återhållsamhet.

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- prioritera och utveckla myndighetsutövning och tillsynsarbete för att slå vakt om stockholmarnas hälsa och säkerhet samt bidra till stadens övergripande arbete med att förbättra stadens näringslivsklimat genom bland annat lika regler för företag inom Stockholms stad
- se över och minska nämndens livsstilskommunikation till stadens invånare och företag
- tillsammans med kommunstyrelsen och Stockholm Vatten och Avfall AB genomföra kommunikationsinsatser för att minska nedskräpningen och främja trivseln och tryggheten
- tillgängliggöra viktiga miljödata
- tillsammans med utbildningsnämnden verka för stärkt samverkan mellan skolor och aktörer som arbetar mot nedskräpning för att tidigt lära barn att göra rätt
- delta aktivt i arbetet med Tryggare Stockholm
- i samverkan med socialnämnden, stadsdelsnämnderna, bostadsbolagen samt rättsvårdande myndigheter och Skatteverket motverka den svarta ekonomin och organiserad brottslighet vid tillståndsgivning och tillsyn
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser arbeta för en stad i tillväxt och ta tillvara på stadsbyggandet som verktyg för att uppnå hållbara och trivsamma livsmiljöer
- inrätta gröna utfallskontrakt för att involvera civilsamhälle och näringsliv i arbetet för en renare stad
- arbeta för att uppnå målen för bostadsförsörjningen, där en hållbar och hög genomförandetak är särskilt prioriterat
- säkerställa att organisation och arbetssätt är näringslivsvänliga och följer näringslivspolicyn
- öka samverkan med berörda delar av stadens organisation för en sammanhållen och förenklad myndighetsutövning
- ansvara för arbetet med klimatpakten och dess internationella nätverk tillsammans med kommunstyrelsen
- bistå kommunstyrelsen i arbetet med att säkerställa en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning
- tillsammans med trafiknämnden verka för att utsläppen från trafiken minskar, bland annat genom elektrifiering och teknikutveckling
- samverka med kommunstyrelsen och trafiknämnden samt övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med Elektrifieringspakten
- tillsammans med berörda delar av stadens organisation fortsätta arbetet med lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster, med hänsyn till åtgärder som kan underlätta stadsutvecklingen
- i samarbete med stadsdelsnämnderna, idrottsnämnden och andra berörda nämnder arbeta vidare med att tillgängliggöra stadens naturreservat med rekreativa värden samt tillgängliggöra naturreservaten för personer med funktionsnedsättning
- bedriva ett förebyggande arbete för god badvattenkvalitet vid stadens strandbad

- bistå exploateringsnämnden och stadsdelsnämnderna med att implementera handlingsplanen för inrättandet av fler badplatser i staden, tillsammans med trafiknämnden och idrottsnämnden
- följa och prioritera arbetet med att minska framför allt barns och ungas exponering för skadliga kemikalier genom att ta fram arbetssätt och informationsmaterial
- delta i arbetet för att nå acceptabla bullernivåer och god luftkvalitet i stadens förskolor och skolor
- verka för skärpt tillsyn av avfall för att motverka fusk och nedskräpning
- utveckla ett proaktivt förebyggande arbete mot olovlig dumpning på platser med återkommande problematik, samt vidta fysiska åtgärder i de fall marken ägs av staden samt polisanmäl systematiskt olovlig dumpning inom stadens gränser
- bistå trafiknämnden och SVOA i genomförandet av ett pilotprojekt med kamerautrustade renhållningsfordon samt avfalls- och återvinningsfordon, för att kartlägga behovet av underhåll och reinvestering i gatu- och stadsmiljön
- verka för att intäkterna från viten vid brott mot miljöbalken i staden ska tillfalla kommunen, för att finansiera sanering och arbete mot nedskräpning
- stödja ideella krafter i arbetet med att ta reda på skräp och skrot som slängts i Stockholms vatten
- tillsammans med kommunstyrelsen och berörda nämnder motverka matsvinn inom stadens verksamheter
- utreda och verka mot livsmedelsfusk i samarbete med andra nämnder och myndigheter
- genom tillsyn och som samtalspartner med näringslivet öka både stadens och privata aktörers arbete för minskad kemikaliepåverkan
- tillsammans med berörda stadsdelsnämnder fortsätta arbetet med Grönare Stockholm
- fortsätta arbetet med förorenade områden som inte är föremål för exploatering men som är i behov av sanering, inklusive identifiering av externa finansieringskällor för detta arbete
- fortsätta arbetet med energieffektiviseringar, inte minst genom Energicentrum
- fortsätta arbetet med att öka insamlingen av matavfall hos restauranger, butiker och storhushåll för att uppnå stadens mål om matavfallinsamling och därmed bidra till ökad biogasproduktion
- utreda hur verksamheters avfallshantering kan underlättas i staden för att minska nedskräpning och minska andelen avfall som går till energiåtervinning
- se över och minska antalet kommunala styrdokument på klimat- och miljöområdet, för ökad överskådlighet och effektivitet
- genom ökad digitalisering och innovation effektivisera och utveckla nämndens arbete
- säkerställa en resurseffektiv verksamhet med en fortsatt hög nivå på intäktsfinansieringsgraden, samt utreda hur en högre finansieringsgrad kan uppnås
- följa arbetet med olika metoder för att nå klimatmålen

Servicenämnden

Servicenämnden ska inom ramen för sitt uppdrag arbeta med att effektivisera stadens administrativa funktioner. Detta ska leda till sänkta kostnader för stadens övriga nämnder eller bolag till förmån för kärnverksamheterna. Servicenämnden ska säkerställa en ändamålsenlig balans mellan kostnadseffektivitet, kvalitet och service. Servicenämnden ska genomföra centralupphandlingar och bistå med upphandlingsstöd. Kommunala särkrav vid upphandling ska undvikas.

Nämndens uppgifter

Servicenämndens kärnverksamhet är administrativa tjänster. På uppdrag av kommunstyrelsen och andra nämnder eller bolag ska servicenämnden svara för genomförandet av gemensamma administrativa processer.

Nämndens ansvar omfattar:

- ekonomiadministration
- löneadministration
- kontaktcenter Stockholm
- genomförande av centralupphandlingar samt upphandlingsstöd
- e-handelsstöd
- rekryteringsstöd
- förvalta stadens kontaktcenterplattform, vilken upphandlas och införs inom ramen för SIKT2-projektet
- gemensam växel
- stöd i lokalplanering
- hyresförhandlingsfunktion
- beställningscentral persontransporter
- hantera kommunkoncernens handel av el i enlighet med elhandelspolicyn inklusive kommunkoncernens gemensamma inköpskategori för el

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Servicenämnden ska säkerställa en hög grad av tillgänglighet och service till stockholmarna samt effektivisera stadens administrativa funktioner och använda de möjligheter som en ökad digitalisering ger. Servicenämnden ska informera stockholmarna om olika alternativ gällande äldreomsorg, förskola och andra verksamheter.

Servicenämnden ska bidra till en hållbar utveckling, genom att minska utsläpp och verka för innovativa lösningar som främjar miljön. Jämförelser med andra kommuner och med marknaden i övrigt kan med fördel genomföras när det gäller kostnadseffektivitet och hållbara lösningar. Servicenämnden ska verka för fler innovationsupphandlingar när så är lämpligt och för en stärkt upphandlingskompetens.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- vidareutveckla Kontaktcenter Stockholms service så att stockholmarna och de företag som vill verka i staden får ett snabbt och professionellt bemötande, en enklare och tydligare kanal för information och lättillgänglig kvalificerad service
- öka samverkan med berörda nämnder i tillstånd- och tillsynsprocesser för att erbjuda en sammanhållen och förenklad myndighetsutövning

(KD)
SN:2

- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och kommunstyrelsen säkerställa att miljö- och klimatkrav inkluderas i inköpsprocessen för de centrala avtalsområdena samt stödja nämnder och bolag att göra detsamma i de egna avtalen
- genomföra fler upphandlingar med delade kontrakt för att underlätta för mindre aktörer och företag där så är lämpligt och möjligt
- i samråd med kommunstyrelsen prioritera stöd och inriktning i upphandlingsarbete till stadens nämnder och bolag
- stärka arbetet med avtalsuppföljning
- säkerställa att finansiering och prissättning av servicenämndens tjänster utformas så att kostnadsmedvetenheten ökar och att fortsatta effektiviseringar kan genomföras
- tillhandahålla utbildning, support och stöd inom upphandling och inköp
- i samråd med kommunstyrelsen utveckla kategoribaserad inköpsstyrning, gemensamma processer samt systemstöd för upphandling, avtalshandling och inköpsanalys
- genom effektivisering erbjuda nuvarande obligatoriska tjänster med en prissänkning om motsvarande 1,0 procent

Socialnämnden

Socialnämnden ska genom sin samordnande och stadsövergripande roll bidra till utvecklingen inom Stockholms socialtjänst och funktionshinderomsorg. Nämnden ska medverka till en rättssäker och erfarenhetsgrundad socialtjänst som ger invånarna likvärdiga insatser i hela staden.

I kommunövergripande brottsförebyggande frågor inom socialtjänstens ansvarsområde leder och samordnar socialnämnden arbetet med stöd av kommunstyrelsen. Socialnämnden biträder stadsdelsnämnderna i arbetet med att ta fram lokala lägesbilder och bistår med relevanta åtgärder när så behövs.

Tillsammans med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna arbetar socialnämnden med sociala investeringar för att förebygga social utsatthet och förlitar sig på forskning för att följa upp investeringarnas effekter.

Socialnämnden ansvarar för att i tidigt skede och i tillräcklig omfattning säkerställa beställningar av bostäder med särskild service LSS och SoL. Nämnden leder, samordnar och utvecklar samverkan med SHIS Bostäder avseende behovsbedömningar av genomgångsbostäder för till exempel våldsutsatta som tvingas flytta och barnfamiljer som under lång tid levt i osäkra boendeförhållanden.

Socialnämnden samverkar med arbetsmarknadsnämnden och erbjuder genom Etableringscentrum nyanlända – kommunanvisade, egenbosatta och deras anhöriga – en väg in och initialt stöd.

Nämnden bistår också stadsdelsnämnderna i att erbjuda en god öppenvård som utgår från varje individs behov.

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar bland annat:

- kommunövergripande frågor rörande
  - stöd och service till personer med psykiska och fysiska funktionsnedsättningar
  - socialtjänstens barn- och ungdomsfrågor
  - insatser för barn och unga i öppenvård
  - missbruksproblematik
  - ekonomiskt bistånd inklusive samordning av stadens arbete med felaktiga utbetalningar och bidragsbrott
  - hemlöshet
  - våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck inklusive samordning av innehållet i stadens relationsvårdscentrum, avseende målgrupp och insatser samt länsövergripande verksamheter
  - våldsbejakande extremism
  - samarbete med frivilligorganisationer inom det sociala området
  - drog- och brottsförebyggande arbete
  - tillståndsgivning vid utskänkning av alkohol
  - dödsboutredningar
  - forsknings- och utvecklingsverksamhet inom socialtjänstens område
  - tillståndsgivning för försäljning av tobak och alkohol
  - tillsyn av försäljning av alkohol, folköl, tobak, e-cigarettor och påfyllnadsbehållare
- familjerådgivning
- jourverksamhet

- skyddade boenden
- uppsökande verksamhet
- insatser för nyanlända, mottagande, bosättning och initial samhällsvägledning
- boende för vuxna (hemlösa och personer med missbruksproblematik)
- tak över huvudet-garanti
- ansvar för hälso- och sjukvård upp till sjuksköterskenivå inom LSS-insatserna daglig verksamhet och bostad med särskild service
- samordning av planering av bostäder för personer med funktionsnedsättning inom stadsdelsnämndernas samverkansområden
- kris- och katastrofberedskap samt beredskap för psykosocialt omhändertagande vid kris
- stadsövergripande avhopparkeringsverksamhet
- insatser till personer med spelmissbruk
- förvaltning och uppföljning av stadens avtal med SHIS Bostäder och samordnande part för stadsdelsnämndernas samverkan med SHIS avseende målgrupp, behov och arbetssätt
- beställansvar för grupp- och servicebostäder LSS
- strategiskt ansvar för att omvärldsbevaka och leda implementeringen av välfärdsteknik och digitaliseringsarbetet inom individ- och familjeomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning
- bidrag till ideella föreningar som bedriver verksamheter inom socialtjänstens område

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

I Stockholm ska alla ha tryggheten och friheten att forma sitt eget liv och sin framtid. Stockholm ska erbjuda alla stadens invånare skydd, stöd och nya livschanser. Socialtjänsten ska stå stark för att möta människor i behov av stöd och hjälp, varför socialnämndens kärnverksamhet alltid ska prioriteras. Det sociala skyddsnetet ska fånga upp alla som behöver stöd. Socialtjänstens arbete ska grundas i respekt för den enskilde och använda sig av det sociala nätverk som finns runt denne.

Familjen utgör den i särklass viktigaste gemenskapen, och att stödja föräldrar är en av de viktigaste insatserna som samhället kan göra för att förhindra att barn utvecklas negativt. Föräldrastödsprogram stärker barns och föräldrars samspel och skapar bättre förutsättningar för en god uppväxt för alla barn. Därför ska kvalitativa strukturerade föräldrastödsprogram erbjudas alla. Föräldrars ansvar för sina barn måste stärkas.

Socialnämnden ska prioritera arbetet med att nå målet att inte ha något utsatt eller särskilt utsatt område inom Stockholms stad, samt tillsammans med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna arbeta för att motverka det dödliga våldet i kriminella miljöer. Socialnämnden ska i nära samverkan med stadsdelsnämnderna och övriga aktörer minska risken för att barn och unga dras in i brottslighet, samt verka för att fler personer lämnar kriminalitet. Arbetet med sociala insatsgrupper ska fortsätta utvecklas och förbättras.

Socialnämnden ska prioritera samverkan med skolan i arbetet med barn och unga, inte minst vad gäller våldsförebyggande arbete. Samarbetet mellan socialförvaltningen, skolan, polisen och andra relevanta myndigheter ska stärkas för att motverka otrygghet och brottslighet. Samlokalisering av socialsekreterare med polis och samverkan genom de skolsociala teamen är viktiga led i detta.

Kommunen har en skyldighet att stötta brottsutsatta. Ett viktigt uppdrag för socialtjänsten är att upptäcka och undsätta dem som far illa i nära relationer. Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska motverkas och våldsutsatta få det skydd och stöd som de

behöver. Våld och hot mot barn och unga ska alltid föranleda resoluta åtgärder från det offentliga. Könstympning, barnåktenskap och hederskultur har, precis som radikaliserings och våldsbejakade extremism, inte någon plats i Stockholm. Socialförvaltningen har haft svårt att nå ut med sitt arbete mot våldsbejakade extremism och behöver därför se över sin verksamhet för att nå bättre resultat.

Det ska finnas god tillgång på bostäder för personer med funktionsnedsättning, personer i hemlöshet, våldsutsatta, barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden och andra grupper med en utsatt ställning på bostadsmarknaden. Särskilda bostäder inom LSS och SoL behöver komma in tidigt i planeringsprocessen.

Vuxna med missbruk ska få hjälp att ta sig ur sitt beroende. Arbetet mot hemlöshet ska vara långsiktigt och prioritera insatser för att undvika att personer hamnar i hemlöshet och för att de som blivit hemlösa ska komma vidare till egen bostad.

Genomgångsbostäder ska tillhandahållas som en bostadssocial resurs, samtidigt som tomgångshyror bör undvikas genom bättre prognostisering av behovet. 150 av de lägenheter som bostadsförmedlingen förmedlar varje år ska vikas till genomgångsbostäder i SHIS Bostäders regi. Bostadsvägledning och andra insatser från stadens sida ska leda till en stabil bostadssituation och varaktig försörjning.

För att förebygga långvarigt utanförskap och motverka utsatthet, ska arbetsföra personer som uppbär ekonomiskt bistånd få hjälp att snarast komma in på arbetsmarknaden. Individuellt ansvarstagande och självförsörjning ska vara målen för stödinsatserna. Antalet hushåll som är i behov av försörjningsstöd ska minska, i synnerhet i utsatta stadsdelar. Nyanlända stockholmare måste beredas möjlighet att snabbt komma in i samhället och få ett jobb, en bostad, kunskaper i svenska och framtidstro.

Systematiska välfärdsbrott ska stävjas och nolltolerans råda mot välfärdsfusk. Kontrollmekanismerna ska vara starka och stadens arbete mot felaktiga utbetalningar av bidrag ska intensifieras.

Olagliga boplatser behöver åtgärdas systematiskt, för ökad trygghet och minskad nedskräpning. Åtgärder ska vidtas inom 24 timmar från att en bosättning kommit till stadens kännedom. Samarbetet med EU-migranternas hemländer ska stärkas och ett tiggeriförbud införs i Stockholms stad.

Samverkan med civilsamhällets aktörer är betydelsefull bland annat för att komplettera stadens verksamheter och nå människor som inte kommer i kontakt med socialtjänsten. Staden ska stötta organisationer som vänder sig till människor i social utsatthet och ta initiativ som leder till fler volontärer. Idéburna organisationer ska beredas goda förutsättningar och det ekonomiska stödet bygga på långsiktighet.

I hanteringen av serveringstillstånd ska staden ge snabb, korrekt och rättssäker service till Stockholms företagare, så att Stockholm kan vara en levande storstad. Ekonomisk brottslighet ska motverkas.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- tillsammans med kommunstyrelsen, stadsdelsnämnderna och äldre- och barnnämnden fortsätta arbeta i enlighet med handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare
- tillsammans med berörda nämnder fortsätta samverka genom och utveckla arbetet med skolsociala team

- prioritera åtgärder och samverka med skola och polis för att uppnå ökad trygghet, studiero, skolnärvaro och förbättrade kunskapsresultat
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och Region Stockholm fortsätta arbetet med STIS, Stärkt tidigt stöd i samverka
- fortsätta ta en ledande och samverkande roll, tillsammans med berörda nämnder, i arbetet med de sociala insatsgrupperna
- i samverka med stadsdelsnämnderna verka för att fler personer lämnar kriminalitet
- stötta stadsdelsnämnderna att tillsammans med Region Stockholm och utbildningsnämnden öka förekomsten av samordnad individuell plan och utveckla hållbara strukturer för samverka kring barn med behov av stöd från skola, sjukvård och socialtjänst
- stötta stadsdelsnämnderna att använda sig av allvarssamtal med unga förstagångsförbrytare med polis, socialtjänst, skola och föräldrar samt verka för att öka polisens närvaro vid allvarssamtalen
- tillsammans med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna fortsätta utöka informationsutbytet mellan socialtjänsten, polisen och andra relevanta myndigheter
- tillsammans med stadsdelsnämnderna säkerställa samlokalisering av socialsekreterare och polis i alla stadens lokalpolisområden
- öka satsningarna på föräldrastödsprogram, föräldrarådgivning, hembesöksprogram och familjecentraler
- fortsätta arbetet med att utveckla föräldrastödsprogram som riktar sig till föräldrar med barn som är på väg in i kriminalitet
- tillsammans med stadsdelsnämnderna säkerställa kompetens kring barn som misstänks ha förts utomlands, samt säkerställa rutiner och kompetens för anmälan om utreseförbud för barn som riskerar att föras utomlands för att ingå barnäktenskap eller utsättas för könsstympning
- inom ramen för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck aktivt arbeta för att förhindra barnäktenskap, arrangerade äktenskap och uppfostringsresor och fortsätta genomföra kompetenshöjande insatser om könsstympning och barn- och tvångsäktenskap
- fortsätta arbetet med en kartläggning av utbredningen av hedersrelaterat våld och förtryck i Stockholm
- tillsammans med berörda nämnder tillämpa handlingsplanen för främjande av psykisk hälsa genom fysisk aktivitet bland ungdomar i Stockholms stad
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden fortsätta utveckla dialogen med Region Stockholm angående likvärdig och välfungerande BUS-samverka över hela staden
- tillsammans med stadsdelsnämnderna stödja och stärka det våldsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i stadens skolor
- fortsätta arbetet med Skolfam och SAMS-modellen i samarbete med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden
- förstärka arbetet med rekrytering samt uppföljning av familje- och jourhem och fortsätta utveckla stadens familjehemsvård
- tillsammans med stadsdelsnämnderna säkerställa att de HVB-verksamheter som används för placeringar drivs av seriösa aktörer
- bistå stadsdelsnämnderna i arbetet för att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad
- fortsätta intensifiera det uppsökande arbetet i stadens riskmiljöer i samarbete med polisen och stadens ordningsvakter, i synnerhet för att kunna ingripa tidigt
- stötta brottsutsatta och vittnen, särskilt de som är eller har varit utsatta för våld av närstående eller övergrepp i rättsak, samt utveckla stödet till dem
- öka insatserna mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, samt stödja berörda nämnder så att arbetet blir effektivt och håller hög kvalitet

- tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla metoder för att identifiera våldsutsatta och utveckla stödsatser för att långsiktigt stärka personer som har blivit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, gärna i samverkan med civilsamhället
- se över behovet av att inrätta en mottagning och stödboende för män som utsatts för våld i nära relationer
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och regionen stärka arbetet med att erbjuda adekvat stöd och hjälp till personer som har blivit utsatta för heders-, relations- eller sexuellt våld
- tillsammans med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med ta fram ett nytt program för stadens arbete mot alkohol, narkotika, doping, tobak och spel
- systematiskt arbeta för att bistå polisens satsning ”Initiativ Gryning” genom att se till att Stockholms stad är en tydlig och nära samarbetspartner
- utveckla stöd och insatser till barn inom ramen för relationsvåldscentrum, i första hand de barn där någon av föräldrarna, våldsutövaren eller den våldsutsatta får eget stöd hos RVC
- fortsatt stärka det uppsökande arbetet, stödet, och samverkan med andra aktörer mot människohandel och prostitution
- tillsammans med stadsdelsnämnderna intensifiera arbetet och öka kontrollerna för att minimera felaktiga utbetalningar av bidrag samt fortsätta att utveckla arbetet för att utbetalningar av ekonomiskt bistånd ska bli rätt från början
- i samverkan med bostadsbolagen och stadsdelsnämnderna motverka olaglig andrahandsuthyrning och felaktig folkbokföring
- utreda placering av socialsekreterare på bostadsbolagen, för förbättrad samverkan
- fortsätta utveckla arbetet för att utbetalningar ska vara korrekta, med särskilt fokus på avancerade brottsupplägg
- vid ansökan om ekonomiskt bistånd säkerställa att bidragstagaren informeras om vilka utrednings- och åtgärdsrutiner som kan bli aktuella vid misstanke om fusk, såsom hembesök, återkrav och polisanmälan
- genomföra fler hembesök hos personer som uppstår ekonomiskt bistånd, för att öka enskildas motivation att komma ur arbetslöshet och stärka arbetet mot välfärdsfusk
- i samråd med stadsdelsnämnderna se över, uppdatera och skärpa stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, inte minst för att öka stadens kontrollmöjligheter och biståndstagares motivation att komma i arbete
- avskaffa möjligheten till ekonomiskt bistånd för papperslösa och finansieringen av EU-medborgares hemresor
- underlätta för allmänheten att informera socialtjänsten om ekonomiska oegentligheter, för att utöka antalet informationskanaler
- i dialog med Region Stockholm fortsatt verka för att fler kommuner ska ansluta sig till KAST:s verksamhet, med mål om en länsövergripande verksamhet med en liknande organisatorisk modell som Origo
- fortsätta att aktivt delta i Operation Kvinnofrid
- inom socialtjänstens område samordna och stödja stadsdelsnämndernas insatser i arbetet mot våldsbejakande extremism, samt fortsätta utveckla arbetet i nära samverkan med kommunstyrelsen
- i samverkan med kommunstyrelsen, stadsdelsnämnderna och polisen fortsätta utveckla det uppsökande arbetet mot individer som är eller är på väg att bli radikaliserade och mot återvändare
- genomföra en översyn av arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering, i syfte att förbättra arbetet och nå bättre resultat
- i samverkan med berörda delar av stadens organisation och relevanta myndigheter motverka den svarta ekonomin och organiserad brottslighet vid tillståndsgivning och tillsyn

- utveckla stadens arbete med sociala insatsgrupper (SIG) genom att komplettera befintliga målgrupper med en ny för åldrarna 8-11 år, tillsammans med stadsdelsnämnderna
- intensifiera arbetet med avhopparverksamhet tillsammans med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna
- tillsammans med berörda myndigheter verka för att skapa större flexibilitet vad gäller öppettider för krögare
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen stärka det vräkningsförebyggande arbetet, särskilt där barn är inblandade
- fortsätta samverka med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna för att utveckla insatser till äldre personer som tillhör sårbara grupper, exempelvis äldre som lever i hemlöshet, lider av psykisk ohälsa eller har en missbruksproblematik, och säkerställa att dessa grupper nås av adekvata insatser
- tillsammans med stadsdelsnämnderna bistå kommunstyrelsen i det stärkta arbetet med UMO och utvecklandet av arbetssätt för att underlätta vägen till rätt hjälp
- fortsätta att öka flexibiliteten och stärka individanpassningen i ledsagningsmodellen
- samarbeta med äldrenämnden och intresseföreningar för att utveckla arbetet med personer yngre än 65 år med demenssjukdom, deras anhöriga och barn
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta arbeta för att personer inom socialpsykiatri eller som är sjukskrivna av sociala/medicinska skäl kan komma ut i arbetslivet
- tillhandahålla beslutsstöd till bostadsförmedlingens förtursenhet vad gäller våldsutsatta i nära relation
- i ökad utsträckning utvärdera effekterna av socialtjänstens insatser och inleda en fördjupad, extern utredning av stadens socialt förebyggande insatser i syfte att säkerställa att staden gör det som ger bäst effekt
- följa upp SHIS Bostäders bostadsvägledning för nyanlända så att etablering på bostadsmarknaden underlättas och hyreskontrakt omsätts
- fortsätta använda idéburna-offentliga partnerskap, samt utveckla och stärka samarbetet med civilsamhällets organisationer
- säkerställa att föreningsbidrag används till det de är avsedda för och att inga skattemedel går till verksamheter förknippade med odemokratiska värderingar eller våldsbejakande extremism. Fler stickprovskontroller hos organisationer som mottar skattemedel ska genomföras
- införa sociala utfallskontrakt mellan staden och näringslivet eller den ideella sektorn som ett sätt att öka sociala investeringar och bryta utanförskap
- genom EU-teamets uppsökande arbete och efter samråd med polisen systematiskt arbeta för att förebygga uppkomsten av olagliga boplatser
- genom EU-teamet samarbeta med utsatta EU-medborgares hemländer
- utvärdera stödet till verksamheter som riktar sig till personer som befinner sig i Stockholm men inte har laglig rätt att vistas i staden och landet
- tillsammans med stadsdelsnämnderna verka för att mötesplatser för unga hbtq-personer ges goda och tydliga förutsättningar att bedriva sin verksamhet, i synnerhet i ytterstaden
- tillämpa ett näringslivsfrämjande perspektiv i sin verksamhet, bland annat genom att tillsammans med andra berörda nämnder erbjuda en effektiv myndighetsutövning
- i ökad omfattning beställa olika typer av boendelösningar för personer med funktionsnedsättning, i synnerhet boendetyper där det råder underskott
- verka för fler profilboenden inom bostäder med särskild service
- centralisera hälso- och sjukvårdsansvaret inom socialpsykiatriens särskilda boenden, i likhet med LSS-hälsan

- i samarbete med stadsdelsnämnderna verka för att förmedlingsprocessen för bostäder med särskild service effektiviseras, utifrån den utredning som gjorts under 2022
- tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla LOV inom ramarna för LSS och SoL
- i samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna arbeta för att stadens socialtjänst ska bli mer innovativ genom exempelvis ökad digitalisering, med fokus på stöd och service, ökad tillgänglighet till digital information samt minskat digitalt utanförskap
- fortsätta arbetet med en verksamhetsnära förvaltning av stadens sociala system
- tillsammans med stadsdelsnämnderna verka för bättre möjligheter till digital kommunikation på boenden med särskild service
- vara drivande i och tillsammans med stadsdelsnämnderna ansvara för moderniseringen av sociala system samt ta tillvara den effektiviseringspotential som detta medför
- fortsätta utveckla samarbetet med brukar- och intresseorganisationer
- tillsammans med stadsdelsnämnderna slutföra arbetet med hur digitala arbetssätt kan förenkla och förbättra handläggningen av ekonomiskt bistånd

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden ska arbeta för en hög takt i bostadsbyggandet och en långsiktigt hållbar bostadsförsörjning. Nämndens främsta uppdrag består i att säkerställa ett ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbart samhällsbyggande över tid och uppfylla stadens bostadsmål om 140 000 bostäder mellan 2010 och 2030, med tillhörande infrastruktur och samhällsservice. Nämnden ska anlägga ett helhetsperspektiv och har ett helhetsansvar då staden planeras.

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar:

- övergripande fysisk planering för bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö, infrastruktur och skola
- myndighetsansvar för planprocess, bygglov, bygganmälan och namngivning
- stadens fristående mättnings- och kartläggningsverksamhet
- inrättande och upphävande av naturreservat, kulturresevat och djur- och växtskyddsområden enligt miljöbalken
- beslut om bidrag till bostadsanpassning för personer med funktionsnedsättning enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag
- handläggning av ärenden om anmälan från allmänheten om otillgänglig miljö, så kallat enkelt avhjälpna hinder

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Nämnden ska arbeta för att göra det offentliga rummet tryggare och all stadsutveckling ska genomsyras av ett trygghetsperspektiv. Stadsutvecklingen ska ta sin utgångspunkt i Stockholms befintliga värden, historia och särart. Även om det nya alltid måste förhålla sig till det redan existerande, kan arkitektur som avviker från det rådande vara önskvärd för att bryta monotona mönster. För att få till stånd en mer mångsidig stadsmiljö ska staden byggas i såväl klassisk som modern stil. Traditionell arkitektur och stadsplanering kan återskapa värden som gått förlorade och tillföra nya kvaliteter. Det senare gäller också ytterstaden.

Stockholm ska vara en levande stad som byggs tätt där så är lämpligt och där behovet av grönytor beaktas. Förtätning ska alltid ske med varsamhet, inte minst i småhus-, trädgårdsstads- och villaområden. Vid förtätning i ytterstaden ska innerstadens kvaliteter komma den till del. Stadsqualiteter ska tillföras områden där de lyser med sin frånvaro och kvartersstaden, med slutna innergårdar och aktiva bottenvåningar, utgöra normen för stadsbyggandet. Genom levande bottenvåningar med exempelvis kommersiella lokaler främjas både folkliv och trygghet.

Alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur, idrottsytor, skolor och förskolor så att Stockholm blir mer livaktigt och tryggheten i det offentliga rummet ökar. Staden ska präglas av en mångfald av upplåtelseformer, bostadsstorlekar, serviceutbud och uttryck. När motorleder och spårområden däckas över kan Stockholm utvecklas, bindas samman och göras mer levande.

Möjligheten att lägga till balkonger ska beaktas vid all om- och nybyggnation för att öka boendekvaliteterna och bättre koppla bostadshus till omgivande gatu- och gårdsrum. Stadsbyggnadsnämnden ska ha en tillåtande inställning till balkonger i bygglovsärenden och balkong mot gata ska vara standard i samtlig nybyggnation där bullernivån tillåter det.

Stockholms kajer och vattennära platser ska levandegöras och i högre grad inlemmas i stadens sociala väv, bland annat genom ett större inslag av uteserveringar. Det är angeläget att potentialen hos Stockholms vattennära lägen fullt ut tillvaratas.

Fler företag ska vilja etablera sig i Stockholm och fler privata aktörer bygga och förvalta samhällsfastigheter. Inte bara fler bostäder utan också fler arbetsplatser och lokaler för service behöver tillkomma i staden. Behovet av samhällsfastigheter, som skolor och äldreboenden, ska övervägas på ett tidigt stadium. Stockholm ska fortsätta vara en äldrevänlig stad där äldre är delaktiga i och kan påverka stadsutvecklingen. Behovet av vård- och omsorgsbostäder är viktigt att tillgodose, liksom efterfrågan på seniorbostäder.

I utvecklingen av City ska gestaltningen stå i det främsta rummet och de värden som gick om intet under Klararivningarna så långt som möjligt återskapas. Målet ska vara ett mer levande City under dygnets alla timmar.

Det är av stor vikt att medborgarnas åsikter tas tillvara och att staden utvecklas i dialog med de boende för ökad attraktivitet och trygghet i hela Stockholm. Även de som normalt inte kommer till tals ska få möjlighet att göra sig hörda, till exempel med hjälp av fokusgrupper och opinionsundersökningar. Det medborgerliga inflytandet över arkitekturen behöver stärkas för en mer trivsamt och hälsosamt stad.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- verka för att Stockholms stad inte ska ha några särskilt utsatta eller utsatta områden
- aktivt arbeta för en trygg stadsmiljö och tillämpa ett trygghetsperspektiv i all stadsplanering
- inom ramen för den ordinarie planprocessen tidigt föra dialoger om lokala behov och förutsättningar i stora stadsutvecklingsprojekt eller områden med mycket känslig natur- och kulturmiljö
- i all stadsplanering beakta Stockholms historiska karaktär och värden samt verka för att staden utvecklas med både klassisk och nytänkande arkitektur. Mer behöver byggas i klassisk och traditionell stil, som ett komplement till modernistisk arkitektur
- för att Stockholm ska utvecklas med kvalitet och hänsyn till stadens historia och karaktär, fortsätta ta fram och tillämpa strategier för stadens gestaltning, inte minst den nya vägledningen för balkonger
- göra balkong till standard i all nyproduktion och i bygglovsärenden ha en tillåtande hållning till balkonger
- inrätta en medborgerlig skönhetspanel för att ytterligare öka det folkliga inflytandet i stadsbyggnadsprocessen. Skönhetspanelen ska fungera som ett rådgivande organ och ha en blandad sammansättning som speglar stadens. Panelen ska yttra sig om större nya stadsutvecklingsprojekt, om mer betydande förändringar i känsliga och viktiga stadsmiljöer samt om nya märkesbyggnader
- i planeringen utgå från kvarterstaden, med slutna innergårdar och levande bottenvåningar
- måna om en varsam stadsutveckling, inte minst av Stockholms villa- och trädgårdsstäder samt justera detaljplaner i renodlade villaområden för att bevara dess värdefulla karaktär samt begränsa förtätning
- verka för att stadsutveckling i möjlig mån inte sker genom förtätning i park- och grönområden

- fortsätta verka för att City ska utvecklas till en mer levande och trygg stads- och gatumiljö dygnet runt
- utveckla södra Drottninggatan för att skapa en mer livaktig gatumiljö
- fortsätta beakta möjligheterna att överdäcka motorleder och järnvägsspår, för att bygga samman staden och få till stånd mer byggbar mark
- verka för att levandegöra stadens kajer och vattennära platser, bland annat genom att tillämpa den uppdaterade kajstrategin
- bistå Stockholm Stads Parkering AB i arbetet för minskad gatuparkering genom dynamisk tillämpning av parkeringstal, i syfte att upprätthålla stadens nyinrättade parkeringsmål
- ha en positiv hållning till seriellt byggande i syfte att förkorta byggprocessen
- eftersträva en blandning av olika funktioner, såsom bostäder, arbetsplatser och service, i alla stadens delar
- i samarbete med exploateringsnämnden och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser säkerställa att staden på ett tidigt stadium planerar för näringsliv, samhällsservice, boenden för personer med funktionsnedsättning, äldreboenden, social omsorg, idrott, kultur, föreningsliv, rekreation och gröna inslag i hela staden
- i sitt arbete vara näringslivsfrämjande och verka för att attrahera fler företag och arbetsplatser till staden
- verka för fler externa utförare i stadens verksamheter och för att fler aktörer bidrar med samhällsfastigheter utifrån stadens behov
- tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda delar av staden stärka förutsättningarna för fler arbetsplatser, framför allt i stadens södra delar och inom Järva
- delta i framtagandet av den årliga äldreboendeplanen
- tillsammans med exploateringsnämnden och bostadsbolagen utveckla arbetet med Stockholmshus och ge fler privata aktörer möjlighet att bygga Stockholmshus eller motsvarande alternativ
- korta handläggningstiderna exempelvis genom att, där det är möjligt, låta bygglovsprocessen löpa parallellt med detaljplaneprocessen
- möjliggöra byggrätter till fler aktörer och utöka utbudet av byggbar mark genom att planläggning sker före markanvisning
- tillvarata fristående byggaktörers kompetens med avseende på innovation
- stötta kommunstyrelsen i arbetet med att säkerställa en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning
- tillsammans med exploateringsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Hamn AB fortsätta utreda möjlig exploatering av Masthamnen med hänsyn till sjöfartens fortsatta behov och verksamhet, samt utveckling av Stadsgårdskajen mellan Slussen och Fotografiska i syfte att skapa en levande stadsmiljö
- verka för fler stadsparker i ytterstaden
- undersöka möjligheten att tillsammans med Region Stockholm och berörda kommuner utveckla en ny stadsdel kring Kymlinge station
- i såväl tidiga skeden som genom hela planprocessen göra nogsamma ekonomiska konsekvensbedömningar och avvägningar, för att slå vakt om en hållbar ekonomi. Ett kontinuerligt utvecklingsarbete ska bedrivas för att minska kostnader
- säkerställa att behovet av samhällsfastigheter tillgodoses, till rimliga villkor
- ta tillvara och bygga vidare på effektiviseringar, ökad digitalisering och förbättringar i arbetsätt

Trafiknämnden

Trafiknämnden ansvarar för kommunens allmänna platser och är enligt plan- och bygglagen väghållare för det kommunala vägnätet. Nämndens ansvar omfattar drift av och investeringar i stads- och gatumiljön samt tillstånds- och tillsynsansvar för verksamheter på allmän plats.

Nämndens verksamhet inkluderar även skötsel av vissa parker, samordningsansvar för stadsdelsnämndernas stadsmiljöverksamhet samt förvaltning av kommunaltekniska ytor och Storstockholms brandförsvares dammar.

Nämnden är även ansvarig för renhållning, snöröjning och halkbekämpning av gator och torg. Trafiknämnden samordnar stadens arbete med elektrifiering av transportsystemet.

Nämndens uppgifter

Nämnden är huvudman för allmänna platser och väghållare enligt plan- och bygglagen. Nämndens ansvar omfattar:

- skötsel av stads- och gatumiljön samt vissa parker (Kungsträdgården, Berzelii park, Norra Bantorget, Strömparterren och Järva friområde)
- investeringar i gator och vägar samt ovan nämnda parker
- samordning och utveckling av stadsdelsnämndernas stadsmiljöverksamhet
- skötseln av stadens samtliga träd på gatumark
- markupplåtelse
- upplåtelse av torgplatser och tillsyn av torghandeln
- utveckling av stadens torg
- strategisk trafikplanering i staden
- utveckling av trafiksäkerheten
- trafik- och parkeringsövervakning
- kommunkoncernens gemensamma inköpskategori tekniska konsulter – bygg- och projektledning
- branddammar
- dammsäkerhet

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En tät och levande stad ställer höga krav på en välplanerad kollektivtrafik, ett effektivt trafiksystem och att både de enskilda stockholmarnas och näringslivets behov beaktas i stads- och gatumiljön. När staden växer och befolkningen ökar ska fler stockholmare, aktörer och nödvändiga trafikfunktioner samsas om samma begränsade yta. Det ställer krav på en yteffektiv och funktionsoptimerad användning av stadens mark samt utökad kapacitet för samtliga trafikanter. Bilen har dock på intet vis spelat ut sin roll i stockholmarnas och näringslivets vardag. Behovet av färdmedel ser olika ut för olika personer, familjer och verksamheter.

Nämnden ska prioritera att löpande underhålla befintlig infrastruktur och samtidigt förhålla sig till stadens föränderliga trafiksystem, samt kontinuerligt utvärdera åtgärder för att säkerställa ändamålsenliga, kostnadseffektiva och hållbara arbetsätt. Mot bakgrund av det växande reinvesteringsbehovet i stadens åldrande infrastruktur samt kraftigt ökad ränta, behöver större prioritet ges till det löpande underhållsarbetet, inklusive reinvesteringar. Storskalig nyinvestering riskerar att tränga undan välbehövligt underhåll samt bidra till framtida underhållspucklar likt den vi idag

behöver hantera från 50- och 60-talens byggboom. Trafiknämnden har även en viktig roll i att bidra till ett hållbart Stockholm med minimal klimatpåverkan från transporter.

Stockholm ska vara en trygg, säker, ren och välskött stad. Renhållning och snöröjning ska hålla en hög nivå och vara likvärdig i hela staden, nedskräpningen ska minska och arbetet mot klotter stärkas. Entreprenörers arbete ska systematiskt följas upp för att säkerställa att avtalade åtgärder genomförs och att en likvärdig standard erhålls i hela staden. Stadsmiljön ska vara tillgänglig för alla, oavsett funktionsförmåga och ålder.

Det är viktigt för klimatet, luftkvaliteten och stockholmarnas hälsa att minska luftföroreningar. Trafiknämnden ska därför i samarbete med kommunstyrelsen och övriga berörda nämnder hålla ihop stadens samlade arbete med elektrifieringen av transportsektorn bland annat genom arbete med Elektrifieringspakten. Sammantaget ska arbetet bidra till att uppnå de nationella klimatmålen samt målet om ett fossilfritt Stockholm år 2040. Trafiknämnden ska vara drivande i stadens arbete med Agenda 2030:s mål 9 *Hållbar industri, innovationer och infrastruktur* tillsammans med kommunstyrelsen. Stadens grönska är avgörande för en frisk luft och människovänlig stadsmiljö. Att utveckla antalet träd vid renoveringar och nyanläggningar bör således alltid finnas med i planeringen.

Trafiknämnden ska genomföra åtgärder för att ett ökat antal persontransporter ska ske med kapacitetsstarka trafikslag som gång, cykel och kollektivtrafik samtidigt som tillgängligheten för dessa trafikslag prioriteras. En utvidgning och utveckling av cykelbanor är önskvärd, men får samtidigt inte ske på allt för stor bekostnad av bil- och gångtrafik inom ramen för en i mångt och mycket underdimensionerad stad. Avvägningar ska utgå från det nyimplementerade kravet om jämförbara redovisningar av tidsvinster per trafikslag. Den sammantagna framkomligheten utgör därav en avgörande prioritet. Det är viktigt att nämnden deltar i arbetet med att utveckla en samlad produktionsplanering med utgångspunkt från kommunfullmäktiges mål för bostadsbyggandet, översiktsplanen samt utbyggnaden av kollektivtrafik.

Trafiknämndens verksamhet ska vara ekonomiskt hållbar och skapa största möjliga nytta och mervärde för stockholmarna. Nämnden ska ta tillvara möjligheterna med digitalisering och teknikutveckling för att åstadkomma en effektiv verksamhetsutveckling. I digitaliseringsprojekt ska stadens centrala plattformar användas. Nämnden ska förbättra samordningen med exploateringsnämnden för att öka nämndens möjligheter att planera efter exploateringsverksamheten.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- säkerställa god framkomlighet och ordning på stadens gator och torg samt ha en höjd beredskap för lagning av potthål och liknande hastigt uppkomna brister i trafikmiljön
- avveckla miljözonerna på Hornsgatan, i Gamla stan och city
- fortsätta utveckla samarbetet med stadsdelsnämnderna i syfte att det offentliga rummet i hela staden känns tryggt, inkluderande och säkert samt säkerställa förmågan att göra samlade insatser
- i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna fortsätta utreda möjligheterna att i lämplig stadsdelsnämnd möjliggöra för näringslivet och civilsamhället att bidra till stadsmiljöverksamheten
- prioritera lokala åtgärder som exempelvis förbättrad belysning, parkmöbler, kapacitetsstarka skräpkorgar och siktförbättrande åtgärder samt förebyggande av nedskräpning, klotter och annan skadegörelse

- arbeta med att säkerställa god belysning och siktlinjer vid hållplatser och knutpunkter inom stadens gränser, tillsammans med stadsdelsnämnderna samt berörda nämnder och bolag
- tillsammans med stadsdelsnämnderna, andra berörda nämnder, bolagsstyrelser och privata aktörer, särskilt lokala fastighetsägare, delta i stadens arbete med platssamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad
- bistå kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna i stadens kartläggning av otrygghet och ordningsstörningar
- i samverkan med stadsdelsnämnderna prioritera lokala åtgärder som behövs för att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad
- tillsammans med stadsdelsnämnderna genomföra trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder utifrån bland annat lokala lägesbilder och stadsövergripande data
- bistå stadsdelarna i arbetet med att placera ut fler kapacitetsstarka papperskorgar på platser efter behov
- säkerställa att städning och tömning av offentliga papperskorgar samt klottersanering sker inom 24 timmar efter anmälan
- utveckla barmarksrenhållningen och förstärka städ- och renhållningsfrekvenser mot bakgrund av de ökade behoven som den växande staden innebär
- tillsammans med berörda nämnder och bolag fortsätta det nämndövergripande arbetet med att samordna, upprätthålla och innovativt utveckla stadens arbete med skadedjursbekämpning
- i nära samarbete med kommunstyrelsen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen förstärka säkerhetsarbetet genom ökat fokus på systematik och förebyggande arbete, bland annat avseende terrorhinder. De platser som gemensamt pekats ut som sårbara för terrorattentat ska skyndsamt åtgärdas med permanenta trafik hinder. Nya platser kan tillfälligt åtgärdas med temporära trafik hinder under en begränsad tid.
- samverka med polis och andra myndigheter kring hastighetsöverträdelser och olovlig körning samt utveckla arbetet med dynamiska farthinder som ny standard för att säkerställa framkomligheten för utryckningsfordon
- utred möjligheten att hastighetsbegränsa utpekade cykelstråk för ökad trafiksäkerhet, med särskilt fokus på vältrafikerade gång- och cykelbanor i anslutning till brant terräng eller komplex trafiklösning
- initiera pilotprojekt mot cykelstölder tillsammans med Polismyndigheten och relevanta branschaktörer
- integrera tillgänglighetsperspektivet i verksamheten och i samtliga relevanta beslut redogöra för hur målen i stadens *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning* har tagits hänsyn till samt verka för att undanröja hinder för dem som tar sig fram till exempel i rullstol, med rullator eller barnvagn
- fortsatt verka för att parkeringsplatser för rörelsehindrade skapas och tillgängliggörs vid trottoarkanten
- genomföra breddningar av övergångsställen med höga gångflöden, där det är lämpligt utifrån rådande trafiksituation och med bibehållen trafikfunktion
- installera sekundräknare vid övergångsställen med höga flöden eller hög olycksstatistik
- genom trädvård och slyröjning bidra till ökad trygghet, nyttjandegrad och trafiksäkerhet samt ökad framkomlighet på gångbanor och cykelvägar

- se över hur utformning, tillgänglighet och kravspecifikationer i kommande upphandling för offentliga toaletter kan utformas för att säkerställa funktionen och tryggheten
- säkerställa att organisation och myndighetsutövning är näringslivsfrämjande och att medarbetare har god kunskap om företagens vardag och behov
- delta i gemensamma utvecklingsprocesser med övriga nämnder för att öka stadens totala NKI, fortsätta att utveckla samverkan av ”rätt väg in” avseende e-tjänster, digitala möten med staden och samverkan inom tillståndsansökningar för att förenkla och effektivisera företagets ansökningsförfarande
- ha en generös hållning vid bedömning av uteserveringar året runt och verka för att fler platser ska kunna användas i detta syfte
- beakta näringslivets behov och förutsättningar vid större infrastruktursatsningar, i tidig stadsutvecklingsprocess och i planering av trafikmiljö
- tillsammans med näringsidkarna och berörda stadsdelsnämnder utveckla torghandelsverksamheten utifrån lokala förutsättningar och ett småföretagarperspektiv så att torgen upplevs som trivsamma, städade och trygga vistelsemiljöer
- revidera stadens gestaltungsprogram för torgverksamheter för att tillåta fler torgstånd i mer tillåtande storleksvariationer
- trafiknämnden ska kartlägga nya platser lämpliga för permanenta mattorgsverksamheter
- tillsammans med Region Stockholm genomföra en översyn av stombusslinjernas hållplatstäthet i syfte att korta restiderna
- säkerställa god framkomlighet med fokus på de kapacitetsstarka trafikslagen gång, cykel, kollektivtrafik samt på näringslivets transporter. I arbetet bör även utvecklingen av mobilitetstjänster och delningsekonomi beaktas
- implementera krav på jämförbar redovisning av tidsvinster respektive förluster uppdelat per trafikslag i investeringsärenden
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden utreda möjligheterna till stärkt samverkan med näringslivet, fastighetsägare och övriga aktörer i stadsutvecklingen i syfte att nå en transporteffektiv, hållbar och framkomlig stad
- enligt tidigare plan återställa Söderledstunnelns avfarter till samma trafiklösning som innan Slussenprojektets påbörjan
- inleda dialog med Trafikverket om att utöka kapaciteten på Roslagsvägen och i förlängningen E4 norrut till Arlanda, genom ett nytt körfält i varje riktning
- stödja Stockholms Stads Parkerings AB i arbetet med införande av mobilitetshubbar
- inrätta ett stadsövergripande parkeringsmål tillsammans med Stockholms Stads Parkerings AB, för att på stadsdelsnivå bevara antalet parkeringsplatser jämfört med år 2020 genom exempelvis högre p-tal lokalt, fler underjordiska garage eller effektivare parkeringsplanering
- avskaffa parkeringsavgifterna på villagator och i områden där trängsel inte längre kan motivera avgifterna
- genomföra pilotprojekt med sensorutrustade parkeringsplatser, för att möjliggöra livedata över lediga parkeringar i syfte att minska söktrafik
- intensivifiera arbetet med att möjliggöra för fler korttidsparkeringar i enlighet med parkeringsplanen och parkeringsmålet i hela staden
- tillsammans med Stockholms Stads Parkerings AB säkerställa långsiktig arrendering av platser för infartsparkering, laddgator och andra parkeringsytor

- fortsätta arbeta med mobilitetstjänster utifrån ett tydligt fokus på tillgänglighet, framkomlighet och säkerhet. I arbetet ingår att genomföra åtgärder för att möjliggöra en organiserad parkering av friflytande transporttjänster
- samordna egna insatser och samverka med andra berörda aktörer för att koordinera och kommunicera trafikstörande bygg- och infrastrukturprojekt så att störningarna minimeras
- arbeta för att koppla samman ytterstadens stadsdelar med varandra och med omgivande kommuner samt prioritera fokusområdena och de strategiska sambanden som pekas ut i översiktsplanen
- bistå exploateringsnämnden i samordningen avseende logistik, massahantering och försörjningsinfrastruktur i alla skeden av planering och genomförande av stadsutvecklingsprojekt
- delta från ett tidigt skede i samtliga stora exploateringsprojekt och i mindre exploateringsprojekt som berör platser med större flöden av gång-, cykel-, kollektiv- eller biltrafik för att säkerställa en bibehållen och god trafikfunktion för samtliga färdmedel
- använda, dela och tillgängliggöra öppen trafikdata i samverkan med offentliga och privata aktörer
- medverka i Trafikverkets utbyggnad av Östlig förbindelse, i samverkan med exploateringsnämnden och kommunstyrelsen, samt verka för att Tvärbanan inkluderas i sträckningen för att uppfylla målet om spårväg till Norra Djurgårdsstaden
- i samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden fortsätta att planera för en omvandling av Södertäljevägen närmast Liljeholmen från trafikled till urbant stråk. I enlighet med översiktsplanen ska Örbyleden och andra tilltänkta urbana stråk utredas där bostäder, arbetsplatser och verksamheter kan integreras med kapacitetsstark kollektivtrafik
- genomföra en omdaning av Brommaplansrondellen med utgångspunkt i den genomförda trafikutredningen och framkomlighetsstrategin för att öka kapacitet, trafikflödet i rondellen och korta trafikanternas restider
- tillsammans med Norrmalms stadsdelsnämnd genomföra evidensbaserade åtgärder för trygghet i Järnvägsparken i väntan på större omdaning i samband med utvecklingen av Centralstaden
- förbättra vinterväghållningen genom att bland annat pröva förutsättningarna för markvärme och kraftigt utöka antalet sopsaltade trottoarer och gångbanor, i både innerstaden och ytterstaden
- informera om och följa upp fastighetsägarnas ansvar för frågor kopplat till snö- och isräddning i syfte att uppnå en bättre vinterväghållning
- tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla enhetliga arbetssätt vad gäller systematisk uppföljning av entreprenadavtal för vinterväghållning och barmarksrenhållning i syfte att säkerställa att staden erhåller den kvalitet som beställts
- i samband med investeringsprojekt utreda hur mer grönska och verksamhet kan tillföras stadsrummet utifrån platsernas förutsättningar och funktion
- säkerställa att arbetet med gångstråk, gågator, sommargånggator och sommartorg förvaltas med hög kvalitet och att stadens kajer och vattennära platser levandegörs inom ramen för stadens kajstrategi. Levande Stockholm ska genomföras tillsammans med kulturnämnden, näringslivet, stockholmarna och stadsdelsnämnderna
- arbeta för fler sammanhängande gångstråk som skapar ökade vistelsevärden och gör det enklare att promenera
- tillsammans med kulturnämnden och stadsbyggnadsnämnden fortsätta arbetet

med att utveckla Kungsträdgårdens rekreations- och vistelsevärden som stadspark

- bistå fastighetsnämnden och kulturnämnden i arbetet med att tillföra effektbelysning på fler av stadens landmärken och broar
- tillsammans med kulturnämnden och stadsdelsnämnderna verka och underlätta för fler historiska skyltar, bilder och utsmyckning i stadsmiljön
- i samarbete med kulturnämnden och stadsdelsnämnderna samt relevanta privata och ideella aktörer öka och underlätta för närvaron av kultur i det offentliga rummet
- bistå kulturnämnden i arbetet med att främja stadens kultur- och nöjesliv, bland annat i arbetet med att tillämpa stadens strategi för nattklubbar och livescener
- bistå med kompetens rörande tillgänglighet och tillstånd i samband med eventuella publika aktiviteter och evenemang under Stadshusets 100-årsjubileum 2023
- i samverkan med godstransportbranschen och andra aktörer genomföra åtgärder som förbättrar framkomligheten för näringslivets transporter, till exempel utvecklade incitament för off-peak-leveranser och samlastningsprojekt
- utred löpande behovet av lastplatser, inklusive respektive stadsdels lokala förutsättningar att tillföra fler
- bidra till att utveckla den potential som finns för godsleveranser på stadens inre vattenvägar och logistiklösningar vid större byggprojekt samt delta i arbetet med att effektivisera varudistributionen till stadens verksamheter
- leda stadens arbete i samarbete med Stockholms Hamn AB och andra berörda aktörer för att samverka med Region Stockholms planering för kollektivtrafik på stadens vatten
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och Stockholms Hamn AB utreda utveckling av Stadsgårdskajen mellan Slussen och Fotografiska i syfte att skapa en levande stadsmiljö
- fortsätta dialogen med Region Stockholm kring gränsdragning och ansvarsfördelning gällande trafikbryggor
- i samarbete med kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholm Parkering AB, bostadsbolagen, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser delta i stadens samlade arbete med elektrifieringen av transportsektorn
- tillsammans med kommunstyrelsen leda arbetet med Elektrifieringspakten
- med stöd från miljö- och hälsoskyddsnämnden fortsätta driva ett starkt utvecklingsarbete och testverksamhet för att ställa om entreprenadfordon till eldrift eller utsläppsneutrala alternativ
- möjliggöra för fler parkeringsplatser för motorcyklar, med fokus på trafikytor som idag inte uppfyller kriterier för bilparkering, samt laddning på särskilda MC-platser med förmånlig parkering
- arbeta för gatuladdning, i syfte att underlätta för marknaden att skapa möjlighet för att alla gatuparkeringsplatser förutom korttidsplatser har laddmöjlighet. Parallellt behöver stadens lokala trafikföreskrifter successivt revideras för att inte omöjliggöra parkering av icke laddbara fordon.
- verka för att kommande upphandlingar av transporter, entreprenader och arbetsmaskiner är utsläppsneutrala där så är ekonomiskt försvarbart
- fortsätta genomföra energieffektiva reinvesteringar i stadens belysning och andra tekniska anläggningar som minskar elförbrukningen och driftskostnaderna

- tillsammans med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB fortsätta arbetet med att ta fram och genomföra lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster och i arbetet ta hänsyn till åtgärder som kan underlätta stadsutvecklingen
- tillsammans med berörda stadsdelsnämnder fortsätta arbetet med Grönare Stockholm där fokus är att stärka arbetet med grön infrastruktur och mångfunktionalitet i stadens parker och grönområden samt stärka gröna svaga samband enligt översiktsplanen
- arbeta för att nå miljökvalitetsmålet för frisk luft och att miljökvalitetsnormer för partiklar och kvävedioxid inte överskrids på stadens gator och tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden aktivt följa och utvärdera teknik-utvecklingen avseende åtgärder för att minska partikelemissionerna
- med stöd av miljö- och hälsoskyddsnämnden arbeta med innovativa lösningar för bullerskydd, i synnerhet gröna bullerskydd, samt för att åtgärda vägbuller vid källan
- delta i arbetet med att implementera handlingsplanen för inrättandet av fler badplatser i staden, tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna
- tillsammans med kommunstyrelsen, Stockholms Stadshus AB och AB Stokab tillgängliggöra trafiksljus och andra installationer för fibersragning och datakommunikation, för att möjliggöra montering av bland annat multisensorer, i syfte att optimera trafiksystemer och underlätta i stadens trygghets- och säkerhetsarbete
- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och SVOA genomföra pilotprojekt med kamerautrustade renhållningsfordon samt avfalls- och återvinningsfordon, för att kartlägga behovet av underhåll och reinvestering i gatu- och stadsmiljön
- förbereda en upphandling för fler hastighetskameror (ATK) i staden, exempelvis inom ramen för nämndens digitaliseringsarbete
- förstärka och utveckla arbetet med geofencing
- fortsätta utveckla Tyck Till-appen för bättre service och återkoppling till medborgarna
- i samband med beslut om investeringar och reinvesteringar analysera drift- och underhållskonsekvenserna samt upprätta och följa noggranna drift- och underhållsplaner för anläggningarna för att säkerställa en optimal förväntad livslängd
- tillsammans med kommunstyrelsen stärka kompetensen inom upphandling och styrning vid större investeringsprojekt
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och arbetsmarknadsnämnden inventera och identifiera behovsåtgärder inom park-, gatu- och annan offentlig miljö som gör staden tryggare och renare och är lämpliga att utföras av arbetsmarknadsnämndens målgrupper, exempelvis feriearbetare
- utifrån programmet *Stockholm hela dygnet* leda arbetet för ett levande stadsliv dygnet runt, tillsammans med tillståndsgivande nämnder

Utbildningsnämnden

Stockholms stad är, genom utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna, ansvarig huvudman inom skolväsendet i kommunal regi. Ansvaret omfattar grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola.

Utbildningsnämnden ansvarar för att styra och stödja stadens skolor i arbetet med att uppfylla nationella mål samt Stockholms stads mål om kunskaps- och resultatutveckling.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- kommunens uppgifter som huvudman inom skolväsendet enligt skollagen eller annan författning för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, samt fritidshem och fritidsklubb efter 13 års ålder.
- att styra och stödja Stockholms stads skolors arbete mot de nationella målen samt Stockholms stads mål om kunskaps- och resultatutveckling
- elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande insatser i stadens kommunala skolor
- stöd och vägledning vid skolval genom skolslussen
- aktivitetsansvaret enligt skollagen, i samverkan med arbetsmarknadsnämnden, för ungdomar som inte fullföljt gymnasiet
- verksamhetsförlagd utbildning i skola
- insyn i fristående skolor i enlighet med skollagen samt att bevaka och hålla sig uppdaterad om fristående skolors planering och eventuella förändring i verksamheten
- tillståndsprövning för och insyn i fristående verksamhetsutövare av barnomsorg på obekvämt arbetstid
- att godkänna och administrera ansökningar om barnomsorg på obekvämt arbetstid från vårdnadshavare
- att tillhandahålla omsorg på kvällar, nätter och helger för barn fram till vårterminen då de fyller tretton år
- administration av bidrag till utomstående organisationer som bedriver verksamheter inom skolans område
- att i samråd med kommunstyrelsen söka statsbidrag som gäller de pedagogiska verksamheterna
- att årligen utarbeta en rapport om trygghet och studiero i stadens skolor
- att ansvara för kommunkoncernens inköpskategori Lokalvård

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Vid sidan av familjen är skolan ett av de viktigaste sammanhangen där barns och ungas framtid formas. Det är därför av största vikt att Stockholms elever får en bra utbildning och att skolans verksamheter håller en hög och likvärdig kvalitet i hela staden. Kunskapsuppdraget ska stå i fokus i Stockholms stads skolor.

Nämnden ska verka för att fler elever går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet och att fler elever går ut gymnasiet med examensbevis. Skolutvecklingen i Stockholm ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Alla barn och elever i Stockholms skolor ska få möjligheter till en god kunskapsutveckling.

Nämnden ska fortsatt prioritera arbetet med ökad trygghet och studiero i stadens skolor. Undervisningen ger bäst resultat i en trygg miljö, för såväl elever som personal. Staden

ska arbeta med att införa tydliga ordningsregler på samtliga skolor. Antimobbingsprogram ska vara evidensbaserade och i skolans ordningsregler ska det beskrivas vilka sanktioner som ska gälla för den elev som bryter mot dessa regler genom att exempelvis hota eller kränka en annan elev.

I Stockholm ska alla fritt kunna välja skola och fristående aktörer ska ges goda förutsättningar att verka på lika villkor som kommunen. Syskonförturen i grundskolan ska förstärkas så att fler syskon kan följas åt under sin skoltid, vilket även underlättar vardagen för familjer.

Det förstärkta arbetet med elever i behov av särskilt stöd ska fortsätta. Resursskolorna som specialiserar sig på dessa elever behöver tillförsäkras rimliga och långsiktigt hållbara ekonomiska förutsättningar.

Skolan ska förstärka sitt samarbete med socialtjänsten, polisen och andra aktörer för att kunna ge ett effektivt och mångsidigt stöd till elever i riskzon, samt deras anhöriga. Elever i stadsdelar som präglas av utanförskap tenderar att vara extra utsatta, vilket gör kraftfulla åtgärder än mer angelägna där. Skolans uppdrag är särskilt viktigt i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar. Utbildningsnämnden ska prioritera arbetet med att nå målet att inte ha något utsatt eller särskilt utsatt område inom Stockholms stad, samt ge kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna stöd i arbetet för att motverka det dödliga våldet i kriminella miljöer.

Skolan har också ett viktigt omsorgsuppdrag då skolan kan upptäcka till exempel psykisk ohälsa, utsatthet eller hedersförtryck. För att skolpersonalen ska kunna uppfylla skolans kunskapsuppdrag är det därför viktigt med ett kraftfullt stöd från andra funktioner, såsom socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri och andra samhällsinstitutioner.

Fokus ska ligga på skolnärvaro. På samma sätt som skolgången förbereder stadens elever för arbetslivet behöver elevhälsan ges förutsättningar att erbjuda barn och unga redskap att förstå sin fysiska och psykiska hälsa. Genom en väg in till elevhälsan och ökad tillgänglighet ska ett helhetsgrepp tas om psykisk hälsa.

Utbildningsnämnden ska vara drivande i stadens arbete med Agenda 2030:s mål 4 *God utbildning för alla* (tillsammans med arbetsmarknadsnämnden).

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- öka andelen elever som går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet samt andelen gymnasieelever som tar examensbevis inom tre år efter studiestart
- öka likvärdigheten mellan stadens skolor och arbeta för att skolor med lägre resultat förbättras samt att skolor med goda resultat fortsätter sitt goda arbete
- initiera ett pilotförsök med extern rättning av prov för att stärka likvärdigheten i betygsättningen
- fokusera på kunskapsresultaten i skolor, framförallt i särskilt utsatta och utsatta områden och säkerställ att elever i årskurs 4-9 som riskerar att inte nå kunskapsmålen erbjuds lovskola, inklusive simundervisning
- säkerställa att alla elever screenas för läs- och skrivsvårigheter samt att alla skolor arbetar systematiskt för att kunna ge tidiga stödinsatser
- arbeta för att möta särskilt begåvade elevers behov, bland annat genom att möjliggöra för gymnasieelever att läsa högskolekurser
- utveckla möjligheterna för elever att få stöd i sina studier i stadens fritidshem och fritidsklubbar, med särskilt fokus på särskilt utsatta områden

- säkerställa att det socioekonomiska stödet används evidensbaserat, effektivt och bidrar till ökade kunskapsresultat samt initiera en fördjupningsutredning tillsammans med berörda statliga aktörer för att utvärdera stödets effekter
- i samarbete med SISAB arbeta för att öka trygghet, säkerhet och motverka skadegörelse, klotter, nedskräpning och kriminalitet i stadens skolor
- fortsatt debitera vårdnadshavare vid skadegörelse samt borttappad egendom som tillhör skolan, genom stadens försäkringsbolag
- verka för att den som medvetet förstör skolmiljön genom klotter eller skadegörelse, ska medverka till att återställa skadan
- stärka det trygghetsskapande arbetet, bland annat genom att arbeta för att öka elevernas trygghet och upprätthålla nolltolerans mot våld och kränkningar, arbeta förebyggande genom evidensbaserade metoder och säkerställa att alla skolor har väl fungerande rutiner
- utred införandet av en kommunal journalskola med utgångspunkt i den befintliga Skolakuten för att möjliggöra flytt av elever som mobbar eller stör undervisning
- prioritera åtgärder för att uppnå ökad trygghet, studiero och skolnärvaro i samverkan med stadsdelsnämnderna och polisen
- tillsammans med relevanta myndigheter genomföra blåljussatsningar som syftar till att bygga förtroende för blåljusmyndigheter bland barn och unga
- upprätthålla nolltolerans mot narkotika och vid misstanke om användning skyndsamt agera genom anmälan till socialtjänst och polis samt systematiskt arbeta förebyggande i samverkan med polisen
- i samverkan med kommunstyrelsen utveckla och stärka arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering samt olika former av rasism, till exempel antisemitism, samt säkerställa att skolans medarbetare har kunskap om hur frågor gällande våldsbejakande extremism ska hanteras och bemötas
- motverka hedersrelaterat våld och förtryck och säkerställa att alla anställda kan identifiera och hantera elever som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck i enlighet med nämndens handlingsplan
- samverka med föräldrar, skola, socialtjänst, psykiatri, polis och andra aktörer att tidigt identifiera och ge barn och elever i behov av stöd rätt insatser med fokus på det förebyggande och uppsökande sociala arbetet för att nå fler barn och familjer i riskzon
- säkerställa att alla stadens skolor har tillgång till en väl fungerande elevhälsa och elevhälsoteam och skapa goda förutsättningar för elever att snabbt kunna få kontakt med och stöd av elevhälsan, bland annat genom en väg in och samverkan med Region Stockholms angående BUP
- utred möjligheterna att inrätta årlig hälsoscreening för elever som önskar det
- intensivifiera det systematiska arbetet på alla skolor, med stöd av stadsdelsnämnderna, för att främja skolnärvaro och förebygga skolfrånvaro, med särskilt fokus på elever med problematisk frånvaro
- tillsammans med stadsdelsnämnderna, Region Stockholm och socialnämnden öka användningen av samordnade individuella planer och utveckla samverkan kring barn med behov av stöd från skola, sjukvård och socialtjänst
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och socialnämnden fortsätta utveckla dialogen med Region Stockholm angående likvärdig och välfungerande BUS-samverkan över hela staden
- samverka med socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna i arbetet med insatser för de ungdomar som nås genom sociala insatsgrupperna, för målgruppen 12-18 år

- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden vidareutveckla arbetet med att etablera kontakt med elever i riskzon för att erbjuda stöd att slutföra utbildningen eller i övergången från skola till arbetsliv
- stärka arbetet med skolsociala team, i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna, för att motverka skolavbrott och öka möjligheterna för alla elever att nå måluppfyllelse
- driva och utveckla arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP) med stöd av socialnämnden och stadsdelsnämnderna för att stärka det våldsförebyggande arbetet och stödja det trygghetsskapande arbetet i stadens skolor
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och socialnämnden fortsatt arbeta enligt SAMS-modellen för att verka för en obruten skolgång för placerade barn
- säkerställa tillsammans med socialnämnden att placerade barn och barn som bor i skyddat boende har en väl fungerande skolgång, samt arbeta med skolfam
- bistå stadsdelsnämnderna i arbetet med att ta fram lokala lägesbilder och orsaksanalyser för att genomföra trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder
- se till att skolorna har kompetens om HBTQ-frågor och fortsätta arbetet med att certifiera skolornas verksamheter inom HBTQ-området med centralt fokus på de skolor och stadsdelar där behoven bedöms vara störst
- ta fram riktlinjer för modersmålsundervisning för ökad likvärdighet
- verka för att fördela introduktionsprogrammen jämnt i stadens gymnasieskolor i kommunal regi
- i samverkan med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna genom vidareutbildning säkerställa att all personal kan utföra yrket på ett tryggt, säkert och professionellt sätt med goda språkkunskaper
- säkerställa att alla gymnasieskolor som vill ska ha ung företagsamhet
- säkerställa att alla elever har tillgång till skolbibliotek med utbildad personal
- säkerställa att elever i grund- och gymnasiesärskolan ges möjlighet, när det är lämpligt för eleven, att delta i undervisning tillsammans med grund- och gymnasieskolans elever
- säkerställa att alla stadens skolor har tillgång till professionell studie- och yrkesvägledning och i samverkan med arbetsmarknadsnämnden utveckla samverkan med näringslivet för att utveckla arbetslivets närvaro i skolan
- i samarbete med förskolenämnden utveckla samordningen vid övergång från förskola till grundskola i syfte att skapa goda förutsättningar för trygghet och pedagogisk kontinuitet, med fokus på barnens språkutveckling
- i nära samverkan med förskolenämnden, kulturnämnden, stadsdelsnämnderna samt det fria kulturlivet fortsätta verka för att fler barn i förskolor och skolor genom kulanpremien kommer i kontakt med kulturverksamheter
- arbeta för rena och hygieniska skolmiljöer, med särskilt fokus på skoltoaletter, omklädningsrum och matsalar
- utreda införandet av aktivt skolval i kommunen
- delta i samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) för både grund- och gymnasieskolan
- tillämpa återhållsamhet vid beställningar av skollokalprojekt, även tilläggs- och ändringsbeställningar, för att begränsa ökade hyreskostnader
- tillsammans med kommunstyrelsen verka för att den regionala samverkan för gymnasieskolan utvecklas för att säkerställa skollokalskapaciteten, och att alla kommuner inom samverkan i större grad tar sitt ansvar att säkerställa skollokalskapacitet i sina egna kommuner

- planera för att andelen barn folkbokförda i Stockholm som går i gymnasieskola i staden, fristående eller kommunal, över tid inte minskar i andel jämfört med andelen elever från kranskommuner
- i samarbete med förskolenämnden vid behov nyttja extern medverkan vid utbyggnad av förskolor och skolor för att långsiktigt säkerställa förmågan att tillhandahålla lokaler för samhällsservice
- ha en god samverkan med berörda nämnder i externa aktörers etableringsprocess och genom sin etableringslots vara en väg in för de som vill bygga eller utföra verksamhet inom det pedagogiska området
- tillsammans med förskolenämnden, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, berörd stadsdelsnämnd och SISAB säkerställa att mark för skol-, och förskoleplatser tillgängliggörs tillräckligt tidigt i planeringsprocessen av nya projekt
- fortsätta arbetet för att Stockholms skolgårdar bättre rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek, med särskilt fokus på mer naturmaterial och grönytor
- införa en ny standard och lägstanivå om 30 minuters rörelseaktivitet per dag i skolan samt tillsammans med idrottsnämnden verka för att tillgängliggöra samtliga nybyggda skolidrottshallar för idrotts- och föreningsverksamhet
- vid beställningar av skollokaler som inkluderar idrottshall tillse att dessa som regel byggs fullstora, undantag kan göras av ekonomiska eller särskilda skäl
- i samverkan med idrottsnämnden arbeta för ett ökat nyttjande av idrottshallar bland annat genom att stödja nämndens årliga redovisning till kommunstyrelsen
- fortsätta genomföra insatser tillsammans med idrottsnämnden för ökad simkunnighet, med särskilt fokus på simskolor som riktar sig till elever som inte klarar godkänt i ämnet ”idrott och hälsa”
- medverka i relevanta forum mellan staden och näringslivet för att bidra till näringslivets behov av kompetens
- bistå SISAB i arbetet med energieffektiviserande åtgärder
- förebygga att avfall uppstår genom kraftigt minskad användning av engångsprodukter och onödiga plastprodukter, och verka för att en större andel produkter och material återanvänds
- sortera ut mer material och avfall för återvinning i all verksamhet samt fortsätta arbetet med att minska matsvinnet i nämndens verksamhet
- arbeta med att minska klimatpåverkan från inköpta livsmedel och när förutsättning finns öka andelen ekologiska livsmedel i skolverksamheten
- särskilt utreda köksfunktionen och möjligheten att tillföra tillagningskök i samband med renoveringar och nybyggnation
- minska den administrativa bördan för skolledare och lärare, och därigenom öka tiden för förberedelse och genomförande av undervisning
- säkerställa att barn och elever får stöd i att använda IT som en resurs i lärandet
- säkerställa att lärare som undervisar i programmering ges möjligheter till vidareutbildning inom digital kompetens och programmering
- i samarbete med förskolenämnden fortsätta stärka läraryrkets attraktivitet, förbättra arbetsmiljön och stärka karriärvägarna för lärare i förskolan och skolan, samt arbeta strategiskt för att säkerställa lärarnas kontinuerliga kompetensutveckling
- i samarbete med SISAB löpande säkerställa en effektivisering av hyreskostnaderna och i beställarrollen gentemot bolaget säkerställa god ekonomisk styrning
- i processen för, och i arbetet med, lokalförsörjningsplanering ha ett långsiktigt driftkostnadsperspektiv, aktivt anpassa lokalplaneringen till de väntade

behoven samt prioritera mellan projekt så att nämndens och kommunkoncernens samlade lokalkostnader hålls nere

- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden utveckla samverkan med externa aktörer så som näringsliv, civilsamhälle, universitet och högskolor för att stärka sambandet mellan praktik och forskning
- öka samverkan med arbetsmarknadsnämnden och näringslivet kring utformning av relevanta utbildningar och arbetsmarknadsinsatser i det strategiska arbetet med stadens kompetensförsörjning

Äldrenämnden

Äldrenämnden ansvarar för kommunövergripande frågor rörande äldreomsorg samt för samordning, utveckling och uppföljning av äldreomsorgen i Stockholms stad. Äldrenämnden ska särskilt styra utvecklingen och leda och samordna stadsdelsnämndernas arbete inom utbildning, digitalisering och karriärvägar. Dessa områden är tillsammans med den strategiska kompetensförsörjningen centrala för äldreomsorgens utveckling.

Nämndens uppgifter

Äldrenämndens ansvar omfattar bland annat:

- samordning av planeringen av vård- och omsorgsboenden, servicehus och korttidsboenden inom stadsdelsnämndernas samverkansområden
- uppföljning, utvärdering och utveckling av äldreomsorgen i syfte att säkerställa hög kvalitet
- uppföljning av myndighetsutövningen inom äldreomsorgen i syfte att säkerställa likställigheten i hela staden
- inspektion av stadens äldreomsorg oavsett utförare
- kvalitetsobservation av stadens äldreomsorg oavsett utförare
- bidragsgivning till ideella organisationer inom äldreomsorgen
- samarbete med Region Stockholm i gemensamma frågor samt inom Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum
- övergripande utbildning, fortbildning och kompetensutveckling av medarbetarna i äldreomsorgen
- stadens jourverksamhet inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning
- hantering av ansökningar om trygghetslarm samt installation och larmmottagning
- köhanteringssystemet för vård- och omsorgsboenden, korttidsplatser samt servicehus
- genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om valfrihet (LOV)
- förvaltning av stadsövergripande avtal avseende hemtjänst, dagverksamhet samt vård- och omsorgsboende enligt LOV
- genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling för korttidsplatser för äldre samt förvaltning av avtal
- där stadsdelsnämnder så önskar i samarbete med servicenämnden och berörda stadsdelsnämnder genomföra stadsövergripande upphandlingar å stadsdelarnas vägnar
- leda och samordna utvecklingen av äldreomsorgen i samarbete med stadsdelsnämnderna inom områdena digitalisering, karriärvägar och utbildning
- ansvara för upphandling av entreprenader
- årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Rätten att bestämma över sin egen vardag gäller alla vuxna människor oavsett ålder. Valfrihet och mångfald är en självklarhet. Äldrenämnden ska fortsatt arbeta med att förbättra och tillgängliggöra information kring stadens äldreomsorg.

Att aktivt arbeta med värdegrunden är centralt för att uppnå ökad kvalitet. Varje person ska behandlas med ett okränkbart värde oavsett ålder, etnicitet, sexuell läggning eller hälsotillstånd. Ett gott bemötande kräver ett systematiskt värdegrundsarbete.

Ändamålsenlig styrning och organisation

Äldrenämnden har en viktig roll att spela i relationerna med Region Stockholm och ska i samarbete med stadsdelsnämnderna arbeta för en sammanhängande hälso- och sjukvård för äldre, oavsett huvudman.

Äldrenämndens inspektörens verksamhet ska förstärkas och utökas. Den uppföljning som i dag ligger på stadsdelsnivå ska flyttas till äldrenämnden.

Äldrenämnden ska fortsätta arbetet med att stärka stadens koppling till akademien och arbeta för att studenter gör sin verksamhetsförlagda utbildning (VFU) i stadens äldreomsorg. Samverkan med stadens högskolor ska fortsätta kring forskning och andra samarbeten, som exempelvis det strategiska partnerskapet med Karolinska institutet.

Äldrenämnden ska samverka med privata utförare i projekt och annat utvecklingsarbete, samt samverka med arbetsgivar- och branschorganisationer för privata vård- och omsorgsgivare.

Personal med rätt kompetens och bra arbetsförhållanden

Äldrenämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna arbeta strategiskt för en god kompetensförsörjning. Nämnden ska bland annat utforma, inrätta och implementera en kompetensstege för vårdbiträden, undersköterskor och sjuksköterskor. Samt undersöka förutsättningarna att samordna organiseringen av praktikplanering och handledarutbildningar, i syfte att möjliggöra och bidra till en förbättrad rekryteringsbas. Målet är att personal ska ha grundutbildning och tillräckliga kunskaper i svenska språket. Därför ska nämnden fortsätta och utöka arbetet med språklyftet och därtill vara stadsdelsnämnderna behjälpliga vid införandet av språkstest vid nyanställning. Äldrenämnden ska också arbeta för såväl ett större utbud av distansutbildningar som verksamhetsförlagda diton, samt uppmuntra användandet av kliniskt träningscentrum och uppstarten av fler sådana.

Säkerställa grunduppdraget

I sin boendepanering ska staden inte bara utöka antalet vård- och omsorgsboenden utan också utöka antalet och andelen seniorbostäder bland befolkningen över 65 år. I planeringen ska beaktas ett stigande antal äldre med psykiska eller fysiska funktionsnedsättningar eller en kombination av de båda. Planeringen ska, liksom för vård- och omsorgsboenden, vara regional både avseende behov och planerad utbyggnad.

För att främja sociala upplevelser ska äldrenämnden i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla arbetet med sociala besök i äldreomsorgen. Arbetet med att skapa lämpliga boendeformer för hemlösa äldre ska fortgå.

En värdig omsorg med hög kvalitet

Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och Region Stockholm fortsätta omställningen till en god och nära vård med primärvården som nav. Alla äldre ska få en god, nära och samordnad vård som stärker hälsan. Individuella behov och förutsättningar ska beaktas. Arbetsmodellen *Tryggt mottagande i hemmet* ska finnas i alla stadens delar för att säkerställa en trygg hemgång för samtliga äldre i Stockholms stad.

Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna kontinuerligt se över hur måltider och måltidsmiljö kan förbättras. Maten ska vara god och näringsrik och måltidsupplevelsen lustfylld. Den enskilde ska ha möjlighet att påverka vad som serveras. För att måltiden ska få ett socialt innehåll ska fler äldre kunna få äta i sällskap med andra, exempelvis på en social träffpunkt, i samarbete med föreningslivet eller som en biståndsbedömd insats. I detta arbete är matlyftet en viktig del.

Äldrenämnden ska samordna och utveckla information och utbildning till anhöriga som vårdar närstående. De insatser som idag utförs för att stötta anhöriga ska utvecklas och den uppsökande verksamheten ska fortgå.

Social isolering och ensamhet bland äldre är ett utbrett problem. Nämnden ska därför aktivt arbeta med frågan om hur detta kan minska, gärna i samarbete med det civila samhället. Arbetet med välfärdsteknik ska intensifieras, utvecklas och samordnas så att tekniken utvecklas över hela staden. Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna vara drivande i utvecklingen av digitala hjälpmedel i vården av äldre. Smarta lås, digitala inköp och digital tillsyn, ska tillsammans med utveckling av sociala system vara prioriterat.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- i samarbete med stadsdelsnämnderna och Region Stockholm utveckla och stärka arbetet med avancerad sjukvård i hemmet (ASIH), fortsätta utvecklingsarbetet med palliativ vård vid stadens särskilda boenden och arbeta för en individcentrerad och sammanhållen vård- och omsorg av god kvalitet. Det förutsätter en tillförlitlig informationsöverlämning mellan aktörerna.
- i samverkan med äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna initiera en process om kommunalisering av hemsjukvården tillsammans med region Stockholm och Storsthlm
- i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna med region Stockholm utreda hur den medicinska kompetensen på särskilda boenden kring exempelvis syresättning och dropp kan öka.
- förstärka och utöka äldreomsorgsinspektörernas verksamhet och tillsammans med stadsdelsnämnderna föra över all uppföljning till äldrenämnden
- i samarbete med stadsdelsnämnderna arbeta mot oegentligheter i ersättningsanspråken i äldreomsorgen
- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta utveckla och implementera ramtid inom hemtjänsten i syfte att stärka den enskildes valfrihet och förbättra medarbetarnas arbetsmiljö
- tillsammans med kommunstyrelsen stödja utförarna i deras kompetenskartläggning av medarbetarna
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att fler anställda inom äldreomsorgen får kompetensutveckling inom svenska språket eller sitt yrke på gymnasial nivå, bland annat genom att arbeta med språkutveckling, även på chefsnivå
- i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsnämnderna införa språktest vid nyanställning.
- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med verksamhetsförlagda utbildningar och i samarbete med arbetsmarknadsnämnden säkerställa att undersköterskeutbildningen innehåller tillräckligt med praktiskt orienterad kunskap.
- fortsatt stödja stadsdelsnämnderna i deras arbete med att förbättra arbetsmiljön inom hemtjänsten

- fortsatt stödja stadsdelsnämndernas arbete med att minska andelen timavlönade inom äldreomsorgen
- fortsätta att stärka kompetensen inom demenssjukdomar och geriatrisk specialistkompetens
- i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram en hbtq-certifiering i egen regi i syfte att öka kunskapen om och säkerställa ett gott bemötande av äldre hbtq-personer
- ha en samordnande roll för specifika funktioner i stadsdelsnämnderna i syfte att hålla ihop funktionerna, tydliggöra uppdrag och utveckla gemensamma arbetsmetoder med mera
- i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsnämnderna dela upp hemtjänstpengen i service och omsorg från 1 januari 2025
- i samverkan med kommunstyrelsen med utgångspunkt i tidigare utredning göra en djupgående beräkning av kostnaderna för dagverksamhet och föreslå en justering av ersättningen och eller lokalschablonen.
- överväg att ersätta servicehusen med icke-biståndsbedömda seniorlägenheter i takt med att de når sin tekniska livslängd
- i takt med att entreprenadavtal löper ut överväg om boendet ska återtas i egen regi eller överföras till att omfattas av lagen om valfrihetssystem
- samordna arbetet med boendeplanen samt föreslå beslut om åtgärder utifrån en sammanvägd övergripande bedömning och prognos över framtida behov
- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta utveckla arbetet med tryggt mottagande i hemmet
- tillsammans med kommunstyrelsen och i dialog med Region Stockholm kontinuerligt följa upp och utvärdera omställningen till god och nära vård, för att säkerställa en välfungerande vård- och omsorgskedja
- tillsammans med stadsdelsnämnderna fortsätta med matlyftet för Stockholms äldre i syfte att motverka undernäring och social isolering samt att sprida goda exempel inom kost och måltider
- i samverkan med stadsdelsnämnderna vidareutveckla arbetet med anhörigstöd till närstående i syfte att stödja och vägleda i kontakten med kommunen, regionen eller andra myndigheter, samt implementera den stadsgemensamma bottenplattan för anhörigstöd
- i samråd med servicenämnden och stadsdelsnämnderna införa Äldre direkt som en väg in för frågor som inte behöver besvaras av en biståndshandläggare. Detta påverkar ej ingångna avtal mellan servicenämnden och stadsdelsnämnderna.
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och idrottsnämnden stärka arbetet med de förebyggande och rehabiliterande insatserna genom att i ökad utsträckning samverka med arbetsterapeuter, fysioterapeuter och dietister
- fortsätta samverka med socialnämnden och stadsdelsnämnderna för att utveckla insatser till äldre personer som tillhör sårbara grupper, exempelvis äldre som lever i hemlöshet, lider av psykisk ohälsa eller har en missbruksproblematik, och säkerställa att dessa grupper nås av adekvata insatser
- upphandla ett ramavtal för smarta blöjor från vilket stadsdelsnämnderna kan avropa och i samråd med stadsdelsnämnderna se över styrdokumentet för inkontinens i syfte att föra in smarta blöjor som redskap och stödja stadsdelsnämndernas införande av dem
- stötta stadsdelsnämnderna i implementeringen av hörselmiljörapportens rekommendationer
- införa en hörselsamordnare för att stötta stadsdelsnämndernas arbete med hörselnedsatta och döva.

(KD)
ÄN:5

- i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta för att stadens socialtjänst ska bli mer innovativ genom att exempelvis utveckla användandet av digitalisering, e-tjänster och välfärdsteknik med fokus på stöd och service
- leda och samordna ett verksamhetsnära stöd i införandet av välfärdsteknik inom äldreomsorgen och stödja utförarna med teknisk support för system som äldrenämnden ansvarar över
- återinföra närhetsprincipen för hemtjänst, tillsammans med stadsdelsnämnderna
- fortsätta arbetet med att genomföra riktade satsningar i samarbete med polisen för att förebygga bedrägeri mot äldre, tillsammans med kommunstyrelsen och med stöd av stadsdelsnämnderna
- utreda möjligheten att få ta med husdjur vid placering på äldreboende
- utveckla arbetet med generationsöverskridande sociala besök i form av exempelvis ungdomsbesök
- under året verka för ökat samarbete med civilsamhället i syfte att motverka ofrivillig ensamhet

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämndens huvuduppgift är att utöva tillsyn över godmanskap och förvaltare. Det innebär att nämnden kontrollerar hur gode män och förvaltare förvaltar sina huvudmäns tillgångar och bevakar huvudmännens rättigheter. Insatserna ska vara av hög kvalitet och trygga för den enskilde.

För att uppnå detta är en väl fungerande tillsyn av ställföreträdarna grundläggande. Eventuella oegentligheter ska polisanmälas. Handläggningen ska vara rättssäker och effektiv. Nämnden ska vara lättillgänglig både digitalt, fysiskt och per telefon.

Nämnden har även tillsyn över förmyndarskap, det vill säga hur föräldrar förvaltar sina barns tillgångar. Syftet med tillsynen är att förhindra att barn, eller myndiga personer som inte själva kan ta tillvara sin rätt, missgynnas ekonomiskt eller rättsligt.

Nämndens uppgifter

Överförmyndarnämndens uppdrag är reglerat i föräldrabalken. Överförmyndarnämndens ansvar omfattar bland annat:

- rekrytering och byte av gode män och förvaltare
- tillsyn och arvodering av gode män och förvaltare
- information och utbildning av gode män och förvaltare
- särskilt stöd för rekrytering och arvodering av särskilt förordnade vårdnadshavare till ensamkommande flyktingbarn

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- prioritera arbetet med att korta handläggningstider
- driva fler rekryteringskampanjer för rekrytering av ställföreträdare med olika metoder och utvärdera utfall
- fortsätta arbetet med att se över hur utbildningen av gode män kan förbättras med fokus på effektiva utbildningsinsatser
- samarbeta med relevanta aktörer så att även ideella krafter tas tillvara samt fortsätta den dialog som inletts med funktionshinderrådet
- genom hemställan till regeringen verka för att bryta Stockholms nationella ansvar för överförmyndarärenden som inte är knutna till folkbokförda

Central medelsreserv

I Central medelsreserv: 1. *Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov* reserveras 5,0 mnkr.

I Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* reserveras 634,0 mnkr främst för följande ändamål.

- Ordningsvakter
- Platssamverkan
- Åtgärder för god vattenstatus
- Biologisk mångfald
- Giftfri förskola
- Miljösamordnare
- Beredskapslager
- Förvaltarenhet
- Sparade medel av kommunfullmäktiges partier
- Förskola – bidrag för hög hyra
- Särskilda boenden för äldre
- Särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning
- Socialnämnden – SHIS lägenheter
- Resultatenheter
- Oförutsedda behov

Vidare reserveras 657,5 mnkr i Central medelsreserv: 3. *Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, komvux, grund- och gymnasiesärskola, svenskundervisning för invandrare (sfi), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, intäktsbortfall som en följd av den pågående pandemin, kommunalt bostadstillägg för funktionsnedsatta, arbetsmarknadsnämnden samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden.

I Central medelsreserv: 4. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* har utgifter om 450,0 mnkr reserverats för planerings- och genomförandeprojekt avseende investeringar för exempelvis följande ändamål:

- Förändringar mellan åren i redan beslutade investeringsprojekt som inte kan finansieras genom omprioriteringar inom nämndens investeringsplan
- Nya prioriterade investeringsprojekt som inte kräver genomförandebeslut av kommunfullmäktige, genom att de inte är av strategisk vikt eller principiell karaktär
- Klimatinvesteringar
- Åtgärder för god vattenstatus
- Hästa Gård
- Trygghetsinvesteringar
- Naturresevat
- Biologisk mångfald
- Stockholm vid vattnet
- Parklekar
- Lekparker

Finansförvaltning

Förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026

Under Finansförvaltningen redovisas de samlade kostnaderna för pensioner och arbetsgivaravgifter, stadens skatteintäkter, intäkter för fastighetsavgifter med mera. Finansförvaltningen tillgodogörs interna ersättningar för pensioner och personalomkostnadspålägg från nämnderna. Här upptas finansiellt resultat, aktieutdelning samt interna ränteersättningar från nämnder för investeringar.

Exploateringsinkomster vid markförsäljning, motsvarande det bokförda värdet, tas upp under exploateringsnämnden. De samlade budgeterade investeringsinkomsterna framgår av investeringsplanen.

Pensioner, arbetsgivaravgifter m.m.

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Pensioner		
Utbetalningar pensioner	-1 266,2	-
Pensionsavgifter	-1 405,2	-
Särskild löneskatt (24,26 %)	-648,1	-
Förändring av pensionssskuld (inkl särsk löneskatt)	-1 408,0	-
Summa	-4 727,5	
Övriga personalkostnader	-100	
Arbetsgivaravgifter (inkl avtalsförsäkring)	-6 240,0	
Ersättningar från nämnderna för pensioner och personalförsäkring		9 070,0
Summa	-11 067,5	9 070,0
Anslagsfinansierad del av pensioner/ arbetsgivaravgifter mm	-1 997,5	

Pensioner

Här redovisas stadens samlade kostnader för pensioner för så väl aktiv som pensionerad personal. Staden redovisar pensionskostnader enligt blandmodellen. Pensionsavtal för födda 1985 och tidigare är delvis förmånsbestämt. Sedan den 1 januari 2023 gäller avgiftsbestämda avtalet AKAP-KR för anställda inom staden. Pensionssskulden avser förmånsbestämd ålderspension och avtalspension. Skulden beräknas enligt beräkningsmodellen, RIPS 21. Den del av skuldförändringen som avser ränta budgeteras under finansiella kostnader.

Arbetsgivaravgifter

Stadens nämnder betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalomkostnadspålägg, som läggs på lönesumman. För arbetstagare födda 1958 och senare har detta beräknats till 46,4 procent för 2024. Pålägget består av följande poster: Lagstadgade arbetsgivaravgifter om 31,42 procent, avtalsförsäkringar om 0,13 procent och kalkylerade kostnader för avtalspension om 14,8 procent. Pålägget för personer födda 1957 och tidigare uppgår till 16,0 procent. Riktlinjen är att förändrade arbetsgivaravgifter eller avtalsförsäkringar, som beslutas om året innan budgetåret, ska påverka personalomkostnadspålägg, som tas ut budgetåret.

Skatteunderlag och skatteberäkningar

Prognosen över skatteunderlaget för 2024, det vill säga kommuninvånarnas förvärvsinkomster under 2022, är uppräknad med en bedömning av utvecklingen under inkomståren 2023 och 2024. Gällande prognos utgår från Sveriges Kommuner och Regions bedömning den 24 augusti 2023. Skatteunderlaget beräknas öka med 4,9 procent år 2023 och 3,8 procent år 2024. Stadens skatteinkomster är beräknade på en skattesats om 17,74 kr.

Begravningsavgift

Begravningsverksamheten finansieras genom en särskild avgift som tillgodogörs staden på samma sätt som skattemedel. Begravningsavgiften uppgår till 6,5 öre av uppräknat skatteunderlag (6,5 öre 2023).

Utjämningsystemet

Kommuner och regioner garanteras genom inkomstutjämnningen 115 procent av medelskattekraften i riket. Stockholms stad och andra kommuner som har en skattekraft över den s.k. *garantinivån* betalar en inkomstutjämningsavgift till staten. Det slutliga utfallet av inkomstutjämnningen kommer att fastställas under december månad 2023.

LSS-utjämning

LSS-utjämnningen utjämnar för kostnadsskillnader i kommunernas LSS-verksamhet. Kostnadsutjämnningssystem för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) infördes 2004. Gällande prognos för LSS-utjämnningen utgår från SCB:s prognos i juni 2023.

Fastighetsavgift

Från och med år 2008 har den statliga fastighetsskatten ersatts av en kommunal avgift. Fastighetsavgiften baseras på ett taxeringsvärde med ett högsta tak som justeras årsvis. Detaljerade regler utfärdas av Skatteverket.

Utdelning

Flertalet av stadens bolag ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Vissa bolag i koncernen erlägger koncernbidrag till moderbolaget Stockholms Stadshus AB, som i sin tur tillskjuter bidrag till mottagande bolag. Utdelning till staden sker från moderbolagets egna kapital.

I budget föreslås en preliminär utdelning om 1 120 mnkr från Stockholms Stadshus AB. Det slutliga beloppet beslutas i samband med tertialrapport 2 och därtill eventuellt hörande extra bolagsstämma för Stockholms Stadshus AB. Vid ordinarie årsstämma 2024 beslutas inte om någon utdelning från koncernen.

Kommunstyrelsen agerar genom stadsledningskontoret som kommunkoncernens samlade finansfunktion. Samtliga upplånings- och placeringsbehov sker genom stadsledningskontorets internbank. Finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad anger ramar för finansverksamheten i kommunkoncernen, det vill säga Stockholms stad, Stockholms Stadshus AB och dess majoritetsägda bolag samt stadens övriga helägda bolag. Finanspolicyn ska fastställas av kommunfullmäktige årligen och revideras vid behov. En riskkontrollfunktion övervakar att de finansiella riskerna håller sig inom de ramar och regler som finns angivna i finanspolicyn.

Enligt finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad ska staden och samtliga bolag erhålla upplåning och placering med villkor motsvarande kommunkoncernens externa finansieringskostnad med utrymme för en marknadsmässig kreditmarginal och eventuell omkostnadsersättning.

(KD)

Fi:4

Övriga finansiella intäkter utgörs i första hand av ersättning som tas ut i samband med att staden går i borgen. Enligt gällande regler för stadens borgenshantering ska staden vara restriktiv avseende nya borgensåtaganden. Övriga finansiella kostnader utgörs i huvudsak av kostnader för rating, syndikerat låneavtal (betalningsberedskap) och marknadsprogram samt bankavgifter. Den del av pensionsskulden som är att betrakta som en finansiell kostnad inklusive löneskatt redovisas under finansiella kostnader.

Begravningsfond

Begravningsverksamheten finansieras genom en begravningsavgift. Överskott/underskott inom verksamheten avsätts centralt för balansering av resultat, som återförs till avgiftskollektivet.

Internränta

Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta i samband med budget. Staden eftersträvar en internränta som är relativt stabil och som reflekterar kommunkoncernens genomsnittliga finansieringskostnad de kommande åren. Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta för 2024 till 2,8 procent, (2,2 procent 2023). Räntan för bostadsrättsinnehav motsvarar internräntan.

Kommunfullmäktige fastställer därutöver kalkylräntan för enskilda projekt till 5,0 procent.

Räntan för markinnehav motsvarar avgäldsräntan för tomträtter, som uppgår till 3,0 procent (3,0 procent 2023).

Kapitalkostnadsberäkning

Vid beslut om ny-, om- och tillbyggnadsprojekt gällande lokaler och bostadslägenheter med kostnadsbaserad hyresberäkning, och med SISAB, Micasa och fastighetsnämnden som hyresvärd, baseras dessa på en mer långsiktig kapitalkostnadsberäkning. Den del som avser kostnaden för en kapitalskuld beräknas med en bestämd procentsats, en kalkylberäkningsprocent. Kalkylberäkningsprocenten ska gälla vid bedömning av ett projekt i samband med beslut och därefter vara fast för detta specifika projekt i samband med uppföljning under hela genomförandetiden. Hyresofferter från berörda bolag och fastighetsnämnden ska avseende kapitalskulden kompletteras med denna kalkylberäkningsprocent.

Förslag till budget och ägardirektiv 2024 och inriktning 2025-2026 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen ska under perioden prioritera affärsmässiga och nödvändiga infrastrukturinvesteringar som krävs för en snabbt och hållbart växande stad.

Kommunkoncernens stora investeringsvolym medför ett ökat ansvar för bolagen med fokus på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet och prioriteringar i de stora projekten samt översyn av befintligt bestånd för att identifiera strategiskt lämpliga objekt att avyttra. Det är angeläget med en balans mellan egen finansiering och upplåning så att den finansiella stabiliteten inte äventyras. Omvärldsfaktorer såsom räntekostnadsnivåer och byggkostnadsutveckling innebär finansiella risker som måste bevakas för att planerade projekt ska kunna genomföras med rimliga avkastningskrav och utan att generera nedskrivningsbehov.

Bolagskoncernen ska ha en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla fastighetsbestånden långsiktigt för att nå en bättre struktur när det gäller standard, geografiskt läge och åldersfördelning.

Bolagen har fortsatt ett särskilt uppdrag att minska administrativa och indirekta produktionskostnader och att utföra sitt uppdrag effektivt utifrån respektive bolags förutsättningar och verksamhet.

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar merparten av Stockholms stads aktiebolag. Stockholms Stadshus AB är moderbolaget i koncernen som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner, samt ett intressebolag.

Styrelsen för Stockholms Stadshus AB, koncernstyrelsen, ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB ska kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt fokus på projekt med långsiktiga effekter för stadens tillväxt, ekonomi och omställningen till en hållbar stad. Stockholms Stadshus AB ska verka för ett ökat bostadsbyggande i Stockholm.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för huvuddelen av Stockholms stads aktiebolag och ska leda bolagskoncernen. I kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning, samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag. Moderbolaget följer upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, i samverkan med stadsledningskontoret.

Ägardirektiv för 2024-2026

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- fortsätta följa dotterbolagens arbete med och tillämpning av stadens trygghetsprogram och säkerhetsprogram
- tillsammans med kommunstyrelsen undersöka möjligheterna att flytta ut stadens nämnder och bolagsstyrelser från innerstad till ytterstad, med hänsyn till synergieffekterna av samlokalisering
- tillsammans med kommunstyrelsen utveckla kommunkoncernens strategiska planering och uppföljning för en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning
- säkerställa och följa upp Stockholm Exergis energieffektiviseringar
- fortsätta följa och säkerställa dotterbolagens arbete och tillämpning av stadens näringslivspolicy
- fortsätta följa och säkerställa dotterbolagens arbete med och tillämpning av stadens miljöprogram och klimathandlingsplan
- säkerställa effektiva processer i bostadsbyggandet samt att samhällsservice planeras i tidiga skeden
- leda och följa upp arbetet med strukturförändringar i fastighetsägandet för att renodla och effektivisera stadens fastighetsbestånd

Bostadsbolagen

Gemensamt för de tre bolagen

De kommunala bostadsbolagens huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning. Bolagen ska skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt. Bolagen ska vara ekonomiskt starka och medverka till att Stockholm får en väl fungerande bostadsmarknad som kännetecknas av trygghet, god rörlighet, tillgänglighet och rimliga hyror. Nyproduktion av bostäder ska ske kostnadseffektivt och bolagens lönsamhet ska öka genom effektiviseringar på drift och administration. Bolagens förbättrade resultat under perioden ska inte innebära någon ambitionssänkning för fastighetsunderhållet. Bolagen ska öka sin egenfinansieringsgrad.

Ökad tillgänglighet för äldre och personer med funktionsnedsättning ska tas i beaktande vid nyproduktion och renoveringar. Byte till bostäder med god tillgänglighet ska underlättas för dessa grupper, exempelvis genom bostäder på entréplan eller i hyreshus med hiss.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolagen

- genom ett samlat grepp och fokuserade insatser göra Stockholm till en tryggare stad för de boende i samverkan med kommunstyrelsen, berörda nämnder, bolag och andra relevanta aktörer. Med hjälp av lärdomar från tidigare dialogdrivna områdesprojekt i ytterstaden bidrar bolagsstyrelserna till målet om att inte ha några utsatta eller särskilt utsatta områden. Hyresgäster ges en tydlig väg in till respektive bostadsbolag för att föreslå trygghetsskapande åtgärder
- aktivt arbeta med att identifiera renoveringsbehov eller icke-åtgärdade skador på fasader och gemensamma ytor, genom att årligen utföra inventeringar av bolagens bestånd i syfte att motverka dyra reparationskostnader, rivningar och otrygga livs- och stadsmiljöer
- stärka hyresgästernas möjlighet att påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning i enlighet med respektive bolags underhållspolicy
- verka för att befintliga hyresgästlokaler utvecklas genom exempelvis arbetsplatser, gemensamhetsytor eller förråd för trädgårdsredskap i syfte att gagna de boende
- samverka med socialnämnden kring vräkningsförebyggande åtgärder och arbeta för att minimera antalet avhysningar
- bygga hyresbostäder med hyror som även unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- initiera dialog med hyresgäster om otrygga platser och arbeta med trygghetskameror som en insats där så är relevant
- delta i stadens arbete mot våldsbejakande extremism
- säkerställa trygga och säkra fastigheter och källarutrymmen i allmännyttan via trygghetsinventeringar
- bidra till stadens gemensamma arbete om att förmedla försöks- och träningslägenheter, Bostad Först, förturslägenheter och skyddade boenden för våldsutsatta
- i syfte att öka nyttjandegraden av stadens lokaler samverka med idrottsnämnden, kulturnämnden och externa aktörer för att förenkla och möjliggöra upplåtelse för civilsamhälle och kulturlivet

(KD)
Bo-bolagen:2

- aktivt arbeta med att levandegöra bottenvåningar för att öka trygghet och trivsel i beståndet och närmiljön och vid behov samverka med stadsbyggnadsnämnden
- intensifiera arbetet mot oriktiga hyresförhållanden, olovlig andrahandsuthyrning och bostadsrelaterade bedrägerier enligt best practice bland bolagen
- i samverkan med miljö- och hälsoskydds-nämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna samt rättsvårdande myndigheter och skatteverket motverka den svarta ekonomin och organiserad brottslighet
- utveckla bolagsövergripande trygghetsnummer som komplement till de lokala kontaktuppgifterna för felanmälan, för att skapa förutsättningar för ett mer aktivt arbete mot ordningsstörningar och misstänkta brott i stadens bestånd
- i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna motverka olaglig andrahandsuthyrning och felaktig folkbokföring
- utifrån stadens tillgänglighetsdefinition tillsammans med bostadsbolagen fortsätta att inventera bostadsbeståndet
- i samarbete med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB fortsätta att medverka till att göra resultatet av tillgänglighetsinventeringen sökbar för bostadssökande
- delta i arbetsmarknadsnämndens integrationspakt
- använd seriellt byggande för att förkorta byggtiderna och sänka kostnaderna
- uppnå en långsiktigt hållbar nybyggnationstakt på allmännyttiga bostäder där över 50 procent ska vara Stockholmshus
- beakta befintligt bestånd lokalt där man bygger nytt i syfte att, där det är tillämpligt, bidra till att en mångfald av storlekar på bostäder byggs
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden fortsätta utveckla arbetet med Stockholmshus
- bidra till stadens mål för att öka antalet laddplatser, exempelvis genom att i samarbete med externa aktörer bygga fler laddplatser i anknytning till befintliga fastigheter samt vid nyproduktionsprojekt, eller större renoveringsprojekt där parkeringsplatser ingår
- utveckla infrastruktur för matavfallsinsamling och bidra till att uppnå stadens mål för matavfallsinsamling, samt planera för krav om fastighetsnära eller kvartersnära insamling
- bidra till en stärkt samverkan för effektiv snöröjning inom och i anslutning till bolagens fastigheter
- intensifiera arbetet med att genomföra energieffektiviserande åtgärder
- i högre utsträckning utreda vilka fastigheter i bestånden som har förutsättningar för påbyggnationer på taken, exempelvis genom extra våningstal eller radhus
- drivas med ett långsiktigt perspektiv för hushållning, energi och cirkulär ekonomi
- effektivisera förvaltningsorganisationen och skapa gemensamma funktioner i förvaltning och byggande
- bistå äldrenämnden och stadsdelsnämnderna med införandet av smarta lås
- fortsätta förbättringsarbetet med bolagens upphandlingskompetens
- ta fram ett kostnadseffektivt sätt att nå standard motsvarande trygghetscertifiering inom hela allmännyttan till 2030
- underlätta för fler hyresrätter att omvandlas till bostadsrätter i stadsdelar där hyresrätten dominerar, med målet att ingen stadsdel ska ha ett bestånd där hyresrätten utgör mer än 75% som andel av antalet lägenheter i flerbostadshus

- ställ krav på de kommunala bostadsbolagen att återanvända och/eller återvinna inredning och byggnadsmaterial i samband med renovering eller rivning
- vid renovering av byggnader i högre grad bevara dess arkitektoniska form och tidsanda genom att rusta upp eller ersätta befintliga dörrar och fönster där då är möjligt

(KD)

Bo-bolagen:4

AB Svenska Bostäder

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Dotterbolaget AB Stadsholmen äger och förvaltar fastigheter av stort kulturhistoriskt värde. Bolaget ska förena kulturarvet med en långsiktig affärsmässighet.

Ägardirektiv för 2024-2026

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- upprätthålla boendekvaliteten och de kulturhistoriska värdena i AB Stadsholmens bestånd
- ansvara för kommunkoncernens gemensamma inköpskategori vitvaror

AB Familjebostäder

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Ägardirektiv för 2024-2026

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar
- skapa permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper

(KD)

Bo-bolagen:6

AB Stockholmshem

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Ägardirektiv för 2024-2026

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar, vilket bland annat innebär byggande av modulbostäder
- skapa permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Micasa Fastigheter i Stockholm AB ansvarar för att tillhandahålla och skapa fler välskötta, trygga och tillgängliga bostäder för stadens äldre och personer med funktionsnedsättning. Det är angeläget att bolaget har en ledande roll i stadens äldreboendeplanering och försörjning. Bolaget ska prioritera underhållsåtgärder i fastigheter med stora underhållsbehov. Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad och bidra till att stadens kostnader för lokaler hålls så låga som möjligt.

Bolagets uppgifter

Micasa Fastigheter i Stockholm AB äger, bygger och förvaltar, vård- och omsorgsboenden, servicehus seniorbostäder, LSS-boenden. Bolaget ska skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt.

Ägardirektiv för 2024-2026

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- utifrån stadens tillgänglighetsdefinition tillsammans med bostadsbolagen fortsätta att inventera bostadsbeståndet och i samarbete med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB fortsätta att medverka till att göra resultatet av tillgänglighetsinventeringen sökbart för bostadssökande
- fortsätta arbeta för att utöka gemensamhetsytor och efter beställning aktivitetscenter vid befintliga och tillkommande seniorboenden i staden
- fortsätta arbeta för att uppnå en hög servicegrad
- beakta förbättring av hörselmiljöer i samband med underhåll och renovering
- bidra till att uppnå stadens mål för matavfallsinsamling
- prioritera och åtgärda klimatrelaterade risker såsom effekter av skyfall och värmeböljor, samt säkerställa behagliga levnadsmiljöer
- fortsätta arbetet med att energieffektivisera, bland annat med hjälp av digitala verktyg för energistyrning och energilagring samt genom ökad egen energiproduktion
- fortsätta arbeta för att skapa tillgängliga gröna, trygga och trevliga utemiljöer för såväl boende som personal i och omkring fastigheterna
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning för att skapa utrymme för investeringar samt genomföra försäljningar av fastigheter som staden inte har behov av
- minska administrativa och driftkostnader med 1 % och öka satsningen på underhåll med motsvarande belopp
- fortsätta att tillsammans med bostadsbolagen bistå äldrenämnden och stadsdelsnämnderna med införandet av smarta lås i bolagets seniorbostäder och i bostadsbolagens bestånd
- vid behov avsätta ytterligare seniorbostäder årligen riktade till äldre i hemlöshet

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska medverka till en effektiv bostadsförmedling och förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid. Bostadsförmedlingen ska vara öppen för alla. I de fall det finns intresse från fastighetsägare i kringliggande kommuner ska bostadsförmedlingen därför kunna förmedla bostäder även i Stockholms arbetsmarknadsregion. Bolaget ska med sin verksamhet trygga en väl fungerande regional marknadsplats för hyresrätter. För att få tillgång till flera försöks- och träningslägenheter behövs fler lägenheter till bolaget för förmedling.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att svara för reguljär bostadsförmedling, evakuering och förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, förmedling av lägenheter till stadens bostadsbolags internköer samt förmedling av kategoribostäder såsom student- och seniorboenden. Bolaget ska vara ett aktivt verktyg i den sociala bostadspolitiken.

Ägardirektiv för 2024-2026

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyre/ser* ska bolaget

- fortsätta att stärka kontrollen av intyg i syfte att säkerställa rättssäkerheten inom förmedlingsprocessen
- bidra i arbetet med att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- bidra till stadens mål om att förmedla försöks- och träningslägenheter inklusive Bostad Först
- i fortsatt samverkan med bostadsbolagen, SHIS Bostäder, stadsdelsnämnderna och socialnämnden säkerställa att genomgångsbostäder tillhandahålls och kommer barnfamiljer som under lång tid levt i osäkra boendeförhållanden tillgodo
- i samarbete med socialnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens bostadsbolag samverka kring oriktiga hyresförhållanden på bostadsmarknaden
- fortsätta med branschsamarbetet Stockholm Bygger och Stockholmsrummet i Kulturhuset
- säkerställa att de skyddade boenden som idag har lägenheter i stadens bostadsbolag kan byta dessa mot jämförbara lägenheter när verksamheten av skyddsskäl så kräver och i samarbete med bostadsbolagen säkerställa tillgången till skyddade boenden för våldsutsatta
- säkerställa att personer med stora behov av anpassningsåtgärder i hemmet erbjuds förtur till anpassade lägenheter
- i samarbete med bostadsbolagen och Micasa AB göra resultatet av tillgänglighetsinventeringen sökbart för bostadssökande
- i dialog med privata fastighetsägare informera om goda erfarenheter från stadens allmännyttiga bolag och deras sänkta inkomstkrav, i syfte att fler ska göra motsvarande justeringar av sina krav
- tydligt redovisa aktivt sökande personer i kösystemet

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

SISAB ska tillsammans med utbildningsnämnden ha en ledande roll i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av skolor och förskolor i Stockholm. I detta arbete är deltagandet i SAMS (samordnad skolplanering i Stockholm) en viktig del.

Planeringsprocessen för bostäder, förskolor och skolor behöver samordnas och vara prognossäker. SISAB ska tillsammans med utbildningsnämnden, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden och övriga berörda nämnder, säkerställa att planering av nya områden sker med ett skoltal, samt att skol- och förskolebyggnationen förenar ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet.

Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgift

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, kvalitativa, trygga, miljömässigt hållbara, flexibla och kostnadseffektiva lokaler för stadens förskole- och skolverksamhet.

Ägardirektiv för 2024-2026

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- i samarbete med kommunstyrelsen fortsätta arbetet mot skadegörelse, klotter, nedskräpning och annan kriminalitet
- fortsätta det aktiva arbetet med att öka tryggheten på skolgårdar och ytor i anslutning till bolagets fastigheter
- fortsätta att delta i utbildningsnämndens arbete för att Stockholms skolgårdar bättre kan rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek i syfte att tillvarata utemiljöer på bästa sätt och verka för att tillskapa kvalitativa tillgängliga förskolegårdar med zoner för olika aktiviteter
- fortsätta arbeta för att tillgodose en god inomhus- och utomhusmiljö avseende ljud, ljus, temperatur och luftkvalitet i stadens skolor och förskolor samt verka för en giftfri skolmiljö
- tillsammans med idrottsnämnden och utbildningsnämnden medverka till att tillgängliggöra samtliga nybyggda skolidrottshallar för idrotts- och föreningsverksamhet samt verka för att fler befintliga skolidrottshallar och skollokaler tillgängliggörs
- med stöd av miljö- och hälsoskyddsmyndigheten fortsätta arbetet med att energieffektivisera, bland annat med hjälp av digitala verktyg för energistyrning och energilagring samt genom ökad egen energiproduktion
- kartlägg och åtgärda klimatrelaterade risker såsom effekter av skyfall och värmeböljor
- med beaktande av hållbarhet och funktion fortsätta prova och utvärdera naturmaterial på förskolegårdar och skolgårdar
- fortsätta utreda att tillföra tillagningskök i samband med renoveringar och nybyggnation
- för att uppnå kostnadseffektivitet och genomförbarhet, i ett tidigt skede, verka för att förskolors och skolors yttre gestaltning hamonierar med omkringliggande stadsmiljö
- säkerställa att all nyproduktion, ombyggnationer och renoveringar sker kostnadseffektivt, ur ett kommunkoncernperspektiv samt med ambitionen om att uppfylla kriterier motsvarande Miljöbyggnad vid nyproduktion

(KD)
SISAB:2

- genomföra försäljningar av fastigheter där staden inte har ett långsiktigt strategiskt behov
- i samråd med berörda stadsdelsnämnder och efter noggrann analys ur ett långsiktigt driftkostnadsperspektiv överlåta ett eller flera pågående förskoleprojekt, i planeringsskede, till extern byggaktör
- efter beställning ansvara för inhyrningar gentemot externa aktörer av pedagogiska lokaler och i förekommande fall tillhörande idrottsfunktion. Ansvaret omfattar endast lokalanskaffning med LOU-moment
- tillsammans med utbildningsnämnden och i samråd med kommunstyrelsen och styrelsen för Stockholms Stadshus AB utveckla och implementera beslutsmodellen för vilka objekt som ska byggas av extern aktör och hyras in av staden via bolaget
- i samarbete med utbildningsnämnden säkerställa en effektivisering av hyreskostnaderna

Stockholm Vatten och Avfall AB

Stockholm Vatten och Avfall AB ska säkerställa leverans av vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet med så liten miljöpåverkan som möjligt.

Bolaget ansvarar för en effektiv och hållbar avfallshantering och återvinning i staden. Avgifterna för allmänna vattentjänster ska sättas på en nivå som motsvarar och säkerställer en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten, det vill säga för säker dricksvatten- och avloppshantering och ökat underhåll av VA-nätet.

Stockholm Vatten och Avfall AB förväntas, sett över tid, inte redovisa någon ekonomisk vinst.

Bolagets uppgifter

Bolaget levererar dricksvatten och renar avloppsvatten i Stockholms stad och Huddinge kommun, samt ansvarar för avfallshanteringen i Stockholms stad. Bolagets ansvar omfattar också att äga och sköta ledningsnäten för vatten och avlopp, samt pumpstationer och vattenreservoarer i Stockholm och Huddinge. Bolaget ska även driva stadens miljöstationer och ansvara för Stockholms återvinningscentraler.

Ägardirektiv 2024-2026

Stockholm Vatten och Avfall AB ska planera och verka för en långsiktigt hållbar vattenleverans och avfallshantering. Stockholm växer och behovet av pålitlig infrastruktur är avgörande för fortsatt stadsutveckling. Stadens VA-nät behöver förvaltas och underhållas samtidigt som kapaciteten utökas. Bolaget ska arbeta för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshanteringen utan att miljöbelastningen ökar, samt säkerställa teknik och metodval för läkemedelsrening av avloppsvatten. En hög investeringsvolym i kombination med ökade räntor ställer krav på kostnadseffektivitet och ändamålsenligt arbetssätt med kärnverksamheten i fokus.

Många platser i vår stad är nedskräpade bland annat på grund av illegal dumpning och osanitärt avfall i parker och grönområden. Bolaget har en viktig roll i att bistå stadsdelarna och trafiknämnden i arbetet för en renare stad, bland annat genom att säkerställa goda förutsättningar för återvinning och avfallshantering. Det ska vara lätt att göra rätt samtidigt som det personliga ansvaret ska stärkas genom informationsspridning, samt samverkan med rättsväsendet för att beivra förekomsten av olovlig avfallshantering och illegal aktivitet vid miljö- och återvinningsstationer.

Staden behöver värna de blå och gröna värdena som Stockholms vatten och grönytor utgör. Bolaget ska med sin expertis bistå stadsdelsnämnderna och trafiknämnden i det arbetet. Bolaget behöver även kartlägga sin verksamhet för att undersöka vilka uppgifter som mer ändamålsenligt kan utföras av andra nämnder, framförallt stadsdelsnämnderna och miljö- och hälsoskydds-nämnden.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- stärka resiliensen i Stockholms ordinarie dricksvattenförsörjning, samt för vattenförsörjning vid nödsituationer
- bistå trafik-, miljö- och hälsoskydds-nämnderna i arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för rent vatten för att uppnå god ekologisk och kemisk status
- tillsammans med exploateringsnämnden gemensamt utreda gränssnitt mot dagvattenlösning samt möjliga externa finansieringskällor. Där förutsättning

för en exploatering förutsätter skyfallsåtgärder finansieras dessa inom exploateringsprojektet.

- stötta stadsdelsnämnderna och trafiknämnden i arbetet med att tillgängliggöra permanenta punkter för gratis dricksvatten i den offentliga miljön och vid stadens idrottsanläggningar
- bistå i stadens arbete med Agenda 2030:s mål 6 Rent vatten och sanitet
- bistå kommunstyrelsen med att ta fram ett stadsövergripande kommunikationskoncept för ökad matavfallsinsamling i stadens verksamheter
- bistå miljö- och hälsoskydds-nämnden med att genomföra kommunikations- och informationsinsatser om arbetssätt för minskat matsvinn till stadens samtliga verksamheter samt riktat mot allmänheten i syfte att nå stadens mål om ett resurssmart Stockholm
- verka för ökad produktion av biogas och arbeta med att öka insamlingen av matavfall i stadens verksamheter som tillagar eller serverar mat och måltider, hos restauranger, butiker och storhushåll för att uppnå stadens mål om matavfallsinsamling, bland annat genom att i samarbete med miljö- och hälsoskydds-nämnden sprida information till restauranger och näringsidkare
- verka för att minska stölderna från återvinningscentraler, bl.a. genom fler slutna återvinningskärl för att förhindra att föremål olovligen tas med
- bistå trafiknämnden och miljö- och hälsoskydds-nämnden i genomförandet av ett pilotprojekt med kamerautrustade renhållningsfordon samt avfalls- och återvinningsfordon, för att kartlägga behovet av underhåll och reinvestering i gatu- och stadsmiljön
- i syfte att underlätta fastighetsnära insamling inleda samarbete med exempelvis Openlab för innovativ design av sopkärl med hänsyn till stadens olika kultur- och byggnadsepoker
- utöka samarbetet med stadsdelsnämnderna kring minskade avfallsmängder och information om återvinning
- fortsätta arbetet och prioritera uppförande av en sorteringsanläggning för avfall i Högdalen samt gå vidare med försöken i Norra Djurgårdsstaden
- bistå berörda nämnder och bolag med expertis i syfte att skala upp produktionen av biokol
- bidra till att skapa förutsättningar för ökat återbruk genom en ökad frekvens av pop-up återbruk och genom att undersöka förutsättningar för olika typer av mobila återvinningscentraler, däribland flytande ÅVC, för att komplettera stadens befintliga återvinningscentraler
- arbeta för en fossilfri organisation 2030 genom att stegvis fasa ut användningen av fossil energi
- fortsätta arbetet med energieffektivisering
- stödja trafiknämnden i det stadsövergripande arbetet med skadedjursbekämpning
- fortsatt utreda fler platser för mottagning av trädgårdsavfall och möjligheten för mottagning av trädgårdsavfall med mobila insamlingsstationer
- tillsammans med de byggande bolagen, miljö- och hälsoskydds-nämnden, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och arbetsmarknadsnämnden utreda möjligheten för staden att inrätta en återbrukscentral för byggmaterial
- tillsammans med Stockholm Exergi och miljö- och hälsoskydds-nämnden fortsatt utreda potential för energiåtervinning från spillvärme i avloppsrör
- sköta/förvalta skog och mark som bolaget äger för att skydda vattentäkterna, stärka den biologiska mångfalden, utgöra en naturlig kolsänka och gynna rekreationsvärden
- stärka bolagets ekonomiska hållbarhet genom ökad precision i kostnadsbedömningar och kostnadskontroll i bolagets projekt

- långsiktigt verka för att minska driftkostnader i syfte att minska behovet av taxehöjning

Stockholms Hamn AB

Stockholms Hamn AB ansvarar för de kommunalt ägda hamnområdena och verksamheten på dessa. Hamnarna återfinns i Stockholms stad samt Norrtäljes och Nynäshamns kommuner, bland annat centralhamnarna Stadsgården, Frihamnen och Värtahamnen; och omfattar både internationell gods- och passagerartrafik.

Bolagets uppgifter

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten, besöksnäringen och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling och hållbara tillväxt samt där tillhörande landinfrastruktur för att nå största nytta i investeringarna.

Ägardirektiv 2024-2026

Stockholm är en sjöfartsstad och våra hamnar utgör ett viktigt gods- och logistiknav för Mälarenregionen. Stockholms Hamn AB har, som en av världens största passagerarhamnar med 16 miljoner passagerare ett normalår, också en viktig roll i besöksnäringen när det gäller passagerar- och kryssningstrafiken i Östersjön. Bolagets anläggningar utgör porten till Stockholm för besökarna och det är viktigt att dessa är trygga, tillgängliga och välkomnande.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- bistå trafiknämnden i samverkan med Region Stockholms planering för utökad kollektivt resande på stadens vatten samt verka för upprustning av relevanta bryggor i enlighet med underhållsplanen
- medverka till att stadens innerstadskajer utvecklas till en viktig del av den levande stadsmiljön
- skapa goda förutsättningar för att kryssningstrafiken fortsatt ska kunna utvecklas och vara en del av tillväxten för regionen tillsammans med Stockholm Business Region AB
- medverka till att stadens mål om bostadsbyggande, stadsutveckling och levande stadsmiljö uppfylls samtidigt som den rörliga sjötrafiken och möjligheten att utveckla hamnverksamheten för transport- och besöksnäring värnas
- arbeta för en fossilbränslefri organisation 2030 genom att fasa ut användningen av fossil energi och fortsätta arbetet med energieffektiviseringar
- samverka med trafiknämnden i uppdraget med elektrifiering av transportsektorn, bland annat genom elektrifieringspakten
- möta efterfrågan hos kunder att möjliggöra för pendelbåtar och skärgårdstrafik att ansluta till el och fjärrvärme vid kaj samt underlätta elanslutning av färjor och kryssningsfartyg i hamn
- utveckla en tät dialog med Polismyndigheten och Tullverket i syfte att motverka smuggling samt kartlägg åtgärder inom bolagets rådighet som skulle underlätta i myndigheternas arbete
- genom investeringar tillvarata och utveckla kajen längs Stadsgården och Masthamnen för att möta kundernas efterfrågan på god och hållbar infrastruktur, samtidigt som möjlighet för en levande stadsmiljö värnas
- tillsammans med exploateringsnämnden och Stockholm Business Region utveckla Frihamnspiren för kryssningsfartyg, företagande och innovation

- fortsätta verka för att genom stärkt sjöfart avlasta vägnätet från transporter på land, till exempel genom arbetet med insjöfart till Mälarhamnar AB
- bistå miljö- och hälsoskyddsmyndigheten fortsätta arbetet med att mäta luftpåverkan från de färjor som är i hamn i Stockholm
- beakta effekter av förändrat klimat och identifiera samt vid behov vidta åtgärder mot klimatrelaterade sårbarheter
- bistå Stockholm Business Region i att marknadsföra Stockholm som destination på de finländska och baltiska marknaderna
- säkerställa bolagets förmåga att långsiktigt nå en god resultatnivå genom hög affärsmässighet och kundfokus
- fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter, vårda byggnader som har kulturhistoriska värden, samt effektivisera driften av byggnader och anläggningar samt avyttra fastigheter som inte är strategiskt viktiga

AB Stokab

Stokab ska fortsätta utveckla stamnätsinfrastrukturen, inklusive noder och knutpunkter, för att klara den framtida ökade generella efterfrågan och garantera tillgången på konkurrensneutral svartfiber. Framväxten av en allt mer uppkopplad värld kombinerat med 5G, förväntas leda till ett behov av en mer utbyggd digital infrastruktur.

Bolaget ska ha fortsatt hög egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt och säkert fibernät i Stockholm. Syftet med infrastrukturen och verksamheten är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för IT-utvecklingen i regionen.

Ägardirektiv 2024-2026

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL, Fortum och andra aktörer för att främja framkomligheten
- fortsätta att i samarbete med kommunstyrelsen stödja arbetet med att utveckla Stockholm som en innovativ och smart stad
- tillsammans med kommunstyrelsen och trafiknämnden fortsätta planera för och tillgängliggöra trafikljus och andra installationer för fiberdragning
- fortsätta samverka med trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden för att använda Hornsgatan till testbädd för smarta digitala lösningar
- ansvara för att fibernätet byggs ut och förtätas för att möta framtida efterfrågan inom 5G och IoT (Internet of Things)

Stockholms Stads Parkerings AB

Stockholms Stads Parkerings AB bygger och driver parkeringsanläggningar som verkar på den kommersiella marknaden. Bolaget förvaltar även anläggningar som har till enda syfte att avlasta gatunätet.

Bolagets uppgift

Bolaget bygger och driver parkeringsanläggningar samt anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet.

Ägardirektiv för 2024-2026

När staden växer och befolkningen ökar ska fler stockholmare, aktörer och nödvändiga trafikfunktioner samsas om samma begränsade yta. Det ställer krav på en yteffektiv och funktionsoptimerad användning av stadens mark, samt utökad kapacitet för samtliga trafikanter.

Stockholms Stads Parkerings AB ska verka för minskad gatuparkering, ökad framkomlighet och utökad parkeringskapacitet, framförallt genom fler underjordiska garage och dynamiska parkeringstal vid nyproduktion för att frigöra ytor i det offentliga rummet. Bolaget ska initiera förslag och finansiera nya garage för detta syfte, samt för att möta behoven i nya stadsutvecklingsområden. Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad.

I syfte att stimulera användningen av fossilfria fordon ska laddningsmöjligheter installeras i bolagets anläggningar. Parallellt behöver stadens lokala parkeringsföreskrifter successivt revideras för att möjliggöra parkering av icke laddbara fordon.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- fortsätta att arbeta med att öka trygghet och trivsel för kunderna
- tillgodose behovet av ett ökat antal parkeringsplatser vid in- och utfartsparkeringar, bland annat genom samverkan med exploateringsnämnden, AB Storstockholms Lokaltrafik och berörda grannkommuner
- verka för minskad gatuparkering genom fler underjordiska garage och ett dynamiskt tillämpande av parkeringstalen vid nyproduktion
- arbeta med hållbar mobilitet där cykel, nya mikromobilitetslösningar och parkeringsplatser för bilpool i attraktiva lägen är en integrerad del
- fortsätta utbyggnaden av laddningsmöjligheter i bolagets anläggningar
- vid nyproduktion av parkeringsplatser i bolagets regi ska i regel 50 procent av platserna förses med laddmöjlighet och förberedande arbeten göras för att samtliga platser ska kunna förses med laddmöjlighet. Utöver det ska en successiv ökning av laddplatser påbörjas till minst 50 procent i bolagets befintliga bestånd
- samverka i trafiknämndens uppdrag med elektrifiering av transportsektorn, bland annat genom elektrifieringspakten
- skapa fler cykelparkeringar som en integrerad del i en mobilitetslösning samt anlägga cykelboxar på nya ytor
- leda stadens arbete med mobilitetshubbar, med stöd av miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden samt berörda fastighetsägande nämnder och bolag
- avskaffa parkeringsavgifterna på villagator och i områden där trängsel inte längre kan motivera avgifterna

(KD)

Sthlm Parkering:2

- tillsammans med trafiknämnden ta fram och säkerställa långsiktig arrendering av platser för infartsparkering och andra parkeringsytor
- arbeta mot målet om 100 procent laddplatser i egna garage till 2030. Parallellt behöver stadens lokala trafikföreskrifter successivt revideras för att möjliggöra parkering av icke laddbara fordon
- driva verksamheten marknadsmässigt såväl i drift som investeringar
- inrätta ett stadsövergripande parkeringsmål tillsammans med trafiknämnden, för att på stadsdelnivå bevara antalet parkeringsplatser jämfört med år 2020 genom exempelvis högre p-tal lokalt, fler underjordiska garage eller effektivare parkeringsplanering

Kulturhuset Stadsteatern AB

Kulturhuset Stadsteatern ska genom att samspela med nya och externa aktörer låta verksamheten nå ut till fler stockholmare, förstärka sin betydelse för alla stockholmare, samt utveckla attraktiva koncept som kan bidra till att bredda bolagets finansiering. Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska präglas av ett sammanhållet värdskap med bra service, ett välkomnande bemötande och god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Bolaget ska värna den breda Parkteaterverksamheten.

Bolagets uppgifter

Kulturhuset Stadsteatern ska erbjuda verksamhet i form av teater-, dans- och scenkonst, musik, konst, design, film, litteratur, samtal/debatt, bibliotek och annan kulturell verksamhet av hög kvalitet samt ansvara för stadens tre platser inom stadens fristadsprogram.

Ägardirektiv för 2024-2026

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- fortsatt vidta åtgärder för att nå nya grupper, samtidigt som befintlig publik värnas
- fortsatt utveckla verksamheten riktad mot målgruppen barn och unga
- fortsatt utveckla Kulturhusverksamheten i Skärholmen, Vällingby och Husby
- fortsatt utveckla samarbetet med fria dans-, cirkus- och teatergrupper
- fortsatt utveckla samarbetet med Stockholms Universitet samt Stockholms Konstnärliga Högskola
- fortsatt utveckla digitalt skapande riktat till en ung målgrupp i samverkan med externa aktörer, samt utveckla en digital scen med möjlighet för streaming för den egna verksamheten samt det fria kulturlivet
- verka för att teman kopplat till Stadshusets hundraårsjubileum 2023 avspeglas i Kulturhusets och Parkteaterns verksamhet
- utveckla det internationella samarbetet på sikt förbättra det ekonomiska resultatet genom ökade intäkter och breddad finansiering, samt verka för att koncernbidraget går till att skapa så mycket konstnärlig och publik verksamhet som möjligt

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Målet för verksamheten är att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som en upplevelsestad av hög internationell klass. Utveckling och modernisering av bolagets äldre arenor pågår och ska ske kostnadseffektivt.

Bolagets uppgifter

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ska tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga arenor för evenemangsverksamhet av god kvalitet.

Ägardirektiv för 2024-2026

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- arbeta för ökad trygghet och säkerhet i arenaområdet och arenorna
- fortsätta att följa utvecklingen av nationella och internationella arenor och arbeta med utveckling av arenorna och arenaområdet, för att bibehålla och stärka Globenarenornas attraktions- och konkurrenskraft
- i samarbete med staden och med andra intressenter i området delta i utvecklingen av Globenområdet och säkerställa arenornas fortsatta betydelse inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden
- arbeta för att arenaområdet och arenorna har en god tillgänglighet för olika grupper av besökare
- arbeta tillsammans med Stockholms Stadshus AB, kommunstyrelsen och exploateringsnämnden med att utreda och utveckla bolagets befintliga markinnehav, så att avyttring kan genomföras till marknadsmässigt värde
- utveckla arenorna affärsmässigt med målet om en självfinansierad verksamhet

Stockholm Business Region AB (SBR)

Stockholm Business Region har huvudansvaret att samordna och utveckla stadens näringslivsarbete med berörda nämnder och bolag, samt tillväxt- och utvecklingsarbete av lokala näringsliv. I detta ingår ansvar för arbetet med nyföretagande och entreprenörskap i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser samt kommunikation med det lokala näringslivet.

Staden marknadsförs internationellt tillsammans med övriga aktörer inom Stockholm Business Alliance genom budskapet ”Stockholm – the Capital of Scandinavia”.

Stockholm Business Region ansvarar för stadens arbete med etableringsförfrågningar och ska tillhandahålla en funktion som etableringsansvarig.

Bolagets uppgifter

Stockholm Business Region AB stödjer stadens nämnder i arbetet med att utveckla stadens myndighetsutövning samt andra kontakter med näringslivet. Bolaget har även till uppgift att samordna och utveckla regionen gentemot näringslivet och investerare.

Ägardirektiv för 2024-2026

Stockholms stad är Sveriges tillväxtmotor och det lokala näringslivets villkor är avgörande för såväl stockholmarna som Sverige som helhet. Stockholm Business Regions viktigaste mål är att värna och stärka det lokala företagsklimatet och göra Stockholm till det självklara valet för både småföretag och internationella företag.

Stadens näringsliv är brett och dynamiskt, vilket ställer krav på en politisk ledning som beaktar företagsamhet och hög tillväxt. Bolaget ska samordna stadens näringslivsarbete och säkerställa att samtliga nämnder och bolag får god kännedom och förståelse för hur respektive verksamhet påverkar Stockholms näringsliv. Målet om att skapa landets bästa företagsklimat ligger fast.

Vid större etableringar eller omlokaliseringar av företag ska staden samordnas för att gemensamt och tidigt möta aktuella företag. För att utveckla en tydlig och sammanhängande servicekedja krävs ett internt samarbetsforum som består av berörda nämnder.

Det regionala samarbetet inom näringslivsfrågor fortsätter inom Stockholm Business Alliance. Syftet med partnerskapet är att arbeta tillsammans över kommungränserna i regionen för att stärka Stockholmsregionens konkurrenskraft.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- leda och stärka sin centrala funktion i arbetet med den lokala näringslivsutvecklingen i Stockholms stad, i samverkan med berörda nämnder
- främja och stötta nyföretagande och entreprenörskap, bland annat genom kundvalsmodellen Starta eget Stockholm för att bidra till tillväxt
- leda och vidareutveckla arbetet med International House och talangattraktion i samarbete med arbetsmarknadsnämnden
- leda och ansvara för stadens strategi för att proaktivt erbjuda möjligheten för fler företag att etablera sig och skapa arbetsplatser i samverkan med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden

(KD)
SBR AB:2

- i samarbete med kommunstyrelsen och arbetsmarknadsnämnden ta fram tillväxt- och arbetsmarknadsanalyser för att stödja berörda nämnder
- i samverkan med branscherna stärka och marknadsföra Stockholms roll för företag som arbetar med innovationer, besöksnäring och nattliv
- tillsammans med kommunstyrelsen bistå nämnder och bolag i att uppfylla näringslivspolicyns mål och aktiviteter
- verka för och bidra till ökad internationell tillgänglighet till Stockholmsregionen
- marknadsföra Stockholm lokalt, nationellt och internationellt, som en attraktiv, hållbart växande och innovativ storstad för entreprenörer, investerare, besökare och talanger
- inom ramen för SBA-samarbetet främja utländska investeringar och etableringar av såväl små som stora företag i Stockholmsregionen, samt stödja och stärka stadens myndighetsutövning och service till de lokala företagen
- tillsammans med kommunstyrelsen och exploateringsnämnden bejaka privata initiativ som syftar till att tillskapa talangbostäder som underlättar för näringslivets rekryteringar
- stärka samarbetet med regionen och kommuner i länet kring besöksnäringens utveckling
- tillsammans med exploateringsnämnden leda och samordna stadens etableringsservice för att underlätta för fler företag att etablera sig i Stockholm och utveckla stadens etableringsservice genom att vara aktiva och drivande i samverkansforumen inom uppdraget servicekedjor
- inrätta Näringslivsforum Stockholm för att tillgodose näringslivets behov vid myndighetsutövning, stärka det kommunala näringslivsarbetet och bidra till landets bästa företagsklimat
- delta i gemensamma utvecklingsprocesser med övriga nämnder för att öka stadens totala NKI, fortsätta att utveckla samverkan av ”rätt väg in” avseende e-tjänster, digitala möten med staden och samverkan inom tillståndsansökningar för att förenkla och effektivisera företagens ansökningsförfarande
- återinträda i Connect Sweden

S:t Erik Försäkrings AB

Bolaget ska svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag. Bolaget ska förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen. S:t Erik Försäkrings AB ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Bolagets uppgift

Bolaget ska förmedla försäkringslösningar och minimera kommunkoncernens försäkringskostnader.

Ägardirektiv för 2024-2026

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen med fokus på försäkringsbara risker samt risker som omfattas av lagen om skydd mot olyckor
- medverka och teckna samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolagsstyrelser har behov av
- optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar i förhållande till fastslagen risknivå
- genom premiesättning säkerställa att skademinimerande och riskförebyggande arbete premieras

S:t Erik Markutveckling AB

Bolaget ska fortsätta att löpande pröva förslag till förvärv av fastigheter i syfte att främja stadens långsiktiga stadsutveckling. Under perioden inriktas verksamheten på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling.

Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser.

Ägardirektiv för 2024-2026

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden söka strategiska projekt och förvärv för stadens framtida behov
- löpande pröva förslag till förvärv av bolag och fastigheter i syfte att främja den långsiktiga stadsutvecklingen
- vid behov stödja fastighetsnämnden och stadens övriga nämnder och bolagsstyrelser i samband med försäljning och utveckling av fastigheter
- erbjuda fastighetsförvaltningstjänster åt andra aktörer inom staden

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet, stockholmare och besökare. Bolaget ska med egna vinstmedel utveckla och underhålla anläggningen och företagets produkter.

Bolagets uppgift

Bolagets uppgift är att utveckla, arrangera och genomföra mässor, kongresser, konferenser och evenemang för hela regionens bästa. Stockholmsmässan är uppdelad i två skilda bolag, Mässfastigheter i Stockholm AB som förvaltar och utvecklar fastigheter, och Stockholmsmässan AB som är ett genomförandebolag av mässor, kongresser, konferenser och evenemang. Stockholmsmässan AB är ett helägt dotterbolag till Mässfastigheter i Stockholm AB.

Ägardirektiv för 2024-2026

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- arbeta utifrån en lönsam affärsmodell som är väl anpassad för genomförandet av marknadsledande mässor, internationella kongresser, konferenser, evenemang samt kringtjänster
- bidra till exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämndens planering av Älvsjö med målsättningen att ge förutsättningar för en omfattande stadsutveckling i området tillsammans med en framtida mötesplats
- strategiskt bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination i samarbete med Stockholm Business Region och marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesdestination
- säkerställa att bolagets verksamheter är socialt och miljömässigt hållbara, och följer de internationella konventioner och avtal som Sverige har undertecknat
- förbättra bolagets lönsamhet och ekonomiska resultat

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Stockholm Exergi Holding AB

Verksamheten i Stockholm Exergi AB ska bedrivas affärsmässigt på ett rationellt och effektivt sätt, i enlighet med finansiella och andra mål. Därutöver har staden som ägare ett intresse av att säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden. Stockholm Exergi Holding AB ska fortsätta sin omställning till hållbar och prisvärd värme. Bolagets värme-, kyl- och elproduktion ska fullt ut vara baserad på återvunna och förnybara insatsvaror senast 2040.

Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag för att främja framkomligheten.

Bolagets uppgift

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme och fjärrkyla i Sverige, samt annan därmed förenlig verksamhet. Stockholm Exergi Holding AB är holdingbolag till Stockholm Exergi AB. Verksamheten bedrivs i det senare bolaget.

Inriktning för stadens ägande

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet för att kunna erbjuda fler invånare fjärrvärme
- arbeta för fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm
- minska användandet av, och på sikt fasa ut, fossila bränslen som exempelvis platsförbränning till förmån för andra, fossilfria alternativ
- fortsätta planeringen och processen för ett nytt kraftvärmeverk i Lövsta och säkerställa de tillstånds- och affärsmässiga förutsättningarna för projektet
- fortsätta driva projektet Öppen fjärrvärme och etablera världens första öppna fjärrvärmenät, i syfte att återvinna energi i stor skala
- skala upp produktionen av biokol om detta kan ske under affärsmässiga förutsättningar
- fortsätta planeringen och processen för att skapa förutsättningar för en fullskalig anläggning och investering i avskiljning och lagring av koldioxid med sikte på en anläggning i drift 2025
- utreda potentialen för energiåtervinning från bland annat VA-nätet tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB
- fortsätta samarbetet mellan staden och övriga aktörer för att hitta lösningar för framtidens eleffektutmaningar
- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonomisk nytta

Stockholms stads organisering i kommunalförbund

Storstockholms brandförsvaret (SSBF)

Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunens ansvar att svara för räddningstjänsten inom kommungränsen. Stockholms stads brand- och räddningsverksamhet är sedan den 1 januari 2009 organiserad tillsammans med nio andra kommuner i kommunalförbundet Storstockholms brandförsvaret, SSBF. Kommunalförbundet omfattar Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Förbundet ska fullfölja medlemskommunernas uppgifter inom lagstiftningarna:

- lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Konkret innebär det att förbundet svarar för tillsyn, information, rådgivning och sotningsverksamhet samt att bedriva räddningstjänst utifrån kommunernas ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor. Det som ligger kvar på medlemskommunerna är samordningen för det totala arbetet enligt lagstiftningen.

Medlemskommunerna kan därutöver teckna särskild överenskommelse om att förbundet kan biträda kommunen i den omfattning som önskas inom lagstiftningsområdena:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- plan- och bygglagen (1987:10)
- övrig lagstiftning eller tjänsteområde där kommunalförbundet besitter särskild kompetens.

SSBF är juridiskt sett ett eget kommunalförbund med egen organisation och uppföljning som leds av en förbundsledning. Ledningen består av elva ledamöter och elva ersättare från medlemskommunerna, varav Stockholms stad har två ordinarie ledamöter och två ersättare. Som stöd till förbundsledningen finns ett beredningsorgan samt samrådsgrupper med representation från medlemskommunerna. Beredningsorganet utgörs av kommundirektörer från respektive medlemskommun och ska ha särskilt fokus på styrning av ekonomi och verksamhet. Förbundets budget ska endast kunna beslutas av ledningen efter beredning av kommundirektörerna. Samrådsgrupperna är ekonomichefsforum och säkerhetschefsforum.

Syftet med inrättandet av SSBF var att ge medlemskommunerna högre kvalitet på brand- och räddningstjänsten till en lägre kostnad. Detta kan ske genom att förbundet ger förutsättningar för flera samordningsfördelar såsom ledningsfunktion, mindre sårbar organisation med större bredd vad gäller specialfunktioner samt bättre planering av personalresurser. En målsättning för förbundet är att skapa förutsättningar för samverkan med angränsande förbund för att på sikt kunna ingå i ett regionalt brandförsvaret. SSBF ska arbeta nära Samverkan Stockholmsregionen.

Trafiknämnden ansvarar för stadens bestånd av branddammsanläggningar. SSBF har ansvaret för löpande kontroll av dammarna och åtgärder enklare brister samt tillser att de kan nyttjas på tillämpligt sätt.

(KD)
SSBF:2

SSBF ska delta i arbetet inom stadens sektorsorganisation för civil beredskap.

Medel för avgiften till SSBF finns inom Kommunstyrelsen m.m. anslag för "Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar". Medlemsavgiften för år 2024 beräknas till 442 mnkr. Långsiktigt ska kostnaderna i förbundet sänkas. För att uppnå detta ska SSBF arbeta med kostnadskontroll och marginaler.

Stockholms stads kommunala stiftelser

SHIS Bostäder

SHIS Bostäder grundades 1963 och verksamheten utgår ifrån den stadga som kommunfullmäktige fastställde år 1970 (Kfs. 1970:43). Efter en genomgripande utredning om SHIS Bostäders verksamhet gav kommunfullmäktige 1996 SHIS Bostäder sitt nuvarande uppdrag som lyder:

"Stiftelsen har till ändamål att i samarbete med Stockholms nämnder med socialtjänstansvar dels tillhandahålla genomgångsbostäder för personer som av sociala och/eller ekonomiska skäl är i behov av tillfällig bostad, dels erbjuda en mer varaktig bostad med visst boendestöd för personer med sociala problem samt bedriva annan därmed sammanhängande och förenlig verksamhet. För fullgörande av detta bostadssociala uppdrag förhär och äger stiftelsen för verksamheten lämpliga fastigheter. Vid urval av hyresgästerna till ungdomsbostäder förutsättes att bostadssökande ungdom under 25 år prioriteras."

SHIS Bostäder är Stockholms stads bostadssociala resurs. SHIS Bostäder har kommunfullmäktiges uppdrag att tillhandahålla bostäder åt personer som, av olika skäl, inte har tillträde till den ordinarie bostadsmarknaden. Lägenheterna förmedlas som genomgångsbostad med korttidskontrakt, dels via stadens socialtjänst, dels via Bostadsförmedlingen i Stockholm. Samtliga kontrakt hos SHIS är utan besittningsskydd. Socialnämnden är stadens samordnande part för förvaltning och uppföljning av stadens avtal med SHIS Bostäder och samordnande part för stadsdelsnämndernas samverkan med SHIS avseende målgrupp, behov och arbetssätt.

SHIS Bostäder har även stadens uppdrag att tillhandahålla tillfälliga bostäder åt anvisade nyanlända stockholmare. Dessa kontrakt tidsbegränsas i regel till två år med målet att individen så snabbt som möjligt ska ta sig vidare till egen bostad. SHIS bostäder ska vara tillgängliga för dem som bäst behöver dem. Som medel för hög genomströmning genomför SHIS boskola och fördjupad bostadsvägledning.

Staden ska ha ett effektivt och samlat mottagande av nyanlända som möjliggör en snabb etablering på arbetsmarknaden och i samhället. SHIS Bostäder ska samverka med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna för att öka andelen nyanlända som har arbete eller studerar efter etableringsuppdraget.

SHIS Bostäder har också uppdrag att var delaktig i att tillhandahålla bostäder till skyddsbehövande flyktingar från Ukraina under den tid EUs massflyktsdirektiv gäller.

SHIS verksamheter ska vara effektiva med fokus på kärnuppdragen och organisationen ska anpassas för att vara kostnadseffektiv och leverera hög kvalitet. SHIS ska utveckla en aktiv ekonomistyrning för att möta stadens behov. SHIS ska genom en kontinuerlig dialog med socialnämnden och stadsdelsnämnderna anpassa verksamheten, utbud och tjänster utifrån aktuellt behov samt erbjuda en likvärdig standard på sitt arbete i hela staden. SHIS ska tillsammans med socialnämnden och i samråd med kommunstyrelsen utveckla nyckeltal för att följa utvecklingen avseende in- och utflytt, beläggningsgrad, boendetid och tomgångshyror. SHIS ska arbeta flexibelt och sammanhållet med genomgångsbostäder för samtliga målgrupper för att motverka tomgångshyror.

(KD)
SHIS:2

SHIS angelägenheter handhas av en styrelse bestående av fem ledamöter och tre suppleanter. Styrelsen utses av kommunfullmäktige och har det yttersta ansvaret för SHIS verksamhet.

Nettokostnader (exkl. kapitalkostnader)**Kristdemokraternas förslag till budget 2024****Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Kristdemokraternas förslag till budget****NETTOKOSTNADER (exkl. kapitalkostnader)**

Mnkr	Förslag till budget 2024 KS	Förslag till budget 2024 (KD)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 537,1	-1 471,8	65,3
Revisorskollegiet	-33,2	-33,2	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	-62,7	-62,7	0,0
Stadsdelsnämnderna	-25 228,3	-25 129,1	99,2
Arbetsmarknadsnämnden	-1 051,1	-964,3	86,8
Exploateringsnämnden	3 110,3	3 121,2	10,9
Fastighetsnämnden	1 112,9	1 136,2	23,3
Förskolenämnden	-3 056,7	-3 036,7	20,0
Idrottsnämnden	-1 049,5	-1 040,4	9,1
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-1 189,4	-1 121,8	67,6
stadsarkivet	-74,8	-70,9	3,9
Kyrkogårdsnämnden	-213,0	-229,0	-16,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-162,3	-151,3	11,0
Socialnämnden	-1 419,4	-1 402,1	17,3
Stadsbyggnadsnämnden	-175,5	-158,6	16,9
Trafiknämnden	-107,1	-115,5	-8,4
Utbildningsnämnden	-20 387,1	-20 352,9	34,2
Äldrenämnden	-244,2	-256,4	-12,2
Överförmyndarnämnden	-79,9	-79,1	0,8
SUMMA	-51 848,1	-51 418,4	429,7
Avskrivningar (-)	-2 547,9	-2 547,9	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-791,2	-639,0	152,2
Prestationsreserv	-907,7	-657,5	250,2
Pensionsavgifter (-)	-1 997,5	-1 997,5	0,0
TOTALT	-58 092,4	-57 260,3	832,1

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Kommunstyrelsen

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 584,7	47,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Nedläggning av Agenda 2030-rådet	6,0	
Avslutade uppdrag	5,5	
Ökade insatser för lokal näringslivsdialog år 2022	5,0	
Samordningsuppdrag	3,0	
Storstadsnätverk 2023	0,5	
Förstärkt arbete med medborgarbudget 2023	1,0	
Generell uppräknig	11,3	
Generell effektivisering	31,8	
Hållbarhetsfunktion Servicenämnden	1,5	
Stadsgemensam kostfunktion	1,0	
Implementering av MR-program	2,0	
Förstärkt friskvård	0,2	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Inrättande av Näringslivsforum	-2,0	
Utredning och inrättande av Skönhetspanel	-1,0	
Återinträde i Connect Sweden	-0,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-1 519,4	47,6

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Kommunstyrelsen

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-2,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-2,0	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Revisorskollegiet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-36,9	3,7
<i>Minskade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-36,9	3,7

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Valnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-62,7	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-62,7	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Stadsdelsnämnderna: Förskoleverksamhet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-5 882,1	394,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Ökad progressivitet, socioekonomiskt tillägg 2023	15,8	
Generell uppräknig, övriga anslag	7,3	
Höjd schablon inklusive socioekonomiskt tillägg för ökad kvalitet	223,0	
Förstärkt friskvård, egen regi	5,7	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Förskolemiljard, höjd schablon för minskad storlek på barngrupper	-222,4	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-5 852,7	394,5

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Stadsdelsnämnderna: Verksamhet för barn, fritid och kultur

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-514,2	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Tidigare utökad verksamhet	11,0	
Lokala kulturhus, utökade öppettider och stärkt bemanning fritidsverksamhet 2023	21,0	
Förstärkt arbete öppen fritidsverksamhet, fler fritidsbibliotek 2023	24,8	
Ökad kvalitet öppen fritidsverksamhet och parklekar	16,0	
Förstärkning kultur- och fritidsverksamhet ytterstaden	15,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Nytt fritidsbibliotek i Skärholmen	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-431,4	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Stadsdelsnämnderna: Äldreomsorg

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-9 892,7	265,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Flytt av uppföljning och inspektion till äldrenämnden	10,0	
Generell uppräknings	10,0	
Förstärkt friskvård	3,6	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Schablonökning totalt 4,7 % för hemtjänsten	-30,6	
Mindre arbetsgrupper inom äldreomsorgen	-30,0	
Ökad tillgänglighet till Äldre direkt	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-9 934,7	265,5

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Stadsdelsnämnderna: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-4 991,2	27,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknings	10,0	
Förstärkt friskvård	1,5	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Stärkt daglig verksamhet med fokus på näringsverksamhet	-3,0	
Höjd schablon, hemtjänst totalt 4,7 %	-2,3	
Höjd schablon, LSS totalt 4,7 %	-35,2	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-5 020,2	27,5

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Stadsdelsnämnderna: Individ- och familjeomsorg

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-2 967,9	36,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Lokalt trygghetsarbete 2023	14,0	
Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende 2023	16,0	
Tidigt stöd i föräldraskapet 2023	7,5	
Generell uppräknig	10,0	
Förstärkt friskvård	2,1	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Satsning på skyddat boende	-20,0	
Stärkt föräldrastödsprogram, föräldrarådgivning, hembesöksprogram och familjecentraler	-15,0	
Ökad satsning på förebyggande insatser till unga på väg in i kriminalitet	-7,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-2 960,3	36,9

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-307,9	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Tidigare utökad verksamhet	22,5	
Förstärkt skötsel inklusive generell uppräkning	10,5	
Generell effektivisering	6,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Stärkt städning och skötsel av den offentliga miljön	-15,0	
Stärkt arbete mot olagliga boplatser	-2,5	
Utvecklat arbete med ökad städning på badplatser	-7,2	
Fler papperskorgar <i>Big Belly</i>	-0,8	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-294,4	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Stadsdelsnämnderna: Ekonomiskt bistånd

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-1 228,6	32,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknig	1,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Återställande av FUT-arbetet	-10,5	
Stärkt arbete med FUT och välfärdsfusk	-2,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-1 240,1	32,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Stadsdelsnämnderna: Arbetsmarknadsåtgärder

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-227,5	27,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknig	2,2	
Kvalitetssatsning för feriejobb	2,2	
Stramare inriktning för feriejobb	44,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-179,1	27,4

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Arbetsmarknadsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 219,4	168,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Avslutade projekt	5,7	
Tidigare utökad verksamhet	30,5	
Stramare inriktning för feriejobb	44,0	
Arbetsmarknadsinsats järvavårdar	1,8	
Generell uppräknig	4,0	
Förstärkt friskvård	0,5	
Utredning och pilot sommarjobb yngre åldrar	0,3	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-1 132,6	168,3

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Arbetsmarknadsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-4,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-4,0	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Exploateringsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-175,3	3 285,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Utökad verksamhet 2023	3,5	
Generell uppräknig	1,5	
Detaljplan Snösätra	2,0	
Nya biotopskyddsområden och naturreservat	1,5	
Bromma Parkstad	2,0	
Generell effektivisering	2,9	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Stärkt arbete mot olagliga boplatser	-2,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-164,4	3 285,6

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Exploateringsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-7 150,0	2 150,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-7 150,0	2 150,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Fastighetsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-632,1	1 745,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknig	6,1	
Generell effektivisering	12,2	
Förstärkt projektledning av idrottsinvesteringar	5,0	
 <i>Ökade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-608,8	1 745,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Fastighetsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 812,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
Utökad investeringsplan, idrottsinvesteringar (idrottsmiljard)	250,0	
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-1 562,0	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Förskolenämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-3 306,0	249,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknning central förvaltning	1,0	
Avskaffad modersmålsundervisning i förskolan	43,0	
Ersättning till privata utförare, höjt friskvårdsbidrag	3,6	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Förskolemiljard, höjd schablon fristående förskolor	-27,6	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-3 286,0	249,3

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Förskolenämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-0,1	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-0,1	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Idrottsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 362,6	313,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Utökad verksamhet 2023	1,5	
Generell uppräknning	11,4	
Förstärkt friskvård	0,2	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Motverka psykisk ohälsa	-1,0	
Fysisk aktivitet för äldre	-1,0	
Förstärkt idrottsbonus	-2,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-1 353,5	313,1

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Idrottsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-85,7	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-85,7	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kulturförvaltningen		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 287,8	98,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Avslutade projekt	2,0	
Tidigare utökad verksamhet	28,3	
Ökat stöd fria kulturlivet 2023	5,0	
Generell uppräknig övriga verksamheter	4,2	
Generell effektivisering	24,2	
Ökat kulturstöd	5,0	
Förstärkt friskvård	0,1	
Kulturskoleplan	1,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Kultur för äldre på särskilda boenden	-1,0	
Framtagande av kulturkanon för Stockholm	-1,0	
Utred och implementera strategi för Stockholm hela dygnet	-0,7	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-1 220,2	98,4

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-23,3	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-23,3	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Kulturnämnden: stadsarkivet

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1,0	0,0
<i>Minskade utgifter för (-):</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-1,0	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Kyrkogårdsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-241,5	28,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Stärkt underhåll och ökad trivsel	-5,0	
Feriearbeten inriktning underhåll och skötsel	-11,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-257,5	28,5

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Kyrkogårdsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-125,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-125,0	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-268,4	106,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Avslutade projekt och utvecklingsuppdrag	7,0	
Tidigare utredningar och utvärderingsuppdrag	0,9	
Tidigare utökad klimatverksamhet	9,8	
Gröna väggar samt målpunkter i naturreservat 2022	0,5	
Inrättande centrum cirkularitet 2023	2,0	
Generell uppräknig	2,6	
Generell effektivisering	5,2	
Förstärkning Centrum för cirkularitet - ökat fokus på plast och stora materialflöden	2,0	
Utredning storskalig återbruksstation	1,0	
Förstärkning av biologisk mångfald - restaurering och framtagande av strategi för skydd av natur	1,0	
Nya biotopskyddsområden och naturreservat	1,5	
Elektrifiering, transporteffektivitet och mobilitet	0,6	
Förstärkt friskvård	0,1	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Flytt av tillstånds- och tillsynsansvar för försäljning av alkohol från socialnämnden	-20,0	
Samordningsansvar biologisk mångfald	-1,0	
Digitala tillsynsprocesser	-1,0	
Stärkt samverkan för livsmedelskontroller tillsammans med Polisen	-1,2	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-257,4	106,1

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1,3	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-1,3	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Servicenämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	0,0	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	0,0	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Servicenämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-1,0	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Socialnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 754,5	335,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
IOP ensamkommande barn och unga 2019, avslutad 2021	6,0	
Handlingsplan socialsekreterare och biståndshandläggare 2023	1,5	
Flytt av tillstånds- och tillsynsansvar för försäljning av alkohol	20,0	
Generell uppräknig	17,4	
Förstärkt friskvård, egen regi	0,7	
Ersättning till privata utförare, höjt friskvårdsbidrag	1,7	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Stärkt arbete sociala insatsgrupper och avhoppprogram	-20,0	
Uppstart sociala insatsgrupper för gruppen 8-11 år	-10,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-1 737,2	335,1

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Socialnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-2,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-2,0	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Stadsbyggnadsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-445,5	270,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Stadens gestaltning 2021, tas bort enligt tidigare plan	1,0	
Utvecklad medborgardialog, samrådsprocess och arbete för demokratiskt inflytande 2023	1,0	
Generell uppräknig	4,4	
Generell effektivisering	8,8	
Nya biotopskyddsområden och naturreservat	2,5	
Förstärkt friskvård	0,2	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Amnesti för döda hus	-1,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-428,6	270,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Stadsbyggnadsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-3,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-3,0	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Trafiknämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 802,4	1 695,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Tidigare utökad verksamhet	15,0	
Bilfria trafiksäkra zoner vid skolor och bilfritt på Sveavägen 2023	0,5	
Miljöbilszon, utredning och kommunikation 2023	1,0	
Generell uppräknig	14,0	
Generell effektivisering	34,4	
Miljözon	2,0	
Förstärkt kompetens miljö och klimat	5,0	
Bilfria zoner	2,0	
Förstärkt friskvård	0,2	
Trafiksystemanalyser och tidiga utredningar för minskad biltrafik	5,0	
Fördjupad utredning egen regi	1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Stärkt blomsterprogram	-1,0	
Förstärkt snöröjning	-5,0	
Satsning på sensorer och tekniska lösningar för ökad trygghet	-2,5	
Stärkt klottersanering	-5,0	
Pilotförsök, Helsingborgsmodellen för effektivt underhållsarbete	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Nekad avgiftshöjning för boendeparkering		-70,0
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-1 740,8	1 625,3

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Trafiknämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 467,0	80,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
Framkomlighet gång	75,0	
Framkomlighet kollektivtrafik	62,5	
Framkomlighet cykel	100,0	
<i>Ökade utgifter för:</i>		
Stärkt underhåll befintligt vägnät	-125,0	
Permanent fordons hinder mot attentat	-25,0	
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-1 379,5	80,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Utbildningsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-20 684,1	297,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Förstärkt naturskola 2023	1,0	
Förstärkt arbete Naturskola	1,0	
Förstärkt friskvård	21,2	
Ersättning till privata utförare, höjt friskvårdsbidrag	8,0	
Anpassning av modersmålsundervisningen till nationell lagstiftning	53,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Införande av elevhälsogaranti (totalt 50 mnkr)	-25,0	
Höjd schablon fritidshem och fritidsklubb	-25,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-20 649,9	297,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Utbildningsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-100,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-100,0	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Äldrenämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-254,2	10,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknning	2,7	
Ersättning till privata utförare, höjt friskvårdsbidrag	5,0	
Förstärkt friskvård, egen regi	0,1	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Förstärkt språklyft	-5,0	
Återstart och utökat brottsförebyggande arbete gentemot äldre	-0,7	
IOP med Volontärbyrån	-0,8	
Flytt av uppföljning och inspektion från stadsdelsnämnderna	-10,0	
Vårddjur för personer i särskilt boende	-1,5	
Stärkt arbete med Matlyftet	-2,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-266,4	10,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Äldrenämnden

Drift och underhåll

Investeringar

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-3,8	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade kostnader för:</i>		
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-3,8	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Överförmyndarnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-79,9	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknings	0,8	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-79,1	0,0

Kristdemokraternas förslag till budget 2024

Överförmyndarnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-0,1	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Kristdemokraternas förslag till budget 2024	-0,1	0,0

Investeringsplan

Investeringsplan för stadens nämnder

Mnkr	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Arbetsmarknadsnämnden						
Inventarier och maskiner	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
Investeringsplan, netto	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
Exploateringsnämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-3 200,0	-3 100,0	-3 100,0	-3 100,0	-3 100,0	-3 100,0
Förvärv inom Årstafältet		-1 900,0				
Investeringsplan totalt, netto	-3 200,0	-5 000,0	-3 100,0	-3 100,0	-3 100,0	-3 100,0
Utgift	-4 500,0	-7 150,0	-5 200,0	-4 500,0	-4 500,0	-4 500,0
Inkomster	1 300,0	2 150,0	2 100,0	1 400,0	1 400,0	1 400,0
varav exploateringsinkomster	200,0	200,0	400,0	400,0	400,0	400,0
varav övriga inkomster	1 100,0	1 950,0	1 700,0	1 000,0	1 000,0	1 000,0
Varav ej aktiverbara nettoutgifter/driftskostnader hänförliga till investeringsprojekt		-343,7	-291,0	-178,3	-221,5	-149,6
Fastighetsnämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-300,0	-440,0	-440,0	-440,0	-440,0	-440,0
Utökad investeringsplan, netto	-511,0	-296,0	-400,0	-220,0	-27,0	
varav Bostadsrätter, förvärv (LSS, förskolor)	-140,0					
varav Stadsbiblioteket	-96,0	-100,0	-180,0	-170,0	-27,0	
varav Tekniska nämndhuset (inkl fasad)	-225,0					
Långsiktig investeringsplan, idrottsinvesteringar	-370,0	-370,0	-370,0	-370,0	-370,0	-370,0
Utökad investeringsplan, idrottsinvesteringar	-392,0	-456,0	-1 010,0	-1 390,0	-555,0	
varav simhallsupprustning Eriksdal och Vällingby	-150,0	-220,0	-430,0	-600,0	-505,0	
varav kompensationsinvesteringar	-65,0	-20,0	-40,0	-130,0	-50,0	
Investeringsplan, netto	-1 573,0	-1 562,0	-2 220,0	-2 420,0	-1 392,0	-810,0
varav övriga investeringar totalt	-811,0	-736,0	-840,0	-660,0	-467,0	-440,0
varav idrottsinvesteringar totalt	-762,0	-826,0	-1 380,0	-1 760,0	-925,0	-370,0
Varav ej aktiverbara nettoutgifter/driftskostnader hänförliga till investeringsprojekt		-75,8	-135,4	20,0		
Förskolenämnden						
Inventarier och maskiner	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Investeringsplan, netto	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Idrottsnämnden						
Långsiktig investeringsplan	-15,6	-15,6	-15,6	-15,6	-15,6	-15,6
varav friluft (båtsport)	-10,8	-10,8	-10,8	-10,8	-10,8	-10,8
Inventarier och maskiner	-21,0	-44,6	-17,0	-17,0	-17,0	-17,0
Utökad investeringsplan friluft	-1,5	-25,5	-1,0			
varav Ågesta skidspår, etapp 2		-24,0				
varav Bergsundshamn, underhållsbehov	-0,5	-1,5	-1,0			
Investeringsplan, netto	-38,1	-85,7	-33,6	-32,6	-32,6	-32,6
Kommunstyrelsen m.m.						
Inventarier och maskiner	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Investeringsplan, netto	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Kulturnämnden: kulturförvaltningen						
Inventarier och maskiner	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3
Utökad investeringsplan inventarier och maskiner	-10,5	-17,0				
varav säkerhet och tillgänglighet bibliotek	-2,1					
varav logistiknod bibliotek	-2,0					
varav säkerhet och underhåll kulturskolan	-2,1					
varav takrenovering scen Kungsträdgården	-1,0					
varav Stadsmuseets basutställning	-0,9					
varav lokalanpassning, förvaltning	-0,8					
varav Östermalm bibliotek, renovering	-1,6					
Investeringsplan, netto	-16,8	-23,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3
Kulturnämnden: stadsarkivet						
Inventarier och maskiner	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Investeringsplan, netto	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Kyrkogårdsnämnden						
Långsiktig investeringsplan	-20,0	-30,0	-30,0	-30,0	-25,0	-25,0
Utökad investeringsplan	-178,5	-95,0				
varav begravningsplats Järva	-100,0	-39,5				
varav ceremonilokal Strandkyrkogården	-10,0	-36,0	-3,0			
varav askgravar Skogskyrkogården	-11,0					
varav kistgravar Räcksta	-37,0					
varav askgravlund Galärkyrkogården		-4,0				
varav tillgänglighetsanpassning busshållplatser		-3,5				
varav inventarier Järva		-10,0				
varav säkerhetsåtgärder	-2,5	-2,0				
Investeringsplan, netto	-198,5	-125,0	-30,0	-30,0	-25,0	-25,0

(KD)
Bilaga 3:2

Mnkr	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Miljö- och hälsoskyddsnämnden						
Inventarier och maskiner	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Investeringsplan, netto	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Servicenämnden						
Inventarier och maskiner	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Investeringsplan, netto	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Socialnämnden						
Inventarier och maskiner	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Investeringsplan, netto	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Stadsbyggnadsnämnden						
Inventarier och maskiner	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Investeringsplan, netto	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Trafiknämnden						
Långsiktig investeringsplan,netto	-1 030,0	-1 117,5	-1 080,0	-1 117,5	-730,0	-730,0
<i>varav cykel</i>	<i>-100,0</i>	<i>-100,0</i>	<i>-87,5</i>	<i>-125,0</i>		
<i>varav framkomlighet gång</i>	<i>-25,0</i>	<i>-75,0</i>	<i>-37,5</i>	<i>-62,5</i>		
<i>varav framkomlighet kollektivtrafik</i>	<i>-25,0</i>	<i>-62,5</i>	<i>-75,0</i>	<i>-50,0</i>		
<i>varav stärkt underhåll befintligt vägnät</i>	<i>-125,0</i>	<i>-125,0</i>	<i>-125,0</i>	<i>-125,0</i>		
<i>varav certifierade fordonshinder</i>	<i>-25,0</i>	<i>-25,0</i>	<i>-25,0</i>	<i>-25,0</i>		
Utökad investeringsplan, netto	-125,0	-182,0	-220,0	-205,0	-200,0	-300,0
<i>varav framkomlighet Slussen</i>	<i>-50,0</i>	<i>-100,0</i>	<i>-100,0</i>			
<i>varav större infrastrukturprojekt i planeringsfas</i>				<i>-100,0</i>	<i>-200,0</i>	<i>-300,0</i>
<i>varav stadsmiljö i fokusområden</i>		<i>-20,0</i>	<i>-20,0</i>	<i>-20,0</i>		
<i>varav Arsta parthallar</i>		<i>-2,0</i>				
<i>varav investering i grönstruktur</i>	<i>-75,0</i>	<i>-60,0</i>	<i>-100,0</i>	<i>-85,0</i>		
Investeringsplan totalt, netto	-1 155,0	-1 299,5	-1 300,0	-1 322,5	-930,0	-1 030,0
Utgift	-1 185,0	-1 379,5	-1 350,0	-1 322,5	-930,0	-1 030,0
Inkomster	30,0	80,0	50,0			
<i>Varav ej aktiverbara utgifter/driftskostnader hänförliga till investeringsprojekt</i>		<i>-24,0</i>	<i>-24,0</i>	<i>-24,0</i>		
Utbildningsnämnden						
Inventarier och maskiner	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0
Investeringsplan, netto	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0
Äldrenämnden						
Inventarier och maskiner	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8
Investeringsplan, netto	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8
Överförmyndarnämnden						
Inventarier och maskiner	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Investeringsplan, netto	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Stadsdelsnämnderna						
Inventarier och maskiner	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Stadsmiljö, park- och grönområden, tillgänglighet	-200,0	-200,0	-200,0	-200,0	-200,0	-200,0
Investeringsplan, netto	-230,0	-230,0	-230,0	-230,0	-230,0	-230,0
Central medelsreserv 4						
Centralt redovisade investeringsmedel	-500,0	-450,0	-450,0	-450,0	-450,0	-450,0
<i>varav trygghetsmedel</i>	<i>-100,0</i>	<i>-100,0</i>	<i>-100,0</i>	<i>-100,0</i>		
<i>varav större investeringar SDN Parkmark (erodering Karlbergs kanal, Sicka udde mm)</i>		<i>-40,0</i>				
Investeringsplan, netto	-500,0	-450,0	-450,0	-450,0	-450,0	-450,0
Totalt						
Mnkr	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Inventarier och maskiner	-175,5	-199,2	-171,6	-171,6	-171,6	-171,6
Långsiktig investeringsplan,netto	-5 135,6	-7 173,1	-5 235,6	-5 273,1	-4 880,6	-4 880,6
Utökad investeringsplan, netto	-1 218,5	-1 071,5	-1 631,0	-1 815,0	-782,0	-300,0
Central medelsreserv 4	-500,0	-450,0	-450,0	-450,0	-450,0	-450,0
Investeringsplan totalt, netto	-7 029,6	-8 893,8	-7 488,2	-7 709,7	-6 284,2	-5 802,2
Utgifter, brutto	-8 359,6	-11 123,8	-9 638,2	-9 109,7	-7 684,2	-7 202,2
Inkomster, brutto	1 330,0	2 230,0	2 150,0	1 400,0	1 400,0	1 400,0
<i>Varav ej aktiverbara utgifter/driftskostnader hänförliga till investeringsprojekt</i>		<i>-443,5</i>	<i>-450,4</i>	<i>-182,3</i>	<i>-221,5</i>	<i>-149,6</i>
Investeringsplan netto exklusive ej aktiverbara utgifter som klassificeras som driftskostnader hänförliga till investeringsprojekt	-7 029,6	-8 450,3	-7 037,8	-7 527,4	-6 062,7	-5 652,6
<i>Medfinansiering statliga och regionala infrastrukturprojekt plan för utbetalningar</i>	<i>-1 677,6</i>	<i>-2 773,6</i>	<i>-2 029,2</i>	<i>-1 459,5</i>	<i>-1 745,7</i>	<i>-1 572,5</i>